

Helsingin seudun yritysraportti

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä
Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster
Helsinki Region Environmental Services Authority

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä

Opastinsilta 6 A
00520 Helsinki
puhelin 09 156 11
faksi 09 1561 2011
www.hsy.fi

Tekijät:

Päivi Kilpeläinen & Seppo Laakso, Kaupunkitutkimus TA Oy
Vilja Tähtinen, HSY

Lisätietoja

Vilja Tähtinen, puhelin (09) 15 611 (vaihde)
vilja.tahtinen@hsy.fi

Copyright

Kartat, graafit, ja muut kuvat: HSY
Kansikuva: HSY

Edita Prima Oy
Helsinki 2013

Esipuhe

Yritystoiminnalla on suuri merkitys Helsingin seudun ja koko maan elinvoimaisuudelle - taloudelle, työllisyydelle ja väestön toimeentulolle. Helsingin seudulla sijaitsee 24 % koko maan yritystoiminnan toimipaikoista, 33 % henkilöstöstä ja tuotetaan 44 % maan liikevaihdosta. Väestöstä Helsingin seudulla asuu 26 %. Seudulla on vahva rooli maan logistiikka- ja kommunikaatiokeskuksena. Pääkaupunkiseutu on kansallisen liikenteen ja kuljetuksen solmukohta, mutta myös keskeinen portti kansainväliselle henkilö- ja tavaraliikenteelle.

Helsingin seudun koko ja sen yritystoiminnan monipuolisuus synnyttävät kasautumisetuja, jotka vetävät alueelle tuotavaa, uutta yritystoimintaa sekä tukevat vanhojen yritysten kasvua. Yritysten ja työntekijöiden kerääntyminen lähelle toisiaan lisää tuottavuutta, koska työpaikkatiheys lisää kaupankäynnin ja kommunikaation tehokkuutta sekä edistää tiedon ja innovaatioiden leviämistä.

HSY on raportoinut seudun yritystoiminnan kehityksestä vuodesta 2009 lähtien, jolloin julkaistiin ensimmäinen Pääkaupunkiseudun yritysraportti. Tämän jälkeen on julkaistu vuosittain suppeampi yritysraportti. Tässä Yritysraportissa tarkasteltava alue on Helsingin seutu ja siinä kuvataan laajasti ja havainnollisesti yritysten rakennetta, ominaisuuksia, toimialajakaumaa, erikoistumista ja avainklustereita, alueellista sijoittumista sekä yritystoiminnan muutosta 2000-luvulla. Raportti pohjautuu HSY:n yhdessä pääkaupunkiseudun kuntien kanssa ylläpitämään seudullisesti yhtenäiseen yritys- ja toimipaikka-aineistoon, jonka HSY julkaisee vuosittain keskeiset suunnittelua palvelevat paikkatiedot sisältävällä SeutuCD:llä. Lisäksi tietojen selailu on mahdollista Seudullisen perusrekisterin karttakäyttöliittymän SeutuRuudun avulla.

Yritysten toiminta on keskittynyt Helsingin seudulla voimakkaasti Helsingin kantakaupunkiin sekä raideliikenteen asemaseutujen ja liikenteen pääväylien solmukohtien ja työpaikka-alueisiin. Hyvä saavutettavuus on edellytys tavaroiden, palveluiden ja työvoiman liikkumiselle. Lisäksi se on edellytyksenä eri alueiden väliselle kaupalle ja erikoistumiselle. Tässä raportissa on paikkatietojen pohjalta analysoitu mm. yritysten saavutettavuutta ja havainnollistettu kartoin yritystoiminnan sijaintiin liittyviä erityspiirteistä Helsingin seudulla.

Yritysraportti on mittava tietopaketti ja sisältää runsaasti yksityiskohtaista ja analysoitua dataa. Tavoitteena on, että yritysraportti palvelee kaupunkien omaa ja koko seudun strategista suunnittelua ja päätöksentekoa. Raportin tarkoituksena on tarjota monipuolista perustietoa Helsingin seudun yritystoiminnasta kuntien ja muiden organisaatioiden asiantuntijoille elinkeinopoliittista ja muuta strategisen tason valmistelutyötä varten. Raportti tarjoaa hyödyllistä tietoa myös alueella toimiville yrityksille, tiedotusvälineille ja asukkaille.

HSY:n tilaaman yritysraportin ovat koonneet valtiotieteen tohtori Seppo Laakso ja valtiotieteen maisteri Päivi Kilpeläinen Kaupunkitutkimus TA Oy:stä sekä seututietoasiantuntija Vilja Tähtinen Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymästä. Ulkomaalaistaustaisten yritysten toimintaa kuvaavan luvun (2.7) on laatinut tietopalvelupäällikkö Jouko Rajaniemi Tilastokeskuksesta. Työn tukena on toiminut myös aineiston tuottamisesta vastaava Pääkaupunkiseudun yritys- ja toimipaikkaryhmä, johon tämän raportin laatijoiden lisäksi kuuluvat yliaktuaari Juha Suokas (Helsinki), tietopalvelupäällikkö Hannu Kyttälä (Vantaa), tietopalvelupäällikkö Petri Lintunen ja suunnittelija Vesa Surakka (Espoo), tutkimuspäällikkö Ari Lainevo (Uudenmaan liitto), yksikön päällikkö Maria Kuula (HSY) ja paikkatietoasiantuntija Timo Jaakkola (HSY). Työn ohjausryhmänä ovat toimineet pääkaupunkiseudun kuntien elinkeinojohtajat Tuula Antola Espoosta, Jose Valanta Vantaalta, sekä Marja-Leena Rinkineva Helsingistä sekä lisäksi Marja-Liisa Niinikoski Culminatunista.

Raimo Inkinen
Toimitusjohtaja
HSY

Irma Karjalainen
Tulosaluejohtaja
HSY

Tiivistelmä

Raportin tiedot havainnollistavat eri näkökulmista Helsingin seudun roolia Suomen johtavana yritystoiminnan keskittymänä. Helsingin seudun yritysten henkilöstöstä kolme neljäsosaa on sijoittunut alueille, joiden yhteispinta-ala on noin prosentti seudun maa-alasta. Toisaalta suunnilleen viidennes työpaikoista on hajautunut hyvin laajalle alueelle. Helsingin seudulla toimi vuonna 2011 80 028 yritystä ja niillä oli yhteensä 86 022 toimipaikkaa. Yritystoimipaikkojen laskennallinen henkilöstömäärä oli yhteensä 486 000 ja niiden liikevaihto 167 miljardia euroa. Toimipaikan keskipakko oli 5,6 henkilöä. Liikevaihtoa kertyi keskimäärin 1,9 miljoonaa euroa toimipaikkaa ja 0,3 miljoonaa euroa henkilöä kohti. Helsingin seudulla sijaitsee koko maan yritystoiminnan toimipaikoista 24 % ja henkilöstöstä 33 % ja siellä tuotetaan maan liikevaihdosta 44 %. Väestöstä Helsingin seudun osuus on 26 %.

Yritysten toiminta on keskittynyt Helsingin seudulla voimakkaasti Helsingin kantakaupunkiin sekä raideliikenteen asemaseutujen ja liikenteen pääväylien solmukohtien työpaikka-alueisiin. Helsingissä kantakaupungin lisäksi merkittäviä työpaikka-alueita ovat Lauttasaari, Itäväylän ja metron tuntumassa olevat Herttoniemi ja itäkeskus sekä Pitäjänmäki Länsi-Helsingissä. Espoossa yritystoiminta keskittyy Otaniemen-Keilaniemen-Tapiolan alueelle Länsiväylän suunnassa sekä Leppävaara-Kilo alueelle Turunväylän, Kehä II ja Rantaradan suuntaisesti. Vantaalla vahvin työpaikkavyöhyke levittäytyy Kehä III suuntaisesti aina Vihdintieltä Lahden moottoritille asti: Petikko-Aviapolis-Tikkurila-Hakunila. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella suurimmat työpaikka-alueet keskittyvät pääradan varteen Keravalle, Järvenpähän ja Hyvinkäälle. Myös muista kehyskunnista löytyy paikallisia työpaikkakeskittymiä mm. Tuusulassa ja Kirkkonummella.

Helsingin seutu on kasvanut mittoihin, jossa sen koko ja yritystoiminnan monipuolisuus synnyttävät kasautumisetuja, jotka vetävät alueelle tuottavaa, uutta yritystoimintaa sekä tukevat vanhojen yritysten kasvua. Yritysten ja työntekijöiden kerääntyminen lähelle toisiaan lisää tuottavuutta, koska työpaikkatiheys lisää kaupankäynnin ja kommunikaation tehokkuutta sekä edistää tiedon ja innovaatioiden leviämistä. Lähekkäin sijaitsevien yritysten välillä tavaroiden kuljettaminen on nopeaa ja edullista, taapamaisia on helppo järjestää ja myös sattuma johdattaa toisilleen hyödyllisiä toimijoita yhteen.

Julkaisija

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä

Tekijät

Seppo Laakso, Päivi Kilpeläinen,
Vilja Tähtinen

Päivämäärä

20.12.2013

Julkaisun nimi

Helsingin seudun yritysraportti

Avainsanat

Toimipaikka, yritys, elinkeinoelämä, klusteri,
paikkatieto, saavutettavuus

Sarjan nimi ja numero: HSY:n julkaisuja 11/2013

ISSN-L 1798-6087

ISBN (nid.) 978-952-6604-78-7

ISBN (pdf) 978-952-6604-79-4

ISSN (nid.) 1798-6087

ISSN (pdf) 1798-6095

Kieli: suomi

Sivuja: 110

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä

PL 100, 00066 HSY

puhelin 09 156 11, faksi 09 1561 2011

www.hsy.fi

Selvityksen pääasiallisena lähteenä on käytetty HSY:n yhdessä Espoon, Helsingin ja Vantaan kaupunkien kanssa ylläpitämää toimipaikka-aineistoa 2011 (tilasto- ja paikkatietoaineisto). Aineiston tietojen alkuperäinen lähde on Tilastokeskuksen yritysrekisteri. Selvitys perustuu vuoden 2011 aineistoon, joka on muodostettu siten, että se vastaa Tilastokeskuksen vuosittaisen toimipaikkatilaston sisältöä. Aineistossa ovat mukana vain aidosti taloudellista toimintaa harjoittavat yritykset.

Sammandrag

Uppgifterna i rapporten belyser ur olika synvinklar Helsingforsregionens roll som ledande koncentration av företagsverksamhet i Finland. Tre fjärdedelar av personalen i företagen i Helsingforsregionen finns på områden, vars sammanlagda yta är ca en procent av regionens markområde. Å andra sidan är cirka en femtedel av arbetsställena spridda över ett mycket stort område. År 2011 verkade 80 028 företag i Helsingforsregionen på totalt 86 022 arbetsställen. Det kalkylerade antalet personal i företagen var totalt 486 000 och omsättningen 167 miljarder euro. Arbetsställena sysselsatte 5,6 personer i snitt. Omsättningen var i medeltal 1,9 miljoner euro per arbetsställe och 0,3 miljoner euro per person. Av arbetsställena för hela landets företag finns 24 % i Helsingforsregionen och 33 % av personalen och här produceras 44 % av landets omsättning. Helsingforsregionens andel av befolkningen är 26 %.

Företagsverksamheten är starkt koncentrerad till Helsingfors stamstad samt till stationsområdena längs järnvägen och huvudledningens knutpunkter. Betydande arbetsplatsområdena utöver stamstaden är Drumsö, Hertons och Östra centrum i närheten av Österleden och metron samt Sockenbacka i västra Helsingfors. I Esbo är företagsverksamheten koncentrerad till området Otnäs-Kägeludden-Hagalund i riktning Västerleden, området Alberga-Kilo i riktningen Åboleden, Ring II och kustbanan. Den starkaste arbetsplatszonen i Vanda sträcker sig i riktning med Ring III ända från Vichtisvägen till motorvägen till Lahtis: Petikko-Aviapolis-Dickursby-Häkansböle. De största arbetsplatsområdena utanför huvudstadsregionen är koncentrerade längs huvudbanan till Kervo, Träskända och Hyvinge. Också i andra randkommuner finns lokala arbetsplatskoncentrationer, bland annat i Tusby och Kyrkslätt.

Helsingforsregionen har nått sådana dimensioner att dess storlek och företagsverksamhetens mångsidighet ger koncentrationsfördelar som drar till sig ny, lönsam företagsverksamhet och stöder tillväxten inom gamla företag. När företag och arbetstagare koncentreras i närheten av varandra stiger produktiviteten, då arbetsplatstätheten ökar effektiviteten inom handel och kommunikation och främjar spridningen av kunskap och innovationer. Varutransporterna mellan företag som ligger nära varandra är snabba och förmånliga, träffar är lätt att ordna och också slumpen kan föra samman aktörer som har nytta av varandra.

Utgivare

Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster

Författare

Seppo Laakso, Päivi Kilpeläinen,
Vilja Tähtinen

Datum

20.12.2013

Publikationens namn

Företagsrapport för Helsingforsregionen

Nyckelord

Arbetsställe, näringsliv, kluster, geodata, tillgänglighet

Publikationsseriens titel och nummer:

HRM:s publikationer 11/2013

ISSN-L 1798-6087

ISBN (hft) 978-952-6604-78-7

ISBN (pdf) 978-952-6604-79-4

ISSN (hft) 1798-6087

ISSN (pdf) 1798-6095

Språk: finska

Sidor: 110

Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster

PB 100, 00066 HSY

telefon 09 156 11, fax 09 1561 2011

www.hsy.fi

Det material som huvudsakligen har använts för utredningen är uppgifterna om arbetsställen 2011 som upprätthålls av HRM i samråd med städerna Esbo, Helsingfors och Vanda (statistik och geodata). Statistikcentralens företagsregister är den ursprungliga faktakällan för data. Utredningen är baserad på data från år 2011 som har utformats så att det motsvarar Statistikcentralens årsstatistik över företag i företagsregistret. Enbart företag som uttryckligen bedriver ekonomisk verksamhet har tagits med i data.

Abstract

This report provides various perspectives illustrating the role of the Helsinki Region as Finland's leading business location. Three-quarters of the staff of businesses in the Helsinki Region work in districts covering only about one per cent of the region's land area, whereas about one-fifth of workplaces are dispersed over a very wide area. There were 80,028 enterprises operating at a total of 86,022 establishments in the Helsinki Region in 2011. These enterprises employed an estimated total staff of 486,000 people, generating an aggregate turnover of EUR 167 billion. An average of 5.6 people worked at each business establishment. The average turnover of an establishment was EUR 1.9 million, or EUR 0.3 million per person. The Helsinki Region includes 24 per cent of Finland's business establishments and 33 per cent of their total staffing, generating 44 per cent of national business turnover. The Region is home to 26 per cent of the Finnish population.

Business operations in the Helsinki Region are strongly focused on inner city districts, and on industrial and commercial areas adjacent to railway stations and trunk road junctions. Besides the inner city, important workplace districts in Helsinki include Lauttasaari to the immediate southwest, the outlying areas of Herttoniemi and Itäkeskus served by the eastern trunk road and the city Metro, and the northwestern district of Pitäjänmäki. Business operations in Espoo are concentrated in the Otanieniemi-Keilaniemi-Tapiola area along the main western trunk road, and in the Leppävaara-Kilo area served by the Turku Motorway, Ring road II and westbound railway. The main workplace zone in Vantaa is spread along Ring road III between route 120 and the Lahti Motorway, incorporating the districts of Petikko, Aviapolis, Tikkurila and Hakunila. The largest workplace areas outside of the Helsinki Metropolitan Area are concentrated along the main northern railway line in Kerava, Järvenpää and Hyvinkää, and there are also some localised centres of employment in other surrounding districts such as Tuusula to the north and Kirkkonummi to the west.

The Helsinki Region has reached a size and degree of business diversity enabling the emergence of clustering benefits that attract profitable new enterprise operations to the area and sustain the growth of established businesses. Proximity of businesses and employees improves productivity, as workplace density enhances commerce and communications, and promotes dissemination of knowledge and innovations. Transportation of goods between nearby businesses is swift and cost-effective, meetings are easily arranged, and there is also a greater likelihood of chance encounters between mutually beneficial operators.

Published by

Helsinki Region Environmental Services Authority

Author

Seppo Laakso, Päivi Kilpeläinen,
Vilja Tähtinen

Date of

publication
20.12.2013

Title of publication

Helsinki Region Business Report

Keywords

accessibility, business, cluster, enterprise,
establishment, geographic dataset

Publication series title and number:

HSY publications 11/2013

ISSN-L 1798-6087

ISBN (print) 978-952-6604-78-7

ISBN (pdf) 978-952-6604-79-4

ISSN (print) 1798-6087

ISSN (pdf) 1798-6095

Language: Finnish

Pages: 110

Helsinki Region Environmental Services Authority

PO Box 100, 00066 HSY

Tel. +358 9 156 11, Fax +358 9 1561 2011

www.hsy.fi

The principal information source for this report was the 2011 geographic dataset of places of business (statistical and geographic dataset) maintained by HSY in partnership with the cities of Espoo, Helsinki and Vantaa. The original data source is the Business Register of Statistics Finland. The report is based on materials for 2011 that were compiled to correspond to the business establishment statistics published annually by Statistics Finland. Only enterprises that are genuinely trading are included in the data.

Sisällys

1 Tausta, tavoite, lähestymistapa ja keskeiset käsitteet	8
1.1 Yritystoiminta Helsingin seudulla	8
1.2 Raportin tarkoitus ja sisältö	8
1.3 Tietolähteet ja keskeiset käsitteet	9
2 Yritystoiminnan peruspiirteet	10
2.1 Yritysten ja toimipaikkojen tunnusluvut	10
2.2 Yritysten koko	10
2.3 Yritysten yhtiömuoto	12
2.4 Yritysten ikä	13
2.5 Yksi- ja monitoimipaikkaiset yritykset	13
2.6 Ulkomaalaisomistuksessa olevat yritykset	14
2.7 Ulkomaalaistaustaisten yritysten toiminta Helsingin seudulla	14
3 Helsingin seudun, Kuuma-seudun, pääkaupunkiseudun ja suurimpien kaupunkimaisten seutukuntien yritystoiminnan vertailua	16
3.1 Toimipaikkojen keskipakko Helsingin seudulla ja vertailualueilla	16
3.2 Toimipaikat Helsingin seudulla ja vertailualueilla	17
3.3 Henkilöstö väestöön suhteutettuna Helsingin seudulla ja vertailualueilla	17
3.4 Liikevaihto väestöön suhteutettuna Helsingin seudulla ja vertailualueilla	18
3.5 Liiketoiminnan trendit Helsingin seudulla ja koko maassa	19
4 Toimialat Helsingin seudulla	21
4.1 Päätoimialat Helsingin seudulla	21
4.2 Päätoimialat Espoossa	23
4.3 Päätoimialat Helsingissä	25
4.4 Päätoimialat Vantaalla	27
4.5 Päätoimialat Kuuma-seudulla	29
4.6 Tarkempi toimialajako Helsingin seudulla	31
4.7 Tarkempi toimialajako Kuuma-seudulla	46
5 Suuret yritykset ja konsernit	50
5.1 Suuret ja keskisuuret yritykset Helsingin seudulla	50
5.2 Konsernit Helsingin seudulla	52
5.3 Suuret ja keskisuuret yritykset pääkaupunkiseudun kunnissa	54
5.4 Suuret ja keskisuuret yritykset Kuuma-seudulla	60
6 Helsingin seudun yritystoiminnan erikoistuminen	63
6.1 Yritystoiminnan erikoistuminen ja erikoistumisalat	63
6.2 Yritystoiminnan klusterit	68
6.2.1 Osaamisintensiiviset liike-elämän palvelut (KIBS)	68
6.2.2 Informaatio ja viestintä	70
6.2.3 Matkailu- ja tapahtumaklusteri	72
6.2.4 Teknologiateollisuus	72
6.2.5 Kulttuuri- ja muotoiluintensiiviset alat	76
6.2.6 Hyvinvointiklusteri	79
6.3 Yritystoiminnan laajat toimialaryhmät	80
7 Yritystoiminnan sijoittuminen suhteessa liikenteelliseen saavutettavuuteen	87
7.1 Yli puolet yritysten henkilöstöstä alle 1 kilometrin etäisyydellä raideliikenteen asemista	87
7.2 Kolmannes yritysten toimipaikoista parhaan saavutettavuuden vyöhykkeellä	90
8 Yritystoiminnan muutospiirteitä ja uudet yritykset 2000-luvulla	91
8.1 Yritysten aloitukset ja lopetukset	91
8.2 Uudet yritykset vuonna 2011	92
8.3 Toimipaikkojen muutosprosessi	93
8.4 Toimipaikkojen muutto vuonna 2011	94
8.5 Yritystoiminnan muutos- ja kasvuprosessi	95
9 Laskelmia toimipaikkaväljyydestä	97
9.1 Toimipaikkaväljyyden laskeminen	97
9.2 Toimitilaväljyyden tunnuslukuja rakennuksen käyttötarkoituksen, sijainnin ja rakennusvuoden mukaan	98
10 Yhteenveto ja johtopäätökset	101
10.1 Yritystoiminnan perustiedot ja keskeiset tunnusluvut	101
10.2 Yritystoiminnan erikoistuminen	101
10.3 Yritystoiminnan muutokset	102
10.4 Toimitilaväljyys	102
10.5 Johtopäätöksiä	102
Liitteet	104
Liite 1: HSY:n toimipaikka-aineistot	105
Liite 2: Toimialaluokitus 2008	108
Liite 3: Henkilöstötihentymäkartat	109

1 Tausta, tavoite, lähestymistapa ja keskeiset käsitteet

1.1 Yritystoiminta Helsingin seudulla

Helsingin seutu¹ on Suomen ylivoimaisesti suurin tuotannon ja yritystoiminnan keskittymä. Helsingin seudun osuus² koko maan bruttokansantuotteesta on 34 % ja väestöstä 26 %. Yritysten toimipaikoista 24 % sijaitsee Helsingin seudulla, mutta seudun osuus toimipaikkojen henkilöstöstä on 33 % ja liikevaihdosta 44 %. Yrityssektorin osuus Helsingin seudun työpaikoista on 75 %. Osuus on korkeampi kuin koko maassa (72 %).

Helsingin seudulla on erittäin suuri merkitys koko maan talouden kannalta. Merkitys perustuu Helsingin seudun suuren koon lisäksi monipuoliseen keskinäisriippuvuuteen sen ja muiden alueiden välillä. Helsingin seutu on suomalaisten suuryhtiöiden pääkonttoreiden, liike-elämän palveluiden, rahoituksen, tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja monien muiden erikoistuneiden palveluiden keskittymä, joka tuottaa palveluita muun Suomen ja lähialueiden teollisuudelle ja muille elinkeinoille. Lisäksi Helsingin seutu on yksi Pohjois-Euroopan tärkeimpiä logistiikan ja henkilöliikenteen solmukohtia, joka toimii välittäjänä paitsi muun Suomen myös Baltian, Venäjän ja Kaukoidän kansainväliselle liikenteelle.

Helsingin seudulla toimivien yritysten työpaikoilla on suuri merkitys huomattavasti laajemman alueen työllisyydelle. Seudulla sijaitsevien työpaikkojen työntekijöistä noin 66 000 (9 % seudun työpaikoista) asuu Helsingin seudun ulkopuolella muualla maassa³ ja pendelöi seudulle töihin. Lisäksi on arvioitu, että vähintään 15 000 virolaista työntekijää käy Virossa käsin töissä Helsingin seudulla⁴. Näin ollen seudun kuntien lisäksi varsin laajan alueen asukkaiden (likimäärin Turun työssäkäyviä vastaava määrä) toimeentulo ja tulotaso riippuvat ratkaisevasti Helsingin seudulla toimivien yritysten luomista työpaikoista.

Kaupunkien talous on vahvasti riippuvainen alueen yritystoiminnasta. Helsingin seudulla kunnallisten palveluiden ja kuntien investointien rahoitusperusta perustuu omalta alueelta tuleviin verotuloihin, ja valtionapujen nettomerkitys on varsin pieni verotulotasauksen vuoksi. Suurin osa kunnallisverotuloista perustuu yritysten maksamiin palkkoihin. Lisäksi kaupunkien saamalla osuudella yhteisöverosta samoin kuin yritysten välittömästi tai välillisesti

maksamalla kiinteistöveroilla on huomattavasti suurempi merkitys Helsingin seudulla kuin muualla maassa.

Helsingin seudun kehittyminen yhdeksi Pohjois-Euroopan vahvimmista yritystoiminnan keskittymistä perustuu osaltaan maailmanlaajuiseen keskittymis- ja kaupungistumisilmiöön. Suuret kaupunkialueet ovat vetovoimaisia sijainteja korkean tuottavuuden toimialoille ja niillä toimiville kilpailukykyisille yrityksille. Kaupunkikeskittymät tarjoavat yrityksille kasautumisetuja: yritysten ja työntekijöiden kerääntyminen lähelle toisiaan lisää tutkimusten mukaan tuottavuutta, koska työpaikkatiheys lisää kaupankäynnin sekä kommunikaation tehokkuutta sekä edistää tiedon ja innovaatioiden leviämistä. Lähellä sijaitsevien yritysten välillä tavaroiden kuljettaminen on nopeaa ja edullista, tapaamisia on helppo järjestää ja myös sattuma johdattaa toisilleen hyödyllisiä toimijoita yhteen. (Piekkola & Susiluoto 2012). Näiden prosessien seurauksena asukasta kohti laskettu bruttokansantuote (Bkt) on suurilla kaupunkialueilla lähes poikkeuksetta huomattavasti korkeampi kuin valtakunnallisesti. Helsingin seutukunnassa Bkt/asukas on 40 % suurempi kuin koko maassa (v. 2010, Tilastokeskus). Suuret kaupunkialueet ovat vetovoimaisia myös kuluttajien näkökulmasta: ne tarjoavat monipuolisen kirjon työmahdollisuuksia, laajan palveluvalikoiman ja hyvät mahdollisuudet myös sosiaalisiin verkostoihin.

Saavutettavuus on tärkeä kasautumiseen liittyvä tekijä: hyvät yhteydet tavaraliikennettä ja henkilöliikennettä varten ovat lähes välttämätön edellytys suurille, kasvaville kaupunkialueille. Parantunut saavutettavuus sekä kaupunkialueiden sisällä että niiden välillä on mahdollistanut kaupunkialueiden kasvun. Suuret kaupunkialueet, Helsingin seutu muiden mukana, ovat kehittyneet vähitellen laajoiksi maantieteellisiksi verkostoiksi. Niissä on useita erikokoisia keskuksia, jotka kytkeytyvät toisiinsa nykyaikaisen liikennejärjestelmän välityksellä (Laakso & Kostianen 2013).

1.2 Raportin tarkoitus ja sisältö

Raportin tarkoituksena on tarjota monipuolinen perustietopaketti Helsingin seudun yritystoiminnasta monesta eri näkökulmasta kuntien ja muiden organisaatioiden asiantuntijoille elinkeinopoliittista ja muuta strategisen tason valmistelutyötä varten. Raportti tarjoaa hyödyllistä tietoa myös alueella toimiville yrityksille, tiedotusvälineille ja asukkaille.

Raportti on käytännönläheinen ja kuvaileva. Siinä kuvataan havainnollisesti Helsingin seudulla toimivien yritysten rakennetta, ominaisuuksia, toimialajakaumaa, erikoistumista ja avainklustereita, alueellista sijoittumista sekä yritystoiminnan muutosta 2000-luvulla.

1 14 kunnan alue, joka koostuu neljästä pääkaupunkiseudun kaupungista ja kymmenestä Kuuma-alueen kunnasta.

2 Tiedot vuodelta 2011, bruttokansantuote vuodelta 2010.

3 Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto 2012.

4 Laakso & Kostianen & Kalvet & Velström 2013; tieto vuodelta 2011.

Raportti palvelee myös kaikkia Helsingin seudun toimipaikka-aineistojen käyttäjiä käsikirjana ja tilastolähteenä.

Raportti sisältää yleispiirteistä kuvausta ja analyysiä yritystoiminnasta koko pääkaupunkiseudun tasolla, mutta sen lisäksi myös paljon yksityiskohtaista tilastotietoa kunnittain ja pääkaupunkiseudulta myös alueittain sekä erilaisia toiminnallisia luokitteluja esittämällä. Tästä syystä julkaisu on suhteellisen laaja. Raportissa ei esitetä elinkeinopoliittisia johtopäätöksiä tai suosituksia. Raportti on toteutettu siten, että mikään luku ei edellytä muiden lukujen läpikäymistä, vaan osiin voi tutustua paloittain ja missä tahansa järjestyksessä.

Luvussa 2 kuvataan Helsingin seudun yritystoiminnan rakennetta ja peruspiirteitä. **Luvussa 3** verrataan Helsingin seudun, Kuuma-seudun ja pääkaupunkiseudun yritystoimintaa ja sen muutosta muihin Suomen suuriin kaupunkeihin. **Luvussa 4** kuvataan ja analysoidaan seudun ja kaupunkien yritystoiminnan toimialarakennetta. **Luvussa 5** tarkastellaan seudun suurimpia yrityksiä ja konserneja. **Luvussa 6** tarkastellaan yritystoiminnan erikoistumista sekä seudun avainklustereita ja muita vahvoja toimialoja. **Luvussa 7** kuvataan yritysten sijoittumista Helsingin seudulla suhteessa joukkoliikenteeseen. **Luvussa 8** kuvataan pääkaupunkiseudun yritystoiminnan muutoksia - yritysten perustamista, lopetusta ja yrityskannan kasvua sekä uusien yritysten roolia yritystoiminnassa. **Lukuun 9** on koottu suuntaa antavaa tietoa Helsingin seudun yritysten toimipaikkaväljyydestä. Lopuksi **luvussa 10** vedetään tuloksia yhteen ja esitetään johtopäätöksiä. **Liiteosiossa** on tarkempaa tietoa yritystoiminnan sijoittumisesta alueittain.

1.3 Tietolähteet ja keskeiset käsitteet

Selvityksen pääasiallisena lähteenä on käytetty HSY:n yhdessä Espoon, Helsingin ja Vantaan kaupunkien kanssa ylläpitämää toimipaikka-aineistoa 2011 (tilastoaineisto). Näiden tietojen alkuperäinen lähde on Tilastokeskuksen yritysrekisteri. Selvitys perustuu vuoden 2011 aineistoon, joka on muodostettu siten, että se vastaa Tilastokeskuksen vuosittaisen toimipaikkatilaston sisältöä. Aineistossa ovat mukana vain aidosti taloudellista toimintaa harjoittavat yritykset. HSY:n toimipaikka-aineistosta tuotetut tiedot Helsingin seudulla toimivien yritysten toimipaikoista ja henkilöstömääristä eroavat hieman Tilastokeskuksen toimipaikkatilaston luvuista. Erot johtuvat mm. siitä, että toimipaikka-aineistosta on poistettu asunto-osakeyhtiöt sekä joitakin muissa kunnissa kuin pääkaupunkiseudulla sijaitsevia toimipaikkoja, jotka ovat mukana Tilastokeskuksen tilastoissa. Liitteessä 1 käydään tarkemmin läpi keskeiset käsitteet.

Yrityssektori käsittää kotimaiset talousyksiköt, jotka ovat markkinatuottajia ja joiden pääasiallinen toiminta

on tavaroiden ja palveluiden (paitsi rahoituspalveluiden) tuotanto. **Voitto tavoittelemattomia yhteisöjä** ovat esimerkiksi terveys-, koulutus- tai sosiaalipalveluita tarjoavat yhdistykset, säätiöt, rahastot, puolueet ja työnteekijäjärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt ja valtionkirkot.

Julkisyhteisöt tuottavat julkisia palveluja, huolehtivat yleisestä tulonjaosta ja hyvinvoinnista sekä takaavat sosiaalisen ja taloudellisen järjestelmän toiminnan. Näitä ovat mm. valtion- ja kunnanhallinto, kuntayhtymähallinto, Ahvenanmaan maakuntahallinto sekä sosiaaliturvarahastot. (Tilastokeskus, Sektoriluokitus)

Toimipaikka on yhden yrityksen omistama, yhdessä paikassa sijaitseva yksikkö ja pääasiassa yhdenlaisia tavaroita tai palveluja tuottava yksikkö. Jokaisella yrityksellä on vähintään yksi toimipaikka. Yritystä kutsutaan monitoimipaikkaiseksi, jos sillä on useita toimipaikkoja.

Yrityksen liikevaihto perustuu yleensä tuloslaskelmaan. Eräiden toimialojen yrityksille ei ole liikevaihtoa. Merkittävien näistä aloista on rahoitus- ja vakuutus toiminta.

Henkilöstö käsittää palkansaajat ja yrittäjät (Tilastokeskus, Yritysrekisteri). Henkilöstö on muunneltu kokovuosityöllisiksi siten, että esimerkiksi puolipäiväinen työntekijä vastaa puolta henkilöä ja kaksi puolivuotista työntekijää vastaa yhtä kokovuosityöllistä. Yritys- ja toimipaikkarekisterin tiedusteluihin sisältyvät yritysten henkilöstö on estimoitu palkkojen perusteella.

Henkilöstö on käsitteellisesti lähellä työpaikan käsitettä. Kuitenkin ne on määritelty eri tavalla ja niitä koskevat tiedot kerätään eri tietolähteistä. Tästä syystä yritysten tai toimipaikkojen henkilöstöä sekä työssäkäyntitilaston tai työvoimatutkimuksen työpaikkoja koskevat tilastotiedot poikkeavat ainakin jonkin verran myös yrityssektorin osalta. **Työpaikka** määritellään Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan seuraavasti: Tietyllä alueella työskentelevien henkilöiden lukumäärä kuvaa työpaikkojen lukumäärää tällä alueella. Jokaisen työllisen henkilön on tällöin ajateltu muodostavan yhden työpaikan. Näin osa-aikaistakin työtä tekevä henkilö muodostaa laskennallisesti yhden työpaikan. Tärkein käsitteellinen ero henkilöstömäärän ja työpaikkojen välillä on se, että henkilöstömäärä kuvaa henkilötyövuosia ja työpaikka työllisten päälukua.

Raportissa viitatus kirjalliset lähteet:

Laakso, S., Kostianen, E., Kalvet, T. & Velström, K. (2013) Economic flows between Helsinki-Uusimaa and Tallinn-Harju regions. Helsinki-Tallinn Transport and Planning Scenarios project report.

Piekkola, H. & Susiluoto, I. (2012) Kaupunkialueiden taloudellinen kasvu ja aineettoman pääoman merkitys alueilla. Teoksessa Laakso, Seppo (toim.) Metropolialueen talous. Näkökulmia kaupunkitalouden ajankohtaisiin aiheisiin. Helsingin kaupunki Tietokeskus.

2 Yritystoiminnan peruspiirteet

Taulukko 2.1 Tunnuslukuja Helsingin seudulla toimivista yrityksistä vuonna 2011 (voittoa tavoittelevat ja voittoa tavoittelemattomat yhteensä.) Lähde: Tilastokeskus Yritysrekisteri; HSY toimipaikka-aineisto (yritysten lkm)

	Yrityksiä	Toimi- paikkoja	Henkilöstö	Henkilöstö/ toimipaikka	Liikevaihto milj. €	Liikevaihto/ toimipaikka (1000 e)	Liikevaihto/ henkilöstö (1000 e)
Helsingin seutu yht.	80 028	86 022	485 984	5,6	167 420	1 946	344
Espoo	12 477	13 697	83 308	6,1	47 394	3 460	569
Helsinki	39 456	42 535	254 093	6	73 182	1 721	288
Kauniainen	438	454	1 008	2,2	123	272	122
Vantaa	9 645	10 524	83 889	8	29 966	2 847	357
Pääkaupunkiseutu yht.	62 016	67 210	422 298	6,3	150 665	2 242	357
Hyvinkää	2 351	2 554	12 528	4,9	3 021	1 183	241
Järvenpää	1 895	2 030	7 336	3,6	1 335	658	182
Kerava	1 650	1 754	7 871	4,5	2 521	1 437	320
Kirkkonummi	1 903	1 987	6 238	3,1	3 828	1 927	614
Mäntsälä	1 411	1 458	3 417	2,3	452	310	132
Nurmijärvi	2 517	2 611	7 513	2,9	1 533	587	204
Pornainen	389	397	597	1,5	59	149	99
Sipoo	1 316	1 349	3 035	2,2	816	605	269
Tuusula	2 584	2 653	10 014	3,8	2 351	886	235
Vihti	1 996	2 019	5 137	2,5	839	416	163
Kuuma-seutu yht.	18 012	18 812	63 686	3,4	16 755	891	263

2.1 Yritysten ja toimipaikkojen tunnusluvut

Helsingin seudulla toimi vuonna 2011 80 028 yritystä ja niillä oli yhteensä 86 022 toimipaikkaa. Alueella toimimisella tarkoitetaan tässä sitä, että yrityksellä on vähintään yksi toimipaikka alueella. Valtaosalla yrityksistä (96 %) oli Helsingin seudulla vain yksi toimipaikka. Vain 3 224 yrityksellä oli kaksi tai useampia toimipaikkoja seudulla. Useimmat alueen suurimmista yrityksistä olivat monitoimipaikkaisia ja niillä oli toimipaikkoja myös muualla Suomessa.

Yritystoimipaikkojen laskennallinen henkilöstömäärä (Henkilöstömäärän määrittely ja laskenta: ks. liite 1) oli yhteensä 485 984 ja niiden liikevaihto 167 miljardia euroa. Toimipaikan keskikoko oli 5,6 henkilöä. Liikevaihtoa kertyi keskimäärin 1,9 miljoonaa euroa toimipaikkaa ja 0,3 miljoonaa euroa henkilöä kohti. (taulukko 2.1)

2.2 Yritysten koko

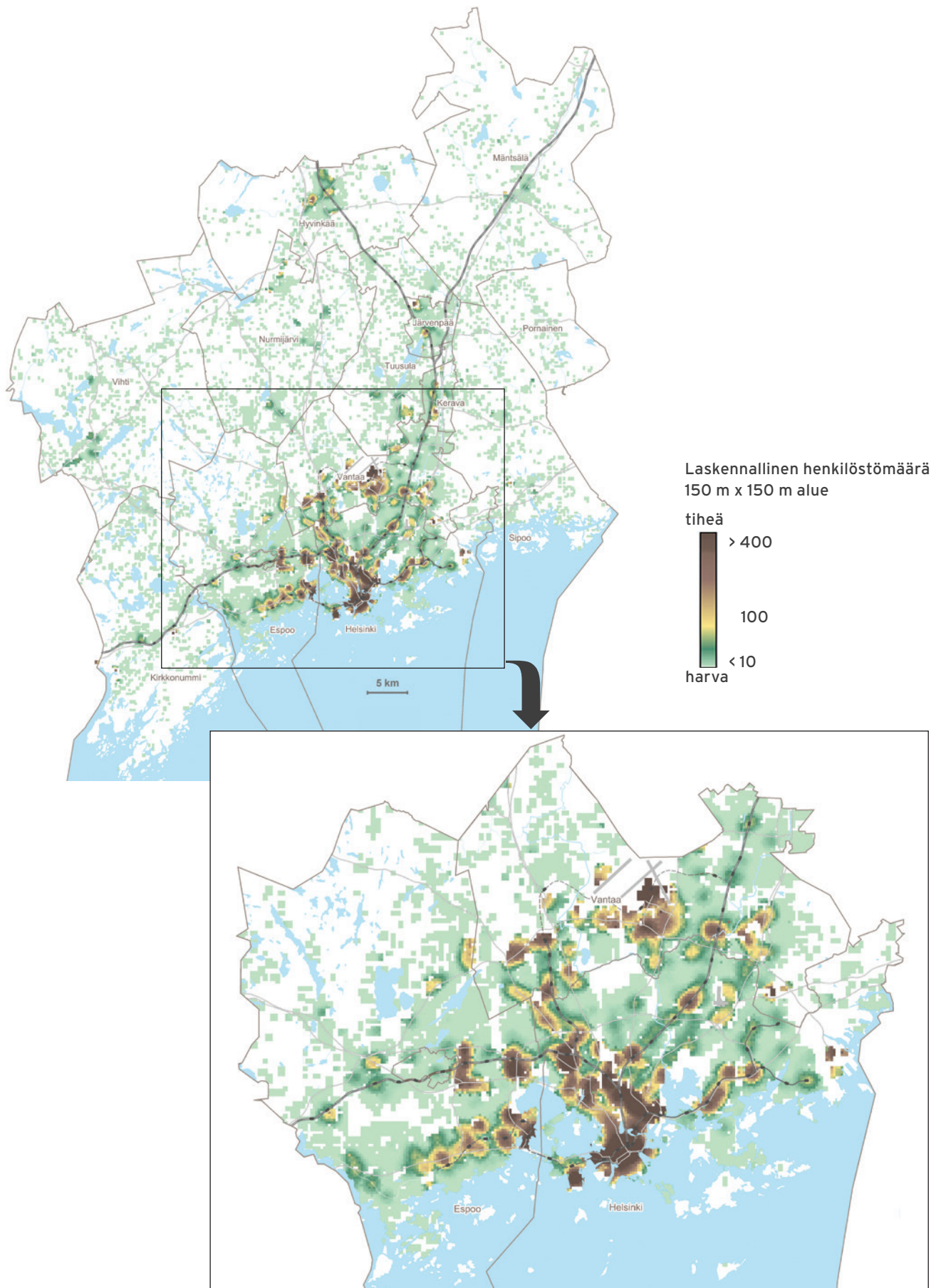
Tässä kappaleessa yritykset on luokiteltu henkilöstömääränsä mukaan neljään eri kokoluokkaan⁵:

1. Mikroyritykset, 0-4 henkeä
2. Pienet yritykset, 5-49 henkeä
3. Keskisuuret yritykset, 50-249 henkeä ja
4. Suuret yritykset, yli 250 henkeä

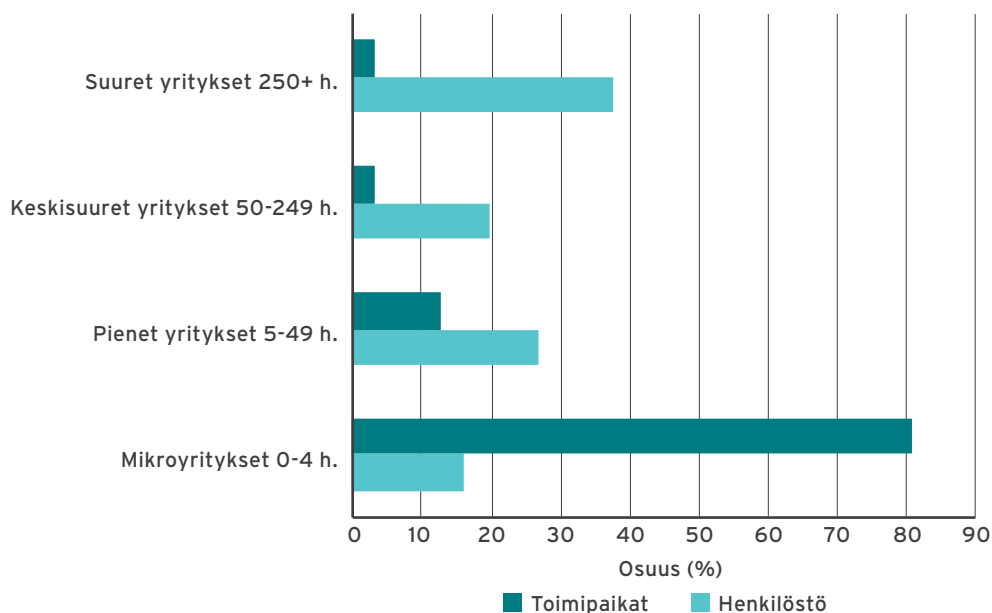
Yrityksen henkilöstömäärällä tarkoitetaan tässä raportissa yrityksen Helsingin seudun toimipaikkojen yhteenlaskettua henkilöstöä. Sen lisäksi yrityksellä voi olla henkilöstöä muilla alueilla sijaitsevilla toimipaikoissa.

Kuvasta 2.1 nähdään, että suurin osa Helsingin seudulla toimivista yrityksistä on mikroyrityksiä, joiden osuus toimipaikoista on 80 %. Henkilöstömäärältään näiden yritysten osuus on kuitenkin vain 16 prosenttia. Vastaavasti suurten yritysten osuus toimipaikoista on vain kolme

⁵ Huom. tässä raportissa käytetty kokoluokitus poikkeaa jonkin verran Euroopan komission määritelmästä, jota mm. Tilastokeskus käyttää.

Kartta 2.1: Yritysten ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen toimipaikkojen henkilöstön alueellinen sijoittuminen Helsingin seudulla

Kuva 2.1: Toimipaikkojen lukumäärän ja henkilöstön osuus (%) yrityksen koon mukaan Helsingin seudulla vuonna 2011

prosenttia, mutta osuus henkilöstömäärästä on 38 %. Pienten yritysten osuus toimipaikkojen lukumäärästä on 11 % ja henkilöstöstä 27 %. Keskisuurilla yrityksillä on kolme prosenttia toimipaikoista ja viidennes henkilöstöstä.

Toimipaikan keskikoko vaihtelee mikroyritysten 1,1 henkilöstä/toimipaikka suurten yritysten 63,8:aan (taulukko 2.2). Lähes kaikki mikroyritykset ovat yksitoimipaikkaisia, kun taas enemmistöllä suurista yrityksistä on useita toimipaikkoja, joiden koko vaihtelee.

Taulukko 2.2: Henkilöstö/toimipaikka yrityksen koon mukaan Helsingin seudulla vuonna 2011

Yrityksen koko	Henkilöstö/toimipaikka
Mikroyritys 0-4 h.	1,1
Pieni yritys 5-49 h.	11,9
Keskisuuri yritys 50-249 h.	36,7
Suuri yritys 250+ h.	63,8
Yhteensä	5,7

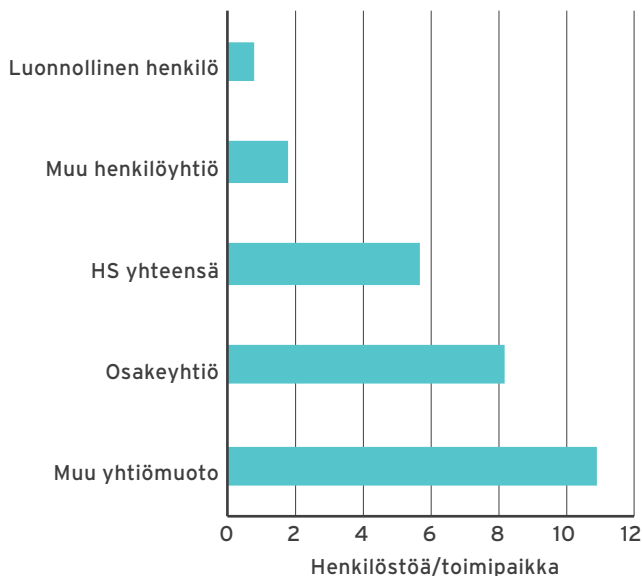
2.3 Yritysten yhtiömuoto

Helsingin seudulla toimivista yrityksistä yli puolet, 59 %, on yhtiömuodoltaan osakeyhtiöitä. Kolmasosa on luonnollisia henkilöitä (toiminimiä ja ammatinharjoittajia). Muun henkilöyhtiön (mm. kommandiitti ja avoin yhtiö) osuus on vain viisi prosenttia ja muun yhtiömuodon (mm. osuuskunnat ja säätiö) osuus noin kaksi prosenttia. (Taulukko 2.3)

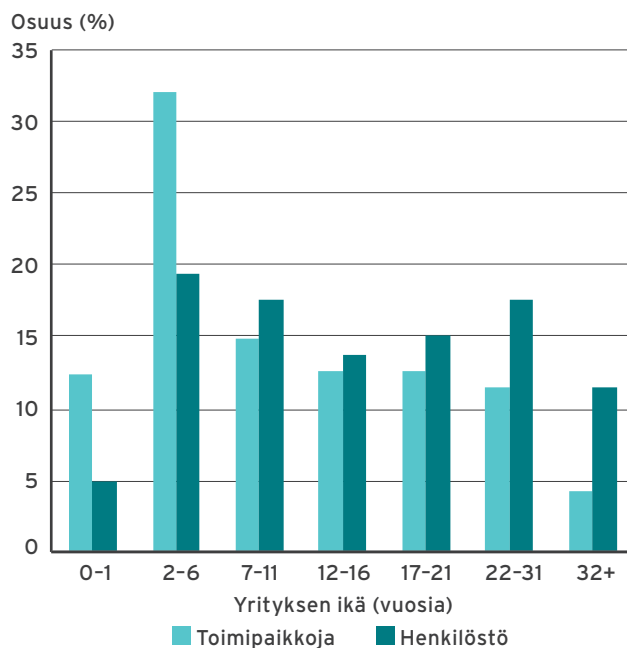
Osakeyhtiöt ovat henkilöstömäärällä mitattuna selvästi suurempia kuin muiden yhtiömuotojen yritykset. Keskikoko on suurin muiden yhtiömuotojen yritystoiminnan harjoittajilla (kuva 2.2).

Taulukko 2.3: Helsingin seudulla toimivat yritykset yhtiömuodon mukaan vuonna 2011

Yhtiömuoto	Yrityksiä	Toimipaikkoja	Henkilöstö	Henkilöstö/toimipaikka
Luonnollinen henkilö	26 424	26 467	21 270	0,8
Muu henkilöyhtiö	4 330	4 396	7 800	1,8
Osakeyhtiö	47 372	52 990	434 270	8,2
Muu yhtiömuoto	1 902	2 164	23 640	10,9
Yhteensä	80 028	86 017	487 000	5,7

Kuva 2.2: Toimipaikkojen keskokoko yhtiömuodon mukaan

Kuva 2.3: Toimipaikkojen lukumäärän ja henkilöstömäärän jakautuminen yrityksen iän mukaan Helsingin seudulla vuonna 2011

2.4 Yritysten ikä⁶

Valtaosa Helsingin seudulla toimivista yrityksistä on melko nuoria. Toimipaikoista kolmasosa oli yrityksissä, jotka ovat toimineet 2-6 vuotta (kuva 2.3). Toimipaikkojen osuus laskee lähes systemaattisesti kussakin 5-vuotiskäyräryhmässä iän kasvaessa.

Nuoret yritykset ovat pääasiassa pieniä ja yritysten toimipaikkojen keskokoko nousee yrityksen iän kasvaessa. Kun kaikkien yritysten toimipaikan keskokoko oli 5,7 (henkilöstöä/ toimipaikka), niin vuonna 2011 perustetuilla yrityksillä se oli 2,1 ja vuosina 1970-1979 perustetuilla 9,9. Kuitenkin vanhimmat, ennen vuotta 1970 perustetut yritykset, poikkeavat huomattavasti muista yrityksistä:

⁶ Yrityksen ikä on laskettu yritysrekisteriin merkitystä perustamisvuodesta vuoteen 2011. Käsite on kuitenkin tulkinnanvarainen, koska monet uudet yritykset jatkavat aikaisemmin toimineen yrityksen liiketoimintaa.

niillä toimipaikan keskokoko oli 34,6 eli kuusinkertainen koko joukon keskiarvoon verrattuna. Toisin sanoen suuret toimipaikat ovat usein keskittyneet vanhoihin yrityksiin.

2.5 Yksi- ja monitoimipaikkaiset yritykset

Helsingin seudulla toimivista yrityksistä suurin osa, 96 %, on yksitoimipaikkaisia yrityksiä. Monitoimipaikkaisia yrityksiä, joista useimmat ovat valtakunnallisesti tai kansainvälisesti toimivia suuria tai keskiuuria yrityksiä, on lukumäärällisesti selvästi vähemmän, mutta niiden henkilöstömäärä on suuri. Taulukossa 2.5 nämä yritykset on jaettu kahteen ryhmään: monitoimipaikkaisiin, joilla on yksi toimipaikka Helsingin seudulla ja monitoimipaikkai-

Taulukko 2.4: Helsingin seudulla toimivat yritykset toiminnan aloitusvuoden mukaan vuonna 2011

Aloitusvuosi	Yrityksiä	Toimipaikkoja	Henkilöstö	Henkilöstö/ toimipaikka
-1969	490	773	26 760	34,6
1970-79	2 383	2 896	28 690	9,9
1980-89	9 015	9 913	85 770	8,7
1990-94	9 467	10 742	74 090	6,9
1995-99	10 069	10 765	66 940	6,2
2000-04	11 374	12 841	85 870	6,7
2005-09	26 853	27 489	95 050	3,5
2010	6 853	6 989	16 390	2,3
2011	3 524	3 609	74 00	2,1
Yhteensä	80 028	86 017	487 000	5,7

Taulukko 2.5: Helsingin seudulla toimivien yritysten toimipaikat ja henkilöstö toimipaikkatyyppin mukaan vuonna 2011

Toimipaikkatyyppi	Yrityksiä	Toimipaikkoja	Toimipaikkoja/ yritys	Henkilöstö	Henkilöstö/ toimipaikka
Yksitoimipaikkainen	76 804	76 804	1	232 160	3
Monitoimipaikkainen, yksi toimipaikka seudulla	2 151	2 637	1	8 6580	32,8
Monitoimipaikkainen, useita toimipaikkoja seudulla	1 073	6 576	6,1	168 250	25,6
Yhteensä	80 028	86 017	1,1	487 000	5,7

siin, joilla on useita toimipaikkoja seudulla. Monitoimipaikkaisten yritysten henkilöstömäärä kattaa 52 % koko seudun henkilöstöstä. Lisäksi monitoimipaikkaisten yritysten henkilöstömäärä toimipaikkaa kohden on selvästi suurempi kuin seudulla keskimäärin.

2.6 Ulkomaalaisomistuksessa olevat yritykset

Yritys luokitellaan ulkomaalaisomistuksessa olevaksi, jos omistuksesta tai äänivallasta yli 50 prosenttia on suoraan tai välillisesti yhden ulkomaisen tahon hallussa. Helsingin seudulla toimi vuonna 2011 yhteensä 2 654 ulkomaalaisten omistamaa yritystä, joilla oli 4 074 toimipaikkaa ja henkilöstöä 104 883. Yritysten toimipaikoista suurin osa, 69 %, sijaitsee pääkaupunkiseudulla. Helsingissä sijaitsee ulkomaalaisten yritysten toimipaikoista hieman yli kolmasosa, 37 %. Ulkomaalaisyrityksistä osa on myös melko suuria. Ulkomaalaisomisteisten yritysten toimipaikkojen keskikoko on 26 henkilöä, kun seudun keskiarvo on kuusi henkilöä.

2.7 Ulkomaalaistaustaisten yritysten toiminta Helsingin seudulla⁷

Ulkomaalaistaustaisten⁸ yritysten määrä on kasvanut Suomessa vuodesta 2008 vuoteen 2011 peräti 25 prosentilla. Vastaavana aikana kaikkien yritysten määrä on pysynyt lähes ennallaan. Henkilöstön määrä ulkomaalaistaustaisissa yrityksissä on kasvanut 28 prosentilla. Kaikkien yritysten henkilöstömäärä taas on laskenut prosentilla.

⁷ Jouko Rajaniemen (Tilastokeskus) laatima katsaus.

⁸ Ulkomaalaistaustaisten yritysten päättely: Tilastokeskuksen yritysrekisterissä ulkomaalaistaustaiset yritykset on päättely ammatinharjoittajien henkilö-tunnusten ja yhtiömuotoisten yritysten osalta yrittäjäeläkeaineistosta saatujen henkilö-tunnusten avulla.

Ulkomaalaistaustan päättely perustuu yrittäjän kieleen: jos äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame, on yrittäjä ulkomaalaistaustainen. Jos yrityksessä on useampi kuin yksi yrittäjä, on se ulkomaalaistaustainen jos vähintään puolet yrittäjistä on ulkomaalaistaustaisia. Vuoden 2011 tilastoaineistossa on tällä menetelmällä tunnistettu 6321 ulkomaalaistaustaista yritystä.

Taulukko 2.6: Helsingin seudulla toimivien ulkomaalaisomisteisten yritysten tunnuslukuja vuonna 2011

Alue	Yritykset	Toimipaikkoja	Henkilöstö
Helsingin seutu yhteensä	2 654	4 073	104 883
Espoo	485	506	13 769
Helsinki	1 383	1 492	33 201
Vantaa	545	812	25 301
Pääkaupunkiseutu yhteensä	2 413	2 810	72 298
Hyvinkää	23	48	1 083
Järvenpää	19	66	1 651
Kerava	37	93	4 738
Kirkkonummi	35	70	4 390
Mäntsälä	9	46	1 033
Nurmijärvi	31	99	5 772
Sipoo	8	9	431
Tuusula	45	335	3 572
Vihti	34	497	9 943
Kuuma-seutu yhteensä	241	1 263	32 585

Taulukko 2.7: Ulkomaalaistaustaisten yritysten toimipaikat Helsingin seudulla 2011

Alue	Lkm	Henkilöstö	Liikevaihto 1000 €
Pääkaupunkiseutu	2 880	4 214	503 262
Kuuma-seutu	349	488	50 327
Helsingin seutu yhteensä	3 229	4 702	553 589
Koko maa	6 376	8 647	990 973

Ulkomaalaistaustaisia yrityksiä oli Suomessa vuonna 2011 yhteensä 6 321 eli lähes kaksi prosenttia koko yrityskannasta. Toiminta on keskittynyt vahvasti Helsingin seudulle, jossa yrityksistä toimi yli puolet. Kaikista pääkaupunkiseudulla toimivista yrityksistä jo viisi prosenttia on ulkomaalaistaustaisten yrittäjien omistamia.

Yritykset ovat tyypillisesti pieniä, useimmiten yhden tai kahden hengen yrityksiä. Ne työllistivät vuonna 2011 yhteensä lähes 8 700 henkeä ja tuottivat noin miljardin liikevaihdon. Helsingin seudulla toimivissa yrityksissä oli koko maan ulkomaalaistaustaisten yritysten henkilöstöstä 54 prosenttia, liikevaihdosta 56 prosenttia.

Yleisimmät toimialat ovat ravitsemistoiminta (28 % kaikista), henkilökohtaiset palvelut (13 %), kauppa (13%), rakentaminen (9%) ja kiinteistöpalvelut (7 %). Muita suosittuja toimialoja ovat mm. terveyspalvelut, liikkeenjohdon konsultointi, koulutus ja tieliikenteen tavarankuljetus.

Yrittäjiltä löytyy yli 120 eri taustamaata. Selvästi yleisin taustamaa on entinen Neuvostoliitto, jonka osuus oli vuonna 2011 viidennes kaikista. Seuraavana tulevat Turkki (12 %), Viro (11 %) ja entinen Jugoslavia (4 %). Viimeisen kolmen vuoden aikana on virolaistaustaisten yri-

tysten määrä kasvanut suhteellisesti eniten, lähes 60 prosenttia.

Ravintola-ala on selvästi yleisin toimiala ulkomaalaistaustaisten yrittäjien keskuudessa. Alalla toimii 1 689 yritystä, joilla on yhteensä 1 705 ravintolaa. Joka viides Suomessa toimiva ravintola on jo ulkomaalaistaustainen. Kolmessa vuodessa määrä on kasvanut 21 prosenttia eli uusia ravintoloita on syntynyt sadan vuosivauhtia. Koko ravintola-alalla kasvu on ollut samansuuruinen, joten alaa ovat kasvattaneet vain ulkomaalaistaustaiset yrittäjät.

Helsingin seudulla oli vuonna 2011 yhteensä 665 ulkomaalaistaustaista ravintolaa. Niiden osuus kaikista ravintoloista oli 27 prosenttia. Vantaalla jo lähes joka kolmas ravintola on ulkomaalaistaustainen. Helsingin seudulla voi pistäytyä etnisessä ravintolassa kaikissa muissa kunnissa paitsi Kauniaisissa ja Pornaisissa.

Ravintola-alalla ylivoimaisesti merkittävin taustamaa on Turkki 641 ravintolalla: kaksi viidestä ulkomaalaistaustaisesta ravintolasta on turkkilaisia. Kaikista Suomen ravintoloista näiden osuus on jo 7.4 prosenttia. Yli sadan ravintolan taustamaita ovat Kiina, Irak, entinen Jugoslavia ja Vietnam. Helsingin seudulla ravintoloiden kirjo on varsin suuri: yrittäjiä on yli 60 taustamaasta.

Taulukko 2.8: Ulkomaalaistaustaiset ravintola-alan (TOL561) toimipaikat Helsingin seudulla vuonna 2011

Alue	Lkm	Henkilöstö	Liikevaihto 1000€	Osuus kaikista ravintoloista %
Helsinki	400	967	87 821	26,5
Vantaa	99	189	16 652	32,2
Espoo	82	211	17 707	27,3
Pääkaupunkiseutu yhteensä	581	1 367	122 180	27,4
Kuuma-seutu	84	151	13 831	24,3
Helsingin seutu yhteensä	665	1 518	136 011	26,9
Koko maa	1 705	3 384	296 428	19,6

3 Helsingin seudun, Kuuma-seudun, pääkaupunkiseudun ja suurimpien kaupunkimaisten seutukuntien yritystoiminnan vertailua

Helsingin seutua, Kuuma-seutua ja pääkaupunkiseutua verrataan tässä osiossa suurimpiin kaupunkimaisiin seutukuntiin Suomessa:

1. Jyväskylän seutukuntaan
2. Kuopion seutukuntaan
3. Lahden seutukuntaa
4. Oulun seutukuntaan
5. Porin seutukuntaan
6. Tampereen seutukuntaan ja
7. Turun seutukuntaa.

Helsingin seutu on Suomen yritystoiminnan ylivoimaisesti suurin keskittymä erityisesti yritysten liikevaihdolla mitattuna, mutta myös henkilöstömäärän suhteen: alueella tuotetaan yrityssektorin koko maan yhteenlasketusta liikevaihdosta lähes puolet ja siellä on yritysten henkilöstöstä kolmannes, kun seudun osuus koko maan väestöstä on runsas neljännes. Sen sijaan Helsingin seudun osuus koko maan toimipaikkojen lukumäärästä on hieman pienempi kuin väestöosuus.

Helsingin seudulla sijaitsee koko maan

- liikevaihdosta 44 %
- henkilöstöstä 33 %
- toimipaikoista 24 %
- väestöstä 26 %

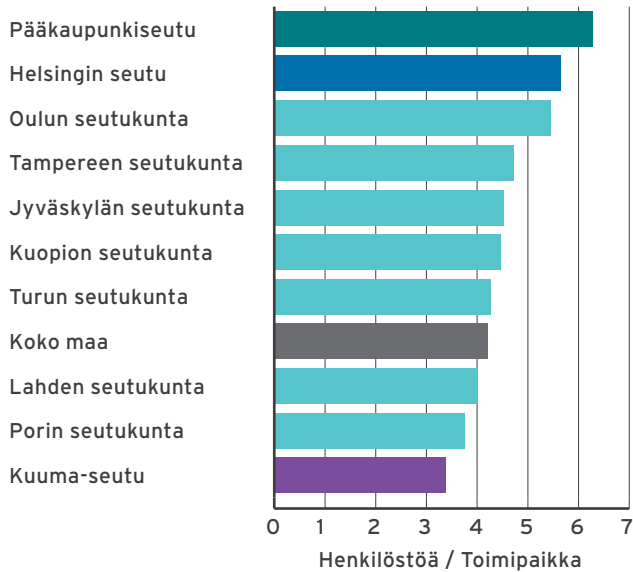
3.1 Toimipaikkojen keskipakko Helsingin seudulla ja vertailualueilla

Helsingin seudulla sijaitsevat toimipaikat ovat suurempia kuin koko maassa keskimäärin. Toimipaikan henkilöstömäärän keskipakko on Helsingin seudulla 5,6 (henkilöstö/toimipaikka) eli 1,3-kertainen verrattuna koko maahan, jossa keskipakko on 4,2. Liikevaihdon suhteen ero on vielä suurempi: Helsingin seudulla liikevaihdon keski-

Taulukko 3.1: Yritystoiminnan tunnuslukujen vertailua Helsingin seudulla, vertailuseuduilla ja koko maassa vuonna 2011* Lähde: Tilastokeskus Yritysrekisteri

Seutu	Toimipaikkoja	Henkilöstö	Henkilöstö/ toimipaikka	Liikevaihto 1 000 €	Liikevaihto 1 000 € / toimipaikka
Helsingin seutu	86 022	485 984	5,6	167 420	1 946
Pääkaupunkiseutu	67 210	422 298	6,3	150 665	2 242
Kuuma-seutu	18 812	63 686	3,4	16 755	891
Jyväskylän seutukunta	9 401	42 485	4,5	7 611	810
Kuopion seutukunta	6 474	28 939	4,5	4 966	767
Lahden seutukunta	12 800	51 503	4,0	9 683	756
Oulun seutukunta	9 411	51 282	5,4	11 672	1 240
Porin seutukunta	9 102	34 272	3,8	8 409	924
Tampereen seutukunta	22 695	107 183	4,7	24 636	1 086
Turun seutukunta	20 033	85 689	4,3	18 780	937
Koko maa	353 622	1 489 117	4,2	382 705	1 082

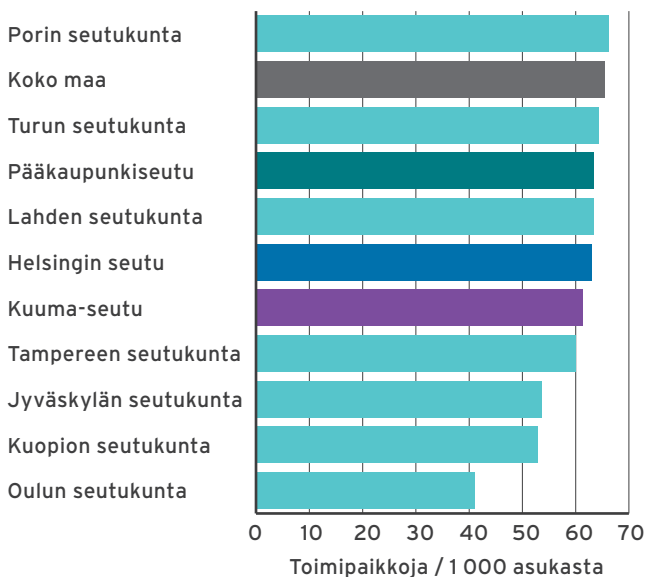
* Lähde: Tilastokeskus, toimipaikkatilastot

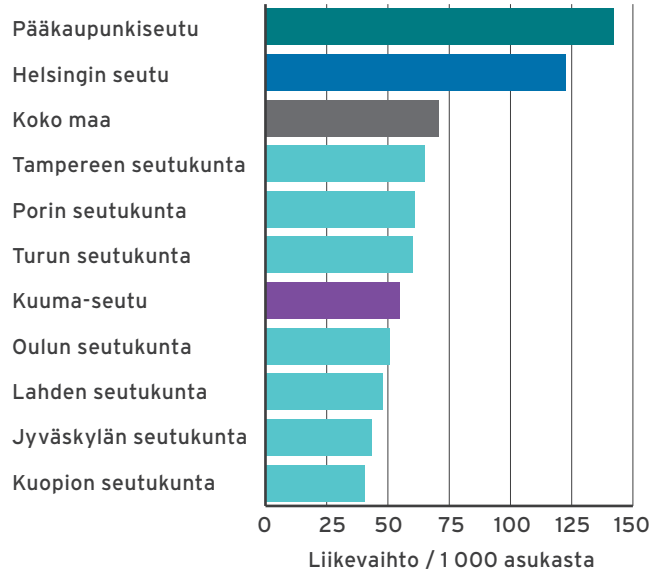
Kuva 3.1: Helsingin seudun ja vertailuseutujen yritysten henkilöstön lukumäärä keskimäärin toimipaikkaa kohti vuonna 2011

koko 1,9 milj. € (liikevaihto/toimipaikka) on 1,8-kertainen koko maan keskokokoon verrattuna (1,1 milj. €) (kuviot 3.1 ja 3.2). Helsingin seudun sisällä pääkaupunkiseudun ja Kuuma-seudun välillä on merkittävä ero: pääkaupunkiseudun toimipaikat ovat Kuuma-alueeseen verrattuna kooltaan lähes kaksinkertaisia henkilöstömäärän suhteen ja 2,5-kertaisia liikevaihdon suhteen.

Helsingin seudun yritysten toimipaikat ovat myös selvästi suurempia kuin muilla suurilla kaupunkialueilla. Toiseksi suurimmat keskokoot ovat Oulun seudulla sekä henkilöstömäärän että liikevaihdon suhteen. Muilla suurilla kaupunkialueilla toimipaikkojen keskokoot ovat melko lähellä koko

Kuva 3.3: Helsingin seudun ja vertailuseutujen yritysten toimipaikkojen lukumäärä tuhatta asukasta kohti vuonna 2011

Kuva 3.2: Helsingin seudun ja vertailuseutujen yritysten liikevaihto € /toimipaikka (1 000 €) vuonna 2011

maan keskiarvoa henkilöstömäärän suhteen ja useimmissa pienempiä kuin koko maassa liikevaihdon suhteen.

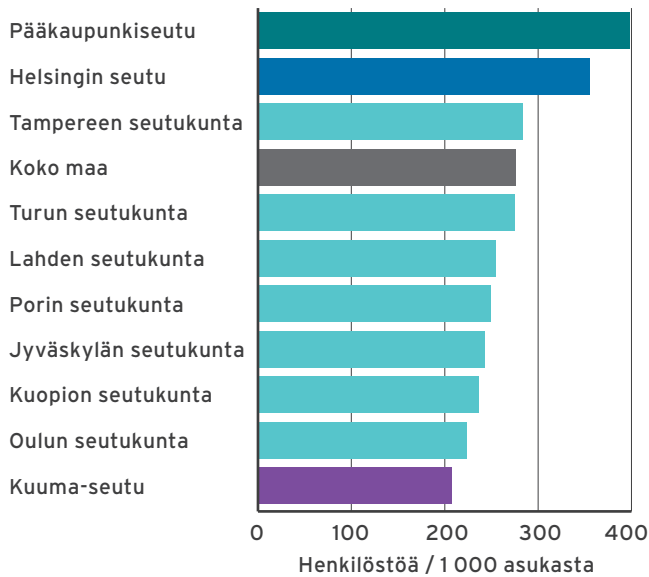
Taulukon 3.1 kahdeksan kaupunkiseutua kattavat koko maan yritysten liikevaihdosta 66 % ja henkilöstöstä 60 %.

3.2 Toimipaikat Helsingin seudulla ja vertailualueilla

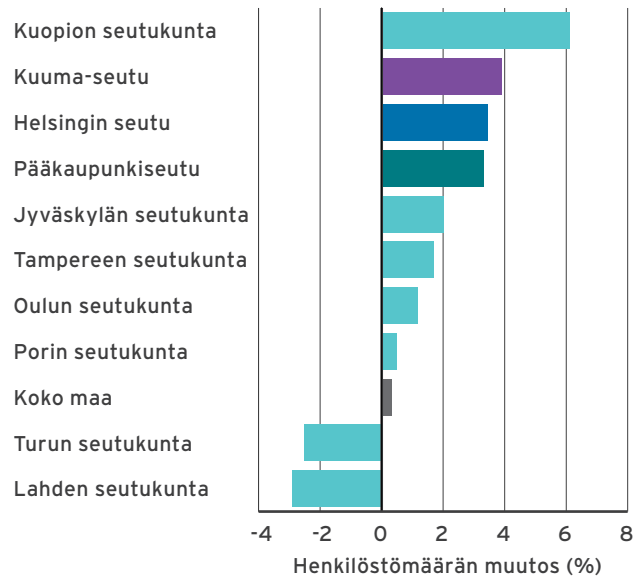
Kun toimipaikkojen lukumäärä suhteutetaan asukasluvuun, suuret kaupunkiseudut eivät poikkea kovin paljon koko maasta Oulun seutua lukuun ottamatta (kuva 3.3). Toimipaikkojen määrä Helsingin seudulla oli noin 63 toimipaikkaa 1 000 asukasta kohti vuonna 2011, mikä on hieman vähemmän kuin koko maassa (65 toimipaikkaa 1 000 asukasta kohti). Helsingin seutua enemmän toimipaikkoja oli Porin, Turun ja Lahden seutukunnissa. Vähiten toimipaikkoja 1 000 asukasta kohti on Oulun seutukunnassa, noin 41 toimipaikkaa 1 000 asukasta kohti.

3.3 Henkilöstö väestöön suhteutettuna Helsingin seudulla ja vertailualueilla

Yritystoiminnan suhteellinen merkitys tulee selvimmän esiin, kun verrataan yritysten henkilöstömäärää väkilukuun suhteutettuna suurten kaupunkiseutujen välillä (kuva 3.4). Helsingin seudulla oli yritysten toimipaikoissa 356 henkilöä tuhatta asukasta kohti, kun koko maan keskiarvo oli 275 vuonna 2011. Helsingin seudun suhdelu on lähes kolmanneksen korkeampi kuin koko maassa. Helsingin seutu poikkeaa myös selvästi muista suurista kaupunkiseuduista, joista vain Tampereen seutu ylitti koko maan keskiarvon ja Turun seutu oli koko maan tasolla.

Kuva 3.4: Helsingin seudun ja vertailuseutujen yritysten henkilöstö tuhatta asukasta kohti vuonna 2011

Kuva 3.5: Helsingin seudun ja vertailuseutujen yritysten henkilöstön muutos vuosina 2007-2011 (%)

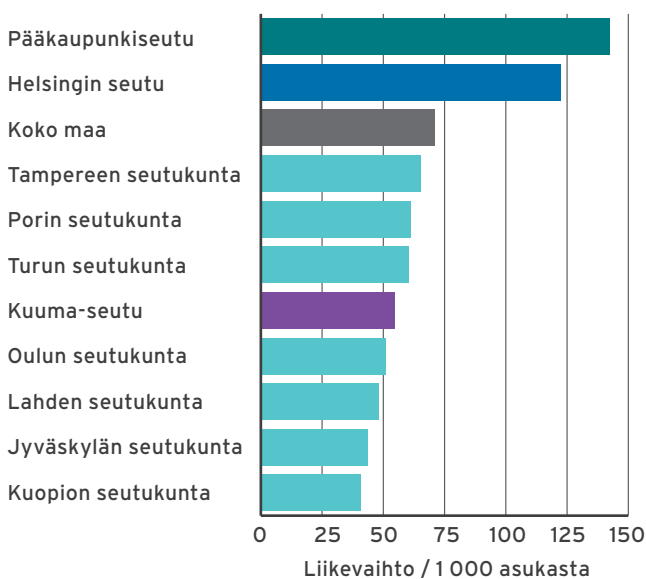
Muilla suurilla kaupunkiseuduilla suhdeluku on pienempi kuin koko maassa.

Pääkaupunkiseudun ja Kuuma-seudun välillä oli huomattavan suuri ero asukasmäärään suhteutetussa yritysten henkilöstömäärässä: pääkaupunkiseudulla 399 ja Kuuma-seudulla 208 tuhatta asukasta kohti.

Henkilöstömäärän muutosta neljän vuoden jaksolla vuodesta 2007 vuoteen 2011 verrataan kuviossa 3.5. Jaksoon sisältyy kansainvälisen finanssikriisin käynnistämisen taantuman aikaansaama vähennys yritysten henkilöstös-

sä vuosina 2009-2010. Koko maassa yritysten henkilöstömäärä kasvoi jakson aikana 0,3 prosenttia. Suurten kaupunkiseutujen välillä oli jakson aikana paljon hajontaa. Helsingin seudulla yritysten henkilöstömäärä kasvoi noin kolme prosenttia, saman verran kuin pääkaupunkiseudulla ja Kuuma-seudulla. Suurinta kasvu oli Kuopion seutukunnassa, noin 6 prosenttia. Turun ja Lahden seutukunnissa henkilöstö väheni noin 3 prosenttia.

3.4 Liikevaihto väestöön suhteutettuna Helsingin seudulla ja vertailualueilla

Kuva 3.6: Helsingin seudun ja vertailuseutujen yritysten liikevaihto (1000 €/asukas) vuonna 2011

Kun yritysten liikevaihto suhteutetaan seudun väkilukuun, kaupunkiseutujen väliset erot korostuvat entisestään (kuva 3.6). Yritysten liikevaihto asukaslukuun suhteutettuna oli Helsingin seudulla lähes 1,8-kertainen koko maahan verrattuna. Kaikilla muilla suurilla kaupunkiseuduilla liikevaihto 1 000 asukasta kohti oli alempi kuin koko maassa keskimäärin. Kuitenkin niidenkin välillä erot olivat suuria: Tampereen seutukunta oli lähimpänä koko maan keskiarvoa ja Kuopion seutukunta kauimpana. Helsingin seudun sisällä pääkaupunkiseudun toimipaikkojen liikevaihto oli 2,5-kertainen Kuuma-seudun toimipaikkoihin verrattuna.

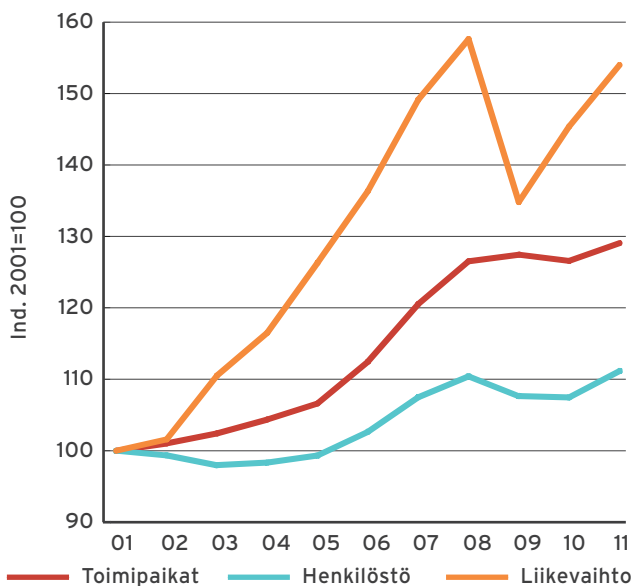
Pääkaupunkiseudun suuri ero koko maahan, muihin suuriin kaupunkiseutuihin sekä Kuuma-seutuun verrattuna perustuu ennen kaikkea toimialarakenteen erityispiirteisiin. Pääkaupunkiseutu on mm. tukkukaupan ja logistiikan sekä elektroniikkateollisuuden valtakunnallinen keskus, ja näillä aloilla liikevaihto suhteessa yritysten henkilöstömäärään tai seudun väestöön on poikkeuksellisen suuri. Lisäksi pääkaupunkiseudun suuri työpaikkojen ylimavaraisuus nostaa väestöön suhteutettuja tunnuslukuja.

3.5 Liiketoiminnan trendit Helsingin seudulla ja koko maassa

Yritysten liiketoiminnan trendit koko Helsingin seudun tasolla vuodesta 2001 vuoteen 2011 kootaan yhteen kuvassa 3.7. Jakson aikana tapahtuneeseen kehitykseen vaikuttivat voimakkaasti informaatioteknologia-alan taantuma vuosina 2002-2003 sekä kansainvälinen finanssikiisi vuosina 2008-2009 ja sen jälkeinen Euroopan velkakriisi. Eri indikaattoreiden välillä on kuitenkin eroja. Yritysten liikevaihto kasvoi lähes 60 prosenttia vuodesta 2002 vuoteen 2008. Sen jälkeen seurasi jyrkkä pudotus vuonna 2009 ja uusi nousu 2010 ja 2011. Kuitenkin seudun yritysten liikevaihto oli vielä vuonna 2011 alle vuoden 2008 tason.

Toimipaikkojen lukumäärä kasvoi nopeasti erityisesti vuosina 2006-2008, mutta sen jälkeen määrä pysyi lähes samalla tasolla vuoteen 2009 asti. Toimipaikkojen lukumäärä alkoi kasvaa jälleen vuonna 2010. Henkilöstömäärä kasvoi voimakkaasti vuosina 2006-2008, jolloin määrä oli noin 10 prosenttia korkeammalla kuin vuonna 2004 (ja 2001). Henkilöstömäärä supistui kummankin taantumien aikana: ensin vuosina 2002-2003 ja seuraavaksi vuosina 2008-2010, mutta lähti uuteen nousuun vuonna 2011.

Yritystoiminnan kasvutrendejä vuodesta 2001 vuoteen 2011 verrataan Helsingin seudun ja koko maan välillä sekä Helsingin seudun eri alueiden (Helsinki, Espoo, Vantaa, pääkaupunkiseutu yhteensä, Kuuma-seutu) kesken kolmella indikaattorilla: toimipaikkojen määrä (kuva 3.8), henkilöstömäärä (kuva 3.9) ja liikevaihto (kuva 3.10).

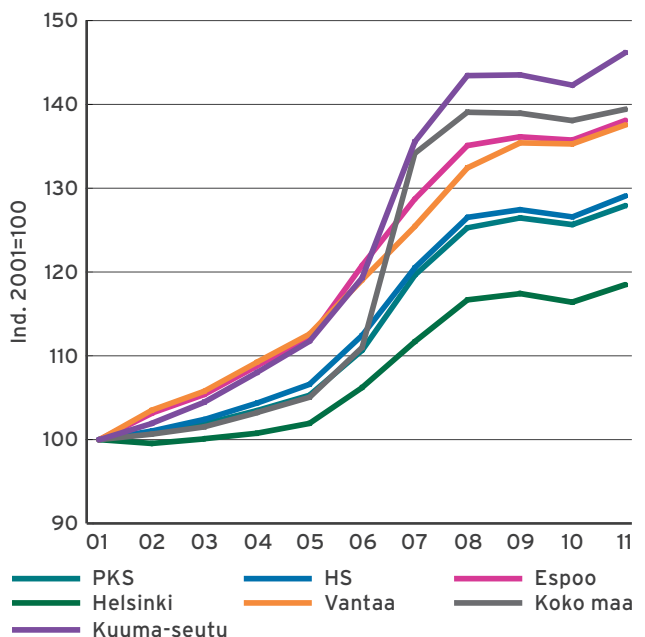

Kuva 3.7: Yritysten toimipaikkojen, henkilöstön ja liikevaihdon trendit Helsingin seudulla vuosina 2001-2011

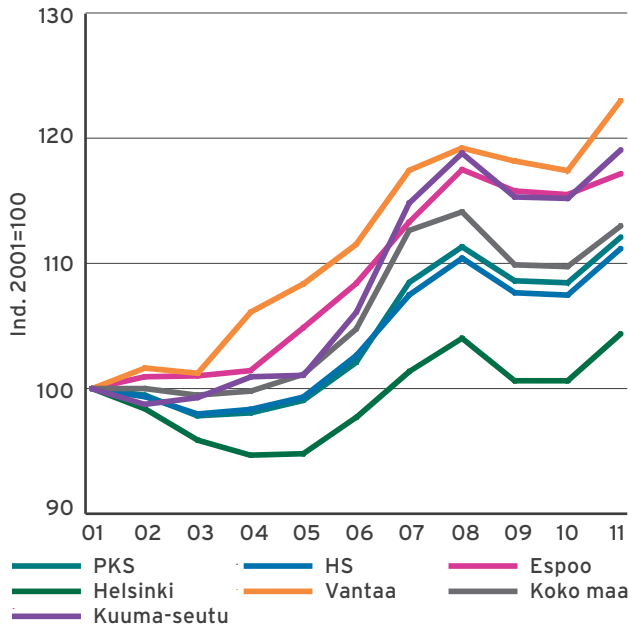
Kokonaisuutena Helsingin seudun toimipaikkamäärä on kehittynyt suunnilleen samaa tahtia kuin valtakunnallisesti. Espoon ja Vantaan toimipaikkojen lukumäärä on kasvanut tasatahtia, lähes 40 prosenttia vuodesta 2001 vuoteen 2011, kun Helsingissä toimipaikkojen lukumäärän kasvuvauhti jää selvästi alle koko maan ja muun Helsingin seudun tason. Kuuma-seudun osalta toimipaikkojen kasvu on ollut erittäin vahvaa, noin 45 prosenttia vuodesta 2001 vuoteen 2011.

Henkilöstömäärien kehityksessä on nähtävillä vuosien 2001-2011 aikana kaksi laskujaksoa, jotka vaikuttivat josain määrin eri tavoin eri alueilla: ensimmäinen vuodesta 2002 alkaen ja toinen vuodesta 2008 alkaen. Vuonna 2002 käynnistyneen taantumien jälkeen selvä käänne nousuun tuli vasta vuonna 2005 ja vuonna 2006-2007 yritysten henkilöstömäärät kasvoivat todella voimakkaasti. Samoin vuoden 2008 jälkeen henkilöstömäärä lähti uudelleen kasvuun vuonna 2010. Koko maan trendi oli samansuuntainen kuin Helsingin seudulla.

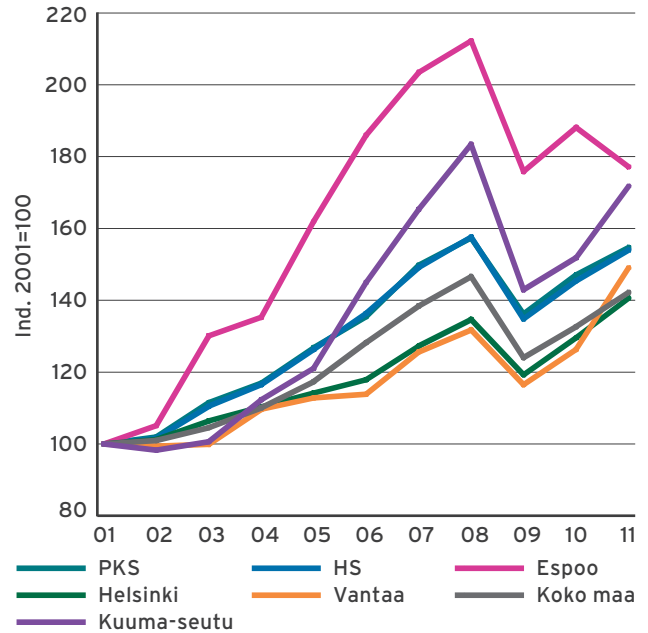
Pääkaupunkiseudun kaupunkien välisen erot ovat suuria. Vantaalla henkilöstömäärät kääntyivät nousuun vuonna 2003 ja Espoossa vuotta myöhemmin. Sen sijaan Helsingin toimipaikkojen henkilöstömäärät laskivat vuoteen 2004 asti ja kääntyivät nousuun vasta 2005. Informaatioteknologia-alan taantuma vaikutti Helsingissä kaikkein voimakkaimmin. Kaikissa kolmessa kaupungissa henkilöstömäärät kääntyivät laskuun vuonna 2008 ja lähtivät taas uudelleen nousuun vuonna 2010. Vuodesta 2001 vuoteen 2011 yritysten henkilöstömäärä kasvoi Vantaalla lähes 25 % ja Espoossa hieman yli 15 %, mutta Helsingissä vain noin 5 %. Kuuma-seudulla toimipaikkojen henkilöstömäärä kasvoi noin 20 %.

Kuva 3.8: Toimipaikkojen lukumäärän trendi Espoossa, Helsingissä, Vantaalla, Helsingin seudulla, pääkaupunkiseudulla, Kuuma-seudulla ja koko maassa vuosina 2001-2011

Kuva 3.9: Henkilöstömäärän trendi Espoossa, Helsingissä, Vantaalla, Helsingin seudulla, pääkaupunkiseudulla, Kuuma-seudulla ja koko maassa vuosina 2001-2011

Kuva 3.10: Liikevaihdon trendi Espoossa, Helsingissä, Vantaalla, Helsingin seudulla, pääkaupunkiseudulla, Kuuma-seudulla ja koko maassa vuosina 2001-2011

Informaatioteknologian taantuma ei vaikuttanut yritysten liikevaihtoon yhtä voimakkaasti kuin henkilöstömääriin. Liikevaihto kasvoi Helsingin seudulla, pääkaupunkiseudulla ja Kuuma-seudulla koko ajan vuosina 2000-2008, mutta kääntyi jyrkkään laskuun vuonna 2009. Vuonna 2011 yritysten liikevaihto oli Helsingin seudulla ja koko maassa vähän alempana kuin vuonna 2008. Kuuma-seudulla kasvu oli selvästi voimakkaampaa kuin muualla. Espoon kasvu oli omaa luokkaansa vuoteen 2008 asti, mutta sen jälkeen Espoon trendi kääntyi laskuun kaupunkiin kohdistuneiden informaatioalan ongelmien vuoksi. Sen sijaan Vantaalla ja Helsingissä yritysten liikevaihto oli vuonna 2011 noussut vuoden 2008 tasoa korkeammalle. Kuuma-seudulla päästiin vuonna 2011 lähes samalle tasolle kuin vuonna 2008.

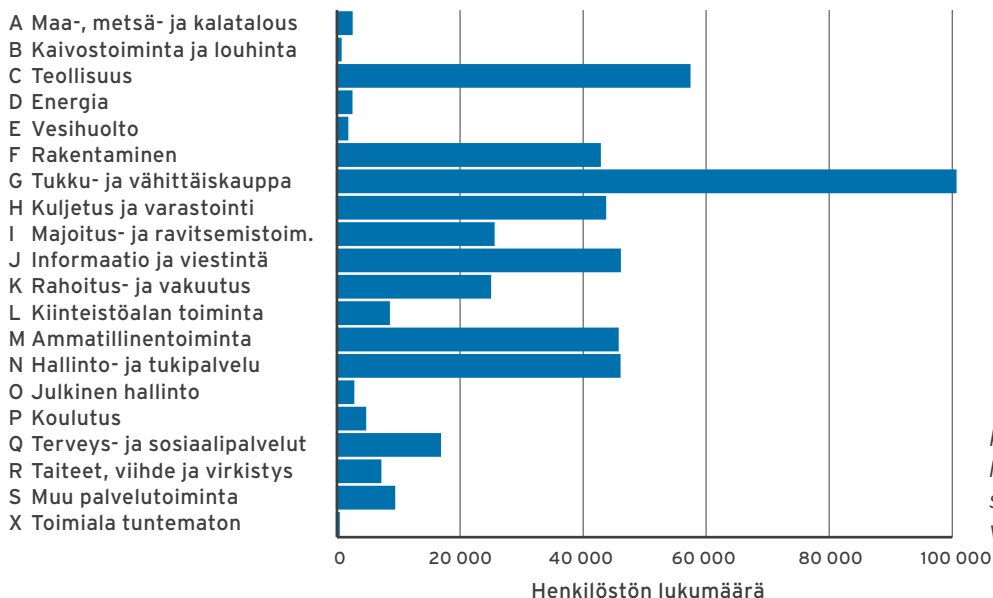
4 Toimialat Helsingin seudulla

4.1 Päätoimialat Helsingin seudulla

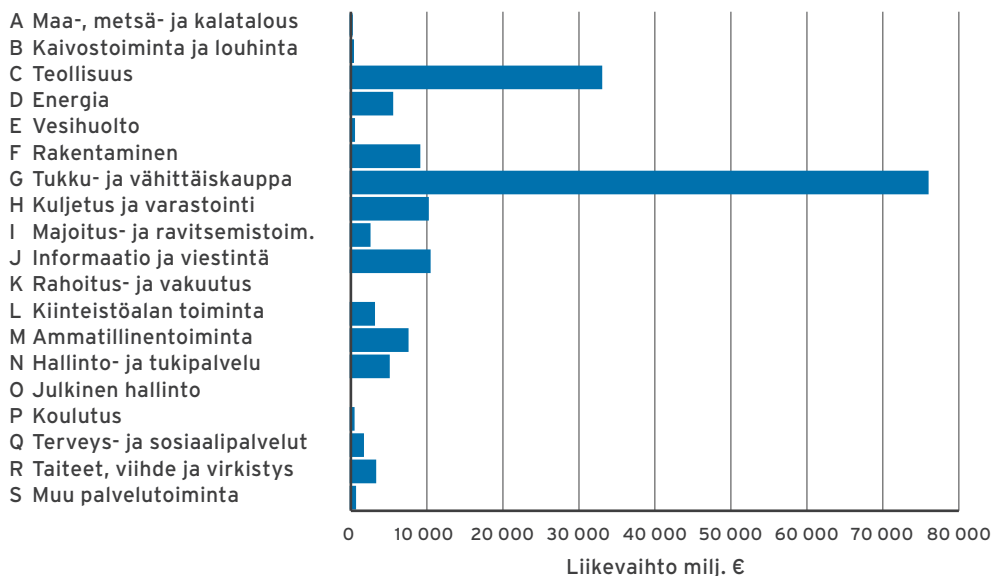
Toimialaluokituksen päätoimialajaolla (kirjaintaso) tarkasteltuna Helsingin seudun suurin toimiala on kauppa sekä henkilöstömäärällä (kuva 4.1) että liikevaihdolla (kuva 4.2) mitattuna. Alan henkilöstömäärä oli noin 100 000 ja liikevaihto 75 miljardia € vuonna 2011. Kaupan osuus on viidennes Helsingin seudulla sijaitsevien toimipaikkojen henkilöstöstä ja 45 % liikevaihdosta. Kaupan liikevaihdon suuri osuus perustuu erityisesti tukkukauppaan, jossa myynnin volyyymi suhteessa henkilöstömäärään tai toimipaikkojen määrään on merkittävästi suurempaa kuin muilla toimialoilla. Toiseksi suurin toimiala on teollisuus, jonka osuus toimipaikkojen henkilöstömäärästä on 12 % ja liikevaihdosta 20 %. Seuraavaksi suurimmat toimialat henkilöstömäärällä mitattuna ovat: hallinto- ja tukipalvelut, ammatillinen toiminta, informaatio ja viestintä, kuljetus ja varastointi sekä rakentaminen. Henkilöstömäärä kullakin näistä viidestä toimialasta on 40 000-45 000, joka vastaa 9-10 %:n osuutta koko yrityssektorin henkilöstöstä. Informaation ja viestinnän, kuljetuksen ja

varastoinnin sekä rakentamisen osuus yrityssektorin liikevaihdosta on kullakin 5-6 %, mutta ammatillisessa toiminnassa sekä hallinto- ja tukipalveluissa osuus on jonkin verran pienempi.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnassa sekä rahoituksessa ja vakuutuksessa henkilöstömäärä on noin 25 000 kummassakin, joka vastaa noin 5 %:n osuutta. Liikevaihdosta majoitus- ja ravitsemistoiminnan osuus on noin 1,5 % (rahoitus- ja vakuutustoiminnassa liikevaihtoa ei ole määritetty). Henkilöstömäärien perusteella Helsingin seudun pienehköt toimialat ovat kokojärjestyksessä: terveys- ja sosiaalipalvelut (yrityssektori), muu palvelutoiminta, kiinteistöalan toiminta, taiteet, viihde ja virkistys, koulutus (yrityssektori), julkinen hallinto (yrityssektori), maa- metsä- ja kalatalous, energia, vesihuolto sekä kaivostoiminta ja louhinta. Kullakin näistä toimialoista on henkilöstöä alle 3,5 % ja liikevaihtoa alle 3 % koko Helsingin seudun summasta.

Kuva 4.1: Toimipaikkojen henkilöstömäärä Helsingin seudulla päätoimialoittain vuonna 2011

Kuva 4.2: Toimipaikkojen liikevaihto Helsingin seudulla päätoimialoittain vuonna 2011

Taulukko 4.1: Helsingin seudun yritysten toimipaikat, henkilöstö ja liikevaihto* päätoimialoittain vuonna 2011

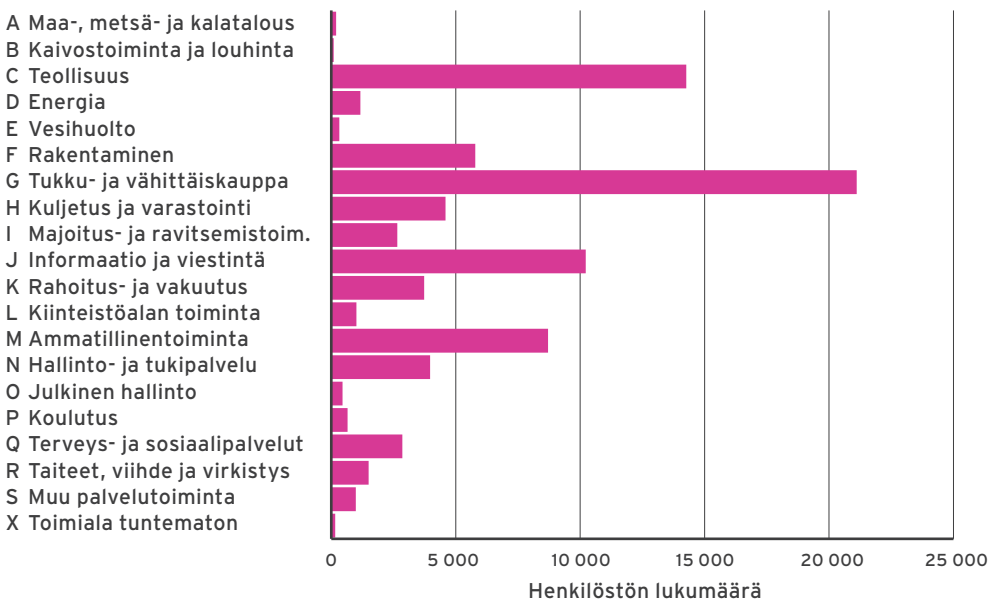
Toimiala	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön lukumäärä	Liikevaihto (1 000 €)	Henkilöstöä/toimipaikka	Liikevaihto/toimipaikka (1 000 €)	Liikevaihto/henkilöstö (1 000 €)
A Maa-, metsä- ja kalatalous	1 934	2 330	27	1,2	14	12
B Kaivostoiminta ja louhinta	46	540	224	11,7	4 864	416
C Teollisuus	3 686	57 250	32 899	15,5	8 925	575
D Energia	113	2 550	5 382	22,5	47 628	2 114
E Vesi- ja jätehuolto	146	1 610	365	11	2 500	227
F Rakentaminen	9 556	42 660	8 964	4,5	938	210
G Tukku- ja vähittäiskauppa	15 522	100 500	75 841	6,5	4 886	755
H Kuljetus ja varastointi	5 297	43 530	10 072	8,2	1 901	231
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	3 843	25 400	2 397	6,6	624	94
J Informaatio ja viestintä	4 882	45 920	10 312	9,4	2 112	225
K Rahoitus- ja vakuutus**	2 474	24 840	-	10	-	-
L Kiinteistöalan toiminta	4 945	8 390	2 986	1,7	604	356
M Ammatillinen toiminta	14 448	45 570	7 408	3,2	513	163
N Hallinto- ja tukipalvelu	4 578	45 880	4 942	10	1 080	108
O Julkinen hallinto	22	2 600	-	118,4	-	-
P Koulutus	1 281	4 530	297	3,5	232	66
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	5 957	16 680	1 542	2,8	259	93
R Taiteet, viihde ja virkistys	2 323	6 990	3 140	3	1 352	449
S Muu palvelutoiminta	4 964	9 250	504	1,9	102	54
Yhteensä	8 6017	487 000	167 300	5,7	1 945	344

* Toimipaikkojen lkm ja henkilöstö sisältävät aputoimipaikat ja niiden henkilöstön.

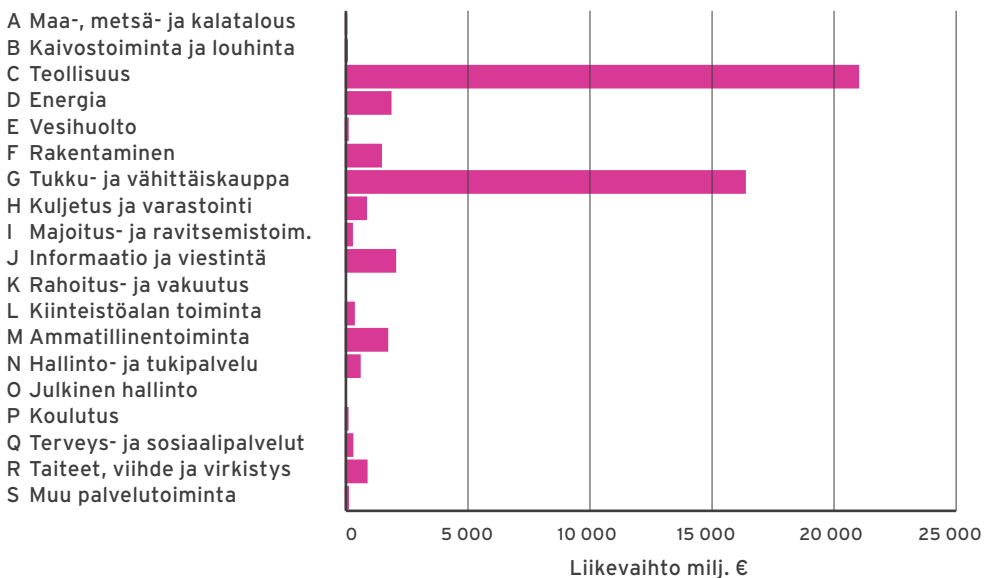
** Rahoitus- ja vakuustoitinnasta ei ole saatavilla liikevaihtotietoja

4.2 Päätoimialat Espoossa

Päätoimialajaolla tarkasteltuna Espoon yritystoimintaa hallitsee kolme suurta toimialaryhmää: kauppa, teollisuus sekä informaatio ja viestintä. Niiden yhteenlaskettu osuus on 54 % Espoossa sijaitsevien toimipaikkojen henkilöstöstä. Kaupan osuus yksistään on neljännes Espoossa sijaitsevien toimipaikkojen henkilöstöstä. Yritysten liikevaihtoa hallitsevat täysin teollisuus ja kauppa, joiden yhteenlaskettu osuus Espoon yritysten kokonaisliikevaihdosta on 79 %. Teollisuuden liikevaihdosta suurin osa tulee elektroniikkateollisuudesta ja kaupan liikevaihdosta tukkukaupasta.

Kuva 4.3: Toimipaikkojen henkilöstömäärä Espoossa päätoimialoittain vuonna 2011

Kuva 4.4: Toimipaikkojen liikevaihto Espoossa päätoimialoittain vuonna 2011

Taulukko 4.2: Espoon yritysten toimipaikat, henkilöstö ja liikevaihto* päätoimialoittain vuonna 2011

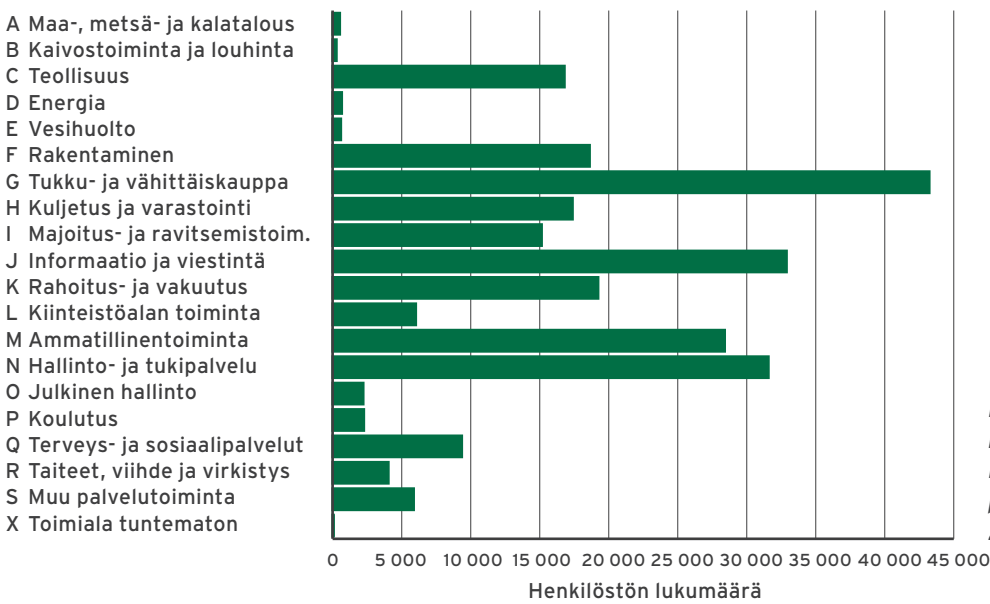
	Toimiala	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön lukumäärä	Liikevaihto 1 000 €	Henkilöstöä/toimipaikka	Liikevaihto/toimipaikka 1 000 €	Liikevaihto/henkilöstö 1 000 €
A	Maa-, metsä- ja kalatalous	139	140	2	1	15	15
B	Kaivostoiminta ja louhinta	7	40	18	5,7	2 629	462
C	Teollisuus	494	14 210	20 973	28,8	42 455	1 476
D	Energia	19	1 210	1 813	63,9	95 416	1 492
E	Vesi- ja jätehuolto	24	270	61	11,1	2 540	228
F	Rakentaminen	1 235	5 730	1 418	4,6	1 149	248
G	Tukku- ja vähittäiskauppa	2 598	21 060	16 330	8,1	6 286	776
H	Kuljetus ja varastointi	702	4 530	807	6,5	1 149	178
I	Majoitus- ja ravitsemis-toiminta	544	2 590	233	4,8	428	90
J	Informaatio ja viestintä	1 008	10 170	2 001	10,1	1 985	197
K	Rahoitus- ja vakuutus**	450	3 670	-	8,2	-	-
L	Kiinteistöalan toiminta	691	950	311	1,4	451	327
M	Ammatillinen toiminta	2 690	8 650	1 679	3,2	624	194
N	Hallinto- ja tukipalvelu	739	3 910	549	5,3	743	140
O	Julkinen hallinto	3	-	-	-	-	-
P	Koulutus	265	600	49	2,3	186	82
Q	Terveys- ja sosiaalipalvelut	1 142	2 800	248	2,4	217	89
R	Taiteet, viihde ja virkistys	356	1 440	831	4,1	2 334	575
S	Muu palvelutoiminta	591	930	70	1,6	118	75
	Yhteensä	13 697	83 310	47 394	6,1	3 460	569

* Toimipaikkojen lkm ja henkilöstö sisältävät aputoimipaikat ja niiden henkilöstön.

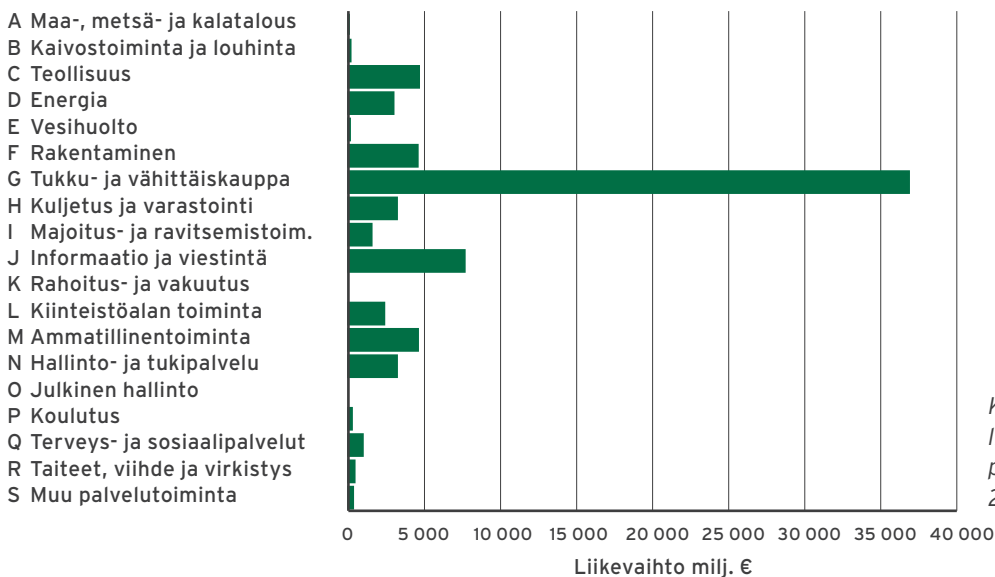
** Rahoitus- ja vakuutustoiminnasta ei ole saatavilla liikevaihtotietoja

4.3 Päätoimialat Helsingissä

Helsingin yritystoiminta on jakautunut muita alueita selvemmin useille palvelutoimialoille: kauppa, informaatio ja viestintä, hallinto ja tukipalvelutoiminta sekä ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta. Niiden yhteensä osuus on 53 % Helsingissä sijaitsevien toimipaikkojen henkilöstöstä. Kaupan osuus yksistään on 16 % Helsingissä sijaitsevien toimipaikkojen henkilöstöstä. Yritysten liikevaihtoa hallitsee täysin kauppa, jonka osuus Helsingin yritysten kokonaisliikevaihdosta on 50 %. Myös Helsingissä tukkukauppa dominoi liikevaihtoa.

Kuva 4.5: Toimipaikkojen henkilöstömäärä Helsingissä päätoimialoittain vuonna 2011

Kuva 4.6: Toimipaikkojen liikevaihto Helsingissä päätoimialoittain vuonna 2011

Taulukko 4.3: Helsingin yritysten toimipaikat, henkilöstö ja liikevaihto* päätoimialoittain vuonna 2011

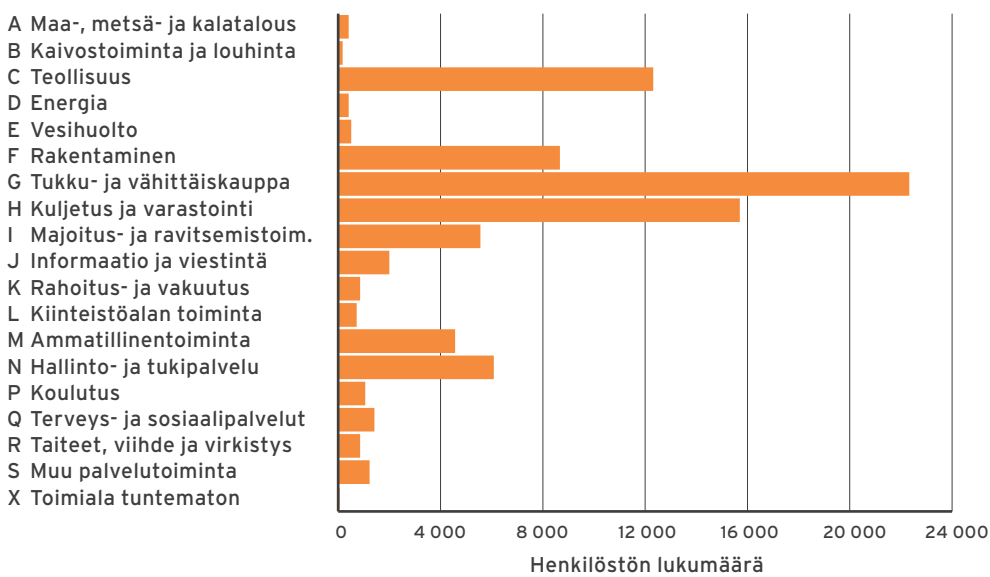
	Toimiala	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön lukumäärä	Liikevaihto 1 000 €	Henkilöstöä/toimipaikka	Liikevaihto/toimipaikka 1 000 €	Liikevaihto/henkilöstö 1 000 €
A	Maa-, metsä- ja kalatalous	238	520	7	2,2	29	14
B	Kaivostoiminta ja louhinta	14	270	115	19,3	8 202	425
C	Teollisuus	1 495	16 790	4 613	11,2	3 086	275
D	Energia	51	720	2 938	14,1	57 600	4 082
E	Vesi- ja jätehuolto	44	590	76	13,4	1 730	130
F	Rakentaminen	3 051	18 610	4 523	6,1	1 483	243
G	Tukku- ja vähittäiskauppa	7 174	43 220	36 830	6	5 134	852
H	Kuljetus ja varastointi	2 057	17 380	3 160	8,4	1 536	182
I	Majoitus- ja ravitsemis-toiminta	2 249	15 140	1 492	6,7	664	99
J	Informaatio ja viestintä	3 038	32 880	7 621	10,8	2 508	232
K	Rahoitus- ja vakuutus	1 563	19 240	-	12,3	-	-
L	Kiinteistöalan toiminta	2 941	6 020	2 334	2	794	388
M	Ammatillinen toiminta	8 374	28 410	4 552	3,4	544	160
N	Hallinto- ja tukipalvelu	2 189	31 570	3 160	14,4	1 443	100
O	Julkinen hallinto	19	2 210	-	116,4	-	-
P	Koulutus	634	2 260	197	3,6	311	87
Q	Terveys- ja sosiaalipalvelut	3 264	9 350	917	2,9	281	98
R	Taiteet, viihde ja virkistys	1 363	4 040	373	3	274	92
S	Muu palvelutoiminta	2 775	5 860	276	2,1	100	47
	Yhteensä	42 533	255 060	73 182	6	1 721	287

* Toimipaikkojen lkm ja henkilöstö sisältävät aputoimipaikat ja niiden henkilöstön.

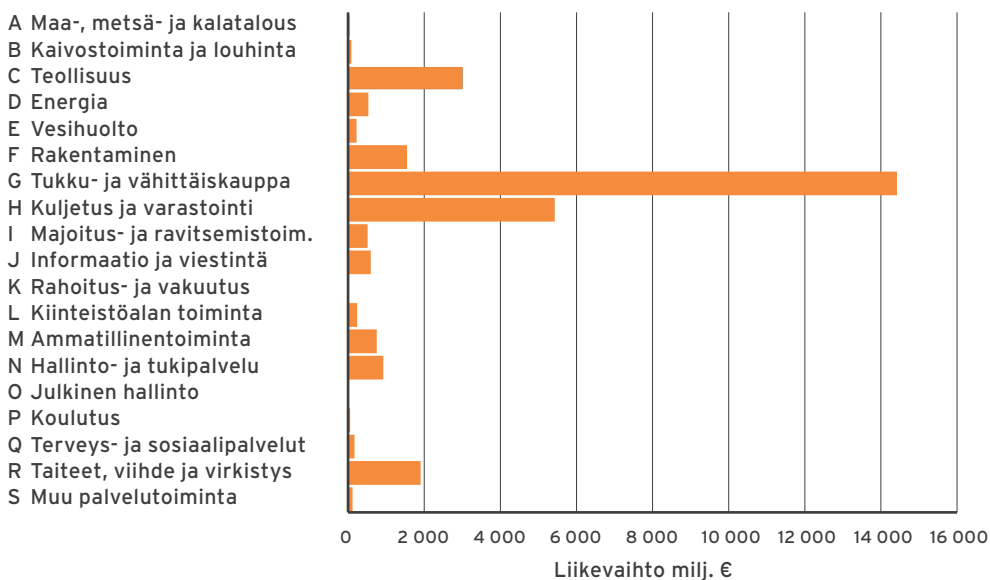
** Rahoitus- ja vakuutustoiminnasta ei ole saatavilla liikevaihtotietoja

4.4 Päätoimialat Vantaalla

Vantaan yritystoimintaa hallitsee logistiikka, sillä suurimmat toimialaryhmät ovat kauppa sekä kuljetus ja varastointi. Myös teollisuuden osuus on suuri. Kolmen suurimman päätoimialan yhteenlaskettu osuus on 60 % Vantaalla sijaitsevien toimipaikkojen henkilöstöstä. Kaupan osuus yksistään on 26 % Vantaalla sijaitsevien toimipaikkojen henkilöstöstä. Yritysten liikevaihtoa hallitsee täysin kauppa, jonka osuus Vantaan yritysten kokonaisliikevaihdosta on 48 %.

Kuva 4.7: Toimipaikkojen henkilöstömäärä Vantaalla päätoimialoittain vuonna 2011

Kuva 4.8: Toimipaikkojen liikevaihto Vantaalla päätoimialoittain vuonna 2011

Taulukko 4.4: Vantaan yritysten toimipaikat, henkilöstö ja liikevaihto* päätoimialoittain vuonna 2011

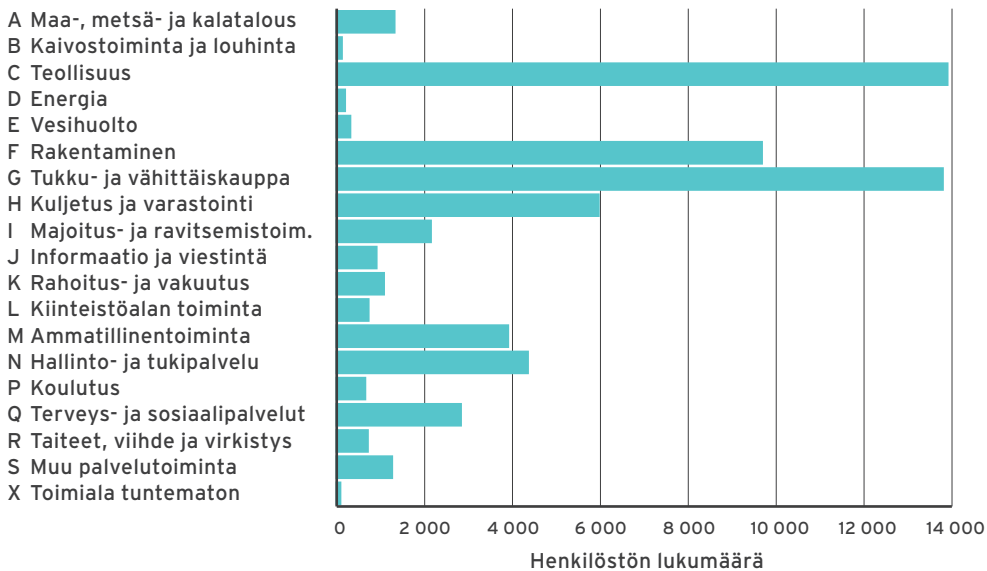
	Toimiala	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön lukumäärä	Liikevaihto 1 000 €	Henkilöstöä/toimipaikka	Liikevaihto/toimipaikka 1 000 €	Liikevaihto/henkilöstö 1 000 €
A	Maa-, metsä- ja kalatalous	103	360	3	3,4	27	8
B	Kaivostoiminta ja louhinta	5	120	48	23,8	9 602	404
C	Teollisuus	519	12 260	2 994	23,6	5 769	244
D	Energia	11	360	496	32,3	45 052	1 394
E	Vesi- ja jätehuolto	25	460	187	18,2	7 496	412
F	Rakentaminen	1 702	8 610	1 512	5,1	888	176
G	Tukku- ja vähittäiskauppa	2 335	22 280	14 388	9,5	6 162	646
H	Kuljetus ja varastointi	1 132	15 650	5 393	13,8	4 764	345
I	Majoitus- ja ravitsemis-toiminta	498	5 510	476	11,1	956	87
J	Informaatio ja viestintä	359	1 950	561	5,4	1 563	288
K	Rahoitus- ja vakuutus**	148	800	-	5,4	-	-
L	Kiinteistöalan toiminta	469	670	203	1,4	432	305
M	Ammatillinen toiminta	1 199	4 520	716	3,8	597	159
N	Hallinto- ja tukipalvelu	666	6 030	888	9,1	1 333	147
O	Julkinen hallinto	0	0	0	0	0	0
P	Koulutus	121	1 000	19	8,3	158	19
Q	Terveys- ja sosiaalipalvelut	481	1 360	133	2,8	276	98
R	Taiteet, viihde ja virkistys	185	800	1 869	4,3	10 102	2 334
S	Muu palvelutoiminta	564	1 180	81	2,1	143	69
	Yhteensä	10 522	83 900	29 966	8	2 848	357

* Toimipaikkojen lkm ja henkilöstö sisältävät aputoimipaikat ja niiden henkilöstön.

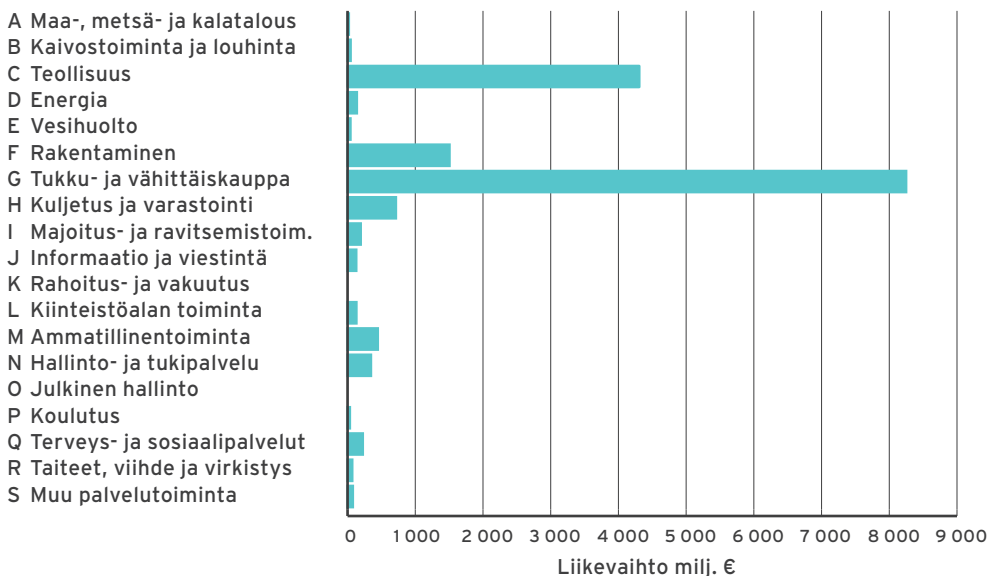
** Rahoitus- ja vakuutustoiminnasta ei ole saatavilla liikevaihtotietoja

4.5 Päätoimialat Kuuma-seudulla

Kuuma-seudun suurimmat päätoimialat ovat teollisuus, kauppa ja rakentaminen. Niiden yhteenlaskettu osuus on 58 % Kuuma-seudulla sijaitsevien toimipaikkojen henkilöstöstä. Erityisesti teollisuuden ja rakentamisen suhteellinen merkitys on huomattavasti suurempi kuin pääkaupunkiseudulla. Teollisuuden osuus yksistään on reilu viidennes alueella sijaitsevien toimipaikkojen henkilöstöstä. Yritysten liikevaihtoa hallitsevat täysin kauppa sekä teollisuus, joiden yhteenlaskettu osuus Kuuma-seudun yritysten kokonaisliikevaihdosta on 75 %.

Kuva 4.9: Toimipaikkojen henkilöstömäärä Kuuma-seudulla vuonna 2011

Kuva 4.10: Toimipaikkojen liikevaihto Kuuma-seudulla vuonna 2011

Taulukko 4.5: Kuuma-seudun yritysten toimipaikat, henkilöstö ja liikevaihto* päätoimialoittain vuonna 2011

	Toimiala	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön lukumäärä	Liikevaihto 1 000 €	Henkilöstöä/toimipaikka	Liikevaihto/toimipaikka 1 000 €	Liikevaihto/henkilöstö 1 000 €
A	Maa-, metsä- ja kalatalous	1 441	1 310	16	0,9	11	12
B	Kaivostoiminta ja louhinta	20	110	42	5,5	2 125	389
C	Teollisuus	1 171	13 890	4 306	11,9	3 677	310
D	Energia	32	260	136	8,0	4 245	531
E	Vesi- ja jätehuolto	53	300	41	5,7	766	135
F	Rakentaminen	3 545	9 670	1 504	2,7	424	156
G	Tukku- ja vähittäiskauppa	3 338	13 790	8 248	4,1	2 471	598
H	Kuljetus ja varastointi	1 397	5 950	711	4,3	509	119
I	Majoitus- ja ravitsemis-toiminta	544	2 130	193	3,9	355	90
J	Informaatio ja viestintä	458	900	127	2	278	142
K	Rahoitus- ja vakuutus	284	1 070	-	3,8	-	-
L	Kiinteistöalan toiminta	820	720	129	0,9	158	181
M	Ammatillinen toiminta	2 074	3 890	445	1,9	215	114
N	Hallinto- ja tukipalvelu	967	4 340	343	4,5	355	79
O	Julkinen hallinto	.	.	-	.	.	.
P	Koulutus	252	640	31	2,5	124	49
Q	Terveys- ja sosiaalipalvelut	1 000	2 820	222	2,8	222	79
R	Taiteet, viihde ja virkistys	410	700	66	1,7	162	95
S	Muu palvelutoiminta	1 005	1 250	75	1,2	75	60
	Yhteensä	18 811	63 720	16 635	3,4	884	261

* Toimipaikkojen lkm ja henkilöstö sisältävät aputoimipaikat ja niiden henkilöstön.

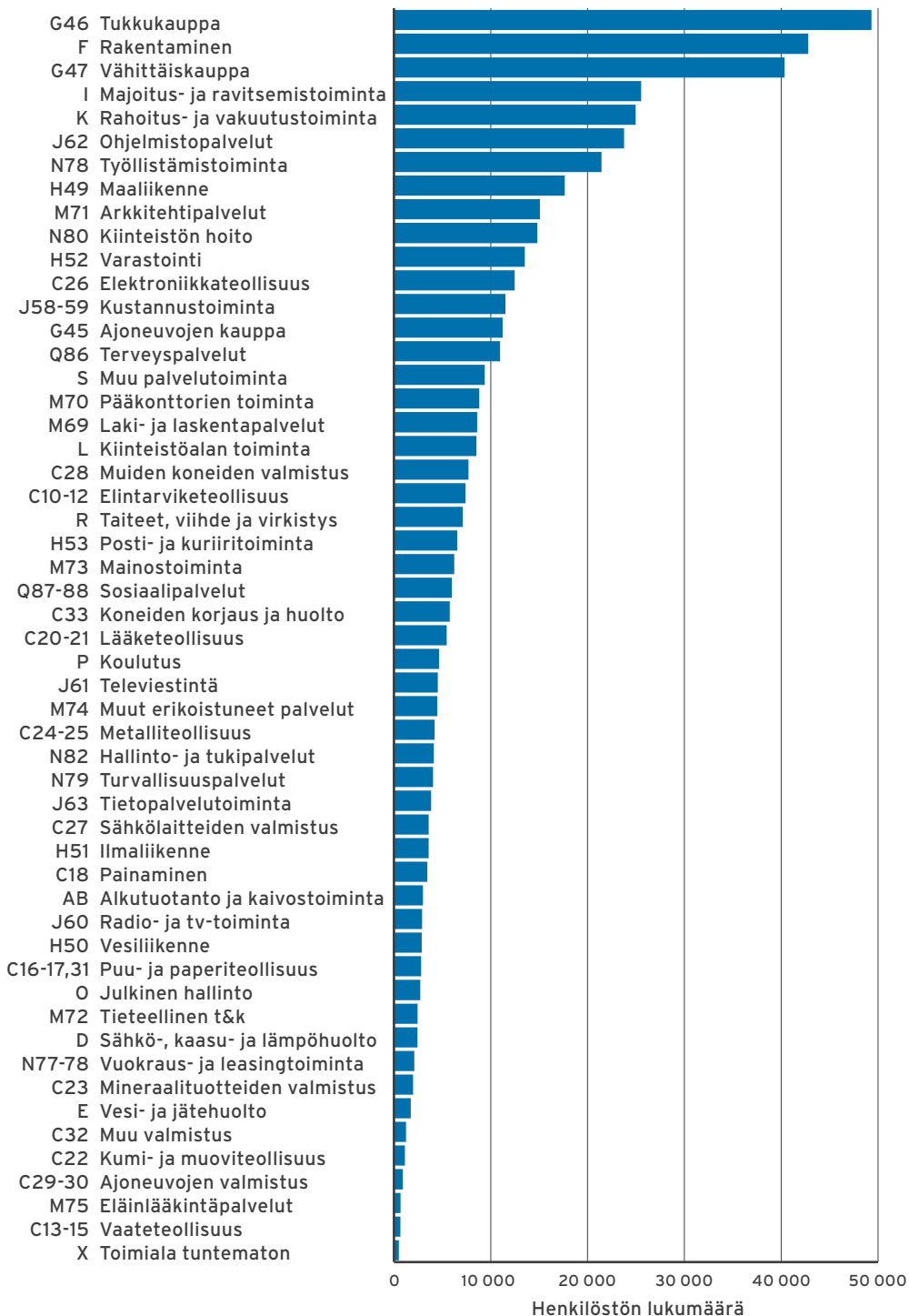
** Rahoitus- ja vakuutustoiminnasta ei ole saatavilla liikevaihtotietoja

4.6 Tarkempi toimialajako Helsingin seudulla

Päätoimialat teollisuus (C), kauppa (G), informaatio ja viestintä (J) sekä ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (M) jakautuvat moniin alatoimialoihin, jotka poikkeavat merkittävästi toisistaan saman päätoimialan sisälläkin. Seuraavassa toimialoja tarkastellaan tarkemmalla luokituksella (TOL2008 2-numerotaso).

Päätoimialoista eniten toimipaikkoja Helsingin seudulla oli kaupan toimialalla (G), jonka sisällä toimipaikoista 44 % sijoittuu tukkukauppaan. Toiseksi eniten toimipaikkoja oli ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa (M). Toimialan sisällä eniten toimipaikkoja, kolmasosa, sijoittuu pääkonttoreiden toimintaan. Kolmanneksi eniten toimipaikkoja oli rakennusalaalla (F), jota ei ole jaettu tarkemmalle tasolle.

Päätoimialoista eniten henkilöstöä oli kaupan toimialalla (G), viidennes kaikista Helsingin seudun toimialojen hen-

Kuva 4.11: Toimipaikkojen henkilöstömäärä Helsingin seudulla toimialoittain vuonna 2011 (Toimialat, joissa toimipaikkojen lkm ≥ 50 ja henkilöstön lkm ≥ 100)

kilöstöstä. Toiseksi eniten henkilöstöä oli teollisuudessa (C) ja kolmanneksi eniten informaatio ja viestintäalalla (J). Neljäntenä ja viidentenä tulivat hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N) ja ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta. Yhdessä näiden viiden toimialan henkilöstö kattoi 61 % kaikista Helsingin seudun toimialojen henkilöstöstä.

Tarkemmalla toimialajaottelulla eniten henkilöstöä Helsingin seudulla oli kaupan toimialalla: tukku- ja vähittäiskaupassa. Tukku- ja vähittäiskaupassa henkilöstöä oli lähes 50 000.

Toiseksi eniten henkilöstöä oli rakentamisen toimialalla noin 43 000. Kolmantena vähittäiskauppa, jonka henkilöstömäärä oli 40 000. Seuraavaksi suurimmat alat olivat majoitus- ja ravitsemistoiminta sekä rahoitus ja vakuutustoiminta, joiden molempien henkilöstömäärä oli noin 25 000.

Kaupan toimialan sisällä tukku- ja vähittäiskaupan henkilöstö kattoi 49 % toimialan sisäisestä henkilöstömäärästä ja vähittäiskaupan 40 %.

Kuva 4.12: Henkilöstö/toimipaikka Helsingin seudulla toimialoittain vuonna 2011 (Toimialat, joissa toimipaikkojen lkm >50 ja henkilöstön lkm >100)

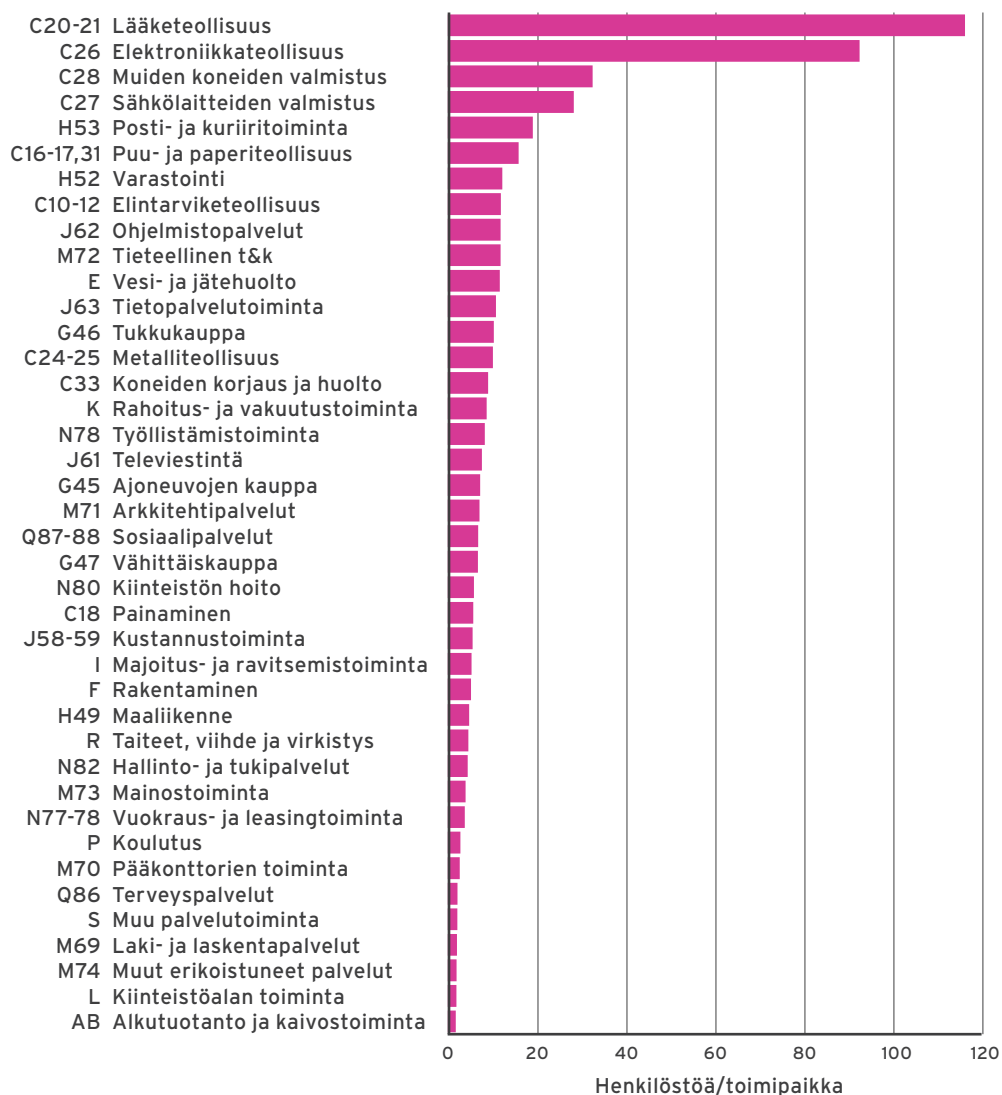
Toimipaikkojen keskipakko oli suurin julkisen hallinnon ja sosiaalivakuutuksen toimialalla (valtion virastot), radio- ja tv-toiminnassa (YLEradio Oyj), ilmaliikenteessä (Finnair Oyj), elektroniikkateollisuudessa (Nokia Siemens Network Oy, Nokia Oyj), kemiallisten ja lääketuotteiden valmistuk-

sessä (Orion Oyj) sekä elintarviketeollisuudessa (Valio Oy, HK Ruokatalo Oy, Oy Sinebrychoff Ab). Sen sijaan niillä toimialoilla, joissa ei ole suuryrityksiä, toimipaikkojen keskipakot olivat yleensä alle 10 henkeä.

Taulukko 4.6: Helsingin seudulla sijaitsevien yritysten toimipaikkojen tunnuslukuja toimialan mukaan vuonna 2011 (Alle 5 toimipaikan henkilöstömäärä on salattu)

Toimiala (TOL2008)	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön lukumäärä	Henkilöstöä/toimipaikka
AB Alkutuotanto ja kaivostoiminta	1 980	2 871	1,4
C Teollisuus	3 686	57 013	15,5
C10-12 Elintarviketeollisuus	216	7 279	33,7
C13-15 Vaateteollisuus	344	543	1,6
C16-17,31 Puu- ja paperiteollisuus	347	2 681	7,7
C18 Painaminen	474	3 318	7
C19 Öljytuotteiden valmistus	4	.	.
C20-21 Lääketeollisuus	115	5 326	46,3
C22 Kumi- ja muoviteollisuus	98	1 007	10,3
C23 Mineraalituotteiden valmistus	138	1 855	13,4
C24-25 Metalliteollisuus	505	4 077	8,1
C26 Elektroniikkateollisuus	216	12 335	57,1
C27 Sähkölaitteiden valmistus	133	3 458	26
C28 Muiden koneiden valmistus	266	7 578	28,5
C29-30 Ajoneuvojen valmistus	92	797	8,7
C32 Muu valmistus	334	1 117	3,3
C33 Koneiden korjaus ja huolto	404	5 642	14
D Sähkö-, kaasui- ja lämpöhuolto	113	2 546	22,5
E Vesi- ja jätehuolto	146	1 611	11
F Rakentaminen	9 556	42 657	4,5
G Kauppa	15 522	100 502	6,5
G45 Ajoneuvojen kauppa	2 141	11 097	5,2
G46 Tukkukauppa	6 853	49 197	7,2
G47 Vähittäiskauppa	6 528	40 208	6,2
H Kuljetus ja varastointi	5 297	43 527	8,2
H49 Maaliikenne	4 171	17 511	4,2
H50 Vesiliikenne	88	2 744	31,2
H51 Ilmaliikenne	52	3 464	66,6
H52 Varastointi	777	13 393	17,2
H53 Posti- ja kuriiritoiminta	209	6 415	30,7
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	3 843	25 399	6,6
J Informaatio ja viestintä	4 882	45 917	9,4
J58-59 Kustannustoiminta	1 509	11 390	7,5
J60 Radio- ja tv-toiminta	39	2 782	71,3
J61 Televiestintä	225	4 396	19,5
J62 Ohjelmistopalvelut	2 776	23 644	8,5
J63 Tietopalvelutoiminta	333	3 705	11,1

Toimiala (TOL2008)	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön lukumäärä	Henkilöstöä/toimipaikka
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	2 474	24 836	10
L Kiinteistöalan toiminta	4 945	8 385	1,7
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	14 448	45 568	3,2
M69 Laki- ja laskentapalvelut	2 138	8 616	4
M70 Pääkonttorien toiminta	4 337	8 681	2
M71 Arkkitehtipalvelut	2 717	14 953	5,5
M72 Tieteellinen t&k	237	2 318	9,8
M73 Mainostoiminta	1 717	6 114	3,6
M74 Muut erikoistuneet palvelut	2 974	4 340	1,5
M75 Eläinlääkintäpalvelut	328	546	1,7
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	4 578	45 876	10,0
N77-78 Vuokraus- ja leasingtoiminta	458	1 984	4,3
N78 Työllistämistoiminta	964	21 317	22,1
N79 Turvallisuuspalvelut	190	3 907	20,6
N80 Kiinteistön hoito	2 381	14 679	6,2
N82 Hallinto- ja tukipalvelut	585	3 989	6,8
O Julkinen hallinto	22	2 605	118,4
P Koulutus	1 281	4 532	3,5
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	5 957	16 680	2,8
Q86 Terveyspalvelut	5 088	10 831	2,1
Q87-88 Sosiaalipalvelut	869	5 849	6,7
R Taiteet, viihde ja virkistys	2 323	6 989	3
S Muu palvelutoiminta	4 964	9 251	1,9
Yhteensä	86 017	486 765	5,7

Kuva 4.14: Henkilöstöä/toimipaikka Espoossa toimialoittain vuonna 2011 (Toimialat, joissa toimipaikkojen lkm >50 ja henkilöstön lkm >100)

Taulukko 4.6: Espoossa sijaitsevien yritysten toimipaikkojen tunnuslukuja toimialan mukaan vuonna 2011 (Alle 5 toimipaikan henkilöstömäärä on salattu)

Toimiala (TOL2008)	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön lukumäärä	Henkilöstöä/toimipaikka
AB Alkutuotanto ja kaivostoiminta	146	181	1,2
C Teollisuus	494	13 974	28,3
C10-12 Elintarviketeollisuus	24	273	11,4
C13-15 Vaateteollisuus	40	36	0,9
C16-17,31 Puu- ja paperiteollisuus	39	599	15,4
C18 Painaminen	56	289	5,2
C19 Öljytuotteiden valmistus	2	.	.
C20-21 Lääketeollisuus	23	2 661	115,7
C22 Kumi- ja muoviteollisuus	12	208	17,4
C23 Mineraalituotteiden valmistus	14	140	10
C24-25 Metalliteollisuus	52	498	9,6
C26 Elektroniikkateollisuus	77	7 082	92
C27 Sähkölaitteiden valmistus	22	610	27,7
C28 Muiden koneiden valmistus	33	1 055	32
C29-30 Ajoneuvojen valmistus	14	51	3,6
C32 Muu valmistus	39	72	1,9

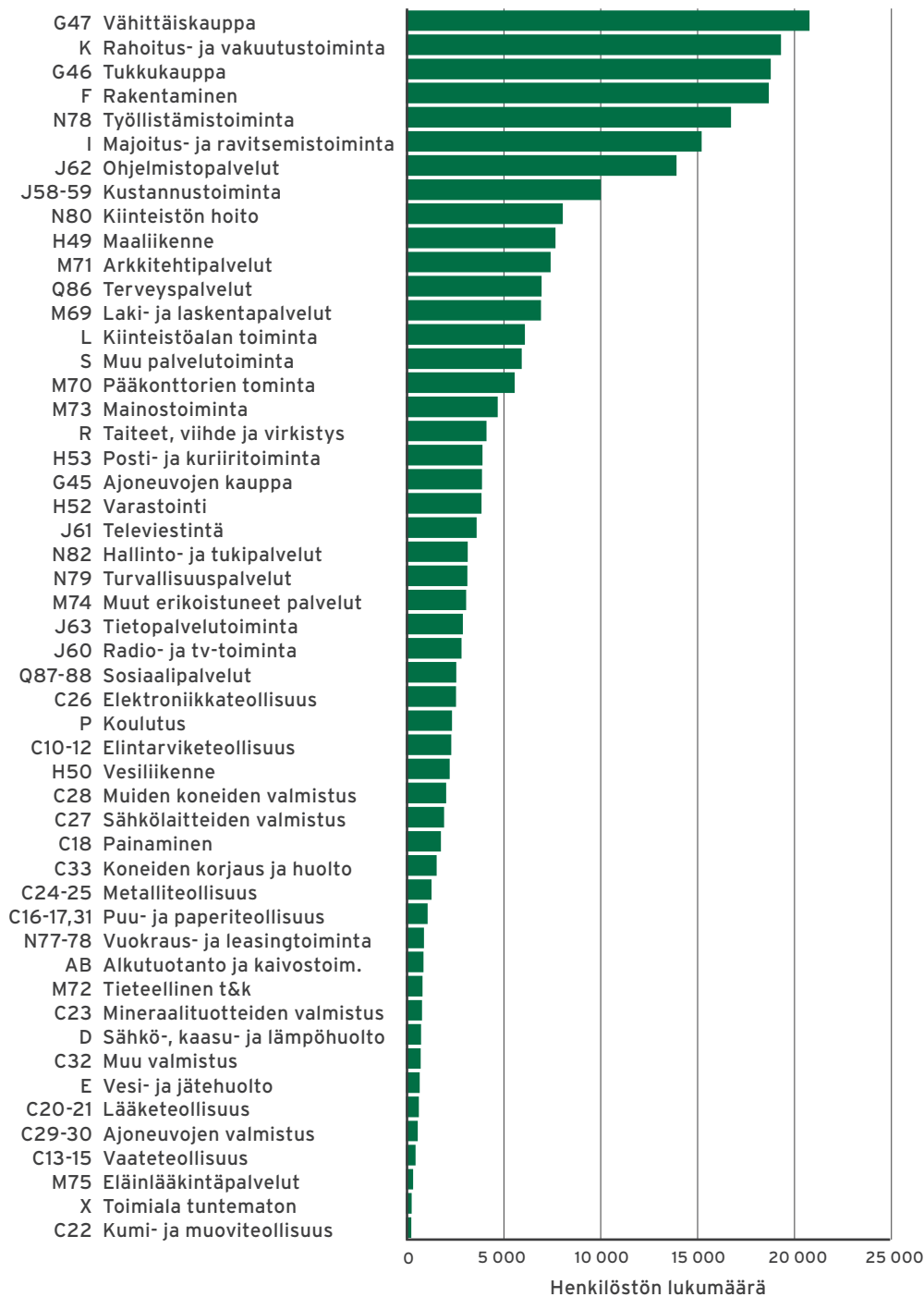
Toimiala (TOL2008)	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön lukumäärä	Henkilöstöä/toimipaikka
C33 Koneiden korjaus ja huolto	47	400	8,5
D Sähkö-, kaas- ja lämpöhuolto	19	1 215	63,9
E Vesi- ja jätehuolto	24	267	11,1
F Rakentaminen	1 235	5 732	4,6
G Kauppa	2 598	21 057	8,1
G45 Ajoneuvojen kauppa	356	2 387	6,7
G46 Tukkukauppa	1 330	13 009	9,8
G47 Vähittäiskauppa	912	5 661	6,2
H Kuljetus ja varastointi	702	4 521	6,4
H49 Maaliikenne	596	2 530	4,2
H50 Vesiliikenne	6	605	100,8
H51 Ilmaliikenne	2	.	.
H52 Varastointi	63	737	11,7
H53 Posti- ja kuriiritoiminta	35	649	18,6
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	544	2 594	4,8
J Informaatio ja viestintä	1 008	10 140	10,1
J58-59 Kustannustoiminta	150	754	5
J60 Radio- ja tv-toiminta	4	.	.
J61 Televiestintä	50	356	7,1
J62 Ohjelmistopalvelut	746	8 434	11,3
J63 Tietopalvelutoiminta	58	596	10,3
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	450	3 674	8,2
L Kiinteistöalan toiminta	691	953	1,4
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	2 690	8 651	3,2
M69 Laki- ja laskentapalvelut	314	465	1,5
M70 Pääkonttorien toiminta	1 028	2 169	2,1
M71 Arkkitehtipalvelut	561	3 690	6,6
M72 Tieteellinen t&k	69	780	11,3
M73 Mainostoiminta	251	863	3,4
M74 Muut erikoistuneet palvelut	425	592	1,4
M75 Eläinlääkintäpalvelut	42	92	2,2
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	739	3 913	5,3
N77-78 Vuokraus- ja leasingtoiminta	85	277	3,3
N78 Työllistämistoiminta	141	1 091	7,7
N79 Turvallisuuspalvelut	26	83	3,2
N80 Kiinteistön hoito	398	2 114	5,3
N82 Hallinto- ja tukipalvelut	89	348	3,9
O Julkinen hallinto	3	.	.
P Koulutus	265	599	2,3
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	1 142	2 798	2,5
Q86 Terveyspalvelut	935	1 499	1,6
Q87-88 Sosiaalipalvelut	207	1 299	6,3
R Taiteet, viihde ja virkistys	356	1 444	4,1
S Muu palvelutoiminta	591	928	1,6
Yhteensä	13 697	82 641	6,0

Tarkempi toimialajako Helsingissä

Toimipaikkoja oli päätoimialoista eniten ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa (M), viidesosa kaikista Helsingin toimipaikoista. Toiseksi eniten toimipaikkoja oli kaupan alalla (G), noin 17 %. Toimipaikkojen määrällä mitattuna kolmanneksi suurin ala oli terveys- ja sosiaalipalvelut (Q), noin 8 % kaikista Helsingin toimipaikoista. Yhteensä näiden kolmen toimialan toimipaikat kattoivat 44 % koko Helsingin toimialojen toimipaikoista.

Tarkemmalla toimialajalla toimipaikkoja oli eniten vähittäiskaupassa (3 271). Lähes yhtä paljon toimipaikkoja oli tukkukaupassa (3 258). Kolmanneksi eniten toimipaikkoja oli rakentamisessa (3 051). Neljäntenä tulevat terveydenhuoltopalvelut, joissa toimipaikkoja oli 2 978.

Päätoimialoista eniten henkilöstöä oli kaupan toimialalla (G), vajaa viidennes kaikista Helsingin toimialojen henkilöstöstä. Toiseksi eniten henkilöstöä oli informaatio ja viestintäalalla (J). Kolmanneksi eniten henkilöstöä oli hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa (N). Yhdessä näiden kolmen toimialan henkilöstö kattoi 42 % kaikista Helsingin toimialojen henkilöstöstä.

Kuva 4.15: Toimipaikkojen henkilöstömäärä Helsingissä toimialoittain vuonna 2011 (Toimialat, joissa toimipaikkojen lkm >50 ja henkilöstön lkm >100)

Tarkalla toimialajaolla vähittäiskaupassa oli eniten henkilöstöä, hieman yli 20 700. Seuraavana oli rahoitus- ja vakuutustoiminta, jossa henkilöstöä oli hieman alle 20 000. Kolmanneksi eniten henkilöstöä oli tukkukaupassa ja rakennustoiminnassa, molemmissa hieman alle 19 000. Seuraavaksi suurimmat alat olivat työllistämistoiminta, majoitus- ja ravitsemistoiminta sekä ohjelmistopalvelut.

Kaupan toimialan sisällä vähittäiskauppa kattoi 48 % toimialan sisäisestä henkilöstömäärästä. Hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa työllistämistoimintaan sijoittui 53 % alan henkilöstöstä.

Toimipaikkojen keskipakko oli suurin julkisen hallinnon ja sosiaalivakuutuksen toimialalla (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö VARMA, Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen ja Etera, Eläketurvakeskus), radio- ja tv-toiminnassa (Yleisradio Oy), sähkölaitteiden valmistuksessa (ABB Oy), posti- ja kuriiritoiminnassa (Itella Posti Oy), turvallisuuspalveluissa, elektroniikkateollisuudessa (Nokia Siemens Network Oy, Nokia Oyj) ja työllisyystoiminnassa (Seure Henkilöstöpalvelut) Oy. Sen sijaan niillä toimialoilla, joissa ei ole suuryrityksiä, toimipaikkojen keskipakot olivat yleensä alle 10 henkeä.

Kuva 4.16: Henkilöstöä/toimipaikka Helsingissä toimialoittain vuonna 2011 (Toimialat, joissa toimipaikkojen lkm >50 ja henkilöstön lkm >100)

Taulukko 4.7: Helsingissä sijaitsevien yritysten toimipaikkojen tunnuslukuja toimialan mukaan vuonna 2011
(Alle 5 toimipaikan henkilöstömäärä on salattu)

Toimiala (TOL2008)	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön lukumäärä	Henkilöstöä/toimipaikka
AB Alkutuotanto ja kaivostoiminta	252	785	3,1
C Teollisuus	1 495	16 785	11,2
C10-12 Elintarviketeollisuus	87	2 221	25,5
C13-15 Vaateteollisuus	202	380	1,9
C16-17,31 Puu- ja paperiteollisuus	128	1 002	7,8
C18 Painaminen	279	1 688	6
C19 Öljytuotteiden valmistus	2	.	.
C20-21 Lääketeollisuus	33	546	16,5
C22 Kumi- ja muoviteollisuus	22	157	7,1
C23 Mineraalituotteiden valmistus	51	709	13,9
C24-25 Metalliteollisuus	129	1 199	9,3
C26 Elektroniikkateollisuus	78	2 472	31,7
C27 Sähkölaitteiden valmistus	41	1 846	45
C28 Muiden koneiden valmistus	74	1 963	26,5
C29-30 Ajoneuvojen valmistus	31	494	15,9
C32 Muu valmistus	207	642	3,1
C33 Koneiden korjaus ja huolto	131	1 466	11,2
D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto	51	720	14,1
E Vesi- ja jätehuolto	44	588	13,4
F Rakentaminen	3 051	18 609	6,1
G Kauppa	7 174	43 224	6,0
G45 Ajoneuvojen kauppa	645	3 810	5,9
G46 Tukkukauppa	3 258	18 708	5,7
G47 Vähittäiskauppa	3 271	20 706	6,3
H Kuljetus ja varastointi	2 057	17 380	8,4
H49 Maaliikenne	1 520	7 598	5
H50 Vesiliikenne	79	2 138	27,1
H51 Ilmaliikenne	18	28	1,6
H52 Varastointi	340	3 784	11,1
H53 Posti- ja kuriiritoiminta	100	3 832	38,3
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	2 249	15 136	6,7
J Informaatio ja viestintä	3 038	32 879	10,8
J58-59 Kustannustoiminta	1 152	9 937	8,6
J60 Radio- ja tv-toiminta	32	2 745	85,8
J61 Televiestintä	136	3 529	26
J62 Ohjelmistopalvelut	1 499	13 851	9,2
J63 Tietopalvelutoiminta	219	2 817	12,9
K Rahoitus- ja vakuutus toiminta	1 563	19 235	12,3
L Kiinteistöalan toiminta	2 941	6 024	2
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	8 374	28 407	3,4
M69 Laki- ja laskentapalvelut	1 208	6 968	5,8
M70 Pääkonttorien toiminta	2 422	5 490	2,3
M71 Arkkitehtipalvelut	1 329	7 351	5,5

Toimiala (TOL2008)	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön lukumäärä	Henkilöstöä/toimipaikka
M72 Tieteellinen t&k	133	739	5,6
M73 Mainostoiminta	1138	4 622	4,1
M74 Muut erikoistuneet palvelut	1 965	2 986	1,5
M75 Eläinlääkintäpalvelut	179	251	1,4
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	2 189	31 565	14,4
N77-78 Vuokraus- ja leasingtoiminta	211	810	3,8
N78 Työllistämistoiminta	590	16 661	28,2
N79 Turvallisuuspalvelut	87	3 050	35,1
N80 Kiinteistön hoito	981	7 978	8,1
N82 Hallinto- ja tukipalvelut	320	3 066	9,6
O Julkinen hallinto	19	2 212	116,4
P Koulutus	634	2 256	3,6
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	3 264	9 354	2,9
Q86 Terveyspalvelut	2 987	6 875	2,3
Q87-88 Sosiaalipalvelut	277	2 479	8,9
R Taiteet, viihde ja virkistys	1 363	4 035	3
S Muu palvelutoiminta	2 775	5 864	2,1
Yhteensä	42 533	255 058	6,0

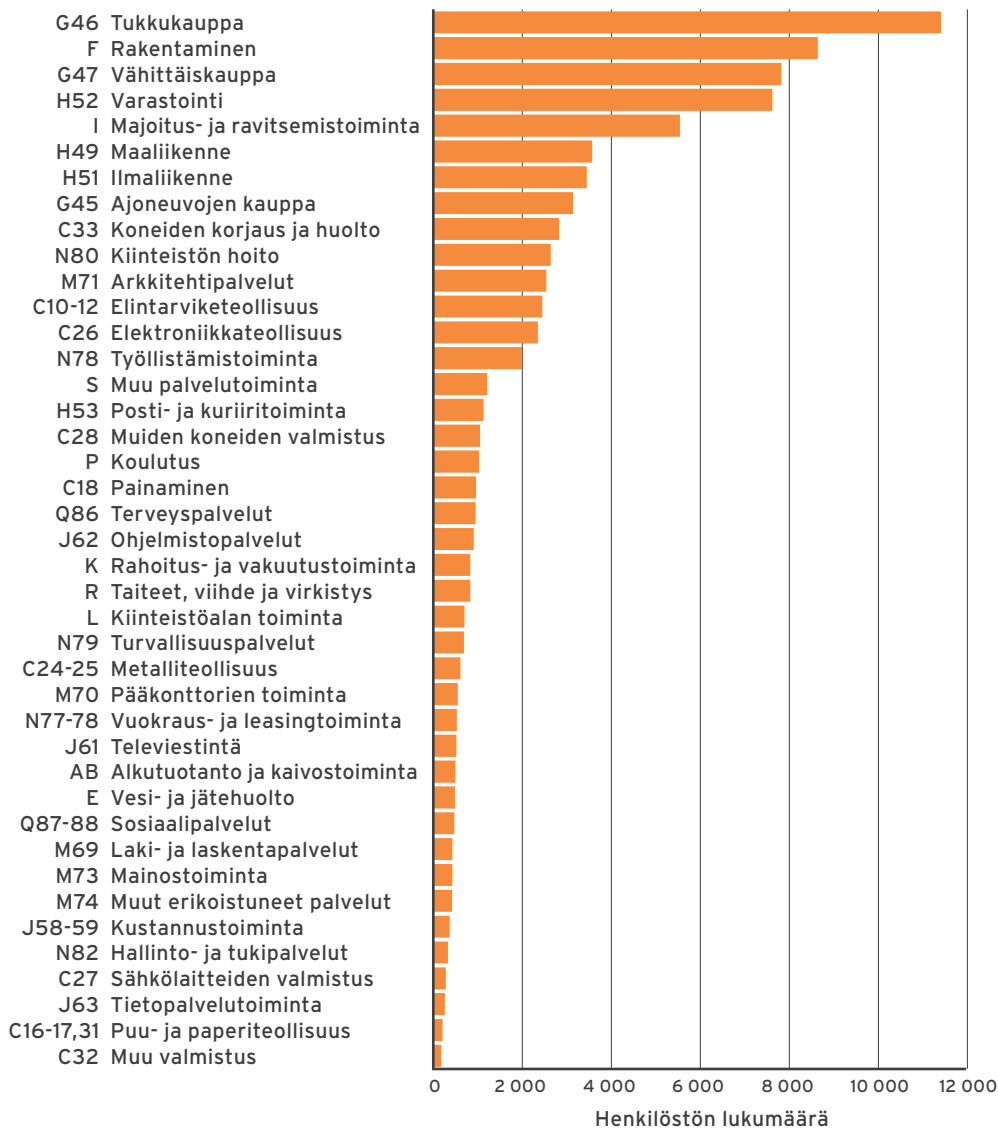
Tarkempi toimialajako Vantaalla

Toimipaikkoja oli päätoimialoista eniten kaupan alalla (G) ja toiseksi eniten rakennusalalla (F). Toimipaikkojen määrällä mitattuna kolmanneksi suurin ala oli ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (M) ja lähes yhtä suurella määrällä kuljetus ja varastointi (H). Yhteensä näiden neljän toimialan toimipaikat kattoivat 61 % koko Vantaan toimialojen toimipaikoista.

Tarkemmalla toimialajaolla toimipaikkoja oli eniten rakennusalalla, noin 1 700. Toiseksi eniten toimipaikkoja Vantaalla oli tukkukaupassa, hieman yli 1 000. Kolmanneksi eniten toimipaikkoja oli maaliikenteessä, 830.

Päätoimialoista eniten henkilöstöä oli kaupan toimialalla (G), 27 % kaikista Vantaan toimialojen henkilöstöstä. Toiseksi eniten henkilöstöä, lähes viidesosa, oli kuljetus ja varastointialalla (H) ja kolmanneksi eniten teollisuudessa (C). Yhdessä näiden kolmen toimialan henkilöstö kattoi 60 % kaikista Vantaan toimialojen henkilöstöstä.

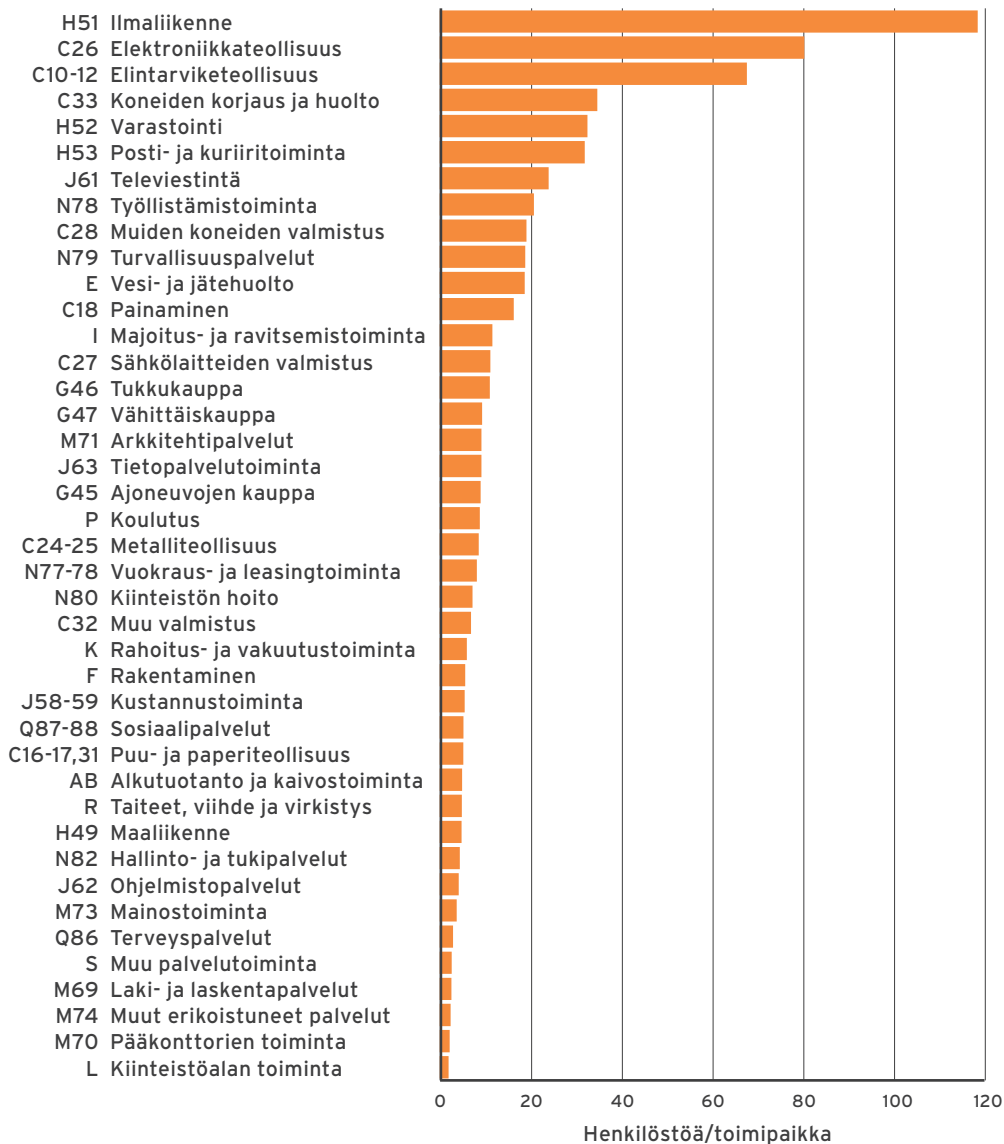
Tarkalla toimialajaolla tukkukaupassa oli eniten henkilöstöä, hieman yli 11 300. Toiseksi eniten henkilöstöä rakentamisessa (8 600). Kolmantena oli vähittäiskauppa (7 790) ja neljäntenä varastointi (7 590). Viidenneksi suurin toimiala henkilöstömäärällä mitattuna oli majoitus- ja ravitsemistoiminta (5 500).

Kuva 4.17: Toimipaikkojen henkilöstömäärä Vantaalla toimialoittain vuonna 2011 (Toimialat, joissa toimipaikkojen lkm >50 ja henkilöstön lkm >100)

Kaupan toimialan sisällä tukkukaupan henkilöstö kattoi 51 % toimialan sisäisestä henkilöstömäärästä. Kuljetus ja varastointi toimialasta varastointi kattoi 48 % toimialan sisäisestä henkilöstömäärästä.

Toimipaikkojen keskokoko oli suurin ilmaliikenteessä (Finavia Oyj, Blue1 Oy), elektroniikkateollisuudessa (Vaisala Oyj, Murata Electronics Oy), elintarviketeollisuudessa (Fazer leipomot Oy, Fazer makeiset Oy), koneiden korjauksessa ja huollossa, varastoinnissa (Itella Logistics Oy) sekä posti ja kuriiritoiminnassa (TNT Suomi Oy). Sen sijaan niillä toimialoilla, joissa ei ole suuryrityksiä, toimipaikkojen keskokoot olivat yleensä alle 10 henkeä.

Kuva 4.18: Henkilöstöä/toimipaikka Vantaalla toimialoittain vuonna 2011 (Toimialat, joissa toimipaikkojen lkm >50 ja henkilöstön lkm >100)

Taulukko 4.8: Vantaalla sijaitsevien yritysten toimipaikkojen tunnuslukuja toimialan mukaan vuonna 2011
(Alle 5 toimipaikan henkilöstömäärä on salattu)

Toimiala (TOL2008)	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön lukumäärä	Henkilöstöä/toimipaikka
AB Alkutuotanto ja kaivostoiminta	108	474	4,4
C Teollisuus	519	12 260	23,6
C10-12 Elintarviketeollisuus	36	2 417	67,2
C13-15 Vaateteollisuus	38	32	0,8
C16-17,31 Puu- ja paperiteollisuus	39	181	4,6
C18 Painaminen	59	931	15,8
C20-21 Lääketeollisuus	18	1 301	72,3
C22 Kumi- ja muoviteollisuus	15	142	9,5
C23 Mineraalituotteiden valmistus	17	76	4,5
C24-25 Metalliteollisuus	72	579	8
C26 Elektroniikkateollisuus	29	2 315	79,8
C27 Sähkölaitteiden valmistus	24	255	10,6
C28 Muiden koneiden valmistus	55	1 021	18,6
C29-30 Ajoneuvojen valmistus	11	53	4,8
C32 Muu valmistus	24	153	6,4
C33 Koneiden korjaus ja huolto	82	2804	34,2
D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto	11	356	32,3
E Vesi- ja jätehuolto	25	455	18,2
F Rakentaminen	1 702	8 614	5,1
G Kauppa	2 335	22 276	9,5
G45 Ajoneuvojen kauppa	367	3 110	8,5
G46 Tukkukauppa	1 083	11 378	10,5
G47 Vähittäiskauppa	885	7 788	8,8
H Kuljetus ja varastointi	1 132	15 651	13,8
H49 Maaliikenne	830	3 535	4,3
H50 Vesiliikenne	1	.	.
H51 Ilmaliikenne	29	3 424	118,1
H52 Varastointi	237	7 592	32
H53 Posti- ja kuriiritoiminta	35	1 100	31,4
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	498	5 506	11,1
J Informaatio ja viestintä	359	1 940	5,4
J58-59 Kustannustoiminta	68	336	4,9
J60 Radio- ja tv-toiminta	2	.	.
J61 Televiestintä	21	493	23,5
J62 Ohjelmistopalvelut	241	877	3,6
J63 Tietopalvelutoiminta	27	234	8,6
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	148	804	5,4
L Kiinteistöalan toiminta	469	665	1,4
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	1 199	4 520	3,8
M69 Laki- ja laskentapalvelut	200	419	2,1
M70 Pääkonttorien toiminta	316	522	1,7
M71 Arkkitehtipalvelut	290	2 510	8,7

Toimiala (TOL2008)	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön lukumäärä	Henkilöstöä/toimipaikka
M72 Tieteellinen t&k	16	214	13,4
M73 Mainostoiminta	126	402	3,2
M74 Muut erikoistuneet palvelut	211	391	1,9
M75 Eläinlääkintäpalvelut	40	62	1,6
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	666	6 029	9,1
N77-78 Vuokraus- ja leasingtoiminta	65	497	7,6
N78 Työllistämistoiminta	97	1961	20,2
N79 Turvallisuuspalvelut	36	660	18,3
N80 Kiinteistön hoito	391	2 613	6,7
N82 Hallinto- ja tukipalvelut	77	298	3,9
P Koulutus	121	1 005	8,3
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	481	1 363	2,8
Q86 Terveyspalvelut	387	924	2,4
Q87-88 Sosiaalipalvelut	94	439	4,7
R Taiteet, viihde ja virkistys	185	801	4,3
S Muu palvelutoiminta	564	1 176	2,1
Yhteensä	10 522	83 895	8,0

4.7 Tarkempi toimialajako Kuuma-seudulla

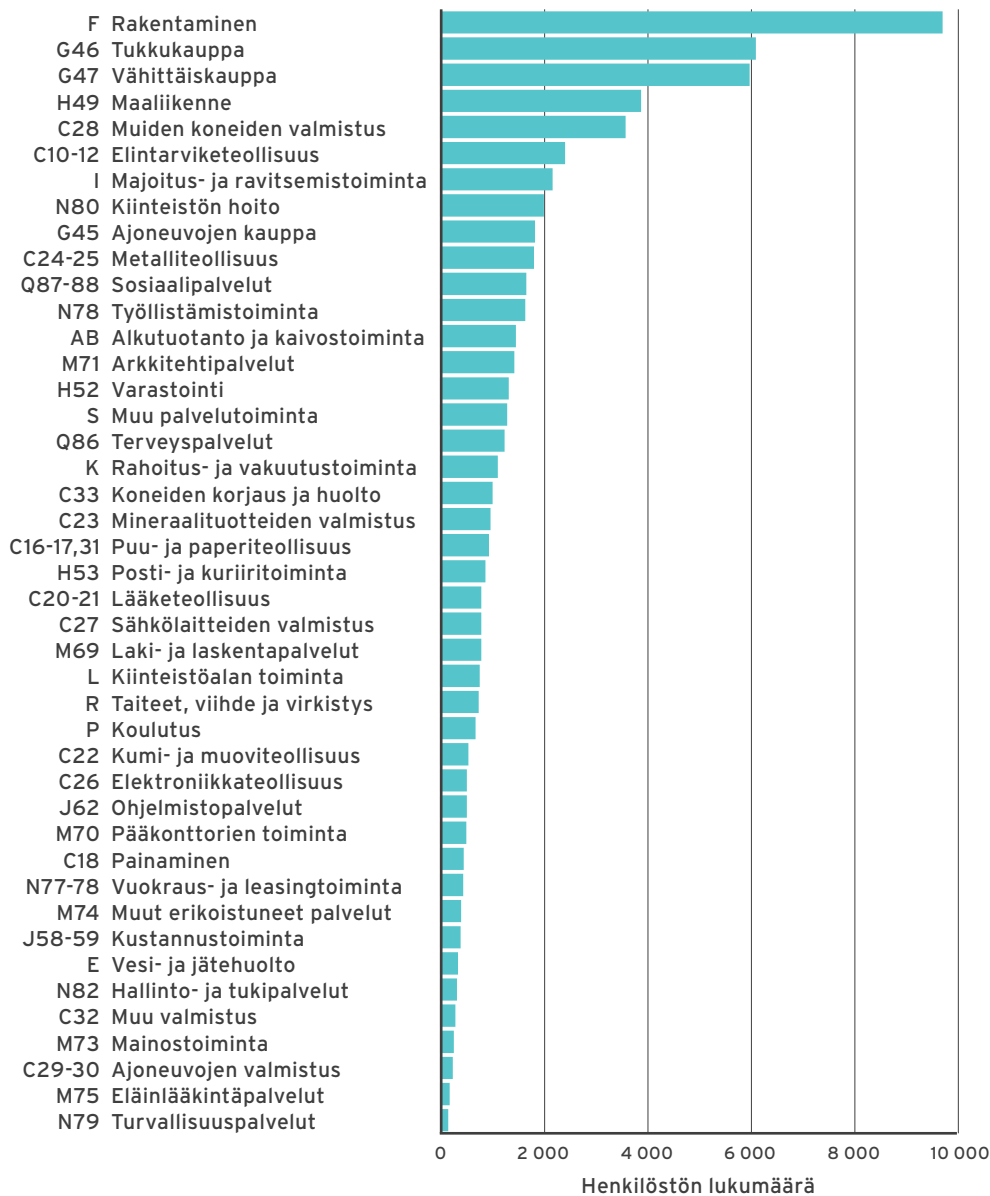
Päätoimialat teollisuus (C), kauppa (G), informaatio ja viestintä (J) sekä ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (M) jakautuvat moniin alatoimialoihin, jotka poikkeavat merkittävästi toisistaan saman päätoimialan sisälläkin. Seuraavassa toimialoja tarkastellaan tarkemmalla luokituksella (TOL2008 2-numerotaso).

Toimipaikkoja oli päätoimialoista eniten rakentamisalalla (F), lähes viidesosa kaikista Kuuma-seudun toimipaikoista. Toiseksi eniten toimipaikkoja oli kaupan alalla (G), noin 18 %. Toimipaikkojen määrällä mitattuna kolmanneksi suurin ala oli ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (M), noin 11 % kaikista Kuuma-seudun toimipaikoista. Yhteensä näiden kolmen toimialan toimipaikat kattoivat 48 % koko Kuuma-seudun toimialojen toimipaikoista.

Tarkemmalla toimialajaolla toimipaikkoja oli eniten rakentamisessa, noin 3 500. Toiseksi eniten toimipaikkoja oli vähittäiskaupassa, hieman yli 1 400. Kolmanneksi eniten toimipaikkoja oli arkkitehtipalveluissa, noin 530.

Päätoimialoista eniten henkilöstöä oli teollisuudessa (C), reilu viidesosa kaikista Kuuma-seudun toimialojen henkilöstöstä. Toiseksi eniten henkilöstöä oli kaupan toimialalla (G). Kolmanneksi eniten henkilöstöä oli rakentamisessa (F). Yhdessä näiden kolmen toimialan henkilöstö kattoi 59 % kaikista Kuuma-seudun toimialojen henkilöstöstä.

Tarkalla toimialajaolla rakentamisessa oli eniten henkilöstöä, lähes 10 000. Seuraavina olivat tukku- ja vähittäiskauppa, joissa molemmissa henkilöstöä oli noin yli 6 000.

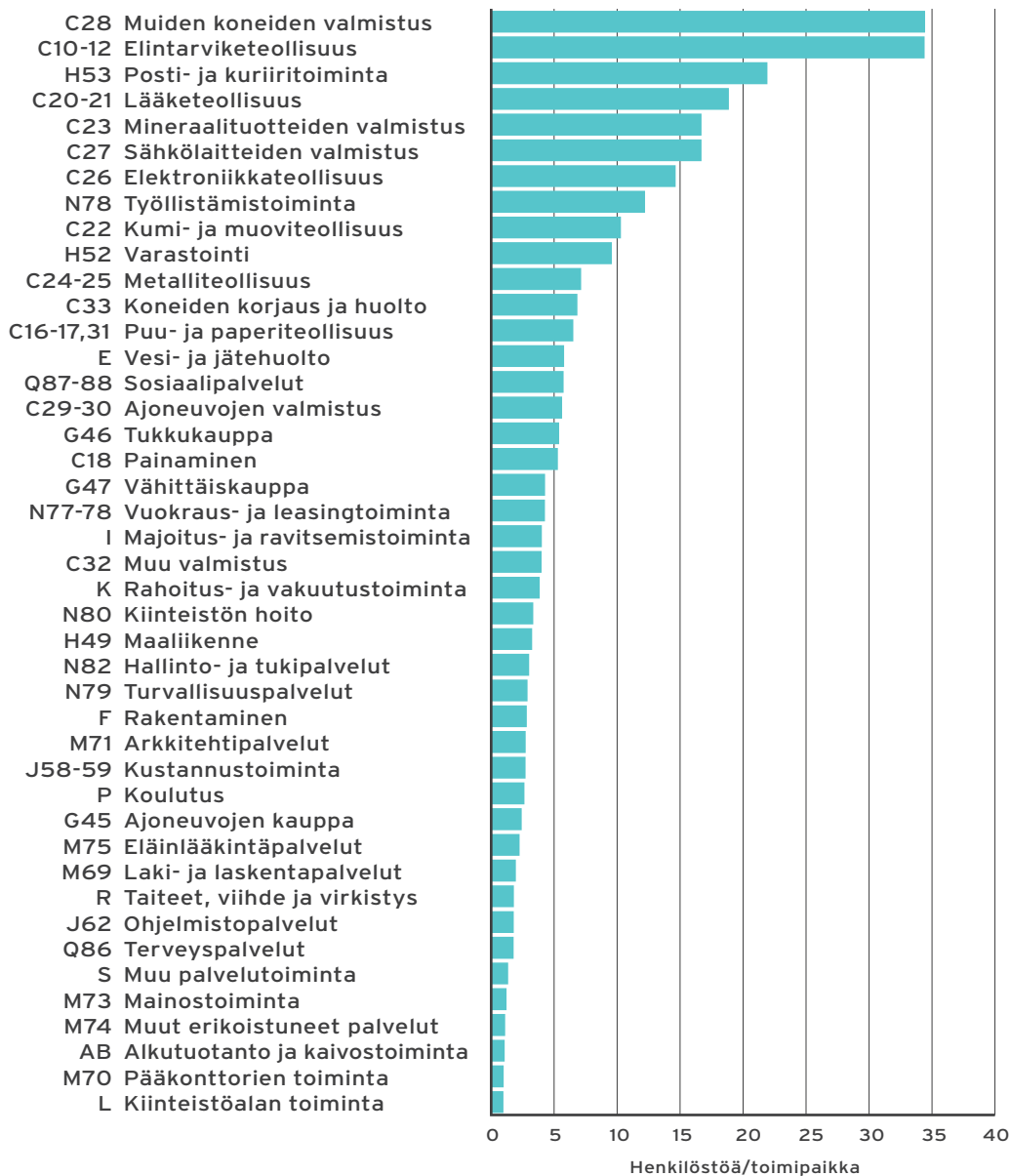

Kuva 4.19: Toimipaikkojen henkilöstömäärä Kuuma-seudulla toimialoittain vuonna 2011 (Toimialat, joissa toimipaikkojen lkm >50 ja henkilöstön lkm >100)

Seuraavaksi suurimmat alat olivat maaliikenne ja muiden koneiden valmistus.

Kaupan toimialan sisällä tukkukauppa kattoi 44 % ja vähittäiskauppa 43 % toimialan sisäisestä henkilöstömäärästä.

Toimipaikkojen keskokoko oli suurinta muiden koneiden valmistuksessa (Konecranes Finland Oy, Kone Industrial Oy, Rocla Oy), elintarviketeollisuudessa (HK Ruokatalo Oy, Oy Sinebrychoff Ab), posti ja kuriiritoiminnassa, lääketeollisuudessa (Bayer Oy) sekä mineraalituotteiden (Saint-Gobain Rakennustuotteet Oy) ja sähkölaitteiden valmistuksessa (Prysmian Cables and Systems Oy). Sen sijaan niillä toimialoilla, joissa ei ole suuryrityksiä, toimipaikkojen keskokoot olivat yleensä alle 10 henkeä.

Kuva 4.20: Henkilöstöä/toimipaikka Kuuma-seudulla toimialoittain vuonna 2011 (Toimialat, joissa toimipaikkojen lkm ≥ 50 ja henkilöstön lkm ≥ 100)

Taulukko 4.9: Kuuma-seudulla sijaitsevien yritysten toimipaikkojen tunnuslukuja toimialan mukaan vuonna 2011
(Alle 5 toimipaikan henkilöstömäärä on salattu)

Toimiala (TOL2008)	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön lukumäärä	Henkilöstöä/toimipaikka
AB Alkutuotanto ja kaivostoiminta	1 461	1 417	1
C Teollisuus	1 171	13 893	11,9
C10-12 Elintarviketeollisuus	69	2 367	34,3
C13-15 Vaateteollisuus	63	95	1,5
C16-17,31 Puu- ja paperiteollisuus	140	899	6,4
C18 Painaminen	79	411	5,2
C20-21 Lääketeollisuus	40	751	18,8
C22 Kumi- ja muoviteollisuus	49	500	10,2
C23 Mineraalituotteiden valmistus	56	930	16,6
C24-25 Metalliteollisuus	251	1 768	7
C26 Elektroniikkateollisuus	32	466	14,5
C27 Sähkölaitteiden valmistus	45	747	16,6
C28 Muiden koneiden valmistus	103	3 538	34,3
C29-30 Ajoneuvojen valmistus	36	199	5,5
C32 Muu valmistus	64	250	3,9
C33 Koneiden korjaus ja huolto	144	972	6,7
D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto	32	256	8
E Vesi- ja jätehuolto	53	301	5,7
F Rakentaminen	3 545	9 667	2,7
G Kauppa	3 338	13 785	4,1
G45 Ajoneuvojen kauppa	770	1 786	2,3
G46 Tukkukauppa	1 145	6 056	5,3
G47 Vähittäiskauppa	1 423	5 943	4,2
H Kuljetus ja varastointi	1 397	5 950	4,3
H49 Maaliikenne	1 219	3 840	3,2
H50 Vesiliikenne	2	.	.
H51 Ilmaliikenne	3	.	.
H52 Varastointi	135	1 280	9,5
H53 Posti- ja kuriiritoiminta	38	830	21,8
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	544	2 135	3,9
J Informaatio ja viestintä	458	897	2,0
J58-59 Kustannustoiminta	133	350	2,6
J60 Radio- ja tv-toiminta	1	.	.
J61 Televiestintä	18	19	1
J62 Ohjelmistopalvelut	277	469	1,7
J63 Tietopalvelutoiminta	29	59	2
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	284	1 067	3,8
L Kiinteistöalan toiminta	820	716	0,9
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	2 074	3 890	1,9
M69 Laki- ja laskentapalvelut	404	748	1,9
M70 Pääkonttorien toiminta	512	456	0,9
M71 Arkkitehtipalvelut	526	1 386	2,6
M72 Tieteellinen t&k	18	583	32,4

Toimiala (TOL2008)	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön lukumäärä	Henkilöstöä/toimipaikka
M73 Mainostoiminta	193	216	1,1
M74 Muut erikoistuneet palvelut	356	361	1
M75 Eläinlääkintäpalvelut	65	140	2,2
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	967	4 340	4,5
N77-78 Vuokraus- ja leasingtoiminta	95	396	4,2
N78 Työllistämistoiminta	132	1 599	12,1
N79 Turvallisuuspalvelut	41	114	2,8
N80 Kiinteistön hoito	604	1 955	3,2
N82 Hallinto- ja tukipalvelut	95	276	2,9
P Koulutus	252	641	2,5
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	1 000	2 818	2,8
Q86 Terveyspalvelut	713	1 197	1,7
Q87-88 Sosiaalipalvelut	287	1 621	5,6
R Taiteet, viihde ja virkistys	410	699	1,7
S Muu palvelutoiminta	1 005	1 251	1,2
Yhteensä	18 811	63 723	3,4

5 Suuret yritykset ja konsernit

5.1 Suuret ja keskisuuret yritykset Helsingin seudulla

Suurilla ja keskisuurilla yrityksillä on merkittävä rooli Helsingin seudun yritystoiminnassa. Vuonna 2011 seudulla toimi 604 yritystä, joiden henkilöstömäärä Helsingin seudulla sijaitsevilla toimipaikoissa oli vähintään 100 henkeä. Näillä yrityksillä oli seudulla 4 213 toimipaikkaa. Kyseisten yritysten osuus seudulla toimivien yritysten toimipaikoista oli 5 %, mutta henkilöstöstä lähes puolet (49 %).

Suurimmat Helsingin seudulla 2011 toimineet yritykset olivat:

1. Itella Posti Oyj
2. HOK-Elanto Liiketoiminta Oy
3. Stockmann Oyj Abp
4. Nordea Bank Finland Abp
5. ISS Palvelut Oy
6. Nokia Siemens Network Oy
7. Nokia Oyj
8. Finnair Oyj
9. ABB Oy
10. Tieto Finland Oy

Suurten ja keskisuurten yritysten luettelossa olivat Helsingin seudulla vahvimmin edustettuina seuraavat päätoimialat:

- G Tukku- ja vähittäiskauppa
- N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta
- J Informaatio ja viestintä
- K Rahoitus- ja vakuutus toiminta
- H Kuljetus ja varastointi
- F Rakentaminen

Kaupan toimiala on jaettu tässä tarkastelussa kolmeen osaan: tukku- ja vähittäiskauppaan sekä moottoriajoneuvojen kauppaan. Tarkemmalla 5-numerotason toimialajalla tukkukaupan (TOL2008 -luokat 46110-46909) suurimpia yrityksiä Helsingin seudulla olivat Inex Partners Oy, Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta, Tuko Logistics Osuuskunta, Hewlett-Packard Oy, Onninen Oy, Ruokakesko Oy ja Wihuri Oy. Vähittäiskaupan (47111-47990) suurimpia yrityksiä olivat HOK-Elanto Liiketoiminta Oy, Stockmann Oyj Abp, Anttila Oy, Suomen Lähikauppa Oy, Rautakirja Oy, K-Citymarket Oy, Tokmanni Oy, Alko Oy,

Lidl Suomi Ky, Ikea OY ja Yliopiston Apteekki. Moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskaupan sekä korjauksen (45111-45403) suurimpia yrityksiä olivat Veho Bilaffärer Ab ja VV-Autotalot Oy.

Hallinto- ja tukipalvelutoiminnoissa tarkemmalla 5-numerotason toimialajalla suurimpia yrityksiä Helsingin seudulla olivat kiinteistöjen siivouksessa (81210) ISS Palvelut Oy, Lassila & Tikanoja Oyj ja SOL Palvelut Oy. Työvoiman vuokrauksen (78200) suurimpia yrityksiä olivat Seure Henkilöstöpalvelut Oy, Staffpoint Oy, Adecco Finland Oy, Attendo Terveyspalvelut Oy, Manpower Oy, HR House Oy Henkilöstöpalvelut, Eilakaisla Oy, Barona Teollisuus ja Logistiikka Oy sekä Carrot Henkilöstöpalvelut Oy. Yksityisten turvallisuuspalveluiden (80100) suurimpia yrityksiä olivat Securitas Oy, G4S Security Services Oy ja Turvatiimi Oyj. Näiden kaikkien yritysten henkilöstömäärä oli yli 400 henkeä.

Informaatio ja viestintä alan tarkemmalla 5-numerotason toimialajalla suurimpia yrityksiä Helsingin seudulla olivat tietojenkäsittelyn ja laitteistojen käyttö- ja hallintapalveluissa (62030) Tieto Finland Oy ja Fujitsu Finland Oy. Televisio-ohjelmien tuottamisen ja lähettämisen (60201 ja 60100) suurimpia yrityksiä olivat Yleisradio Oy ja MTV Oy. Ohjelmistojen suunnittelun ja valmistuksen (62010) suurimpia yrityksiä olivat Logica Suomi Oy, Oy International Business Machines Ab, Digia Finland Oy ja Capgemini Finland Oy. Langattoman ja langallisen verkon hallinta ja palvelut (61200 ja 61100) suurimpia yrityksiä olivat Elisa Oyj, TeliaSonera Finland Oyj ja DNA Oy. Sano- ja aikakauslehtien kustantamisen (58130 ja 58142) suurimpia yrityksiä olivat Sanoma News Oy, Sanoma Magazines Finland Oy ja Otavamedia Oy. Näiden kaikkien yritysten henkilöstömäärä oli yli 400 henkeä.

Rahoitus- ja vakuutus toiminnassa tarkemmalla 5-numerotason toimialajalla suurimpia yrityksiä Helsingin seudulla olivat muussa pankkitoiminnassa (64190) Nordea Bank Finland Abp, Danske Bank Oyj, Helsingin OP Pankki Oyj, Pohjola Pankki Oyj ja Aktia Bank Ab. Vahinkovakuutusyhtiöiden (65121) suurimpia yrityksiä olivat Keskinäinen vakuutusyhtiö Tapiola, Pohjola Vakuutus Oy, IF Vahinkovakuutusyhtiö Oy ja Keskinäinen vakuutusyhtiö Fennia. Lisäksi muita suuria yrityksiä, joiden henkilöstömäärä oli yli 400 henkeä, olivat muuta rahoitusta palvelevaa toimintaa (66190) harjoittava OP-Palvelut Oy, keskuspankkitoiminnassa (64119) Suomen Pankki sekä muuta luotonantoa (64920) harjoittava Suomen Luotto-osuuskunta.

Kuljetuksen ja varastoinnin suurimpia yrityksiä tarkemmalla 5-numerotason toimialajalla olivat maaliikenteen (49100-49500) puolella VR-Yhtymä Oy, Helsingin Bussi-

liikenne Oy, Nobina Finland West Oy ja Veolia Transport Vantaa Oy. Vesiliikenteen (50101-50400) suurimpia yrityksiä olivat Tallink Silja Oy, Finnlines Oy ja Neste Shipping Oy. Ilmaliikenteen (51101-51220) suurimpia yrityksiä olivat Finnair Oy ja Blue1 Oy. Varastoinnin ja liikennettä palvelevan toiminnan (52100-52299) suurimpia yrityksiä olivat Keslog Oy, Finavia Oy, Itella Logistics Oy, Barona Handling Oy, DHL Freight (Finland) Oy ja Suomen Transval Oy. Posti- ja kuriiritoiminnan (53100) suurin yritys oli Itella Posti Oy. Näiden kaikkien yritysten henkilöstömäärä oli yli 400 henkeä.

Rakentamisen toimialan suurimpia yrityksiä tarkemmalta 5-numerotason toimialajaoilla olivat asuin- ja muiden rakennusten rakentamisessa (41200) YIT Rakennus Oy, Skanska Talonrakennus Oy, NCC Rakennus Oy, Lemminkäinen Talo Oy ja SRV Rakennus Oy. Maa- ja vesirakentamisen (42110-42999) suurimpia yrityksiä olivat Lemminkäinen Infra Oy, VR Track Oy ja Eltel Networks Oy. Erikoistunen rakennustoiminnan (43110-43390) suurimpia yrityksiä olivat YIT Kiinteistötekniikka Oy, Are Oy ja Lemminkäinen Talotekniikka Oy. Näiden kaikkien yritysten henkilöstömäärä oli yli 400 henkeä.

Taulukko 5.1: Helsingin seudun 50 suurinta yritystä vuonna 2011 suuruusjärjestyksessä

	Nimi	Toimiala (TOL2008)		Henkilöstö	Toimipaikat
		5-numerotaso	Nimike		
1	ITELLA POSTI OY	53 100	Postin yleispalvelu	5 454	84
2	HOK-ELANTO LIIKETOIMINTA OY	47 111	Kauppa	5 275	295
3	STOCKMANN OYJ ABP	47 192	Kauppa	4 357	26
4	NORDEA BANK FINLAND ABP	64 190	Pankkitoiminta	4 287	73
5	ISS PALVELUT OY	81 210	Kiinteistöjen siivous	4 138	27
6	NOKIA SIEMENS NETWORKS OY	26 300	Viestintälaitteiden valmistus	3 773	2
7	NOKIA OYJ	26 300	Viestintälaitteiden valmistus	3 393	6
8	FINNAIR OYJ	51 101	Lentoliikenne	3 264	6
9	ABB OY	27 110	Sähkömoottoreiden, generaattoreiden ja muuntajien valmistus	3 116	12
10	TIETO FINLAND OY	62 030	Tietotekniikkapalvelut	2 800	7
11	YLEISRADIO OY	60 201	Julkisen palvelun viestintäyhtiö	2 606	3
12	INEX PARTNERS OY	46 901	Yleistukkukauppa	2 529	3
13	VR-YHTYMÄ OY	49 100	Rautateiden henkilöliikenne	2 470	31
14	LASSILA & TIKANOJA OYJ	81 210	Kiinteistöjen siivous	2 182	37
15	SOL PALVELUT OY	81 210	Kiinteistöjen siivous	2 155	1
16	SEURE HENKILÖSTÖPALVELUT OY	78 200	Työvoiman vuokraus	2 004	1
17	FAZER FOOD SERVICES OY	56 290	Henkilöstö- ja laitosruokalat	1 920	279
18	ELISA OYJ	61 200	Tietoliikenne- ja ICT -palvelut	1 798	33
19	LOGICA SUOMI OY	62 010	Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus	1 739	4
20	YIT RAKENNUS OY	41 200	Asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen	1 727	3
21	TELIASONERA FINLAND OYJ	61 100	Verkkoyhteydet ja viestintäpalvelut	1 702	30
22	DANSKE BANK OYJ	64 190	Pankkitoiminta	1 610	41
23	SODEXO OY	56 290	Henkilöstö- ja laitosruokalat	1 441	250
24	ORION OYJ	21 200	Lääkkeiden ja muiden lääkevalmisteiden valmistus	1 424	3
25	OP-PALVELUT OY	66 190	Muu rahoitusta palveleva toiminta	1 402	1
26	KESLOG OY	52 100	Varastointi	1 391	5
27	FUJITSU FINLAND OY	62 030	Tietotekniikan palvelu- ja laitetoyttaja	1 370	6
28	KESKINÄINEN VAKUUTUSYHTIÖ TAPIOLA	65 121	Vahinkovakuutus	1 269	19

	Nimi	Toimiala (TOL2008)		Henkilöstö	Toimi- paikat
		5-numero- taso	Nimike		
29	SUOMEN OSUUSKAUPPOJEN KESKUSKUNTA	46 901	Yleistukkukauppa	1 258	1
30	SANOMA NEWS OY	58 130	Kustantaminen	1 255	5
31	HELSINGIN BUSSILIIKENNE OY	49 310	Paikallisliikenne	1 251	3
32	FINNAIR TECHNICAL SERVICES OY	33 160	Ilma-alusten korjaus ja huolto	1 243	1
33	SKANSKA TALONRAKENNUS OY	41 200	Asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen	1 204	4
34	POHJOLA VAKUUTUS OY	65 121	Vahinkovakuutusyhtiöt	1 174	17
35	YIT KIINTEISTÖTEKNIikka OY	43 220	Lämpö-, vesijohto- ja ilmastointiasennus	1 102	5
36	FINAVIA OYJ	52 230	Ilmaliikennettä palveleva toiminta	1 065	7
37	NCC RAKENNUS OY	41 200	Asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen	1 056	1
38	OY INTERNATIONAL BUSINESS MACHINES AB	62 010	Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus	1 043	5
39	RAHA-AUTOMAATTIYHDISTYS	92 000	Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut	1 023	30
40	SECURITAS OY	80 100	Yksityiset turvallisuuspalvelut	1 017	6
41	ITELLA LOGISTICS OY	52 100	Varastointi	1 006	14
42	STAFFPOINT OY	78 200	Työvoiman vuokraus	1 000	1
43	ANTTILA OY	47 191	Kauppa	994	16
44	VALIO OY	10 510	Maitotaloustuotteiden ja juuston valmistus	944	6
45	HK RUOKATALO OY	10 130	Liha- ja siipikarjatuotteiden valmistus	937	9
46	METSO PAPER OY	28 950	Paperi-, kartonki- ja pahviteollisuuden koneiden valmistus	911	2
47	PÖYRY FINLAND OY	71 127	Kone- ja prosessisuunnittelu	905	3
48	SUOMEN LÄHIKAUPPA OY	47 113	Kauppa	881	123
49	OY L M ERICSSON AB	72 193	Verkkoyhtiö	845	3
50	RAUTAKIRJA OY	47 114	Kioskiketju	837	120

5.2 Konsernit Helsingin seudulla

Helsingin seudulla toimi vuonna 2011 yhteensä 3 233 konsernia⁹. Seudulla sijaitsevista konserneista yli puolet (55 %) oli ulkomaalaisomisteisia, 43 % oli yksityisiä kotimaisia yrityksiä ja noin prosentti kunnan omistuksessa.

⁹ Konserni on kahden tai useamman yrityksen muodostama taloudellinen kokonaisuus, jossa emoyrityksellä on yksin tai yhdessä muiden samaan konserniin kuuluvien yritysten kanssa määräamisvalta yhdessä tai useassa muussa yrityksessä (tytär). Konserneiksi lasketaan sellaiset yritysryhmät, joilla on Suomessa konsernirakenne ja jotka suomalaisen konsernirakenteen velvoittamina täyttävät konsernitilipäätöksen. Lisäksi yritysryhmiin lasketaan mukaan monikansallisiin yritysryhmiin kuuluvat Suomessa toimivat yksittäiset yritykset, vaikka niillä ei olekaan konsernirakennetta Suomessa.

Seudulla toimivista konserneista 455:ssä henkilöstömäärä¹⁰ oli Helsingin seudulla sijaitsevilla toimipaikoilla vähintään 100 henkeä. Näillä konserneilla oli seudulla 5 717 toimipaikkaa. Kyseisten konsernien osuus seudulla toimivien yritysten toimipaikoista oli noin 7 % ja henkilöstöstä puolet (50 %). Suurimmat Helsingin seudulla 2011 toimineet konsernit olivat Itella ja Nokia, joissa molemmissa henkilöstömäärä oli yli 7 000.

Vahvimmin olivat edustettuina seuraavat toimialat:

- C Teollisuus
- N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta
- G Kauppa

¹⁰ Konsernin henkilöstö = konserniin kuuluvien yritysten Helsingin seudulla sijaitsevien toimipaikkojen henkilöstön summa.

Teollisuudessa suurimpia konserneita olivat:

- viestintälaitteita valmistava Nokia
- sähkömoottorien, generaattorien ja muuntajien valmistaja ABB
- metsä- ja paperiteollisuuden yritykset Metso ja Stora Enso
- elintarviketeollisuuden yritykset Fazer, Valio, LSO ja Sinebrychoff
- nosto- ja siirtolaitteiden valmistaja Konecranes
- lääkkeiden ja muiden lääkevalmisteiden valmistaja Orion
- jalostettujen öljytuotteiden valmistaja Neste Oil
- maalien, lakan, painovärien yms. valmistaja Tikkurila
- mittaus-, testaus- ja navigointivälineiden ja -laitteiden valmistaja Vaisala
- säteilylaitteiden sekä elektronisten lääkintä- ja terapeuttilaitteiden valmistajat GE Healthcare Oy ja Planmeca,

- työkalujen valmistaja Fiskars,
- kaivos-, louhinta- ja rakennuskoneiden valmistaja Outotec sekä
- muiden epäorgaanisten peruskemikaalien valmistaja Kemira.

Vähittäiskaupan suurempia konserneita olivat Kesko, SOK, Helsingin Osuuskauppa Elanto, Stockmann, Suomen Lähikauppa, Tokmanni ja Alko-konserni. Tukkukaupan suurimpia konserneja olivat Hewlett-Packard ja Wihuri sekä moottoriajoneuvojen tukkukaupassa Veho Group Oy.

Hallinto- ja tukipalvelutoiminnan suurimpia konserneja olivat työvoiman vuokrauksessa Barona, Medone, G.W. Sohlberg-yhtiöt, Suomen Transval, Manpower, Opteam Helsinki, Ajilon Finland, Norppa Group, PN Business Center, Eilakaisla ja Carrot Palvelut. Kiinteistöjen siivouksessa suurimpia konserneja olivat ISS, Lassila & Tikanoja, SOL- yhtiöt ja Contineo. Yksityisissä turvallisuuspalveluissa suurimpia konserneja olivat Securitas, G4S Security ja Virala.

Taulukko 5.2: Helsingin seudun suurimmat konsernit vuonna 2011 suuruusjärjestyksessä (Helsingin seudun henkilöstömäärä >1000)

	Konsernin nimi	Henkilöstö Helsingin seudulla	Toimipaikkojen lukumäärä Helsingin seudulla	Omistajatyyppi
1	ITELLA	7 500	115	Valtio
2	NOKIA	7 202	15	Yksityinen kotimainen
3	FINNAIR	6 635	28	Valtio
4	KESKO	5 756	115	Yksityinen kotimainen
5	SOK	5 489	62	Yksityinen kotimainen
6	HELSINGIN OSUUS KAUPPA ELANTO	5 411	320	Yksityinen kotimainen
7	ISS	5 199	43	Ulkomaalaisomisteinen
8	STOCKMANN	5 050	80	Yksityinen kotimainen
9	OPK	4 890	93	Yksityinen kotimainen
10	NORDEA PANKKI SUOMI	4 686	77	Ulkomaalaisomisteinen
11	FAZER	3 761	307	Yksityinen kotimainen
12	VR	3 737	67	Valtio
13	YIT	3 600	24	Yksityinen kotimainen
14	ABB	3 116	12	Ulkomaalaisomisteinen
15	SANOMA	3 091	29	Yksityinen kotimainen
16	TIETO	3 029	13	Yksityinen kotimainen
17	BARONA	2 546	18	Yksityinen kotimainen
18	LASSILA TIKANOJA	2 520	55	Yksityinen kotimainen
19	SOL-YHTIÖT	2 321	39	Yksityinen kotimainen
20	LEMMINKÄINEN	2 063	18	Yksityinen kotimainen
21	ELISA	2 056	42	Yksityinen kotimainen
22	METSO	1 952	15	Yksityinen kotimainen
23	TELIASONERA FINLAND	1 881	41	Ulkomaalaisomisteinen
24	FUJITSU	1 749	10	Ulkomaalaisomisteinen
25	LOGICA	1 747	5	Ulkomaalaisomisteinen

	Konsernin nimi	Henkilöstö Helsingin seudulla	Toimipaikkojen lukumäärä Helsingin seudulla	Omistajatyyppi
26	ORION	1 720	9	Yksityinen kotimainen
27	SAMPO PANKKI	1 638	44	Ulkomaalaisomisteinen
28	SKANSKA	1 630	10	Ulkomaalaisomisteinen
29	FORTUM	1 559	23	Valtio
30	KONE	1 515	10	Yksityinen kotimainen
31	VAKUUTUS TAPIOLA	1 459	26	Yksityinen kotimainen
32	FINAVIA	1 456	11	Valtio
33	SODEXO	1 441	250	Ulkomaalaisomisteinen
34	HELSINGIN KAUPUNKI	1 418	90	Kunta
35	HELSINGIN BUSSILIIKENNE	1 316	5	Kunta
36	KONECRANES	1 299	8	Yksityinen kotimainen
37	ONVEST	1 201	14	Yksityinen kotimainen
38	ACCENTURE	1 182	3	Ulkomaalaisomisteinen
39	PÖYRY GROUP	1 181	9	Yksityinen kotimainen
40	MEDONE	1 160	9	Ulkomaalaisomisteinen
41	NCC	1 145	2	Ulkomaalaisomisteinen
42	SECURITAS	1 131	11	Ulkomaalaisomisteinen
43	G.W. SOHLBERG-YHTIÖT	1 069	7	Yksityinen kotimainen
44	FINNLINES	1 064	7	Ulkomaalaisomisteinen
45	IBM	1 043	5	Ulkomaalaisomisteinen
46	NESTE OIL	1 027	7	Valtio
47	CONCORDIA BUS FINLAND	1 025	4	Ulkomaalaisomisteinen
48	RAHA-AUTOMAATTI YHDISTYS	1 023	30	Valtio
49	SAMPO	1 005	30	Yksityinen kotimainen
50	G4S SECURITY	1 001	5	Ulkomaalaisomisteinen
51	MEHILÄINEN	1 000	30	Ulkomaalaisomisteinen

5.3 Suuret ja keskisuuret yritykset pääkaupunkiseudun kunnissa

Suuret ja keskisuuret yritykset Espoossa

Espoossa toimi vuonna 2011 120 yritystä, joiden henkilöstömäärä alueen toimipaikoissa oli vähintään 100 henkeä. Näillä yrityksillä oli Espoossa 447 toimipaikkaa. Kyseisten yritysten osuus kaupungissa toimivien yritysten toimipaikoista oli vain noin 3 %, mutta henkilöstöstä peräti 47 %.

Suurimmat Espoossa toimivat yritykset olivat Nokia Siemens Networks Oy, Nokia Oyj, Inex Partners Oy, Tieto Finland Oy, Orion Oyj ja Keskinäinen vakuutusyhtiö Tapiola. Jokaisen niistä Espoossa sijaitsevilla toimipaikoilla oli henkilöstöä yli 1 000 henkeä.

Suurten ja keskisuurten yritysten luettelossa olivat Espoossa vahvimmin edustettuina seuraavat toimialat:

- G Kauppa
- J Informaatio ja viestintä
- M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta

Espoossa tarkemmalla 5-numerotason toimialajaolla suurempia vähittäiskaupan yrityksiä olivat HOK-Elanto liike-toiminta Oy, Stockmann Oyj Abp ja Ikea Oy. Tukkukaupan suurimpia yrityksiä olivat Inex Partners, Hewlett-Packard Oy ja Oriola Oy. Näiden kaikkien yritysten henkilöstömäärä oli yli 200 henkeä.

Informaatio ja viestintä alan tarkemmalla 5-numerotason toimialajaolla suurimpia yrityksiä Espoossa olivat ohjelmistojen suunnittelun ja valmistuksen (62010) alalla Capgemini Finland Oy, Basware Oyj, Tekla Oy ja Oracle Finland Oy. Atk-laitteisto ja ohjelmistokonsultoinnin (62020) suurimpia yrityksiä olivat Tieto-Tapiola Oy, Oy Samlink Ab ja CSC-Tieteen Tietotekniikan keskus Oy. Tietojenkäsitte-

lyn ja laitteistojen käyttö- ja hallintapalveluissa (62030) suurimpia yrityksiä olivat Tieto Finland Oy ja Atosit Solutions and Services Oy. Lisäksi päätoimialan suurimpiin yrityksiin kuuluivat vielä ohjelmistojen kustantamisessa (58290) Microsoft Oy ja tietojenkäsittelyn, palvelintilan vuokrauksen ja niihin liittyvissä palveluissa (63110) Itella Information Oy. Näiden kaikkien yritysten henkilöstömäärä oli yli 200 henkeä.

Ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan suurimpia yrityksiä olivat kone- ja prosessisuunnittelussa (71127) Outotec Oyj, tekniikan tutkimuksessa ja kehittämisessä (72193) Tellabs Oy, muussa liikkeenjohdonkonsultoinnissa (70220) Aditro Oy ja yhdyskuntasuunnittelussa (71121) Ramboll Finland Oy. Näiden kaikkien yritysten henkilöstömäärä oli yli 200 henkeä.

Taulukko 5.3: Espoon 50 suurinta yritystä vuonna 2011 suuruusjärjestyksessä

	Nimi	Toimiala		Henkilöstö	Toimipaikat
		5-numerotaso	Nimike		
1	NOKIA SIEMENS NETWORKS OY	26 300	Viestintälaitteiden valmistus	3 773	2
2	NOKIA OYJ	26 300	Viestintälaitteiden valmistus	2 724	4
3	INEX PARTNERS OY	46 901	Yleistukkukauppa	1 784	1
4	TIETO FINLAND OY	62 030	Tietotekniikkapalvelut	1 566	2
5	ORION OYJ	21 200	Lääkkeiden ja muiden lääkevalmisteiden valmistus	1 416	2
6	KESKINÄINEN VAKUUTUSYHTIÖ TAPIOLA	6 5121	Vahinkovakuutus	1 155	7
7	HOK-ELANTO LIIKETOIMINTA OY	4 7111	Kauppa	922	43
8	FORTUM POWER AND HEAT OY	35 114	Sähkön tuotanto	706	7
9	RAHA-AUTOMAATTIYHDISTYS	92 000	Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut	686	9
10	ITELLA POSTI OY	53 100	Postin yleispalvelu	605	12
11	HEWLETT-PACKARD OY	46 510	Tietokoneiden, oheislaitteiden ja ohjelmistojen tukkukauppa	596	1
12	NOBINA FINLAND WEST OY	49 310	Paikallisliikenne	556	1
13	IF VAHINKOVAKUUTUSYHTIÖ OY	65 121	Vahinkovakuutus	541	2
14	KONE OYJ	28 220	Nosto- ja siirtolaitteiden valmistus	499	1
15	CAPGEMINI FINLAND OY	62 010	Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus	487	2
16	STOCKMANN OYJ ABP	47 192	Kauppa	485	4
17	SRV RAKENNUS OY	41 200	Asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen	476	1
18	OUTOTEC (FINLAND) OY	71 127	Kone- ja prosessisuunnittelu	473	2
19	METSÄLIITTO OSUUSKUNTA	16 100	Puun sahaus, höyläys ja kyllästys	454	3
20	NESTE SHIPPING OY	50 201	Meriliikenteen tavarankuljetus	452	1
21	SODEXO OY	56 290	Henkilöstö- ja laitosruokalat	438	78
22	TELLABS OY	72 193	Tekniikan tutkimus ja kehittäminen	433	2
23	NESTE OIL OYJ	19 200	Jalostettujen öljytuotteiden valmistus	405	2
24	LEMMINKÄINEN TALOTEKNIikka OY	43 210	Sähköasennus	405	3
25	SIEMENS OSAKEYHTIÖ	26 300	Viestintälaitteiden valmistus	401	6
26	NORDEA RAHOITUS SUOMI OY	64 920	Muu luotonanto	393	1
27	ADITRO OY	70 220	Muu liikkeenjohdon konsultointi	371	1
28	ORIOLA OY	46 461	Lääketukkukauppa	365	2
29	BASWARE OYJ	62 010	Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus	346	1
30	ATOS IT SOLUTIONS AND SERVICES OY	62 030	Tietojenkäsittelyn ja laitteistojen käyttö- ja hallintapalvelut	335	1
31	TIETO-TAPIOLA OY	62 020	Atk-laitteisto ja ohjelmistokonsultointi	329	3

	Nimi	Toimiala		Henkilöstö	Toimipaikat
		5-numerotaso	Nimike		
32	RAMBOLL FINLAND OY	71 121	Yhdyskuntasuunnittelu	327	1
33	FAZER FOOD SERVICES OY	56 290	Henkilöstö- ja laitosruokalat	312	48
34	OY SAMLINK AB	62 020	Atk-laitteisto ja ohjelmistokonsultointi	310	1
35	TEKLA OY	62 010	Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus	307	1
36	ARCTIA SERVICES OY	52 229	Muu vesiliikennettä palveleva toiminta	307	1
37	LUMENE OY	20 420	Hajuvesien ja hygieniatuotteiden valmistus	296	1
38	FORTUM OYJ	35 114	Sähkön tuotanto	290	3
39	NORDEA BANK FINLAND ABP	64 190	Pankkitoiminta	283	8
40	COOR SERVICE MANAGEMENT LP OY	81 100	Julkinen yleishallinto	265	1
41	LASSILA & TIKANOJA OYJ	81 210	Kiinteistöjen siivous	262	2
42	IKEA OY	47 591	Huonekalujen vähittäiskauppa	251	3
43	ITELLA INFORMATION OY	6 3110	Tietojenkäsittely, palvelintilan vuokraus ja niihin liittyvät palvelut	242	1
44	KEMIRA OYJ	20 130	Muiden epäorgaanisten peruskemikaalien valmistus	233	1
45	MICROSOFT OY	58 290	Ohjelmistojen kustantaminen	228	1
46	ORION DIAGNOSTICA OY	20 590	Muulla luokittelematon kemiallisten tuotteiden valmistus	221	2
47	FORTUM SÄHKÖNSIIRTO OY	35 130	Sähkön jakelu	215	1
48	CSC-TIETEEN TIETOTEKNIKAN KESKUS OY	62 020	Atk-laitteisto ja ohjelmistokonsultointi	211	1
49	ELTEL NETWORKS OY	42 220	Sähkö- ja tietoliikenneverkkojen rakentaminen	208	2
50	OUTOKUMPU OYJ	24 100	Raudan, teräksen ja rautaseosten valmistus	207	1

Suuret ja keskisuuret yritykset Helsingissä

Helsingissä toimi vuonna 2011 327 yritystä, joiden henkilöstömäärä alueen toimipaikoissa oli vähintään 100 henkeä. Näillä yrityksillä oli Helsingissä 1 739 toimipaikkaa. Kyseisten yritysten osuus kaupungissa toimivien yritysten toimipaikoista noin 4 %, mutta henkilöstöstä noin 49 %.

Kolme suurinta Helsingissä toimivaa yritystä olivat Nordea Bank Finland ABP, Itella Posti O ja Stockmann Oyj ABP. Jokaisen niistä Helsingissä sijaitsevilla toimipaikoilla oli henkilöstöä yli 3 000 henkeä.

Suurten ja keskisuurten yritysten luettelossa olivat Helsingissä vahvimmin edustettuina seuraavat toimialat:

- N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta
- J Informaatio ja viestintä
- G Kauppa
- K Rahoitus- ja vakuutustoiminta
- F Rakentaminen

Hallinto- ja tukipalvelutoiminnoissa tarkemmalla 5-numerotason toimialajaolla suurimpia yrityksiä Helsingissä

olivat kiinteistöjen siivouksessa (81210) SOL Palvelut Oy, Lassila & Tikanoja Oyj ja ISS Palvelut Oy. Työvoiman vuokrauksen (78200) suurimpia yrityksiä olivat Seure Henkilöstöpalvelut Oy, Stafpoint Oy, Attendo Terveyspalvelut Oy, Manpower Oy, HR House Oy Henkilöstöpalvelut, Eila-kaisla Oy, Adecco Finland Oy ja Carrot Henkilöstöpalvelut Oy. Yksityisten turvallisuuspalveluiden (80100) suurimpia yrityksiä olivat Securitas Oy, G4S Security Services Oy ja Turvatiimi Oyj. Näiden kaikkien yritysten henkilöstömäärä oli yli 400 henkeä.

Informaatio ja viestintä alan tarkemmalla 5-numerotason toimialajaolla suurimpia yrityksiä Helsingin seudulla olivat televisio-ohjelmien tuottamisessa ja lähettämisessä (60201 ja 60100) Yleisradio Oy ja MTV Oy. Tietojenkäsittelyn ja laitteistojen käyttö- ja hallintapalveluissa (62030) suurimpia yrityksiä olivat Fujitsu Finland Oy ja Tieto Finland Oy. Ohjelmistojen suunnittelun ja valmistuksen (62010) suurimpia yrityksiä olivat Logica Suomi Oy, Oy International Business Machines Ab ja Digia Finland Oy. Langattoman ja langallisen verkon hallinta ja palvelut (61200 ja 61100) suurimpia yrityksiä olivat Elisa Oyj ja TeliaSonera Finland Oyj. Sanoma- ja aikakauslehtien kus-

tantamisen (58130 ja 58142) suurimpia yrityksiä olivat Sanoma News Oy, Sanoma Magazines Finland Oy ja Ota-vamedia Oy. Näiden kaikkien yritysten henkilöstömäärä oli yli 400 henkeä.

Helsingin suurimpia vähittäiskaupan yrityksiä olivat Stockmann Oyj Abp, HOK-Elanto Liiketoiminta, Suomen Lähikauppa Oy, Anttila Oy, Yliopiston Apteekki ja Alko Oy. Tukku kaupan suurimpia yrityksiä olivat Suomen Osuuskauppojen keskuskuunta ja Inex Partners Oy. Näiden kaikkien yritysten henkilöstömäärä oli yli 400 henkeä.

Rahoitus- ja vakuutustoiminnassa tarkemmalla 5-numerotason toimialajaolla suurimpia yrityksiä Helsingissä olivat muussa pankkitoiminnassa (64190) Nordea Bank Finland Abp, Danske Bank Oyj, Pohjola Pankki Oyj ja Helsingin OP

Pankki Oyj. Vahinkovakuutusyhtiöiden (65121) suurimpia yrityksiä olivat Pohjola Vakuutus Oy ja Keskinäinen vakuutusyhtiö Fennia. Lisäksi muita suuria yrityksiä, joiden henkilöstömäärä oli yli 400 henkeä, olivat muuta rahoitusta palvelevaa toimintaa (66190) harjoittava OP-Palvelut Oy, keskuspankkitoiminnassa (64119) Suomen Pankki sekä muuta luotonantoa (64920) harjoittava Suomen Luotto-osuuskunta.

Asuinrakentamisessa (41200) alan suurimpia yrityksiä Helsingissä olivat YIT Rakennus Oy, Skanska Talonrakennus Oy ja NCC Rakennus Oy. Lisäksi rakentamisen toimialan muita suuria yrityksiä, joiden henkilöstömäärä oli yli 400 henkeä, olivat lämpö-, vesijohto- ja ilmastointiasennuksessa (43220) YIT Kiinteistötekniikka Oy ja teiden ja moottoriteiden rakentamisessa (42110) Lemminkäinen Infra Oy.

Taulukko 5.3: Helsingin 50 suurinta yritystä vuonna 2011 suuruusjärjestyksessä

	Nimi	Toimiala		Henkilöstö	Toimipaikat
		5-numerotaso	Nimike		
1	NORDEA BANK FINLAND ABP	64 190	Pankkitoiminta	3 593	44
2	ITELLA POSTI OY	53 100	Postin yleispalvelu	3 239	40
3	STOCKMANN OYJ ABP	47 192	Kauppa	3 234	12
4	ABB OY	27 110	Sähkömoottoreiden, generaattoreiden ja muuntajien valmistus	2 983	11
5	HOK-ELANTO LIIKETOIMINTA OY	4 7111	Kauppa	2 898	180
6	YLEISRADIO OY	60 201	Julkisen palvelun viestintäyhtiö	2 606	3
7	SOL PALVELUT OY	81 210	Kiinteistöjen siivous	2 155	1
8	VR-YHTYMÄ OY	49 100	Rautateiden henkilöliikenne	2 121	21
9	SEURE HENKILÖSTÖPALVELUT OY	78 200	Työvoiman vuokraus	2 004	1
10	ELISA OYJ	61 200	Tietoliikenne ja ICT -palvelut	1 740	20
11	LOGICA SUOMI OY	62 010	Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus	1 739	4
12	YIT RAKENNUS OY	41 200	Asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen	1 727	3
13	TELIASONERA FINLAND OYJ	61 100	Verkkoyhteydet ja viestintäpalvelut	1 644	19
14	OP-PALVELUT OY	66 190	Muu rahoitusta palveleva toiminta	1 402	1
15	FUJITSU FINLAND OY	62 030	Tietotekniikan palvelu- ja laitetuottaja	1 369	5
16	DANSKE BANK OYJ	64 190	Pankkitoiminta	1 331	22
17	FAZER FOOD SERVICES OY	56 290	Henkilöstö- ja laitosruokalat	1 310	161
18	LASSILA & TIKANOJA OYJ	81 210	Kiinteistöjen siivous	1 262	17
19	SUOMEN OSUUSKAUPPOJEN KESKUSKUNTA	46 901	Yleistukku kauppa	1 258	1
20	TIETO FINLAND OY	62 030	Tietotekniikkapalvelut	1 234	5
21	HELSINGIN BUSSILIIKENNE OY	49 310	Paikallisliikenne	1 221	2
22	SKANSKA TALONRAKENNUS OY	41 200	Asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen	1 204	4
23	POHJOLA VAKUUTUS OY	65 121	Vahinkovakuutus	1 136	7
24	SANOMA NEWS OY	58 130	Kustantaminen	1 130	3
25	NCC RAKENNUS OY	41 200	Asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen	1 056	1

	Nimi	Toimiala		Henkilöstö	Toimipaikat
		5-numerotaso	Nimike		
26	OY INTERNATIONAL BUSINESS MACHINES AB	62 010	Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus	1 043	5
27	STAFFPOINT OY	78 200	Työvoiman vuokraus	1 000	1
28	SECURITAS OY	80 100	Yksityiset turvallisuuspalvelut	889	2
29	G4S SECURITY SERVICES OY	80 100	Yksityiset turvallisuuspalvelut	801	1
30	POHJOLA PANKKI OYJ	64 190	Muu pankkitoiminta	777	6
31	SANOMA MAGAZINES FINLAND OY	58 142	Aikakauslehtien kustantaminen	760	4
32	TURVATIIMI OYJ	80 100	Yksityiset turvallisuuspalvelut	748	1
33	GE HEALTHCARE FINLAND OY	26 600	Säteilylaitteiden sekä elektronisten lääkitä- ja terapialaitteiden valmistus	745	1
34	METSO AUTOMATION OY	28 140	Teknologiapalvelut	740	1
35	SODEXO OY	56 290	Henkilöstö- ja laitosruokat	740	108
36	VALIO OY	10 510	Maitotaloustuotteiden ja juuston valmistus	731	4
37	ACCENTURE OY	70 220	Muu liikkeenjohdon konsultointi	730	1
38	YIT KIINTEISTÖTEKNIikka OY	43 220	Lämpö-, vesijohto- ja ilmastointiasennus	690	1
39	STORA ENSO OYJ	17 120	Paperin, kartongin ja pahvin valmistus	679	3
40	NOKIA OYJ	26 300	Viestintälaitteiden valmistus	669	2
41	SOKOTEL OY	55 101	Hotellit	663	12
42	ISS PALVELUT OY	81 210	Kiinteistöjen siivous	642	11
43	TALLINK SILJA OY	50 101	Meriliikenteen henkilökuljetus	639	6
44	HELSINGIN OP PANKKI OYJ	64 190	Pankkitoiminta	619	24
45	SUOMEN PANKKI	64 110	Keskuspankkitoiminta	611	3
46	KESKINÄINEN TYÖELÄKEVAKUUTUSYHTIÖ VARMA	84 302	Lakisääteinen työeläkevakuutus	607	1
47	ATTENDO TERVEYSPALVELUT OY	78 200	Työvoiman vuokraus	606	1
48	KESKINÄINEN VAKUUTUSYHTIÖ FENNIA	65 121	Vahinkovakuutus	590	4
49	PRICEWATERHOUSECOOPERS OY	69 202	Tilintarkastuspalvelu	582	1
50	KESKINÄINEN ELÄKEVAKUUTUSYHTIÖ ILMARINEN	84 302	Lakisääteinen työeläkevakuutus	575	1

Suuret ja keskisuuret yritykset Vantaalla

Vantaalla toimi vuonna 2011 127 yritystä, joiden henkilöstömäärä alueen toimipaikoissa oli vähintään 100 henkeä. Näillä yrityksillä oli Vantaalla 453 toimipaikkaa. Kyseisten yritysten osuus kaupungissa toimivista toimipaikoista oli 4 %, mutta henkilöstöstä noin 49 %.

Suurimmat Vantaalla toimivat yritykset olivat ISS Palvelut Oy, Finnair Oyj, Keslog Oy, Finnair Technical Services Oy ja Finavia Oyj. Jokaisen niistä Vantaalla sijaitsevilla toimipaikoilla oli henkilöstöä yli 1 000 henkeä.

Suurten ja keskisuurten yritysten luettelossa olivat Vantaalla vahvimmin edustettuina seuraavat toimialat:

- G Kauppa
- H Kuljetus ja varastointi

Vantaan suurimpia vähittäiskaupan alan yrityksiä olivat HOK-Elanto Liiketoiminta Oy, Stockmann Oyj Abp, Rautakirja Oy, Anttila Oy, Ikea Oy ja K-Citymarket Oy. Suurimpia tukkukaupan yrityksiä olivat Rautakesko Oy, Saga Furs Oyj, Wihuri Oy, Ruokakesko Oy, Onninen Oy, Inex Partners Oy, SLO Oy ja Tamro Oyj. Näiden kaikki yritysten henkilöstömäärä oli yli 200 henkeä.

Kuljetuksen ja varastoinnin suurimpia yrityksiä tarkemalla 5-numerotason toimialajalla olivat säännöllisessä lentoliikenteessä (51101) Finnair Oyj, Blue1 Oy ja Flybe Finland Oy. Ilmaliikennettä palvelevan toiminnan (52230) suurimpia yrityksiä olivat Finavia Oyj, Barona Handling Oy, Airpro Oy, ISS Aviation Oy, Northport Oy ja Servisair Finland Oy. Maaliikenteen (49100–49500) puolella suurimpia yrityksiä olivat Veolia Transport Vantaa Oy ja

Nobina Finland East Oy. Varastoinnin (52100) suurimpia yrityksiä olivat Keslog Oy ja Itella Logistics Oy, huollinnan ja rahtauksen (52291) suurin yritys oli DHL Freight (Finland) Oy ja tieliikenteen terminaalitoiminnassa (52212)

Suomen Transval Oy. Posti- ja kuriiritoiminnan (53100) suurin yritys oli Itella Posti Oy. Näiden kaikkien yritysten henkilöstömäärä oli yli 200 henkeä.

Taulukko 5.3: Vantaan 50 suurinta yritystä vuonna 2011 suuruusjärjestyksessä

	Nimi	Toimiala		Henki- löstö	Toimi- paikat
		5-numero- taso	Nimike		
1	ISS PALVELUT OY	81 210	Kiinteistöjen siivous	3 276	7
2	FINNAIR OYJ	51 101	Lentoliikenne	3 264	6
3	KESLOG OY	52 100	Varastointi	1 391	5
4	FINNAIR TECHNICAL SERVICES OY	33 160	Ilma-alusten korjaus ja huolto	1 243	1
5	FINAVIA OYJ	52 230	Ilmaliikennettä palveleva toiminta	1 039	6
6	HK RUOKATALO OY	10 130	Liha- ja siipikarjatuotteiden valmistus	937	9
7	ITELLA POSTI OY	53 100	Postin yleispalvelu	901	12
8	TIKKURILA OYJ	20 300	Maalien, lakan, painovärien yms. valmistus	800	1
9	VAISALA OYJ	26 510	Mittaus-, testaus- ja navigointivälineiden ja -laitteiden valmistus	784	1
10	PÖYRY FINLAND OY	71 127	Kone- ja prosessisuunnittelu	740	1
11	FAZER LEIPOMOT OY	10 710	Leivän valmistus; tuoreiden leivonnais- ten ja kakkujen valmistus	667	2
12	HOK-ELANTO LIIKETOIMINTA OY	4 7111	Kauppa	645	34
13	STOCKMANN OYJ ABP	47 192	Kauppa	638	10
14	FINNAIR TRAVEL RETAIL OY	56 290	Henkilöstö- ja laitosruokalat	619	2
15	FAZER MAKEISET OY	10 820	Kaakaon, suklaan ja makeisten valmis- tus	592	1
16	ARE OY	43 220	Lämpö-, vesijohto- ja ilmastointiasen- nus	549	1
17	MURATA ELECTRONICS OY	26 510	Mittaus-, testaus- ja navigointivälineiden ja -laitteiden valmistus	497	1
18	BARONA HANDLING OY	52 230	Ilmaliikennettä palveleva toiminta	486	1
19	DHL FREIGHT (FINLAND) OY	52 291	Huolinta ja rahtaus	463	2
20	LASSILA & TIKANOJA OYJ	81 210	Kiinteistöjen siivous	454	9
21	ITELLA LOGISTICS OY	52 100	Varastointi	453	5
22	RAUTAKIRJA OY	47 114	Kioskiketju	449	26
23	BLUE1 OY	51 101	Lentoliikenne	432	1
24	VEOLIA TRANSPORT VANTAA OY	49 310	Paikallisliikenne	416	2
25	DNA OY	61 200	Langattoman verkon hallinta ja palvelut	406	1
26	ANTTILA OY	47 191	Kauppa	402	5
27	THERMO FISHER SCIENTIFIC OY	26 510	Mittaus-, testaus- ja navigointivälineiden ja -laitteiden valmistus	400	1
28	DESTIA OY	42 110	Teiden ja moottoriteiden rakentaminen	364	6
29	BARONA LOGISTIikka OY	78 200	Työvoiman vuokraus	343	1
30	AIRPRO OY	52 230	Ilmaliikennettä palveleva toiminta	337	1
31	RAUTAKESKO OY	46 739	Rakennustarvikkeiden yleistukkukaup- pa	329	2

	Nimi	Toimiala		Henkilöstö	Toimipaikat
		5-numerotaso	Nimike		
32	OKMETIC OYJ	20 590	Muulla luokittelematon kemiallisten tuotteiden valmistus	320	1
33	SAGA FURS OYJ	46 160	Tekstiilien, vaatteiden jalkineiden ja nahkavalmisteiden agentuuritoiminta	312	1
34	ISS AVIATION OY	52 230	Ilmaliikennettä palveleva toiminta	306	1
35	WIHURI OY	46 390	Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan yleistukkukauppa	304	5
36	GEMALTO OY	18 120	Muu painaminen	303	2
37	RUOKAKESKO OY	46 901	Yleistukkukauppa	302	4
38	VEIKKAUS OY	92 000	Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut	296	1
39	INFOCARE OY	95 210	Viihde-elektroniikan korjaus	293	1
40	SUUNTO OY	26 510	Mittaus-, testaus- ja navigointivälineiden ja -laitteiden valmistus	292	1
41	FLYBE FINLAND OY	51 101	Lentoliikenne	275	1
42	NOBINA FINLAND EAST OY	49 310	Paikallisliikenne	272	1
43	SUOMEN TRANSVAL OY	52 212	Tieliikenteen terminaalitoiminta	272	5
44	ONNINEN OY	46 742	Lämpö-, vesi- ja ilmastointilaitteiden ja -tarvikkeiden tukkukauppa	271	2
45	VANTAAN ENERGIA OY	35 113	Sähkön ja kaukolämmön yhteistuotanto	269	2
46	SELECT SERVICE PARTNER FINLAND OY	56 101	Ravintolat	260	1
47	YIT KIINTEISTÖTEKNIikka OY	43 220	Lämpö-, vesijohto- ja ilmastointiasennus	259	1
48	NORTHPORT OY	52 230	Ilmaliikennettä palveleva toiminta	255	1
49	SERVISAIR FINLAND OY	52 230	Ilmaliikennettä palveleva toiminta	237	1
50	INEX PARTNERS OY	46 901	Yleistukkukauppa	231	1

5.4 Suuret ja keskisuuret yritykset Kuuma-seudulla

Kuuma-seudulla toimi vuonna 2011 62 yritystä, joiden henkilöstömäärä alueen toimipaikoissa oli vähintään 100 henkeä. Näillä yrityksillä oli seudulla 322 toimipaikkaa. Kyseisten yritysten osuus Kuuma-seudulla toimivista toimipaikoista oli noin 2 % ja henkilöstöstä noin 27 %.

Suurimmat Kuuma-seudulla toimivat yritykset olivat Metso Paper Oy, Oy LM Ericsson Ab, Oy Sinebrychoff Ab ja HOK-Elanto Liiketoiminta Oy. Jokaisen niistä seudulla sijaitsevissa toimipaikoissa oli henkilöstöä yli 800 henkeä.

Suurten ja keskisuurten yritysten luettelossa olivat Kuuma-seudulla vahvimmin edustettuina seuraavat toimialat:

- C Teollisuus
- G Kauppa

Kuuma-seudun suurimpia teollisuuden alan yrityksiä olivat nosto- ja siirtolaitteiden valmistuksessa (28220) Konecranes Finland Oy, Kone Industrial Oy, Rocla Oy ja

Konecranes Abp. Elintarviketeollisuuden (10110-11070) suurimpia yrityksiä olivat Oy Sinebrychoff Ab, Altia Oyj ja Arla Ingman Oy Ab. Mineraalituotteiden valmistuksessa (23110-23990) suurimpia yrityksiä olivat Saint-Gobain Rakennustuotteet Oy ja Parma Oy. Lisäksi muita suuria yrityksiä, joiden henkilöstömäärä oli yli 200 henkeä, olivat paperiteollisuuden (28950) yritys Metso Paper Oy, elektronisia lääkintä- ja terapialaitteita (26600) valmistava Palodex Group Oy, kaapeleita (27320) valmistava Prysmian Cables and Systems Oy, maaleja ja lakkoja valmistava (20300) Teknos Oy sekä koneiden korjauksista ja huolloista (33121) vastaava Konecranes Service Oy.

Vähittäiskaupan suurempia yrityksiä olivat HOK-Elanto Liiketoiminta Oy, Tokmanni Oy, Osuuskauppa Varuboden-Osla Handelslag, K-Citymarket Oy ja Suomen Lähikauppa Oy. Tukkukaupan suurimpia yrityksiä olivat Tuko Logistics Osuuskunta, Metos Oy Ab, Hankkija-Maatalous Oy ja Onninen Oy. Näiden kaikkien yritysten henkilöstömäärä oli yli 200 henkeä.

Taulukko 5.3: Kuuma-seudun 50 suurinta yritystä vuonna 2011 suuruusjärjestyksessä

	Nimi	Toimiala		Henki- löstö	Toimi- paikat
		5-numero- taso	Nimike		
1	METSO PAPER OY	28 950	Paperi-, kartonki- ja pahviteollisuuden koneiden valmistus	901	1
2	OY L M ERICSSON AB	72 193	Tekniikan tutkimus ja kehittäminen	845	3
3	OY SINEBRYCHOFF AB	11 050	Oluen valmistus	812	1
4	HOK-ELANTO LIIKETOIMINTA OY	47 111	Kauppa	810	38
5	KONECRANES FINLAND OY	28 220	Nosto- ja siirtolaitteiden valmistus	725	1
6	ITELLA POSTI OY	53 100	Postin yleispalvelu	705	19
7	TUKO LOGISTICS OSUUSKUNTA	46 390	Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan yleistukkukauppa	671	1
8	KONE INDUSTRIAL OY	28 220	Nosto- ja siirtolaitteiden valmistus	570	2
9	TOKMANNI OY	47 191	Kauppa	517	10
10	ROCLA OY	28 220	Nosto- ja siirtolaitteiden valmistus	370	1
11	VR-YHTYMÄ OY	49 100	Rautateiden henkilöliikenne	340	8
12	HYRIA KOULUTUS OY	85 320	Keskiasteen ammatillinen koulutus	324	8
13	PALODEX GROUP OY	26 600	Säteilylaitteiden sekä elektronisten lääkintä- ja teräpialaitteiden valmistus	305	1
14	ITELLA LOGISTICS OY	52 100	Varastointi	298	5
15	KONECRANES ABP	28 220	Nosto- ja siirtolaitteiden valmistus	296	1
16	SAINT-GOBAIN RAKENNUS- TUOTTEET OY	23 140	Lasikuitujen valmistus	276	3
17	PARMA OY	23 610	Betonituotteiden valmistus rakennus- tarkoituksiin	272	5
18	ALTIA OYJ	11 010	Alkoholijuomien tislaus ja sekoittami- nen; etyylialkoholin valmistus käymis- teitse	270	2
19	TRANSVAL HENKILÖSTÖPALVELUT ETELÄ-SUOMI OY	78 200	Työvoiman vuokraus	270	1
20	PRYSMIAN CABLES AND SYSTEMS OY	27 320	Muiden elektronisten ja sähköjohtojen sekä -kaapeleiden valmistus	269	1
21	OSUUSKAUPPA VARUBODEN-OSLA HANDELSLAG	47 111	Kauppa	263	20
22	METOS OY AB	46 692	Teollisuudessa käytettävien muiden koneiden tukkukauppa	261	3
23	VR TRACK OY	42 120	Rautateiden ja metrolinjojen rakentaminen	258	4
24	ARLA INGMAN OY AB	10 510	Maitotaloustuotteiden ja juuston valmistus	248	2
25	K-CITYMARKET OY	47 191	Kauppa	224	6
26	HANKKIJA-MAATALOUS OY	46 210	Viljan, raakatupakan, siementen ja eläinrehujen tukkukauppa	221	7
27	NORDEA BANK FINLAND ABP	64 190	Pankkitoiminta	220	12
28	TEKNOS OY	20 300	Maalien, lakan, painovärien yms. valmistus	220	1
29	SIMOIL OY	49 410	Tieliikenteen tavarakuljetus	213	1
30	KONECRANES SERVICE OY	33 121	Yleiskäyttöön tarkoitettujen koneiden korjaus ja huolto	207	2
31	SUOMEN LÄHIKAUPPA OY	47 113	Kauppa	206	38

	Nimi	Toimiala		Henki- löstö	Toimi- paikat
		5-numero- taso	Nimike		
32	LASSILA & TIKANOJA OYJ	81 210	Kiinteistöjen siivous	204	9
33	ONNINEN OY	46 742	Lämpö-, vesi- ja ilmastointilaitteiden ja -tarvikkeiden tukkukauppa	204	3
34	MEIRA NOVA OY	46 390	Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan yleistukkukauppa	195	3
35	KESKI-UUDENMAAN OSUUSPANKKI	64 190	Pankkitoiminta	190	9
36	SUOMEN SOKERI OY	10 810	Sokerin valmistus	189	1
37	MARTELA OYJ	31 010	Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus	185	1
38	ADECCO FINLAND OY	78 200	Työvoiman vuokraus	180	2
39	KIRJAVÄLITYS OY	52 291	Huolinta ja rahtaus	179	1
40	SUUR-SEUDUN OSUUSKAUPPA SSO	47 111	Kauppa	179	10
41	ISS PALVELUT OY	81 210	Kiinteistöjen siivous	169	2
42	AHLSSELL OY	46 742	Lämpö-, vesi- ja ilmastointilaitteiden ja -tarvikkeiden tukkukauppa	157	3
43	ETTEPLAN DESIGN CENTER OY	71 127	Kone- ja prosessisuunnittelu	157	2
44	MESVAC OY	43 999	Muu muualla luokittelematon e rikoistunut rakennustoiminta	148	4
45	UUDENMAAN SAIRAALAPESULA OY	96 011	Pesulapalvelut yrityksille	146	1
46	LEMMINKÄINEN TALO OY	41 200	Asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen	145	1
47	ELEKTROSKANDIA SUOMI OY	46 691	Sähkötarvikkeidentukkukauppa	144	2
48	STERIS EUROPE, INC. SUOMEN SIVULIIKE	32 501	Lääkintä- ja hammaslääkintäinstrumenttien ja -tarvikkeiden valmistus (pl. hammasproteesit)	141	1
49	FINNFROST OY	46 390	Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan yleistukkukauppa	141	1
50	K. HARTWALL OY AB	28 220	Nosto- ja siirtolaitteiden valmistus	129	1

6 Helsingin seudun yritystoiminnan erikoistuminen

Tässä luvussa tarkastellaan Helsingin seudun yritystoiminnan erikoistumista kolmesta eri näkökulmasta: erikoistumisen, klustereiden ja vahvojen toimialojen näkökulmasta.

Helsingin seudun yritystoiminnan erikoistumisella tarkoitetaan sitä, että seutu on painottunut tiettyihin toimialoihin suhteessa koko maahan. Lisäksi Helsingin seutu on sisäisesti eriytynyt siinä mielessä, että kunnat ja niiden eri yritysalueet ovat erikoistuneita suhteessa koko seutuun tai koko maahan. Alueellinen erikoistuminen on yritystoiminnan tunnusomainen piirre. Erikoistuminen perustuu siihen, että alueiden välillä on eroja yritystoiminnan tuotavuuteen vaikuttavissa tekijöissä. Näitä tekijöitä ovat mm. sijainti, liikenneyhteydet, muu perusrakenne, luonnonresurssit, työvoiman osaaminen, saatavuus ja hinta sekä kaikkien muidenkin tuotantopanosten saatavuus ja hinta. Kukin alue pyrkii erikoistumaan niihin tuotannonaloihin, joissa alue tarjoaa suhteellista tai absoluuttista etua muihin alueisiin verrattuna. Erikoistuminen ja siihen kiinteästi kytkeytyvä alueiden välinen vaihdanta on alue-talouden kasvun tärkeä osatekijä ja selittäjä (mm. Laakso & Loikkanen 2004).

Klustereiden näkökulmassa analysoidaan alueelle keskittyneiden toimialojen muodostamia vahvoja toimialapohjaisia yritysryhmittymiä. Klusterit määritellään Porterin (1998) mukaan seuraavasti: "Klusterit ovat toisiinsa kytkeytyneiden yritysten ja yhteisöjen muodostamia maantieteellisiä keskittyviä joillain erityisillä osa-alueilla. Klusterit muodostuvat keskenään sidoksissa olevista toimialoista ja niihin liittyvistä muista toimijoista, jotka ovat keskeisiä kilpailun kannalta." (Michael E. Porter, *Clusters and the New Economics of Competition*, Harvard Business Review, Nov-Dec 1998.) Kyseessä on siis osaamiskeskittymä, jossa yhteistyössä toimivat yritykset, oppilaitokset ja viranomaiset. Klusterissa voi olla yrityksiä monelta eri toimialalta sekä eri alojen toimijoita, jotka ovat kilpailukyvyn kannalta merkittäviä.

Yritystoiminnan erikoistumista ja alueellista sijoittumista voidaan tarkastella ja analysoida alueelle keskittyneiden toimialojen muodostamien vahvojen toimialapohjaisten yritysryhmittymien kautta. Toimialaryhmät ovat väljästi määriteltäviä pääryhmiä, jotka poikkeavat toisistaan erityisesti yritysten sijoittumislogikan suhteen. Sen sijaan klustereiden määrittelyssä (ks. luku 6.2.) ei ole ollut mahdollisuutta selvittää yritysten todellisia keskinäisiä yhteistyö- ja asiakkuussuhteita.

6.1 Yritystoiminnan erikoistuminen ja erikoistumisalat

Helsingin seudun ja sen kaupunkien erikoistumista kuvataan suhteessa koko maahan käyttäen analyysivälineenä ns. sijaintiosamääriin perustuvia toimialoittaisia indeksejä. Sijaintiosamäärä on laskettu yritystoiminnan henkilöstömäärälle. Se kuvaa toimialan henkilöstömääräosuutta alueella (Helsingin seutu tai kaupunki) suhteutettuna saman toimialan henkilöstömääräosuuteen vertailualueella, joka on tässä tapauksessa koko maa. Kun tällä tavalla laskettu suhdeluku muunnetaan indeksiksi, se saa arvon 100, jos toimialan työpaikkaosuus on alueella yhtä suuri kuin koko maassa. Jos indeksin arvo on suurempi kuin 100, alue on erikoistunut kyseiseen toimialaan ja yleensä toimii kyseisen alan tuotteiden nettoviejänä. Jos arvo on pienempi kuin 100, alue on nettotuojaa kyseisen alan tuotteille. Analyysi on rajattu yrityssektoriin, toisin sanoen julkisyhteisöt ovat analyysin ulkopuolella. Koulutuksen sekä sosiaali- ja terveystalouden osalta tulokset kuvaavat kyseisillä toimialoilla toimivien yritysten sekä voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen (muut kuin julkisyhteisöt) alueellista erikoistumista.

Erikoistumisalat ovat käytännössä toimialoja, joiden kysynnästä merkittävä osa tulee alueen ulkopuolella muualta maasta tai ulkomailta. Erikoistumisalat eivät välttämättä ole alueen suurimpia työllistäjiä. Siitä huolimatta niillä on ratkaiseva merkitys alueen talouden kannalta, sillä merkittävät kasvu- ja supistumisimpulssit kerrannaisvaikutuksineen tulevat alueille pääasiassa niiden välityksellä. Erikoistumisalojen vastapainona ovat paikalliset alat, joiden asiakaskunta koostuu pääasiassa oman alueen asukkaista ja yrityksistä, kuten vähittäiskauppa.

Helsingin seudun erikoistumisalat

Helsingin seudun yritystoiminnan erikoistuminen koko maahan verrattuna perustuu toimipaikka-aineiston henkilöstömäärätietoihin toimialaluokituksen 2-numerotasolla vuodelta 2011. Kuviossa 6.1 on esitetty ne toimialat, joiden sijaintiosamäärä on yli 100. Toimialoja, joissa sijaintiosamäärä on yli 100, on Helsingin seudulla 42 yhteensä 86 analyysissä mukana olevasta toimialasta. Kyseisten

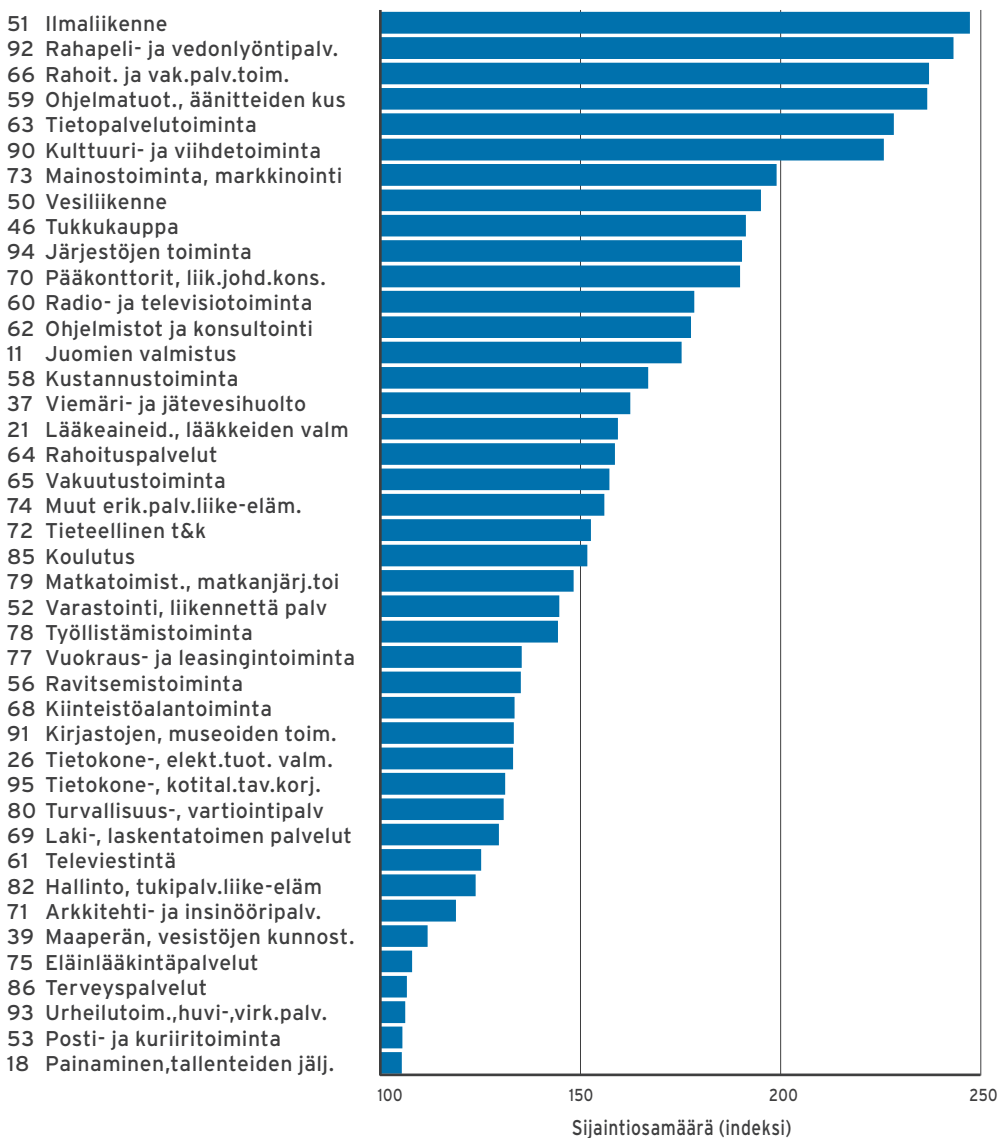
toimialojen henkilöstö kattaa 62 % Helsingin seudun toimipaikkojen henkilöstöstä.

Sijaintiosamääriin perustuvan analyysin mukaan (kuvio 6.1) Helsingin seudun erikoistumisprofiili on varsin monipuolinen: indeksin arvo on kuudella toimialalla yli 200 (työpaikkaosuus yli kaksinkertainen koko maan osuuteen verrattuna) ja 16 toimialalla yli 150 mutta alle 200 (työpaikkaosuus yli 1,5-kertainen koko maahan verrattuna). Toisaalta minkään yksittäisen toimialan indeksi ei ole yli 250, mikä kuvastaa sitä, että mikään yksittäinen toimiala ei dominoi seutua, toisin kuin monilla suurteollisuuden hallitsemilla alueilla.

Helsingin seutu on erikoistuneiden palvelualojen keskittymä, joka perustuu pitkälti kyseisten alojen asiakas- ja tuotantuneisuuteen sekä kasautumisen etuihin. Tähän liittyen mm. tietojenkäsittelypalvelut, virkistys- ja kulttuuritoiminta, rahoitustoiminta, tutkimus ja kehittäminen, konsultointipalvelut, majoitus- ja ravitsemistoiminta, kiinteistöalan palvelut ja koulutus ovat Suomessa vahvasti keskittyneet Helsingin seudulle.

Helsingin seutu on korkeasti koulutetusta työvoimasta, tutkimus- ja kehittämissuuntautuneesta ympäristöstä sekä liiketoiminnan tukipalveluista riippuvien alojen keskittymä. Tätä ilmentää mm. tutkimus- ja kehittämis-toiminnan, tietojenkäsittelypalvelun, konsultointipalveluiden keskittyminen alueelle. Tätä tukee yliopistojen, korkeakoulujen, muiden koulutuslaitosten sekä julkisten tutkimusorganisaatioiden keskittyminen alueelle yritys-sektorin tutkimus- ja kehittämisorganisaatioiden lisäksi. Seutu on myös kotimaisten suuryritysten pääkonttoreiden sekä kansainvälisten suuryritysten toimipaikkojen keskittymä.

Helsingin seudulla on myös vahva rooli maan logistiikka- ja kommunikaatiokeskuksena, joka on paitsi kansallinen liikenteen ja kuljetuksen solmukohta myös kansainvälisen henkilö- ja tavaraliikenteen portti. Tähän liittyen tukkukauppa ja agentuuritoiminta, lentoliikenne, liikennettä palveleva toiminta (satamat, terminaalit, huolinta, rahtaus, varastointi, matkatoimistot) sekä posti- ja teleliikenne ovat keskittyneet seudulle. Virkistys- ja kulttuuritoiminnan sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnan kes-

Kuva 6.1: Helsingin seudun erikoistumisalat suhteessa koko maahan; sijaintiosamäärät indeksinä, koko maa=100

kittyminen alueelle ovat tiiviisti kytköksissä siihen, että Helsingin seutu on Suomen merkittävin matkailualue.

Teollisuuden aloista Helsingin seudulle ovat keskittyneet lääke- ja elektroniikkateollisuus sekä juomien valmistus, jotka kaikki hyötyvät seudun vahvasta roolista logistiikassa ja palveluissa sekä korkeakoulutetusta työvoimasta.

Helsingin seudun kolme suurinta kaupunkia ja Kuuma-seutu ovat erikoistuneet toisistaan poikkeavalla tavalla sekä suhteessa koko maahan että suhteessa Helsingin seutuun kokonaisuudessaan. Tämä heijastaa seudun kaupunkien toisistaan poikkeavaa asemaa mm. liikenteellisen sijainnin, perusrakenteen, väestön ja yritysten sijainnin (paikallinen kysyntä), maan hinnan, erilaisten toimitilojen saatavuuden sekä kaupunkien yrityksille tarjoamien palveluiden suhteen. Myös historiallinen kehitys vaikuttaa yritystoiminnan sijoittumisen taustalla. Sen sijaan mm. työmarkkinat ja monet seudulliset resurssit ovat yhteiset seudun eri kunnissa.

Espoon erikoistumisalat

Helsingin seudun erikoistumisaloista ne, jotka sijoittuvat fyysisesti Espooseen, näkyvät Espoon yritystoiminnan erikoistumisprofiilissa. Niiden lisäksi Espooseen on keskittynyt muutamia teollisuuden toimialoja, jotka ovat ei näy koko Helsingin seudun erikoistumisaloissa (kuva 6.2).

Helsingin seudun erikoistumisaloja, jotka seudun sisällä ovat erityisesti keskittyneet Espooseen, ovat lääketeollisuus, rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut (RAY), elektroniikkateollisuus, ohjelmistojen suunnittelu, konsultointi ja siihen liittyvä toiminta, vakuutustoiminta sekä tieteellinen

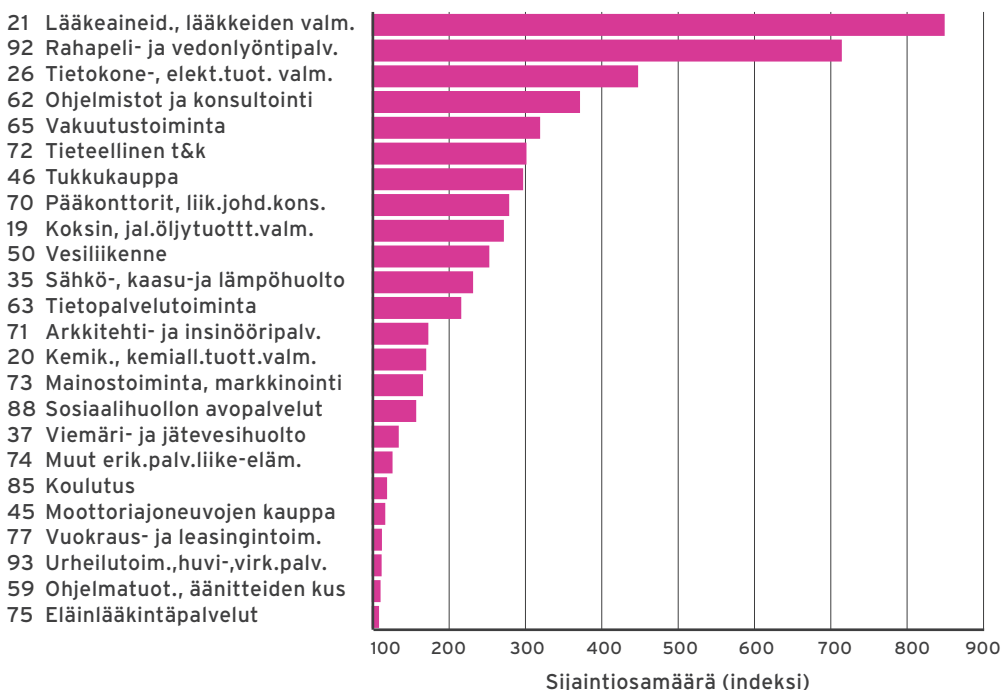
tutkimus ja kehittäminen. Espoon vahvoja erikoistumisaloja, jotka eivät Helsingin seudun tasolla nouse esiin, ovat kocsin ja jalostettujen öljytuotteiden valmistus (Neste Oil Oyj), sähkö-, kaasun-, ja lämpöhuolto (Fortum Oy), sosiaalihuollon avopalvelut (Suomen Tenava päiväkodit Oy) sekä moottoriajoneuvojen kauppa (mm. VV-Autotalot Oy ja Veho Oy).

Espoon erikoistumisaloissa nousee esiin vahva yhteys informaatioteknologian yritystoimintaan erityisesti tietojenkäsittelypalveluiden ja elektroniikkateollisuuden kautta. Lääkealan teollisuus, energia- ja vesihuolto sekä öljytuotteiden valmistus ovat merkittäviä erikoistumisaloja, koska näiden alojen suuryritysten, Orionin, Fortumin ja Neste Oilin pääkonttorit ja muita suuria toimipaikkoja on sijoittunut Espooseen.

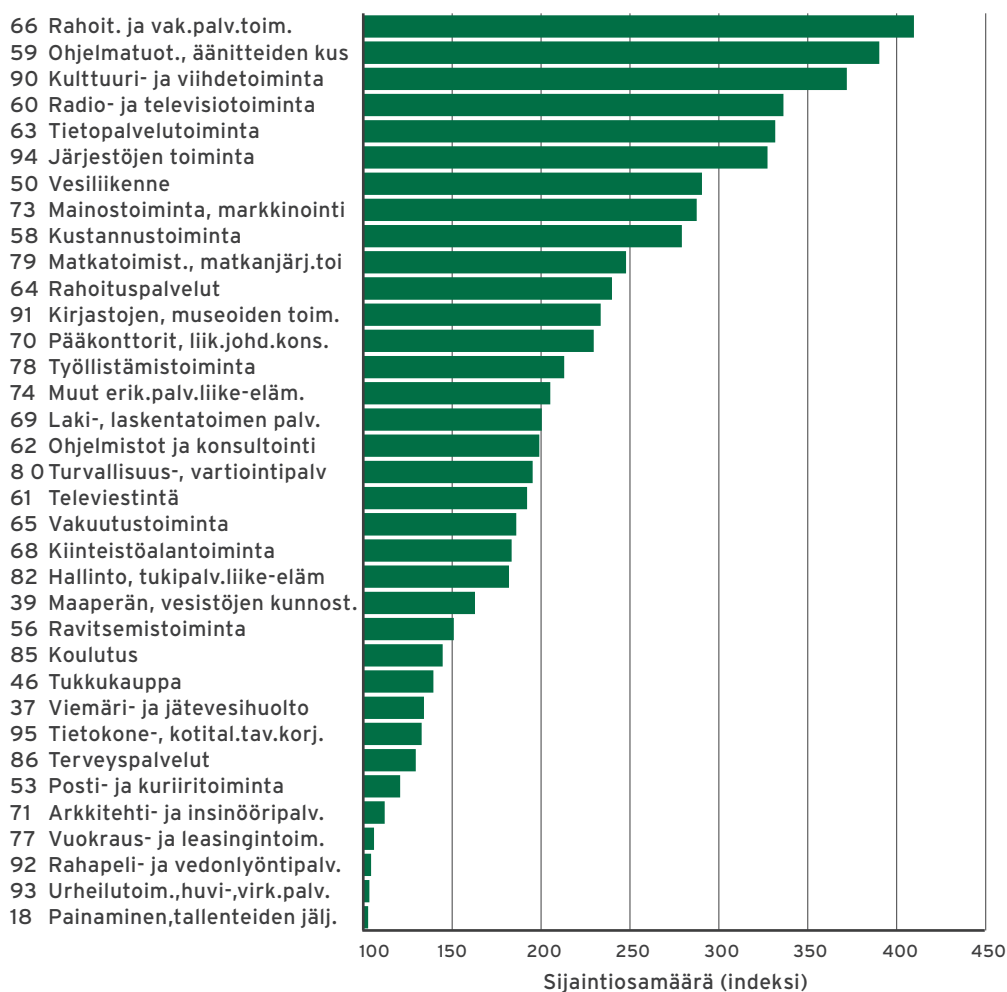
Helsingin erikoistumisalat

Helsingin seudun yritysten yhteenlasketusta henkilöstömäärästä 52 % sijaitsee Helsingissä. Näin ollen Helsingin erikoistumisprofiili on pitkälti samanlainen kuin koko Helsingin seudun.

Koska Helsingin ydinkeskusta ja sitä ympäröivä kantakaupunki muodostavat seudun yritystoiminnan ylivoimaisesti vahvimman alueen, Helsingin yritystoiminnan erikoistumisessa korostuu keskustahakuisten toimialojen merkitys. Nämä ovat aloja, jotka ovat riippuvaisia suurista asiakasvirroista sekä henkilökohtaisesta kommunikaatiosta joko yritysten työasioiden hoitamisessa tai asiakkaan ja yrityksen välisissä kontakteissa. Helsinkiin keskittyneistä toimialoista näitä ovat mm. rahoitus- ja vakuuttamistoiminta, kulttuuri- ja viihdetoiminta, järjestöjen toiminta, kustannustoiminta sekä ravitsemistoiminta.

Kuva 6.2: Espoon erikoistumisalat suhteessa koko maahan; sijaintiosamäärät indeksiä, koko maa=100

Kuva 6.3: Helsingin erikoistumisalat suhteessa koko maahan; sijaintiosamäärät indeksinä, koko maa=100

Vantaan erikoistumisalat

Helsingin seudun logistiikkaan liittyvät toiminnot ovat erityisesti keskittyneet Vantaalle, mikä näkyy selvästi Vantaan yritystoiminnan erikoistumisprofiilissa. Vantaalla sijaitsee Helsinki-Vantaan lentokenttä, joka on ilmailukenteen keskus. Ilmailukenteen osalta Vantaan kokonaishenkilöstömäärä on lähes 15-kertainen koko maahan verrattuna. Lisäksi lentokentän läheisyydessä on useita varastointiin ja liikennettä palvelevaan toimintaan erikoistunutta yritystä (mm. ilmailukennettä palveleva toiminta, terminaalit, huolto, rahtaus). Sen ohella kaupungin väylien tuntumassa on lukuisia muitakin logistiikkakeskitymiä, jotka osaltaan selittävät myös tukkukaupan suuria suhteellista osuutta Vantaan yritystoiminnassa. Myös koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus (Finnair Technical Services Oy ja Finnair Engine Services Oy) kytkeytyy ilmailukenteeseen.

Vantaan kolmanneksi suurin erikoistumisala on rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut, sillä kaupungissa sijaitsee Veikkaus Oy.

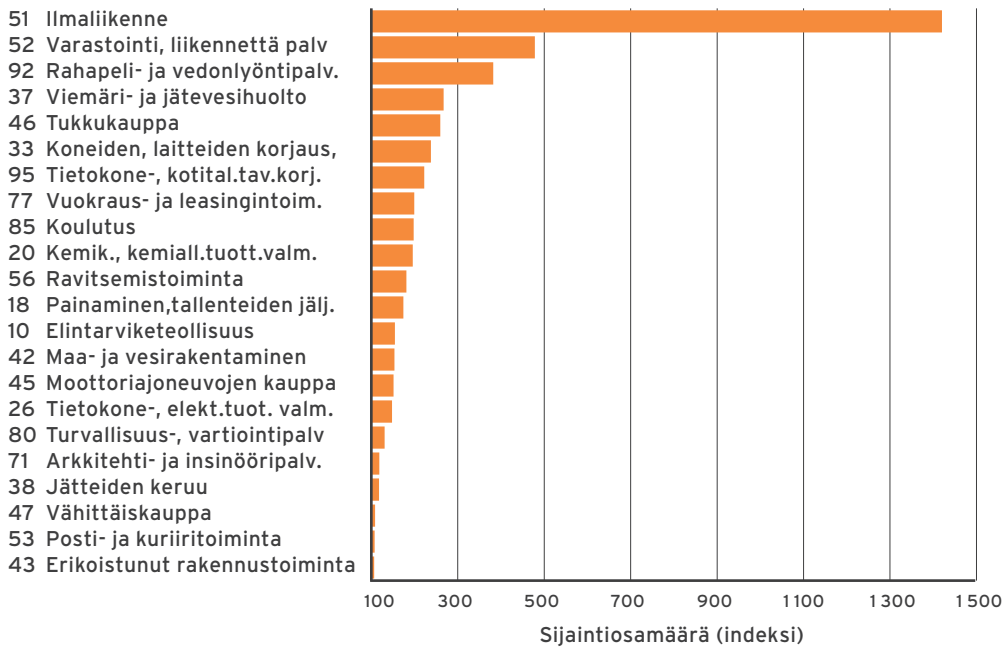
Vantaan vahvoja erikoistumisaloja, jotka eivät Helsingin seudun tasolla nouse esiin, ovat elintarviketeollisuus

(mm. HK Ruokatalo Oy, Fazer Oy ja Valio Oy), maa- ja vesirakentaminen (mm. Destia Oy, Relacom Finland Oy, Eltel Networks Oy ja Lemminkäinen Infra Oy), moottoriajoneuvojen kauppa (mm. Volvo Finland Ab ja Bilia Oy Ab), jätteen keruu (Sita Finland Oy Ab), vähittäiskauppa sekä erikoistunut rakennustoiminta (mm. Are Oy ja YIT Kiinteistötekniikka Oy).

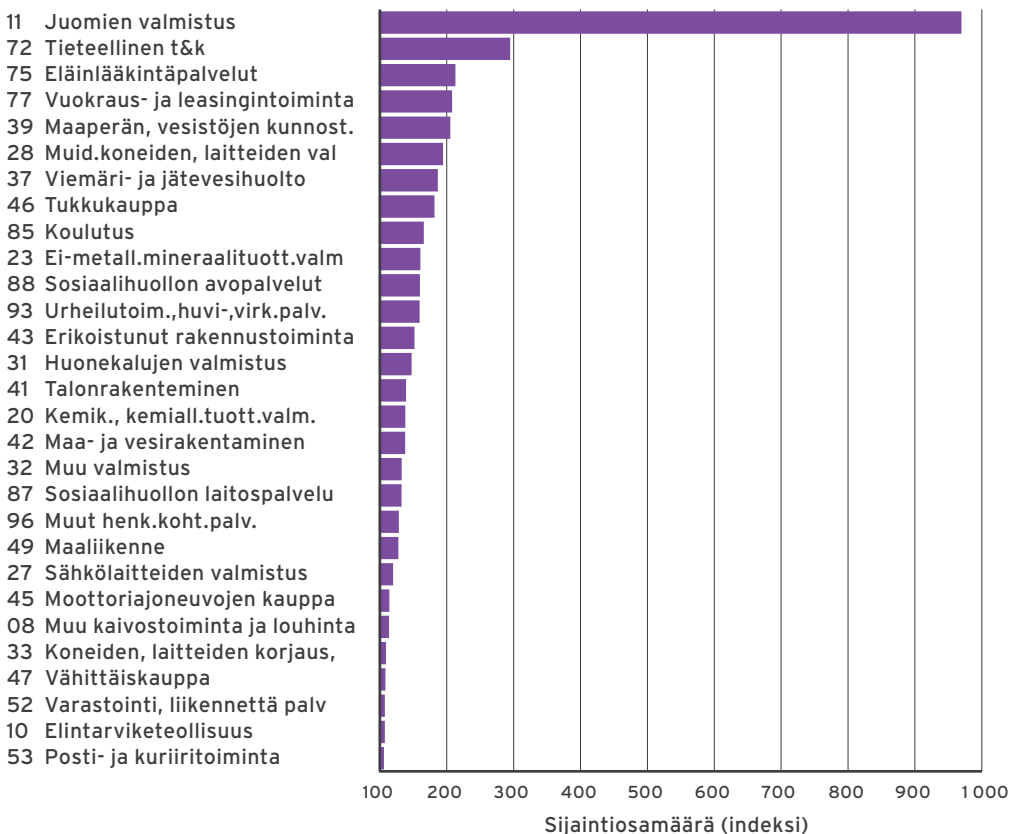
Vantaalla sijaitsee myös useiden erikoistumisalojen tukkukauppoja mm. elintarvikkeiden, lvi- ja sähköalan tukkukaupan yrityksiä.

Kuuma-seudun erikoistumisalat

Helsingin seudun juomien valmistus (Oy Sinebrychoff Ab ja Altia Oyj) on erityisesti keskittynyt Kuuma-seudulle, mikä näkyy selvästi alueen yritystoiminnan erikoistumisprofiilissa. Toimialan henkilöstömääräosuus on lähes 10-kertainen koko maahan verrattuna. Seudulla sijaitsee myös elintarvikkeiden ja juomien suuria yleistukkukaupan yrityksiä (Tuko Logistics Osuuskunta, Meira Nova Oy ja Finnifrost Oy).

Kuva 6.4: Vantaan erikoistumisalat suhteessa koko maahan; sijaintiosamäärät indeksinä, koko maa=100

Kuva 6.5: Kuuma-seudun erikoistumisalat suhteessa koko maahan; sijaintiosamäärät indeksinä, koko maa=100

Kuuma-seudun vahvoja erikoistumisaloja, jotka eivät Helsingin seudun tasolla nouse esiin, ovat muiden koneiden ja laitteiden valmistus (mm. Metso Paper Oy ja Konecranes Finland Oy), ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus (mm. Saint-Gobain rakennustuotteet Oy ja Parma Oy), sosiaalihuollon avopalvelut (lähinnä yksityisiä päiväkotia mm. Suomen Tenavapäiväkodit Oy,

Kaunis Kaniini Oy, Päivähoito Satumaa Oy), erikoistunut rakennustoiminta (mm. Mesvac Oy), huonekalujen valmistus (mm. Martela Oy), maa- ja vesirakentaminen, muu valmistus, sosiaalihuollon laitospalvelut (mm. Mainio Vire Oy), maaliikenne (mm. VR-yhtymä Oy), sähkölaitteiden valmistus (mm. Prysmian Cables and Systems Oy).

6.2 Yritystoiminnan klusterit

Toinen näkökulma Helsingin seudun yritystoiminnan erikoistumiseen saadaan analysoitaessa alueelle keskittyneiden toimialojen muodostamia klustereita. Klusterilla tarkoitetaan siis osaamiskeskittymää, jossa keskinäistä yhteistyötä tekevät yritykset, koulutuslaitokset ja viranomaiset muodostavat yhteistyöryppään. Klusteri muodostuu toisiinsa sidoksissa olevista toimialoista ja niihin liittyvistä muista toimijoista, jotka ovat merkittäviä kilpailun kannalta. Klustereiden määrittelyssä ja niiden liike-toimintaa koskevissa tiedoissa on ongelmallista se, että monet toimialat ja niihin sisältyvät yritykset tuottavat tavaroita ja palveluita myös muille toiminnolle/toimialoille/klustereille. Klusteriin kuuluvien tai alan yritykset ja muut organisaatiot voivat muodostaa toimijoiden tukiverkoston, joka tekee aktiivisesti yhteistyötä. Yritysten ja muiden organisaatioiden halukkuus ja aktiivisuus toimia verkostossa vaihtelee.

Klustereiden valinta on perustunut niiden kiinnostavuuteen ja käyttökelpoisuuteen elinkeinon kehittämistyössä. Klusterit ovat osittain päällekkäisiä, toisin sanoen niiden toimipaikkamääriä tai henkilöstömääriä ei voi laskea keskenään yhteen.

Tässä raportissa tarkasteltaviksi avainklustereiksi valittiin seuraavat:

1. Osaamisintensiiviset liike-elämän palvelut (KIBS)
2. Informaatio ja viestintä klusteri
3. Matkailu - ja tapahtumaklusteri
4. Teknologiateollisuus
5. Kulttuuri ja muotoiluintensiiviset alat
6. Hyvinvointi-klusteri

6.2.1 Osaamisintensiiviset liike-elämän palvelut (KIBS)

Osaamisintensiivisissä liike-elämän palveluissa (Knowledge Intensive Business Services) asiantuntijaosaaminen on keskeisessä asemassa. Tarkoituksena on synnyttää ja välittää uusia ajatuksia ja osaamista organisaatiosta toiseen. Klusterin toimialat on määritelty eri lähteiden perusteella (ks. Pääkaupunkiseudun yritysraportti 2009).

KIBS -klusteri on tässä raportissa jaettu neljään alaklusteriin (TOL2008): tietojenkäsittelypalvelut, tutkimus ja kehittäminen, liike-elämän palvelut sekä yksityinen koulutus.

Tietojenkäsittelypalvelut

- 582 Ohjelmistojen kustantaminen
- 62 Ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvä toiminta
- 63 Tietopalvelutoiminta

Tutkimus ja kehittäminen

- 72 Tieteellinen tutkimus ja kehittäminen

Liike-elämän palvelut

- 69 Lakiasia- ja laskentatoimenpalvelut
- 70 Pääkonttoreiden toiminta: liikkeenjohtajan konsultointi
- 71 Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekninen testaus ja analysointi (pl. autokatsastus)
- 73 Mainostoiminta ja markkinatutkimus
- 74 Muut erikoistuneet palvelut liike-elämälle
- 78 Työllistämistoiminta
- 82 Hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle

Yksityinen koulutus

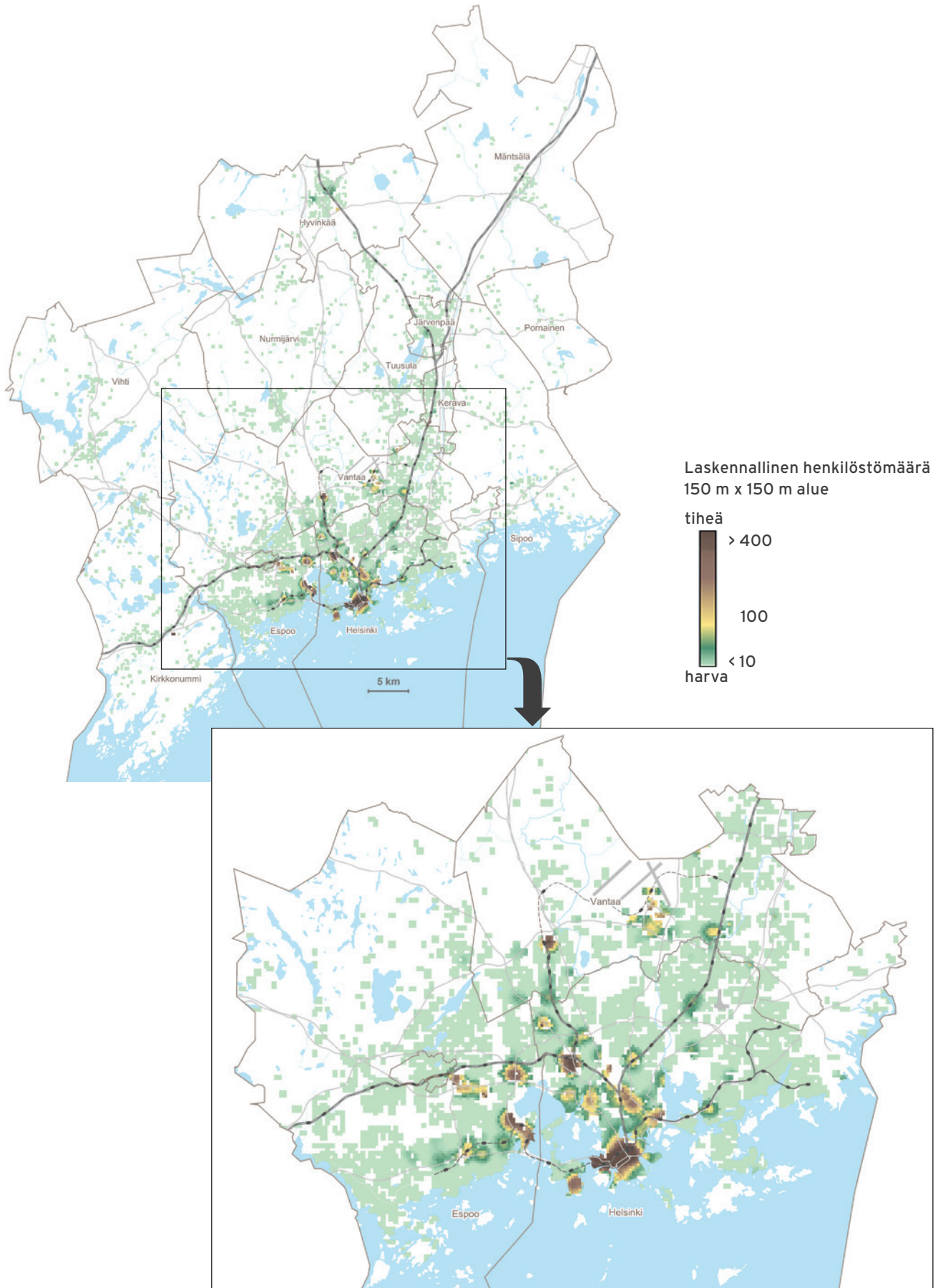
- 8532 Keskiasteen ammatillinen koulutus
- 854 Korkea-asteen koulutus
- 8559 Muualla luokittelematon koulutus
- 856 Koulutusta palveleva toiminta

Lähes 80 prosenttia klusterin toimipaikoista sijoittuu liike-elämän palveluiden alaklusteriin. Hieman alle viidesosa toimipaikoista on tietojenkäsittelypalveluissa. Muissa alaklustereissa toimipaikkojen osuus jää alle viiden prosentin. Henkilöstöstä 66 prosenttia työskentelee liike-elämän palveluiden alaklusterissa ja noin kolmasosa tietojenkäsittelypalveluiden alaklusterissa. Muissa alaklustereissa henkilöstön osuus jää alle viiden prosentin. Koko klusteriin kuuluvien yritysten henkilöstöstä on Helsingin seudulla puolet koko maan henkilöstöstä. Tietojenkäsittelyn osalta Helsingin seudun osuus on 61 prosenttia.

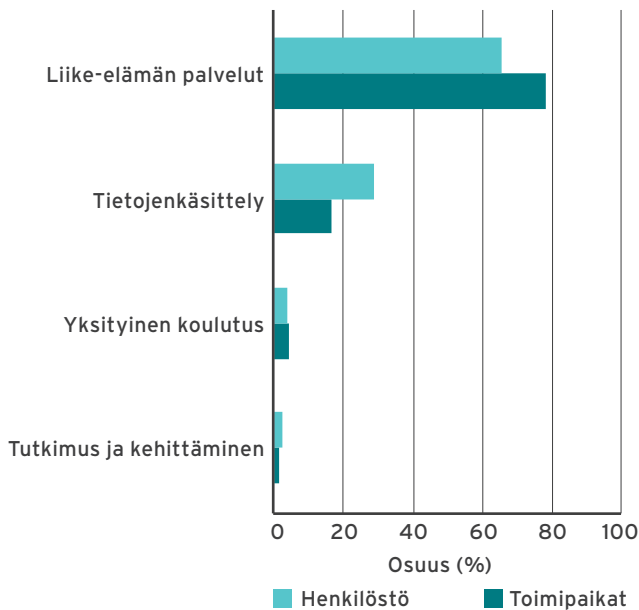
KIBS-klusterin toimipaikkojen suurin keskittymä sijaitsee Helsingin ydinkeskustassa, jonka lisäksi keskittymiä on myös Pasilassa- Vallila-alueella, Valimon aseman eteläpuolella ja Lauttasaarella. Espoossa klusterin työpaikat keskittyvät Otaniemi-Keilaniemi-alueelle, Leppävaaraan ja Mankkaalle. Vantaalla klusterin työpaikat keskittyvät vahvemmin Vantaankosken ympäristöön ja Aviapolikseen.

Taulukko 6.1: Osaamisintensiivisten liike-elämän palveluiden (KIBS) tunnuslukuja Helsingin seudulla vuonna 2011

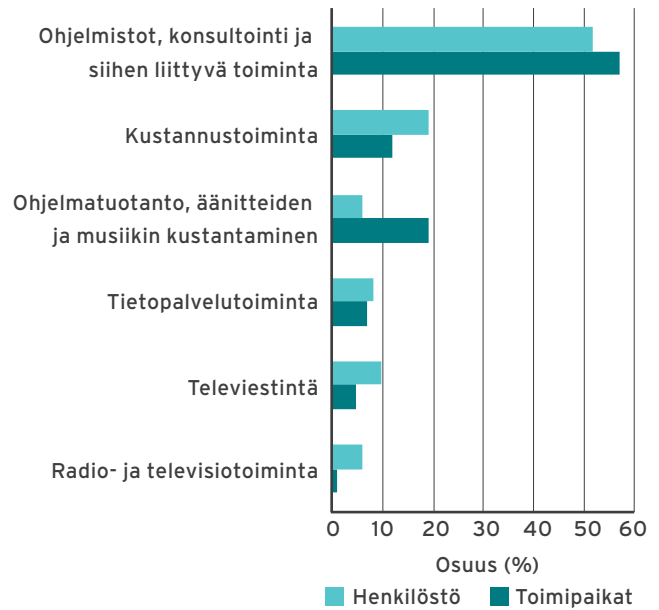
Alaklusterit	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön määrä	Henkilöstöä/toimipaikka	Osuus alan henkilöstöstä koko maassa (%)
Tietojenkäsittely	3 166	28 621	9	61,2
Tutkimus ja kehittäminen	237	2 318	9,8	49,5
Liike-elämän palvelut	14 994	65 584	4,4	47,0
Yksityinen koulutus	847	3 541	4,2	58,6
Yhteensä	19 244	100 064	5,2	50,8

Kartta: Osaamisintensiivisten liike-elämän palveluiden (KIBS) yritysten henkilöstötiheydet Helsingin seudulla 2011

Kuva 6.6: Osaamisintensiivisten liike-elämän palveluiden (KIBS) toimipaikat ja henkilöstö alaklustereittain

Kuva 6.7: Informaatio- ja viestintäalan toimipaikat ja henkilöstö alaklustereittain

6.2.2 Informaatio ja viestintä

Informaatio ja viestintä -klusteri on tässä määritelty käsittämään koko päätoimiala J (TOL2008). Näin ollen siihen kuuluu kuusi alaklusteria, jotka ovat:

- 58 Kustannustoiminta
- 59 Elokuva-, video- ja televisio-ohjelmatuotanto, äänitteiden ja musiikin kustantaminen
- 60 Radio- ja televisiotoiminta
- 61 Televiestintä
- 62 Ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvä toiminta
- 63 Tietopalvelutoiminta

Lähes 60 prosenttia klusterin toimipaikoista sijoittuu ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvä toiminta alaklus-

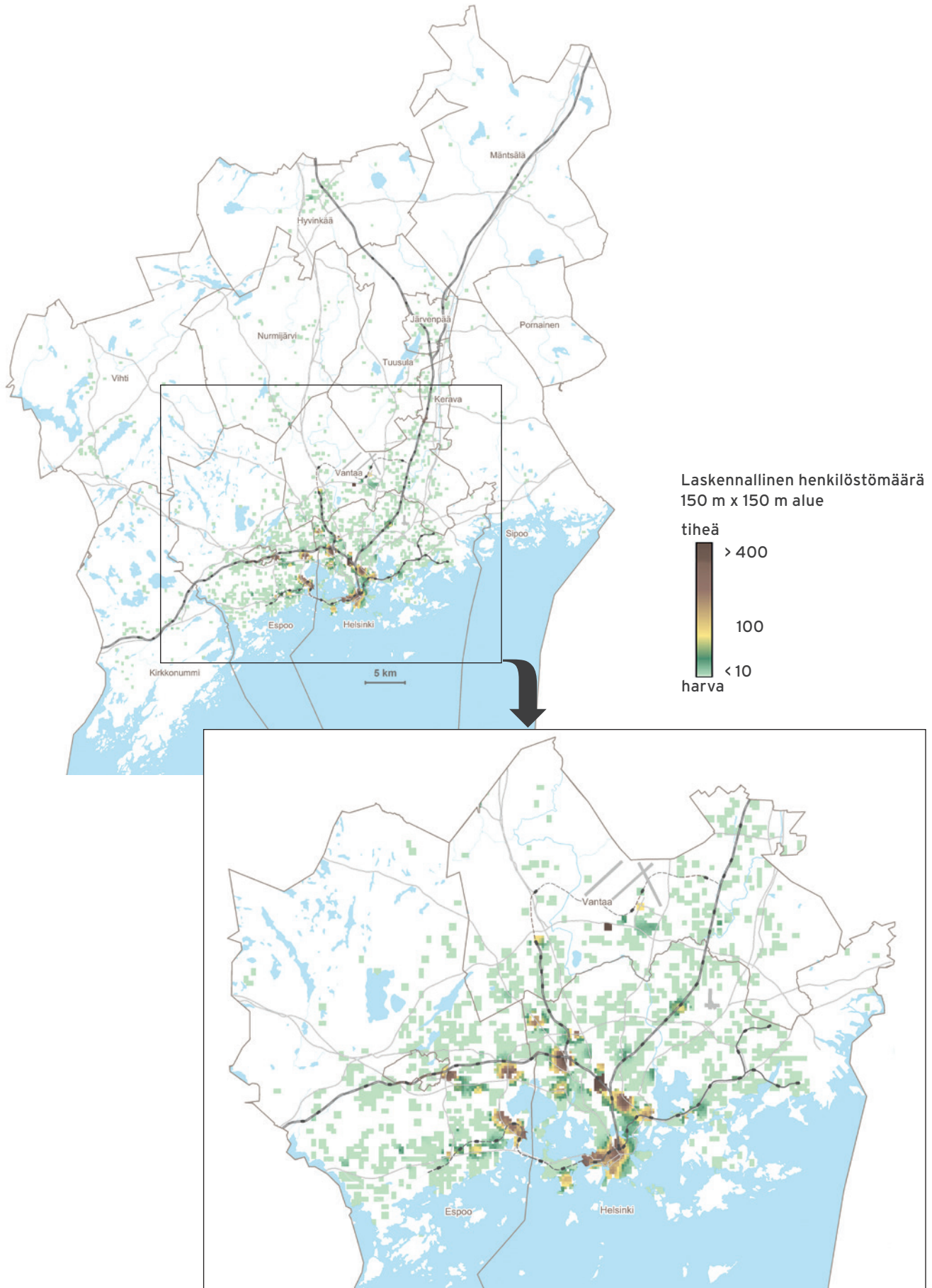
teriin. Hieman alle viidesosa toimipaikoista on ohjelmatuotannon, äänitteiden ja musiikin kustantamisessa ja noin 12 % kustannustoiminnassa. Muissa alaklustereissa toimipaikkojen osuus jää alle kymmenen prosentin.

Henkilöstöstä 52 prosenttia työskentelee ohjelmistojen, konsultoinnin ja siihen liittyvän toiminnan alaklusterissa ja noin viidesosa kustannustoiminnassa. Muissa alaklustereissa henkilöstön osuus jää alle kymmenen prosentin. Koko klusteriin kuuluvien yritysten henkilöstöstä on Helsingin seudulla kaksi kolmasosaa koko maan henkilöstöstä. Ohjelmatuotannon, äänitteiden ja musiikin kustantamisen osalta Helsingin seudun osuus on lähes 78 prosenttia.

Informaatio- ja viestintäklusterin keskittymiä löytyy kantakaupungin ja Ruoholahden lisäksi ratojen varsilta mm. Pasila-Ilmala-alueelta sekä Valimosta. Merkittävä keskittymä on myös Keilaniemi-Otaniemi-alueella.

Taulukko 6.2: Informaatio ja viestintäalan tunnuslukuja Helsingin seudulla vuonna 2011

Alaklusteri	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön määrä	Henkilöstöä/toimipaikka	Osuus alan henkilöstöstä koko maassa (%)
Kustannustoiminta	583	8 699	14,9	53,4
Ohjelmatuotanto, äänitteiden ja musiikin kustantaminen	926	2 691	2,9	77,7
Radio- ja televisiotoiminta	39	2 782	71,3	57,9
Televiestintä	225	4 396	19,5	41,6
Ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvä toiminta	2 776	23 644	8,5	58,9
Tietopalvelutoiminta	333	3 705	11,1	74,9
Yhteensä	4 882	45 917	9,4	57,2

Viestintä ja informaatio yritysten henkilöstötiheydet Helsingin seudulla 2011

6.2.3 Matkailu- ja tapahtumaklusteri

Matkailu- ja tapahtumaklusteri pitää sisällään varsinaisen tapahtumajärjestämisen yritystoiminnan sekä tapahtumille erilaisia palveluja tuottavan yritystoiminnan, kuten majoitus- ja ravitsemistoiminta, tavaroiden vuokraus sekä turvallisuuspalvelut. Klusterin ytimen muodostavat tapahtumajärjestämisen yritykset kuuluvat pääosin myös luovan toiminnan klusteriin, mutta tapahtumille palveluita tuottavia yrityksiä ei pääosin lasketa kuuluvaksi luoviin toimintoihin. Lisäksi luovan toiminnan tuottamien palvelujen ja tavaroiden asiakaskunta koostuu kuluttajista, jotka osallistuvat aktiivisesti myös tapahtumiin niiden kävijöinä ja niihin liittyvien palveluiden kuluttajina. Tämä on yksi tekijä, joka selittää luovan toiminnan ja tapahtumien keskittymistä samoille alueille, Suomessa erityisesti Helsinkiin.

Tapahtumajärjestäjät

- 74901 Ohjelmatoimistot ja manageripalvelut
- 823 Messujen ja kongressien järjestäminen
- 90 Kulttuuri- ja viihdetoiminta
- 91 Kirjastojen, arkistojen, museoiden ja muiden kulttuurilaitosten toiminta
- 93 Urheilutoiminta sekä hui- ja virkistyspalvelut

Majoitus-, ravintola- ja matkailupalvelut

- 55 Majoitus
- 56 Ravitsemistoiminta
- 79 Matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta; varauspalvelut

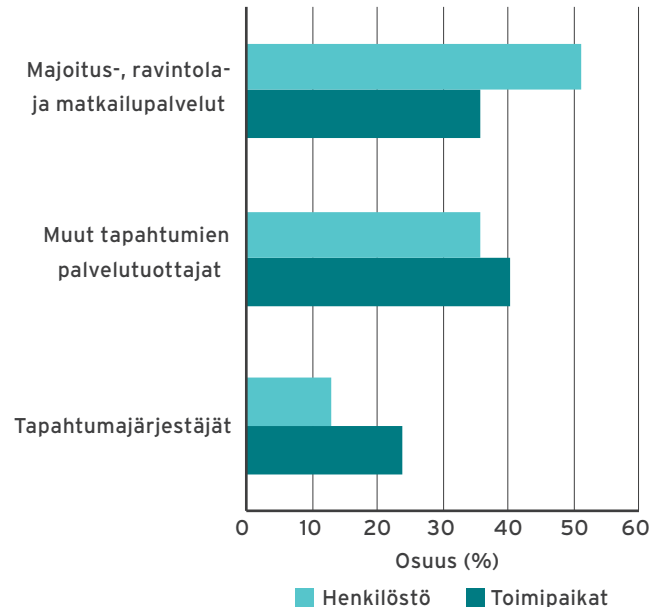
Muut tapahtumien palvelutuottajat

- 181 Painaminen ja siihen liittyvät palvelut
- 58190 Muu kustannustoiminta
- 73 Mainostoiminta ja markkinointitutkimus
- 77390 Muiden koneiden ja laitteiden vuokraus ja leasing
- 80100 Yksityiset turvallisuuspalvelut

Klusterin toimipaikoista 45 prosenttia sijoittuu majoitus-, ravintola ja matkailupalveluiden alaklusteriin. N.40 prosenttia toimipaikoista sijoittuu muihin tapahtumien palvelutuottajiin ja kolmasosa toimipaikoista sijoittuu tapahtumajärjestäjiin. Henkilöstöstä puolet työskentelee majoitus-, ravintola- ja matkailupalveluiden alaklusterissa ja reilu kolmasosa muissa tapahtumien palvelutuottajissa. Tapahtumajärjestäjien henkilöstön osuus on noin 15 prosenttia. Koko klusteriin kuuluvien yritysten henkilöstöstä on Helsingin seudulla 48 prosenttia koko maan henkilöstöstä. Tapahtumajärjestäjien osuus on noin 47 prosenttia ja muiden tapahtumien palvelutuottajien peräti 67 prosenttia.

Taulukko 6.3: Matkailu- ja tapahtumaklusterin tunnuslukuja Helsingin seudulla vuonna 2011

Alaklusteri	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön määrä	Henkilöstöä/toimipaikka	Osuus alan henkilöstöstä koko maassa (%)
Tapahtumajärjestäjät	2 844	6 929	2,4	46,8
Majoitus-, ravintola- ja matkailupalvelut	4 236	27 446	6,5	40,6
Muut tapahtumien palvelutuottajat	4 783	19 174	4,0	67
Yhteensä	11 863	53 549	4,5	48,2

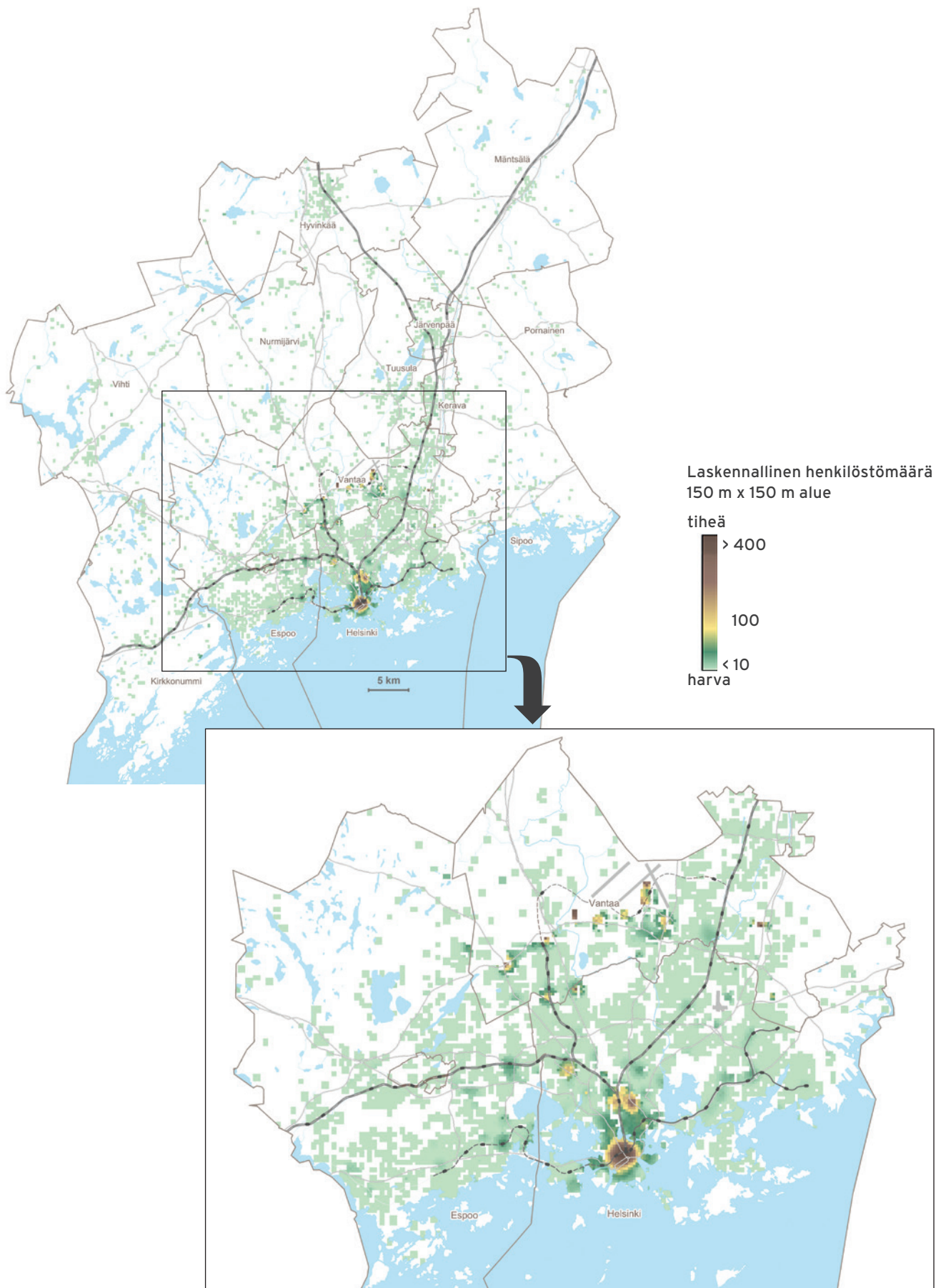
Kuva 6.8: Matkailu- ja tapahtumaklusterin toimipaikat ja henkilöstö alaklustereittain

6.2.4 Teknologiateollisuus

Teknologiateollisuuden klusteriin on sisällytetty metalliteollisuuden kaikki toimialat sekä lisäksi niihin kiinteästi kytkeytyvät suunnittelu-, huolto- ja asennuspalvelut¹¹. Teknologiateollisuus on jaoteltu yhdeksään eri alaklusteriin TOL2008 mukaan:

- 24 Metallin jalostus
- 25 Metallituotteiden valmistus (pl. koneet ja laitteet)
- 26 Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten tuotteiden valmistus
- 27 Sähkölaitteiden valmistus
- 28 Muiden koneiden ja laitteiden valmistus
- 29 Moottoriajoneuvojen, perävaunujen ja puoliperävaunujen valmistus
- 30 Muiden kulkuneuvojen valmistus
- 33 Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus
- 43292 Hissien ja liukuportaiden asennus
- 71127 Kone- ja prosessisuunnittelu
- 71129 Muu tekninen palvelu

¹¹ Klusterin rajaus noudattaa pääosin Teknologiateollisuus ry:n soveltamaa rajausta; poikkeuksena palvelut, jotka on tässä katsauksessa rajattu kone- ja prosessisuunnitteluun sekä korjaus-, huolto- ja asennuspalveluihin.

Matkailu- ja tapahtumaklusterin yritysten henkilöstötiheydät Helsingin seudulla 2011

Taulukko 6.4: Teknologiateollisuuden tunnuslukuja Helsingin seudulla vuonna 2011

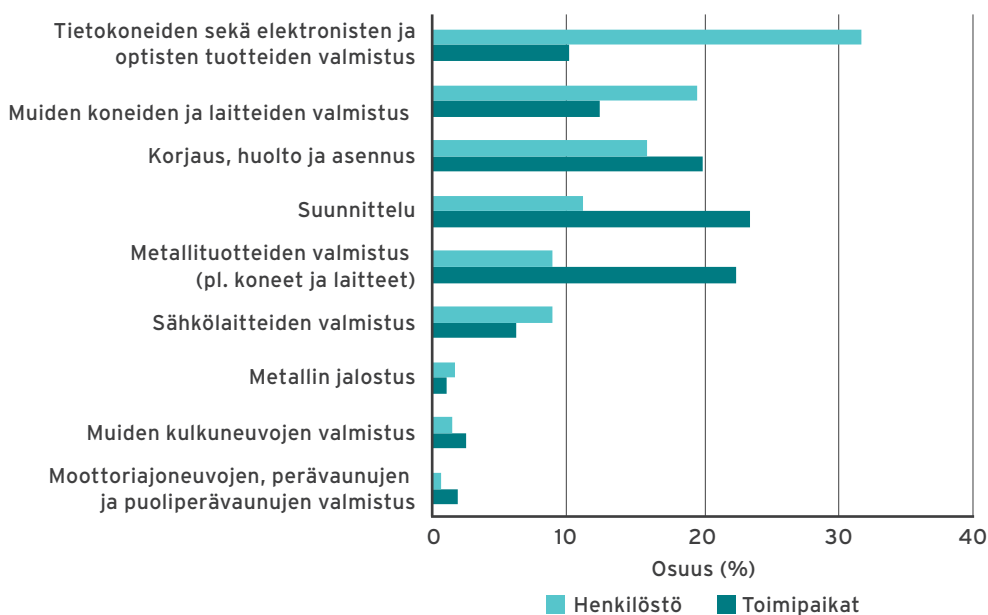
Alaklusteri	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön määrä	Henkilöstöä/toimipaikka	Osuus alan henkilöstöstä koko maassa (%)
Metallin jalostus	23	631	27,4	4,3
Metallituotteiden valmistus (pl. koneet ja laitteet)	482	3 446	7,1	8,6
Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten tuotteiden valmistus	216	12 335	57,1	43,7
Sähkölaitteiden valmistus	133	3 458	26	22,9
Muiden koneiden ja laitteiden valmistus	266	7 578	28,5	17,7
Moottoriajoneuvojen, perävaunujen ja puoliperävaunujen valmistus	40	245	6,1	3,8
Muiden kulkuneuvojen valmistus	52	552	10,6	6,9
Korjaus, huolto ja asennus	426	6 156	14,5	28,1
Suunnittelu	503	4 336	8,6	31,3
Yhteensä	2 141	38 737	18,1	20,3

Lähes neljäsosa klusterin toimipaikoista sijoittuu suunnittelun alaklusteriin. Viidesosa toimipaikoista sijoittuu metallituotteiden valmistukseen ja samoin viidesosa korjaukseen, huoltoon ja asennukseen. Lisäksi muiden koneiden valmistuksessa on klusterin toimipaikoista 12 prosenttia ja tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten tuotteiden valmistuksessa 10 prosenttia. Muissa alaklustereissa jäädään alle viiden prosentin.

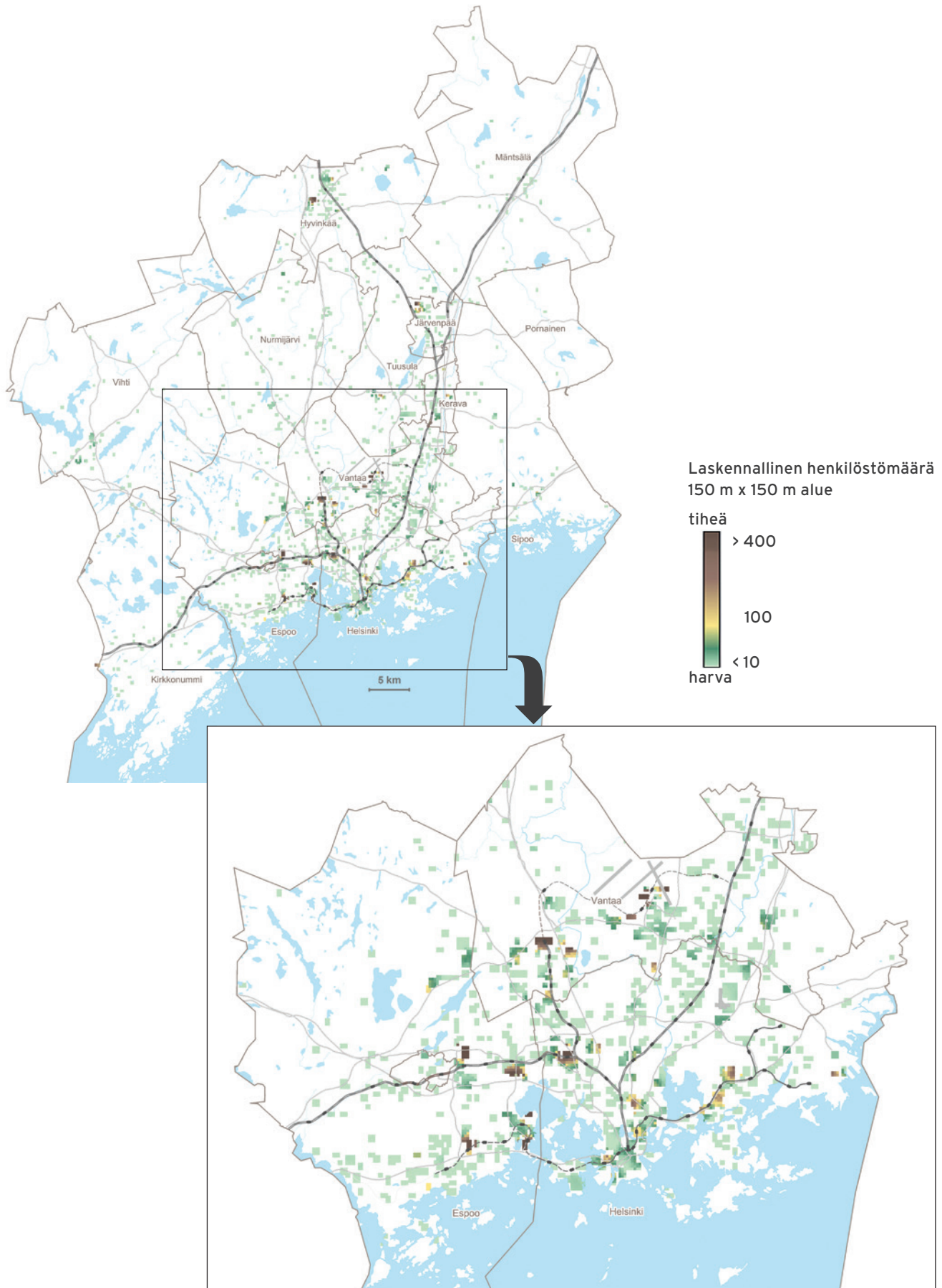
Henkilöstöstä reilu kolmasosa työskentelee tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten tuotteiden valmistuksen alaklusterissa. Muiden koneiden ja laitteiden valmistuksessa henkilöstömäärän osuus on noin viidesosa. Korjauksen, huollon ja asennuksen alaklusterin osuus henkilöstömäärästä on noin 16 prosenttia ja suunnittelun alaklusterin osuus noin 12 prosenttia. Muiden alaklustereiden osuus jää alle kymmenen prosentin. Koko kluste-

riin kuuluvien yritysten henkilöstöstä on Helsingin seudulla viidesosa koko maan henkilöstöstä. Merkittävimmissä alaklusterissa, tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten tuotteiden valmistuksessa, Helsingin seudun osuus koko maasta on erittäin korkea, 44 prosenttia.

Teknologiateollisuus on sijoittunut laajalle alueelle useisiin erikokoisiin keskittyimiin Helsingin seudulla. Koko seudun henkilöstömäärästä 30 prosenttia on Espoossa ja saman verran Helsingissä. Erityisesti elektroniikan valmistus sekä kone- ja prosessisuunnittelu ovat sijoittuneet Espoon suuriin toimistovaltaisiin keskittyimiin, Keilaniemen-Otaniemen, Etelä-Leppävaaran sekä Kilon alueille; Helsingissä taas Pitäjänmäen ja Vallilan alueille. Vantaalla on klusterin henkilöstömäärästä 19 prosenttia, vahvimpana sijoittumisvyöhykkeenä Aviapolis ja Vantaankoski.

Kuva 6.9: Teknologiateollisuuden toimipaikat ja henkilöstö alaklustereittain 2011

Kartta: Teknologiateollisuuden henkilöstötiheydet Helsingin seudulla 2011

Kehyskuntiin on sijoittunut 21 prosenttia teknologiateollisuuden henkilöstöstä, huomattavasti suurempi osuus kuin kaikilla toimialoilla keskimäärin (13 %). Kehyskuntiin on sijoittunut erityisesti muiden koneiden ja laitteiden, sähkölaitteiden sekä metallituotteiden valmistusta. Suurimmat keskittymät kehyskunnissa ovat Hyvinkäällä (7 % koko seudusta), Järvenpäässä (5 %) ja Tuusulassa (3 %).

6.2.5 Kulttuuri- ja muotoiluintensiiviset alat

Kulttuuri- ja muotoiluintensiivisten alojen klusteriin sisällyksessä on käytetty kahta eri Aku Alasen jaottelua: kulttuurisatelliitin ja muotoiluintensiivisten alojen luokittelua. Kulttuuri- ja muotoiluintensiivisten alojen klusteri on jaoteltu 11 eri alaklusteriin TOL2008 mukaan:

1 Taiteilija-, näyttämö- ja konserttitoiminta

- 90010 Esittävät taiteet
- 90020 Esittäviä taiteita palveleva toim.
- 90030 Taiteellinen luominen
- 90040 Taidelaitosten toiminta
- 74901 Ohjelmatoimistot ja manageripalvelut
- 85520 Taiteen ja musiikin koulutus

2 Kirjastot, arkistot, museot yms.* (huom. vain yritystoiminta, säätiöt ja yhdistykset)

- 91010 Kirjastojen ja arkistojen toiminta
- 91020 Museoiden toiminta
- 91030 Historiallisten nähtävyyksien, rakennusten ja vastaavien kohteiden toiminta
- 91040 Kasvitieteellisten puutarhojen, eläintarhojen ja luonnonpuistojen toiminta
- 94991 Tutkimusta ja kulttuuria palvelevat järjestöt

3 Kirjojen kustantaminen ja kauppa

- 18140 Sidonta ja siihen liittyvät palvelut
- 46492 Kirjakauppa
- 47610 Kirjojen vähittäiskauppa
- 47792 Antikvariaattikauppa
- 47911 Kirjojen, musiikki- ja videotallenteiden postimyymintäkauppa ja verkkokauppa
- 58110 Kirjojen kustantaminen
- 74300 Kääntäminen ja tulkkaus

4 Sanoma- ja aikakauslehdet ja uutistoimistot

- 18110 Sanomalehtien painaminen
- 47622 Aikakausjulkaisujen ja lehtien vähittäiskauppa
- 58130 Sanomalehtien kustantaminen
- 58141 Paikallislehtien ja harvemmin ilmestyvien sanomalehtien kustantaminen
- 58142 Aikakauslehtien kustantaminen
- 63910 Uutistoimistot

5 Muu painaminen ja siihen liittyvä toiminta

- 18120 Muu painaminen
- 18130 Painamista ja julkaisemista edeltävät palvelut
- 58190 Muu kustannustoiminta
- 58290 Muu ohjelmistojen kustantaminen

6 Elokuvat, videot ja tietokonepelit

- 58210 Tietokonepelien kustantaminen
- 62010 Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus
- 59110 Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien tuotanto
- 59120 Elokuvien, video- ja televisio-ohjelmien jälkituotanto
- 59130 Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien levitys
- 59140 Elokuvien esittäminen
- 77220 Videofilmien vuokraus

7 Äänitteet

- 18200 Ääni-, kuva- ja atk-tallenteiden tuotanto
- 47630 Musiikki- ja videotallenteiden vähittäiskauppa
- 59200 Äänitysstudiot; musiikin kustantaminen

8 Radio ja televisio

- 60100 Radio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen
- 60201 Televisio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen
- 60202 Maksulliset tv-kanavat

9 Taide- ja antiikkiliikkeet

- 47781 Taideliikkeet
- 47791 Antiikkiliikkeet

10 Soitinten valmistus ja kauppa

- 32200 Soitinten valmistus
- 46494 Musiikkitarvikkeiden tukkukauppa
- 47595 Soittimien ja musiikkitarvikkeiden vähittäiskauppa

11 Muotoiluintensiiviset alat

- 71110 Arkkitehtipalvelut
- 73111 Mainostoimistot
- 73112 Suora- ja ulkomainonta
- 73119 Muu mainospalvelu
- 74101 Graafinen muotoilu
- 74102 Sisustussuunnittelu
- 74109 Teollinen muotoilu ym.
- 74201 Valokuvaamot ja muu kuvaustoiminta
- 74202 Valokuvien kehittäminen

Reilu kolmasosa klusterin toimipaikoista sijoittuu muotoiluintensiivisten alojen alaklusteriin ja hieman yli viidesosa toimipaikoista sijoittuu elokuvaan, videoihin ja tietokonepeleihin. Lisäksi taitelija-, näyttämö- ja konserttitoiminnassa on klusterin toimipaikoista lähes viidesosa. Myös kirjojen kustantamisessa ja kaupassa toimipaikkojen osuus on lähes kymmenesosa klusterin toimipaikoista. Muissa alaklustereissa jäädytään alle viiden prosentin. Henkilöstöstä reilu kolmasosa työskentelee elokuvien, videoiden ja tietokonepelien alaklusterissa. Muotoiluintensiivisten alojen henkilöstömäärän osuus on noin viidesosa. Sanoma- ja aikakauslehtien ja uutistoimistojen alaklusterin osuus henkilöstömäärästä on noin 13 prosenttia. Muiden alaklustereiden osuus jää alle kymmenen prosentin. Koko klusteriin kuuluvien yritysten henkilöstöstä on

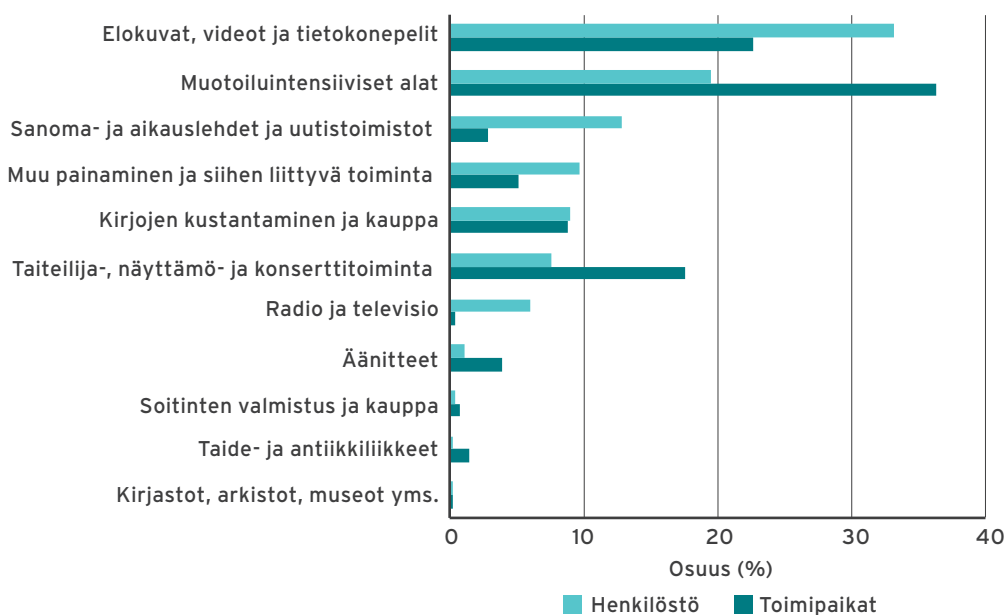
Taulukko 6.5 Kulttuuri ja muotoiluintensiivisten alojen tunnuslukuja Helsingin seudulla vuonna 2011

Alaklusteri	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön määrä	Henkilöstöä/toimipaikka	Osuus alan henkilöstöstä koko maassa (%)
Taiteilija-, näyttämö- ja konserttitoiminta	1 826	3 436	1,9	63,5
Kirjastot, arkistot, museot yms*.	23	146	6,3	41,8
Kirjojen kustantaminen ja kauppa	921	4 081	4,4	77,7
Sanoma- ja aikakauslehdet ja uutistoimistot	288	5 826	20,2	43,7
Muu painaminen ja siihen liittyvä toiminta	534	4 392	8,2	41,9
Elokuvat, videot ja tietokonepelit	2 354	15 102	6,4	55,3
Äänitteet	400	566	1,4	71,9
Radio ja televisio	39	2 782	71,3	57,9
Muotoiluintensiiviset alat	3 761	8 856	2,4	59,6
Taide- ja antiikkiliikkeet	148	122	0,8	43,6
Soitinten valmistus ja kauppa	80	200	2,5	40,9
Yhteensä	10 374	45 508	4,4	54,6

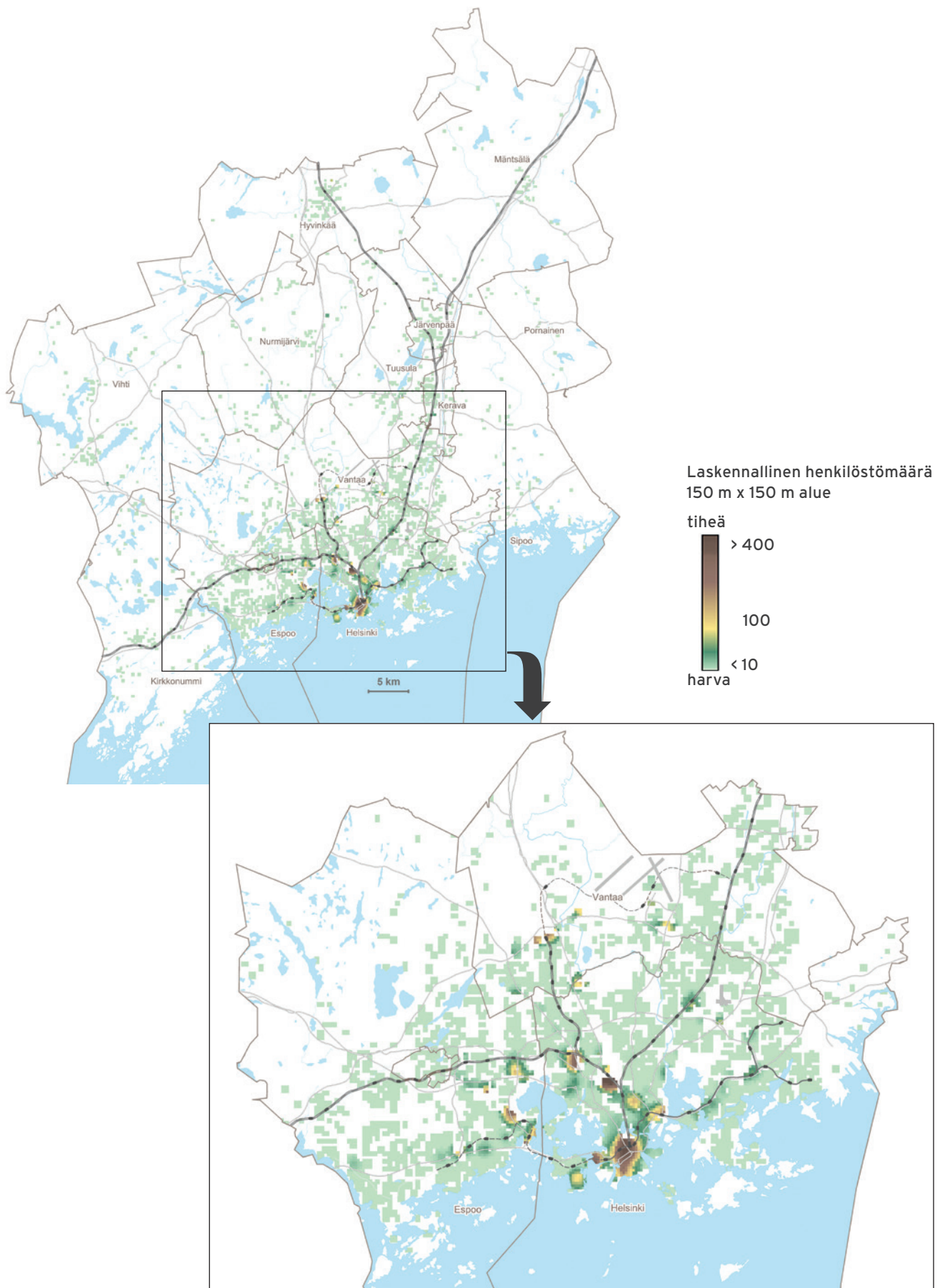
* Huom. vain yritystoiminta, säätiöt ja yhdistykset, ei julkinen sektori

Helsingin seudulla hieman yli puolet koko maan henkilöstöstä. Merkittävimmissä alaklustereissa (kirjojen kustantaminen ja kauppa, äänitteet, taiteilija-, näyttämö- ja konserttitoiminta), Helsingin seudun osuus koko maasta on erittäin korkea, yli 60 prosenttia.

Kulttuuri- ja muotoiluintensiiviset alat ovat hyvin vahvasti keskittyneet Helsingin kantakaupungin alueelle. Vahvaksi keskittymäksi nousee myös televisio- ja radioasemien keskittymä Ilmalassa.

Kuva 6.10: Kulttuuri- ja muotoiluintensiivisten alojen toimipaikat ja henkilöstö alaklustereittain 2011

Kulttuuri ja muotoilu-intensiivisten alojen henkilöstötiheydet Helsingin seudulla 2011

6.2.6 Hyvinvointiklusteri

Hyvinvointiklusteri on jaoteltu kuuteen eri alaklusteriin TOL2008 mukaan:

1 Lääketeollisuus

01280	Mauste-, aromi-, rohdos- ja lääkekasvien viljely
21100	Lääkeaineiden valmistus
21200	Lääkkeiden ja muiden lääkevalmisteiden valmistus
32501	Lääkintä- ja hammaslääkintäinstrumenttien ja -tarvikkeiden valmistus (pl. hammasproteesit)
32502	Hammasproteesien, keinohampaiden ym. valmistus
46461	Lääketeollisuuden tukkukauppa
46462	laboratorio- ja sairaanhoitovälineiden tukkukauppa
47730	Apteekit
47740	Terveydenhoitotarvikkeiden vähittäiskauppa

2 Kauneudenhoito

20420	Hajuvesien ja hygieniatuotteiden valmistus
20530	Eteeristen öljyjen valmistus
46450	Hajuvesien ja kosmetiikan tukkukauppa
47750	Kosmetiikka- ja hygieniatuotteiden vähittäiskauppa
47292	Luontaistuotteiden vähittäiskauppa
96021	Parturit ja kampaamot
96022	Kauneudenhoitopalvelut
96040	Kylpylaitokset, saunat, solariumit yms. palvelut

3 Terveyspalvelut * huom. vain yksityissektorin palvelut

86101	Varsinaiset sairaalapaalvelut
86102	Kuntoutuslaitokset ja sairaskodit
86220	Lääkäriasemat, yksityislääkärit ja vastaavat erikoislääkäripalvelut
86230	Hammaslääkäripalvelut
86901	Fysioterapia
86902	Laboratoriotutkimukset
86903	Kuvantamistutkimukset
86904	Sairaankuljetuspalvelut
86909	Muu terveyspalvelu

4 Sosiaalihuollon laitospalvelut

87101	Ikääntyneiden laitospalvelut
87102	Vammaisten hoitolaitokset (pl. kehitysvammaisten laitospalvelut)
87201	Kehitysvammaisten laitokset ja asumispalvelut
87202	Mielenterveysongelmaisten asumispalvelut
87203	Päihdeongelmaisten laitokset
87204	Päihdeongelmaisten asumispalvelut
87301	Ikääntyneiden palveluasuminen
87302	Vammaisten palveluasuminen (pl. kehitysvammaisten palveluasuminen)
87901	Lasten ja nuorten laitokset ja ammatillinen perhehoito
87902	Ensi- ja turvakodit
87909	Muut laitokset ja asumispalvelut

5 Sosiaalihuollon avopalvelut

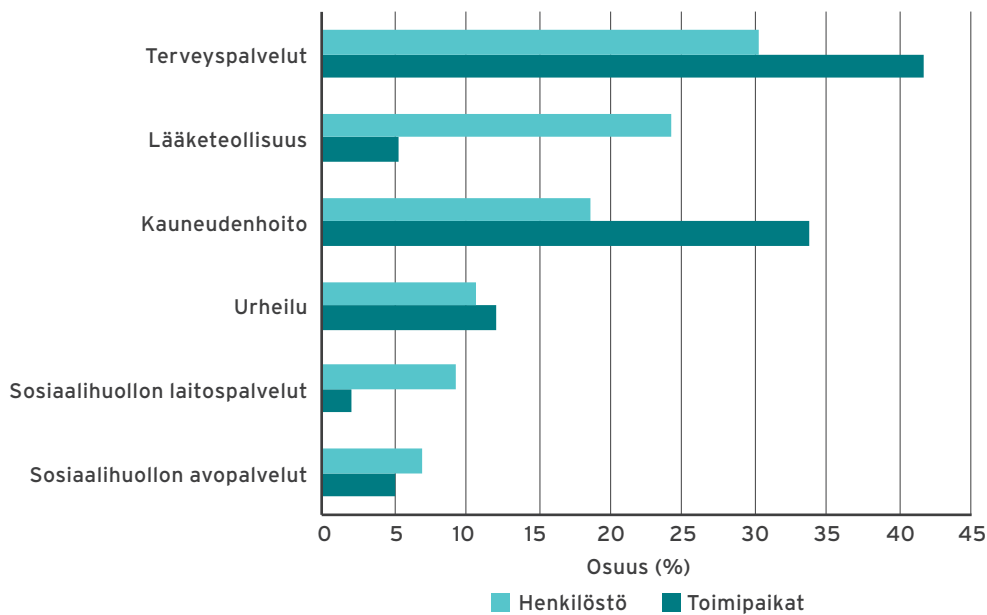
88101	Kotipalvelut ikääntyneille ja vammaisille
88102	Ikääntyneiden päivätoiminta
88103	Vammaisten päivä- ja työtoiminta
88109	Muu vanhusten ja vammaisten avopalvelut
88911	Lasten päiväkodit
88919	Muu lasten päivähoito
88991	Kotipalvelut muille kuin ikääntyneille ja vammaisille
88992	Päivä- ja työtoiminta muille kuin ikääntyneille ja vammaisille
88993	Avomuotoinen päihdekuntoutus
88999	Muut muualla luokittelemattomat sosiaalihuollon avopalvelut

6 Urheilu

32300	Urheiluvälineiden valmistus
46493	Urheilualan tukkukauppa
47641	Urheiluvälineiden ja polkupyörien vähittäiskauppa
77210	Vapaa-ajan ja urheiluvälineiden vuokraus
85510	Urheilu- ja liikuntakoulutus
93120	Urheiluseurojen toiminta
93130	Kuntokeskukset
93190	Muu urheilutoiminta
93291	Hiihto- ja laskettelukeskukset
93299	Muualla luokittelematon hui- ja virkistystoiminta

Taulukko 6.6 Hyvinvointiklusterin tunnuslukuja Helsingin seudulla vuonna 2011

Alaklusteri	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön määrä	Henkilöstöä/toimipaikka	Osuus alan henkilöstöstä koko maassa (%)
Lääketeollisuus	650	8 715	13,4	45,1
Kauneudenhoito	4 134	6 634	1,6	37,8
Terveyspalvelut	5 088	10 831	2,1	41,7
Sosiaalihuollon laitospalvelut	250	3 355	13,4	17,4
Sosiaalihuollon avopalvelut	619	2 494	4	31,2
Urheilu	1 473	3 855	2,6	26,9
Yhteensä	12 214	35 883	2,9	34,3

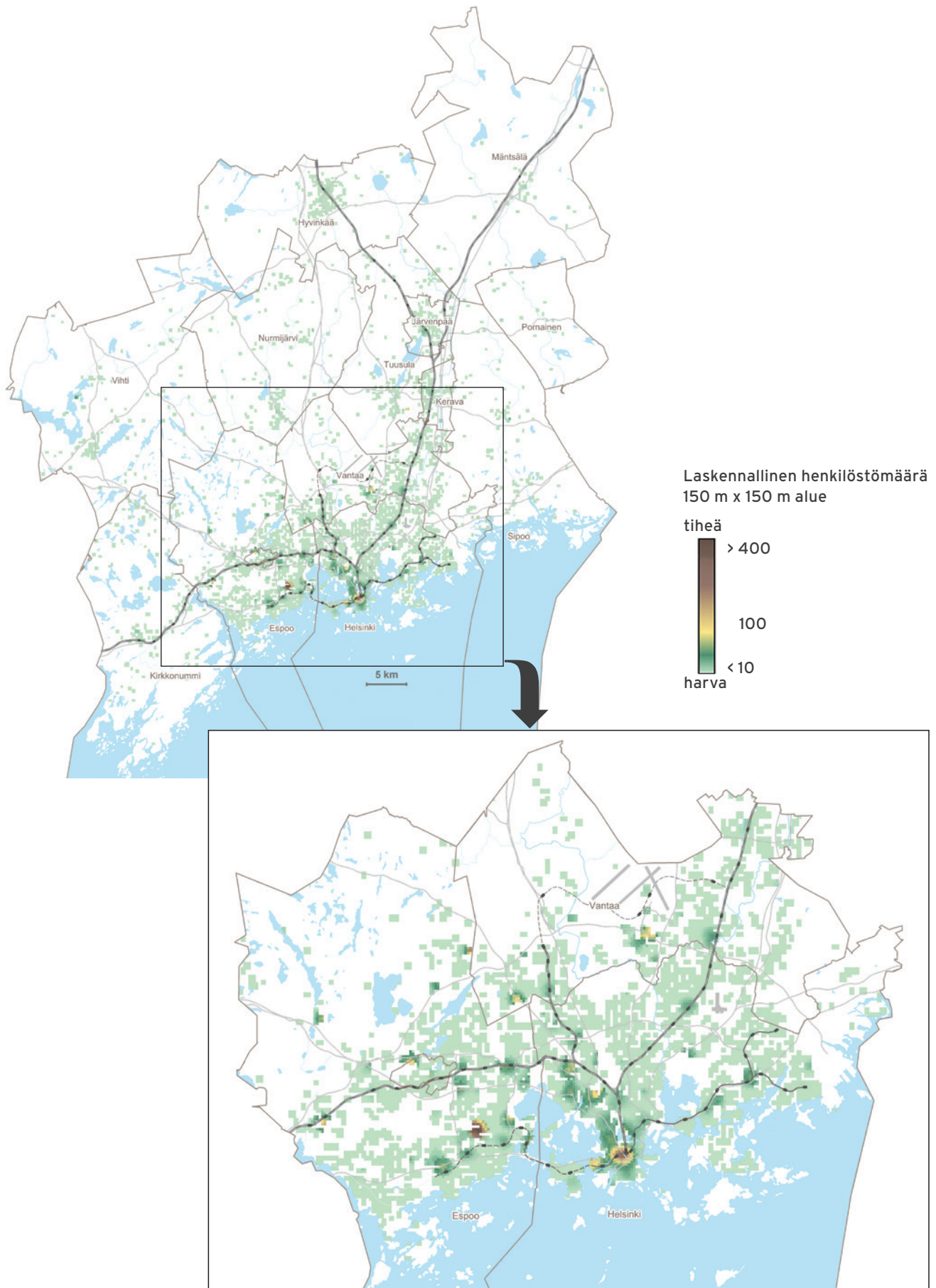

Kuva 6.11:
Hyvinvointiklusterin
toimipaikat ja henkilöstö
alaklustereittain 2011

Klusterin toimipaikoista 42 prosenttia sijoittuu terveyspalveluiden alaklusteriin ja kolmasosa toimipaikoista sijoittuu kauneudenhoidon alaklusteriin. Urheilun alaklusterissa on toimipaikoista reilu kymmenesosa. Muissa alaklustereissa jäädyään alle viiden prosentin. Henkilöstöstä kolmasosa työskentelee terveyspalveluiden alaklusterissa. Lääketeollisuuden henkilöstömäärän osuus on noin neljäsosa ja kauneudenhoidossa lähes viidesosa. Urheilun alaklusterin osuus on noin kymmenesosa, muiden alaklustereiden osuuden jäädessä alle kymmenen prosentin.

Koko klusteriin kuuluvien yritysten henkilöstöstä on Helsingin seudulla noin kolmasosa koko maan henkilöstöstä. Merkittävimmässä alaklusterissa, lääketeollisuudessa, Helsingin seudun osuus koko maasta on korkea, noin 45 prosenttia.

Lääketeollisuutta ja laitospalveluita lukuunottamatta klusterin toimipaikat ovat hyvin pieniä ja levittäytyneet melko tasaisesti ympäri seutua. Näkyvät keskittymät ovat pääasiassa yksittäisiä yrityksiä tai hoitolaitoksia.

Kartta: Hyvinvointiklusterin henkilöstötiheydet Helsingin seudulla 2011

6.3 Yritystoiminnan laajat toimialaryhmät

Kolmas näkökulma Helsingin seudun yritystoiminnan erikoistumiseen saadaan analysoitaessa alueelle keskittyneiden toimialojen muodostamia laajoja toimialapohjaisia yritysryhmittymiä. Toimialan ja klusterin tärkein ero perustuu siihen, että klusteriin kuuluu useita toimialoja. Toimialajako perustuu kansainväliseen yhteisesti sovittuun käytäntöön. Jokainen yritys sijoittuu toimialaluokituksen mukaisesti 5 numeron tarkkuudella johonkin toimialaan. Tilastossa yrityksiä sijoitetaan ryhmiin toimialoittain.

Toimialaryhmittäisessä tarkastelussa toimipaikat on jaoteltu kolmeen eri sektoriin (TOL2008):

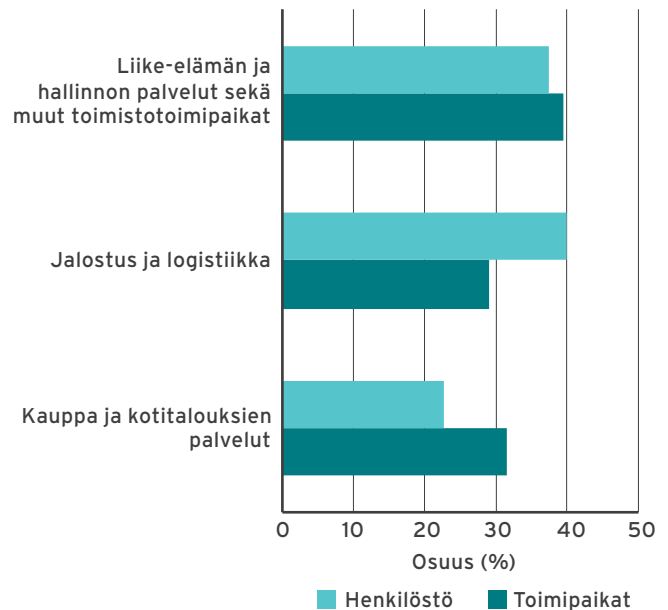
- jalostuksen ja logistiikan toimipaikat
- kaupan ja kotitalouksien palveluiden toimipaikat
- liike-elämän ja hallinnon palvelut ja muut toimistotoimipaikat

Jalostuksen ja logistiikan toimialaryhmä

- C Teollisuus
D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta
E Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito
F Rakentaminen
462 Maatalousperäisten raaka-aineiden ja elävien eläinten tukkukauppa
463 Elintarvikkeiden-, juomien ja tupakan tukkukauppa
464 Taloustavaroiden tukkukauppa
465 Tieto- ja viestintäteknisten laitteiden tukkukauppa
466 Muiden koneiden, laitteiden ja tarvikkeiden tukkukauppa
467 Muu erikoistunut tukkukauppa
469 Muu tukkukauppa
H Kuljetus ja varastointi

Kaupan ja kotitalouksien palveluiden toimialaryhmä

- 45 Moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus
47 Vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)
56 Ravitsemistoiminta
851 Esiasteen koulutus
852 Alemman perusasteen koulutus
853 Ylemmän perusasteen ja keskiasteen koulutus
855 Muu koulutus
856 Koulutusta palveleva toiminta
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut
R Taiteet, viihde ja virkistys
95 Tietokoneiden, henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden korjaus
96 Muut henkilökohtaiset palvelut

Kuva 6.12: Toimialaryhmien toimipaikat ja henkilöstö

Liike-elämän ja hallinnon palveluiden sekä muiden toimistotoimipaikkojen toimialaryhmä

- 26 Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten tuotteiden valmistus
461 Agentuuritoiminta
55 Majoitus
J Informaatio ja viestintä
K Rahoitus- ja vakuutus toiminta
L Kiinteistöalan toiminta
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta
O Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus
854 Korkea-asteen koulutus
94 Järjestöjen toiminta

Toimialaryhmien toimipaikkojen henkilöstöstä noin 40 prosenttia työskentelee jalostuksen ja logistiikan toimialalla ja hieman pienempi osuus toimii liike-elämän ja hallinnon palveluissa sekä muissa toimistotoimipaikoissa sekä reilu viidennes kaupassa ja kotitalouksien palveluissa. Koko Suomen liike-elämän ja hallinnon palveluihin sekä muihin toimistotoimipaikkoihin kuuluvien yritysten henkilöstöstä 44 prosenttia työskentelee Helsingin seudulla. Kaupan ja kotitalouksien palveluiden sekä jalostuksen ja logistiikan henkilöstöstä hieman alle kolmasosa työskentelee Helsingin seudulla.

Taulukko 6.7: Toimialaryhmien tunnuslukuja Helsingin seudulla vuonna 2011

Toimialaryhmä	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön määrä	Henkilöstöä/toimipaikka	Seudun osuus ryhmän koko maan henkilöstöstä (%)
Jalostus ja logistiikka	24 449	193 633	7,9	28,1
Kauppa ja kotitalouksien palvelut	26 539	109 458	4,5	28,6
Liike-elämän ja hallinnon palvelut sekä muut toimistotoimipaikat	33 115	181 388	5,5	44,3
Yhteensä	84 103	484 479	5,8	34,0

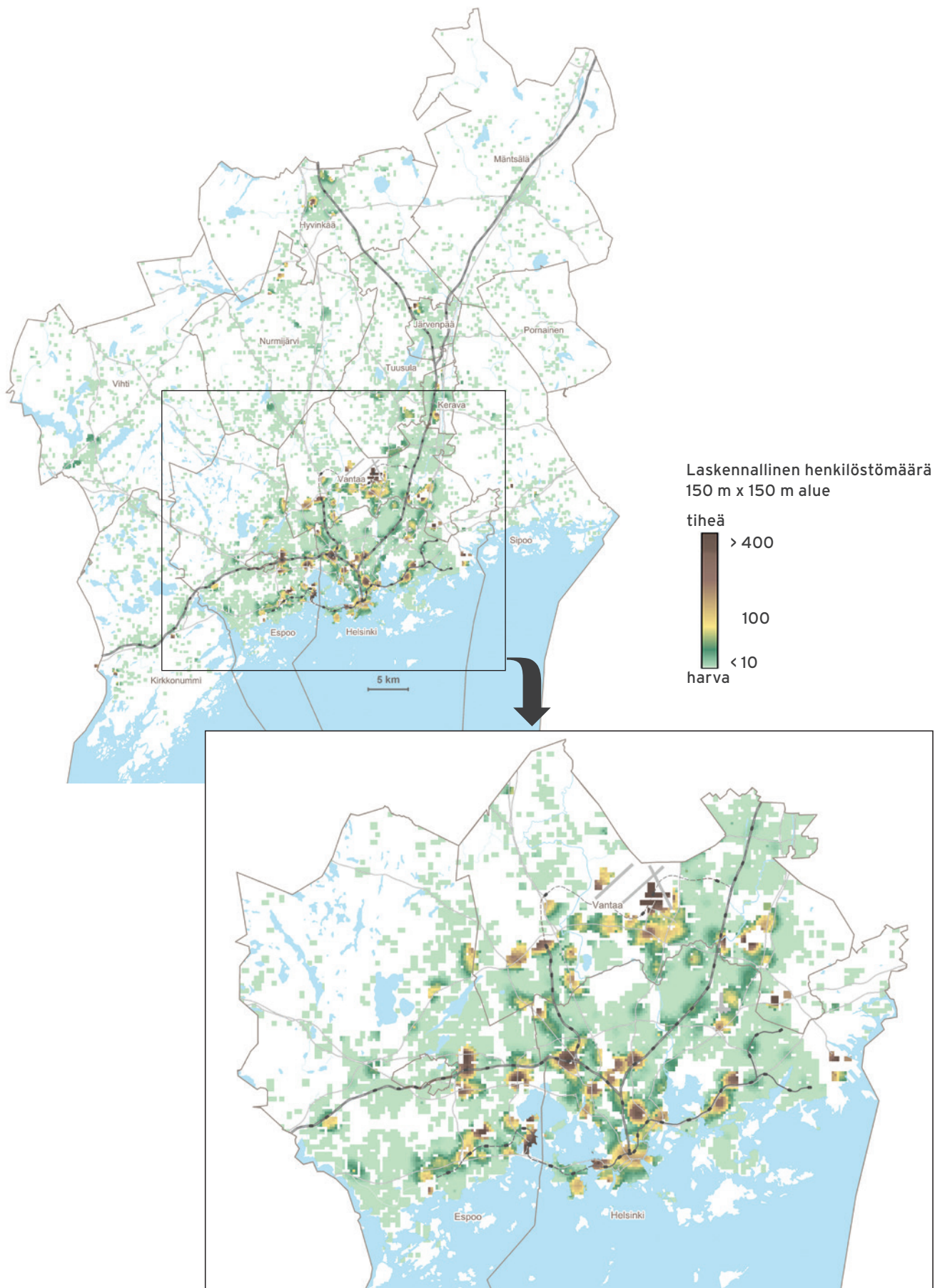
Jalostuksen ja logistiikan toimipaikat sijoittuvat ensi sijassa liikenneyhteyksien ja yritysten tilatarpeiden ohjailmina. Kaupan ja kotitalouksien palveluiden toimipaikkojen sijoittumisessa keskeisiä tekijöitä ovat asiakkaiden saavutettavuus sekä kaupan osalta myös logistinen saavutettavuus. Palveluissa eri toimialojen, kuten päivittäistavara-kaupan, muiden kaupallisten ja julkisten palveluiden, tilaa vievän kaupan ja muun erikoistuneen kaupan sijoittuminen poikkeavat toisistaan huomattavasti. Liike-elämän ja hallinnon palvelut ja muut toimistotyöpaikat ovat luonteeltaan ennen kaikkea kommunikaatiointensiivisiä. Niihin liittyy paljon henkilökohtaista kommunikaatiota, joka vaatii työasiamatkoja (kokoukset, asiakastapaamiset, seminaarit jne.). Tästä syystä saavutettavuudella muihin työpaikkoihin on suuri merkitys toimipaikkojen sijoittumiselle.

Helsingin seudun jalostuksen ja logistiikan toimialan merkittävin työpaikka-alue on Vantaalla Helsinki-Vantaa lentokentän vaikutusalueella sijaitseva Aviapoliksen alue. Muita merkittäviä työpaikkakeskittymiä ovat Helsingin kanta-kaupunki, Pitäjänmäki-Valimo Helsingissä ja Kera Espoossa. Myös uusi Vuosaaren sataman työpaikka-alue alkaa erottua. Kaikkien pääväylien ja ratojen varrelle sijoittuu jalostuksen ja logistiikan vyöhykkeitä. Kehyskunnista Keralalla, Järvenpäässä ja Hyvinkäällä ovat vahvimmat jalostuksen ja logistiikan työpaikkakeskittymät.

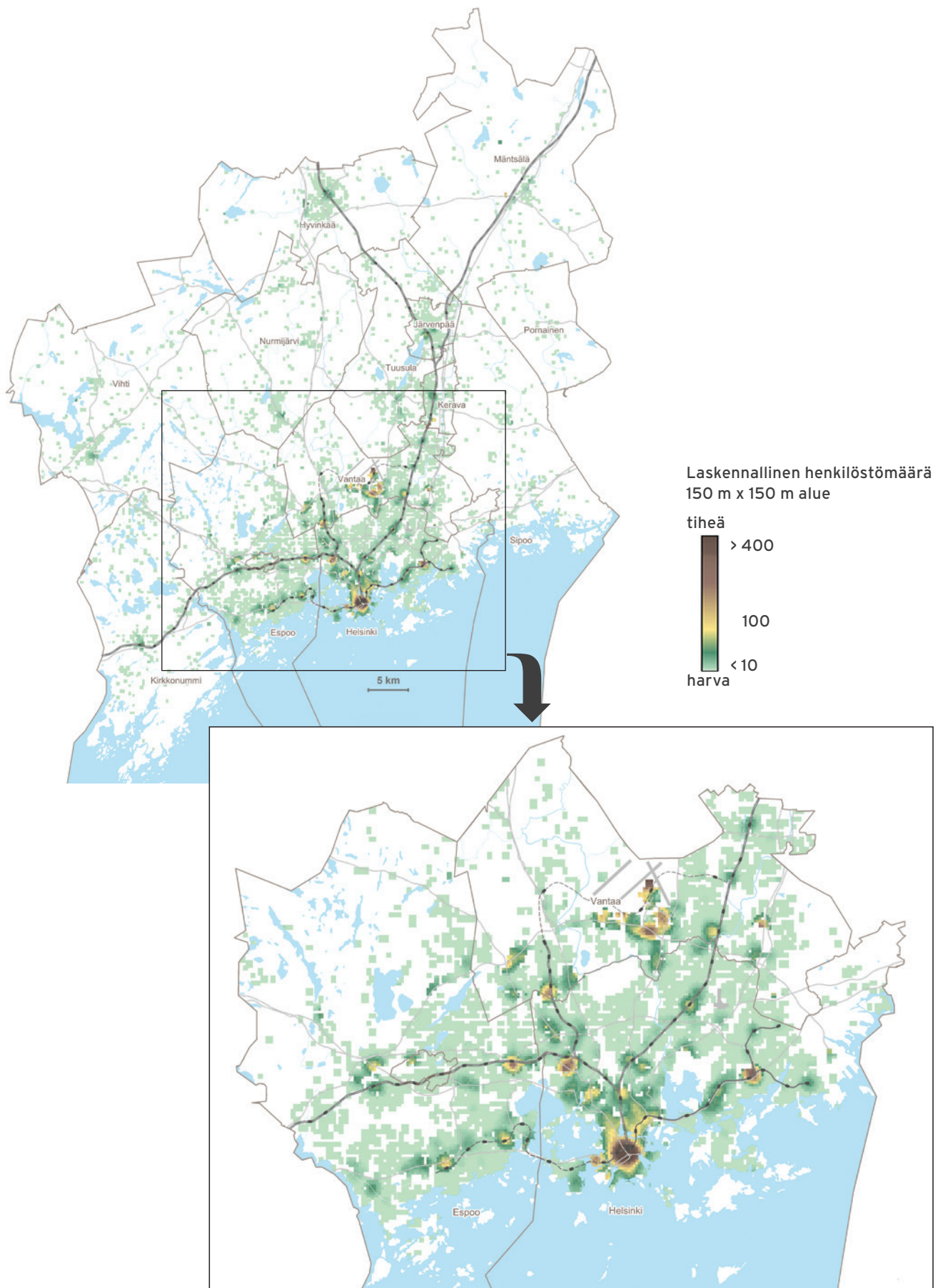
Kaupan ja kotitalouksien palvelut keskittyvät hyvin voimakkaasti Helsingin kantakaupunkiin. Kartalla näkyvät myös hyvin seudun suurimmat alakeskukset ja kauppa-keskukset: Helsingissä keskustan lisäksi Itäkeskus, Ruoholahti ja Malmi; Espoossa Tapiola, Leppävaara (Sello), Matinkylä (Iso Omena) ja Suomenoja (Martinsilta); Vantaalla Vantaanportti (Jumbo), lentokenttä, Tammisto, Tikkurila sekä Myyrmäki (Myyrmani). Myös kehyskuntien suurimmat taajamat ja niissä sijaitsevat vähittäiskaupan suurimmat marketit erottuvat. Kaupan ja kotitalouksien palveluita on myös suhteellisen tasaisesti asuinalueilla.

Liike-elämän ja hallinnon palveluiden sekä muut toimistotoimipaikkojen ylivoimaisesti suurin keskittymä koostuu alueesta, joka kattaa Helsingin ydinkeskustan, Ruoholahden sekä Pasila-Sörnäinen-akselin.

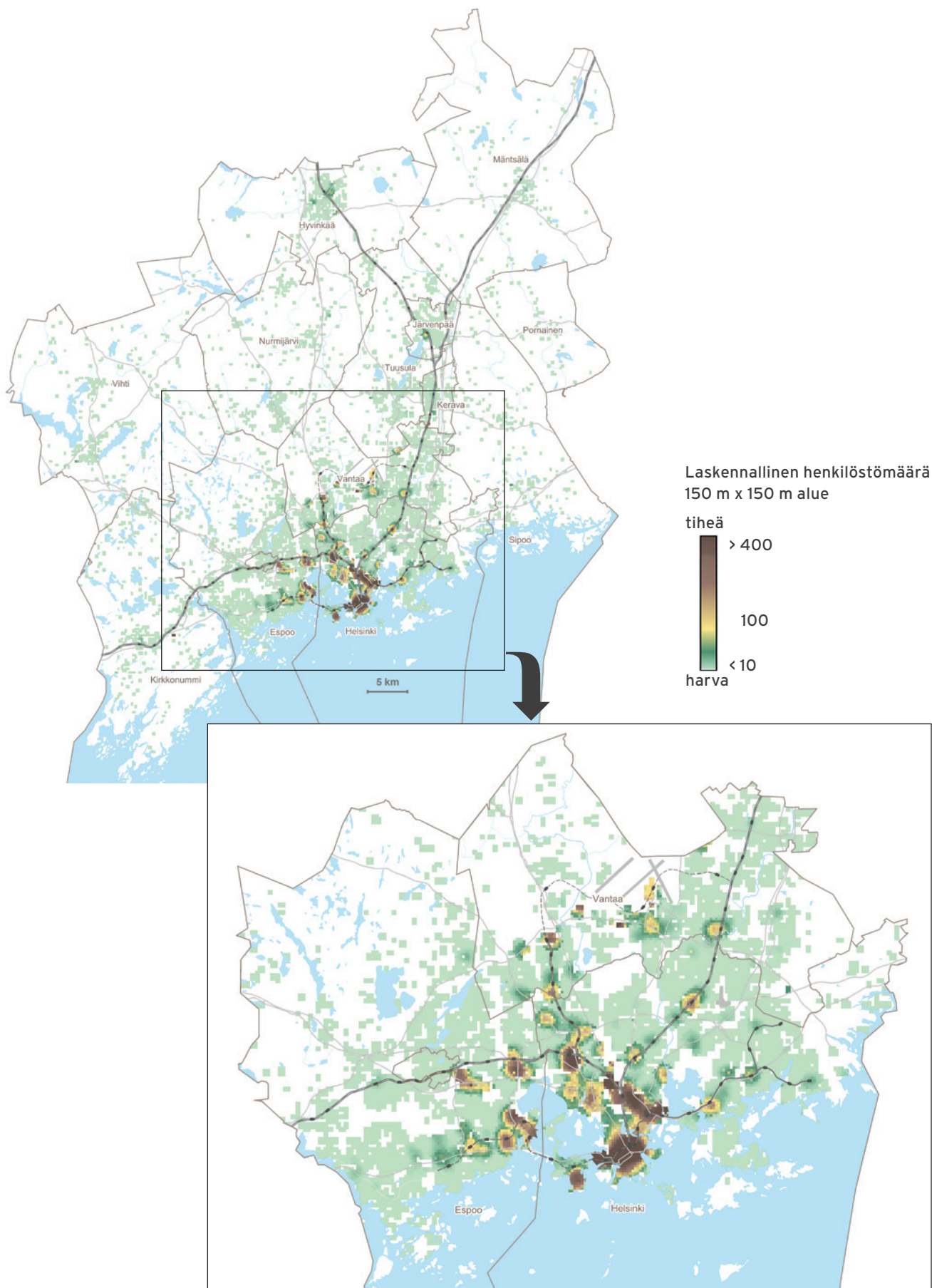
Vahvat keskittymät ovat Espoossa Keilaniemen-Otanien-Tapiolan alueella sekä Leppävaarassa ja Kerassa. Valimosta radan vartta Vantaan Myyrmäen kautta Martinlaaksoon ulottuu tiheä vyöhyke. Myös muiden pääväylien ja ratojen varsilla on pienempiä tihentymiä. Lisäksi paikallisia keskittymiä on mm. Helsingissä Lauttasaaressa, Vantaalla Aviapoliksessa ja Tikkurilassa sekä kehyskunnissa Hyvinkäällä, Järvenpäässä sekä Tuusulassa.

Jalostus ja logistiikka toimialaryhmän toimipaikkojen henkilöstötiheydet Helsingin seudulla 2011

Kauppa ja kotitalouksien palvelut toimialaryhmän toimipaikkojen henkilöstötiheydet Helsingin seudulla 2011

Liike-elämän ja hallinnon palvelut ja muut toimistotoimipaikat toimialaryhmän toimipaikkojen henkilöstötiheytemät Helsingin seudulla 2011

7 Yritystoiminnan sijoittuminen suhteessa liikenteelliseen saavutettavuuteen

Saavutettavuuden tarkastelu on noussut tärkeäksi tekijäksi maankäytön, asumisen ja palveluiden suunnittelussa. Saavutettavuus on erittäin tärkeä tekijä myös yritysten sijaintilogiikassa, koska sekä yöntekijöiden, yhteistyökumppaneiden että asiakkaiden mahdollisimman helppo kulkeminen on selkeä etu yritykselle. Saavutettavuuden parantuminen on mahdollistanut kaupunkialueiden kasvun, ja kasautumisedut näyttävät jatkossakin vahvistavan havaittavissa olevaa keskittymis- ja kaupungistumisilmiötä.

Edellisessä luvussa on tarkasteltu klustereiden sekä eri toimialojen sijainnin eroja. Toiset alat ovat selvästi kommunikaatiointensiivisempiä ja hakevat aktiivisesti parempaa saavutettavuutta kuin toiset, mutta kaikilla aloilla on havaittavissa selkeää keskittymistä hyvien liikenneyhteyksien äärellä, painotukset vain vaihtelevat eri aloilla. Tässä luvussa tarkastellaan yritysten toimipaikkojen sijaintia suhteessa raideliikenteeseen sekä HSL:n liikennejärjestelmätyössä kehitetyissä saavutettavuusvyöhykkeissä.

7.1 Yli puolet yritysten henkilöstöstä alle 1 kilometrin etäisyydellä raideliikenteen asemista

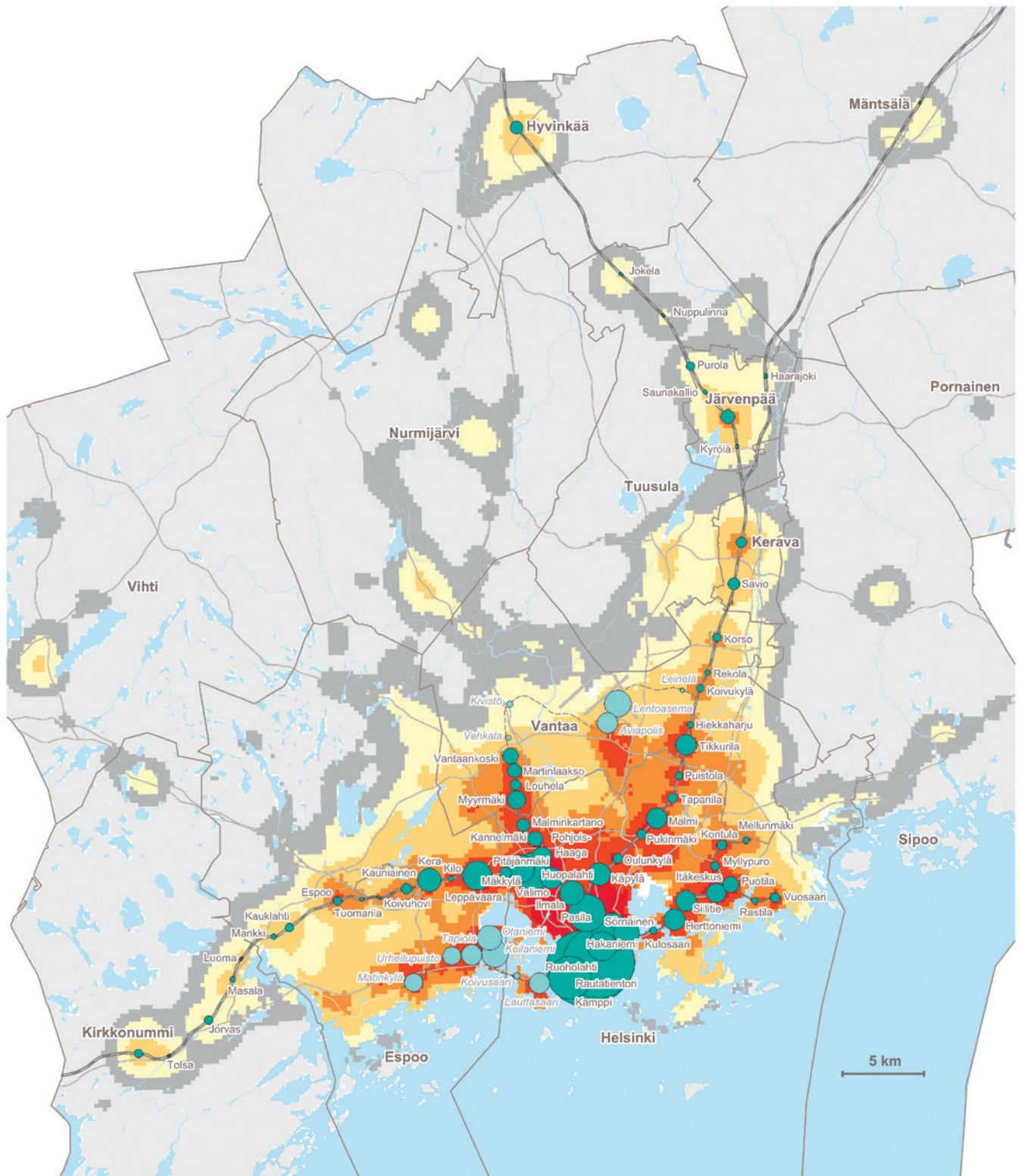
Vuoden 2011 yritystoimipaikkojen henkilöstöstä 52 % työskentelee enintään kilometrin etäisyydellä raideliikenteen (lähijunat ja metro) asemista. Pääkaupunkiseudun neljän kaupungin osalta osuus on vielä hieman korkeampi eli 56 %. Enintään 600 metrin päässä asemista työskentelee yli kolmannes eli 35 % henkilöstöstä, pääkaupunkiseudulla 39 %.

Pelkästään esimerkiksi kilometrin säteellä Rautatietorin metroasemasta on yli 61 000 yritystyöpaikkaa eli yli 12 % koko seudun yritystyöpaikoista. Lisäksi kilometrin säteellä Rautatietorin asemasta on yli 17 000 julkisen hallinnon työpaikka. Helsingin keskusta onkin juna- ja metrolii-

Taulukko 7.1.: Yritystoimipaikat ja niiden henkilöstö suhteessa raideliikenneasemiin

	Prosenttia (%) toimipaikoista	Prosenttia (%) henkilöstöstä
Helsingin seudun nykyiset raideliikenteen asemat		
Etäisyys asemalle max 600 m	28 %	35 %
Etäisyys asemalle max 1 km	44 %	52 %
Pääkaupunkiseudun nykyiset raideliikenteen asemat		
Etäisyys asemalle max 600 m	32 %	39 %
Etäisyys asemalle max 1 km	50 %	56 %
Kuuma-seudun nykyiset raideliikenteen asemat		
Etäisyys asemalle max 600 m	11 %	12 %
Etäisyys asemalle max 1 km	21 %	25 %
Helsingin seudun nykyiset ja rakenteilla olevat tulevat asemat yhteensä*		
Etäisyys asemalle max 600 m	30 %	41 %
Etäisyys asemalle max 1 km	49 %	62 %
Pääkaupunkiseudun nykyiset ja rakenteilla olevat tulevat asemat yhteensä*		
Etäisyys asemalle max 600 m	35 %	45 %
Etäisyys asemalle max 1 km	57 %	67 %

* tarkastelussa ovat mukana vuonna 2013 rakenteilla olevat asemat Kehäradan ja Länsimetron varressa (ks. kartta sivu 88)

Yritysten toimipaikkojen henkilöstön määrä raideliikenteen asemien ympärillä 1 km:n etäisyydellä asemista ja saavutettavuusvyöhykkeet (SAVU 2012)

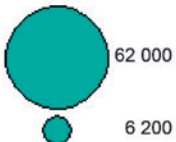
Saavutettavuus joukkoliikenteellä, kävellen tai pyörällä seudullisessa liikenteessä 2012 (SAVU)

Saavutettavuusvyöhykkeellä asuvan on mahdollista saavuttaa tarvitsemansa palvelut ja työpaikat tyypillisesti seuraavalla tavalla:

Vyöhyke:

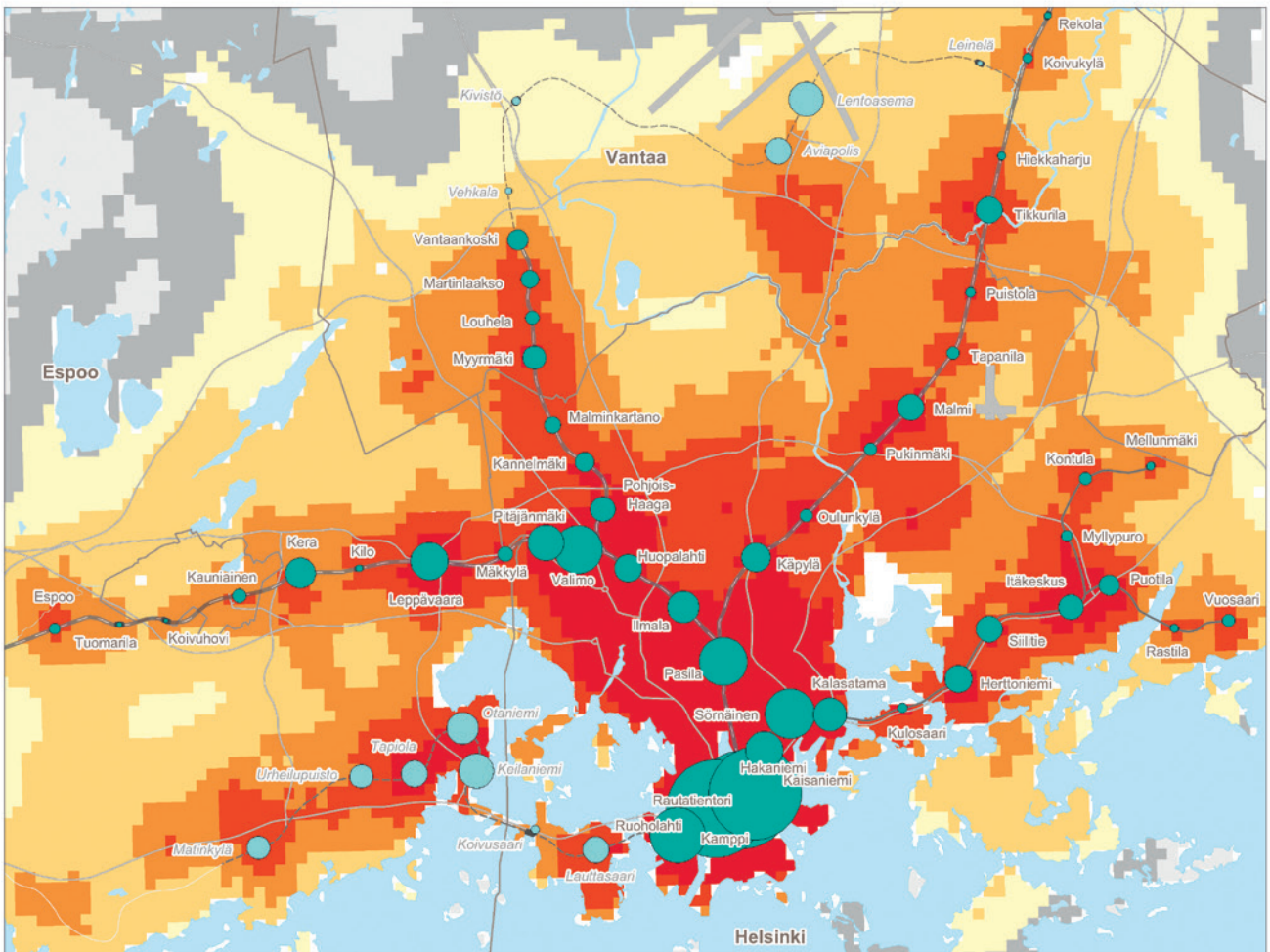
- I Kävellen, pyöräillen tai hyvin tiheällä vaihdottomalla joukkoliikenneyhteydellä
 - II Kävellen, pyöräillen tai tiheällä vaihdottomalla tai tiheällä vaihdollisella joukkoliikenneyhteydellä
 - III Melko tiheällä vaihdollisella joukkoliikenneyhteydellä tai autolla
 - IV Autolla tai vaihdollisella joukkoliikenneyhteydellä
 - V Autolla tai joillakin matkoilla joukkoliikenteellä
 - VI Pääosin autolla
 - VII Autolla
- Lähde: HSL:n saavutettavuustarkastelut (SAVU)

Yritysten ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen toimipaikkojen henkilöstön määrä 1 km:n säteellä asemasta

Henkilöstön määrä rakenteilla olevilla asemilla

(Harmaalla kurssivilla rakenteilla olevat uudet raideliikenteen asemat)

kenteen yhdistävänä solmukohtana ylivoimaisesti suurin myös raideliikenteeseen tukeutuvista työpaikkakeskittymistä. Muita raideliikenteeseen tukeutuvia keskittymiä on myös Pasila-Ilmala-Käpylä -akselilla, Pitäjänmäki-Valimo -akselilla sekä Leppävaarassa, Kerassa, Malmilla, Tikkurilassa, Vantaan radan varressa ja myös metron varressa välillä Herttoniemi-Itäkeskus.

Tulevaisuudessa raideliikenteen merkitys tulee korostumaan entisestään. Kunhan nyt jo rakenteilla olevat Kehäradan ja Länsimetron asemat otetaan käyttöön, jo melkein 2/3 yritysten henkilöstöstä työskentelee Helsingin seudulla alle kilometrin etäisyydellä raideliikenteen asemista, pääkaupunkiseudulla jopa 67 %. Tulevista asemista isoja työpaikkakeskittymiä on jo nyt Lento-kenttä-Aviapolis -asemaparin ympärillä sekä Keilaniemi-Otaniemi-Tapiola -alueella.

7.2 Kolmannes yritysten toimipaikoista parhaan saavutettavuuden vyöhykkeellä

Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman (HLJ 2011) jatkotyönä tehdyissä saavutettavuustarkasteluissa (SAVU) on kehitetty analyysityökalu, jonka avulla eri toimintojen seudullista saavutettavuutta kuvataan vyöhykkeiden avulla joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn näkökulmasta. Lähtökohtana ovat tiedot seudun väestön liikkumistottumuksista, maankäytön sijoittumisesta ja koko liikennejärjestelmän tarjoamista kulkumahdollisuuksista.

Saavutettavuusvyöhykkeet muodostavat saavutettavuuden kannalta yhtenäisiä alueita, joiden piirteitä voidaan luonnehtia sanallisesti sen mukaan, miten niiden asukkaat tyypillisesti liikkuvat seudulla (ks. kartta sivu 89 selite). Vyöhykkeiden välillä on selkeitä eroja kulkutapojen valinnassa, matkojen pituudessa ja liikkumisesta aiheutuvien päästöjen määrässä. *

Myös yritysten sijoittumisen tarkastelu saavutettavuusvyöhykkeillä osoittaa, että yrityksille on tärkeää sijaita paitsi hyvien tieliikenneyhteyksien niin myös joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn näkökulmasta hyvän saavutettavuuden alueilla. Yli kolmannes kaikista yritystoimipaikoista ja 44 % kaikkien yritystoimipaikkojen henkilöstöstä sijaitsee kestävämpien liikkumismuotojen kannalta parhaalla I vyöhykkeellä. Lähes 90 % yritysten henkilöstöstä työskentelee vyöhykkeillä I-IV.

Taulukko 7.2 Yritystoimipaikat ja niiden henkilöstö HSL:n saavutettavuusvyöhykkeillä SAVU 2012

Saavutettavuusvyöhyke	Prosenttia (%) toimipaikoista	Prosenttia (%) henkilöstöstä
I	35 %	44 %
II	16 %	17 %
III	16 %	15 %
IV	14 %	11 %
V	8 %	6 %
VI	5 %	3 %
VII	6 %	2 %

* Lähde: HSL:n saavutettavuustarkastelut (SAVU) <http://www.hsl.fi/hlj-helsingin-seudun-liikennejarjestelmasuunnitelma/hlj-2015>

8 Yritystoiminnan muutospiirteitä ja uudet yritykset 2000-luvulla

Yritystoiminta muuttuu jatkuvasti. Uusia yrityksiä perustetaan ja vanhoja lopetetaan. Osa uusista yrityksistä alkaa toimia taloudellisesti, osa jää syystä tai toisesta passiiviseksi. Toimivista yrityksistä jotkut kasvavat ja toiset supistuvat. Yritykset perustavat uusia toimipaikkoja ja lopettavat vanhoja, lisäksi toimipaikat muuttavat sijaintia. Yritysten välillä tapahtuu fuusioita ja myös hajoamisia. Helsingin seudun yritystoiminnassa tapahtuvat kokonaismuutokset liikevaihdon, henkilöstömäärän ja toimipaikkojen lukumäärän ja sijainnin suhteen perustuvat valtavaan määrään mikrotasolla toteutuvia yritystason tapahtumia, jotka yhdessä summautuvat koko alueen makromuutoksiksi.

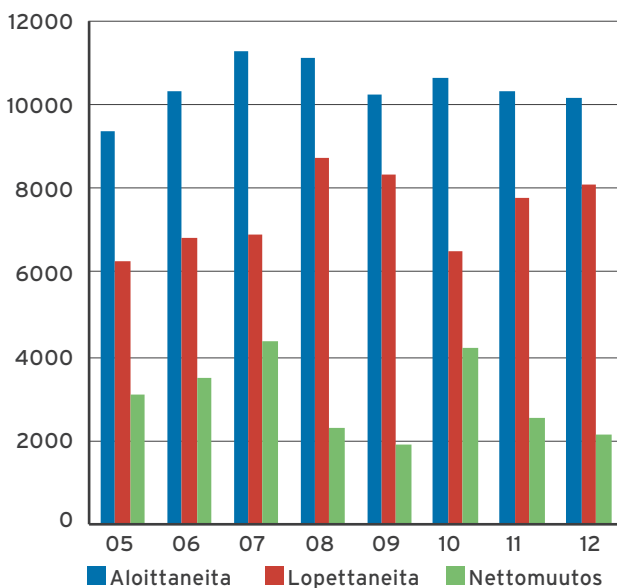
8.1 Yritysten aloitukset ja lopetukset

Yritysten aloitukset kasvoivat Helsingin seudulla vuoteen 2007 asti, jolloin kirjattiin ennätysmäärä, 11 300 yritysaloitusta. Yritysten lopetukset kasvoivat myös, mutta hitaammin kuin aloitukset, joten myös yrityskannan netto-

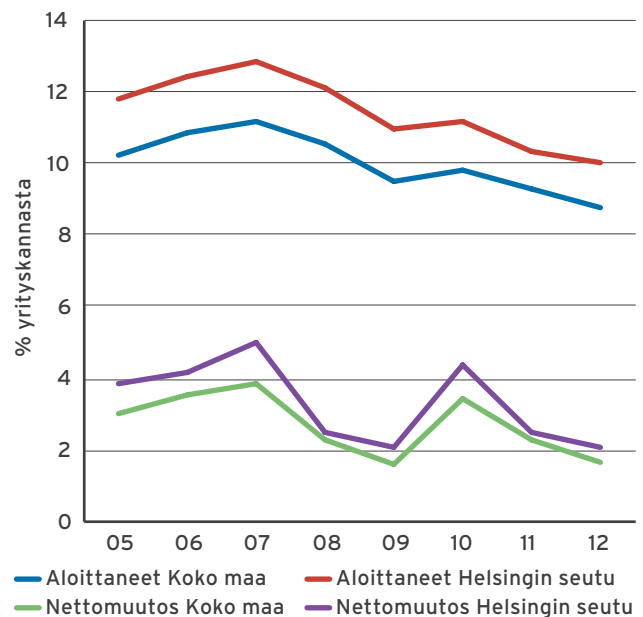
muutos nousi huippuunsa, lähes 4 400:aan, vuonna 2007. Huippua edelsi yritysaloitusten jatkuva kasvu vuosituhanen vaihteesta alkaen (YTV 2009). Myös valtakunnallisesti yritysten aloituksen nousivat ennätykselliselle tasolle samana vuonna.

Yritysaloitukset vähenivät ja lopetukset lisääntyivät vuosina 2008 ja 2009. Yrityskannan nettomuutos aleni alle 2 000:een vuonna 2009. Sen jälkeen aloitukset ja lopetukset (paitsi 2010) pysyivät suunnilleen samalla tasolla vuoteen 2012 asti, jolloin Helsingin seudulla perustettiin noin 10 200 ja lopetettiin 8 100 yritystä. Yrityskanta kasvoi noin 2 000:lla. (kuva 8.1)

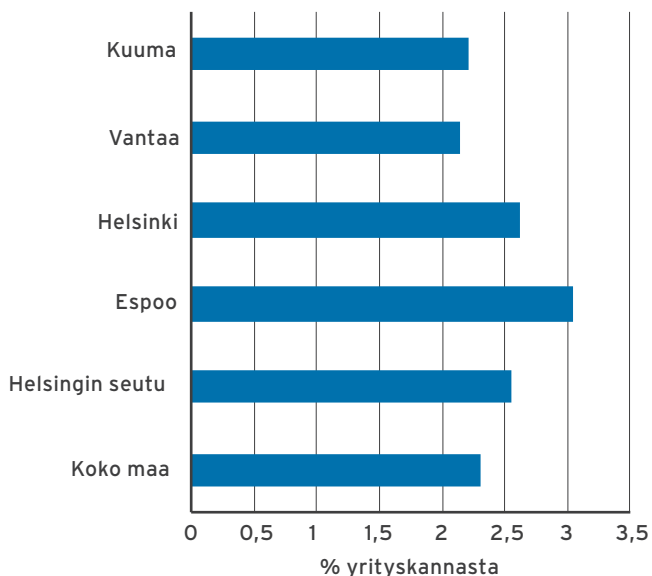
Yritysten aloitusviikko (aloitukset suhteessa yrityskantaan) on ollut Helsingin seudulla systemaattisesti korkeammalla tasolla (1-2 %-yksikköä) kuin koko maassa keskimäärin viime vuosikymmenen puolivälistä alkaen (kuva 8.2). Myös nettomuutos suhteessa yrityskantaan on ollut Helsingin seudulla korkeampi kuin valtakunnallisesti, mutta ero on supistunut kuluvan vuosikymmenen alussa alle 0,5 %-yksikköön.

Kuva 8.1: Yritysten aloitukset ja lopetukset sekä yrityskannan nettomuutos Helsingin seudulla 2005-2012 (Lähde: Tilastokeskus)

Kuva 8.2: Yritysten aloitukset ja nettomuutos suhteessa yrityskantaan Helsingin seudulla ja koko maassa 2005-2011

Kuva 8.3: Yritysten lukumäärän nettomuutos suhteessa yrityskantaan Helsingin seudulla alueittain sekä koko maassa 2011

Helsingin seudun sisällä Espoossa yrityskannan suhteellinen nettomuutos oli selvästi suurempi kuin muilla alueilla ja myös Helsingissä muutos oli suurempi kuin seudulla keskimäärin vuonna 2011 (kuva 8.3). Kuuma-seudulla ja Vantaalla suhteellinen nettomuutos oli seudun keskiarvoa alempi. Koko seudun suhteellinen muutos oli hieman korkeampi kuin koko maassa.

Tilastokeskuksen yritystilaston tuottamat tiedot yritysten aloituksista ja lopetuksista perustuvat yritysrekisteriin sekä sen lähdeaineistona käytettäviin Verohallinnon rekisteröintitietoihin. Aloitukset ja lopetukset kirjataan kuntiin yrityksen kotikunnan perusteella, mutta yrityksen

kotikunta voi poiketa sen toimipaikan tai toimipaikkojen sijaintikunnasta. Osa aloitetuista yrityksistä ei käynnistä taloudellista toimintaa ja osalla toiminta jää vähäiseksi. Tästä syystä kaikki aloitetut yritykset eivät sisälly yritysrekisterin tilastoaineistoon, joka on tämän selvityksen lähde, ja jossa mukana on kriteerinä on riittävän laaja taloudellinen toiminta.

8.2 Uudet yritykset vuonna 2011

Yritysten tilastoidut aloitukset eivät kuitenkaan anna oikeaa kuvaa niiden yritysten määrästä, jotka alkavat aidosti harjoittamaan taloudellista toimintaa. Tämä tulee ilmi taulukosta 8.1, jossa on esitetty vuoden 2011 lopun tilanne Helsingin seudulla toimivista yrityksistä aloitusvuoden mukaan. Aloittavat yritykset (kuvio 8.1) on tilastoitu yrityksen kotipaikan mukaan, kun taas taulukko 8.1 on laadittu yrityksistä, joilla on vähintään yksi toimipaikka Helsingin seudulla, joten tietolähteet eivät ole täysin vertailukelpoisia, mutta mahdollistavat vertailun suuruusluokkatasolla.

Vuonna 2010 Helsingin seudulla kirjattiin 10 700 yritysaloitusta, mutta yritysrekisterin tilastoaineiston mukaan Helsingin seudulla toimivia vuonna 2010 aloittaneita yrityksiä oli vain 6 853 eli kaksi kolmasosaa aloittaneiksi kirjatuista. Kolmannes vuonna 2010 Helsingin seudulle aloittaneiksi kirjatuista ei käynnistänyt taloudellista toimintaa tai taloudellinen toiminta oli vähäistä. Osa saattoi perustaa toimipaikan Helsingin seudun ulkopuolelle tai lopettaa toimintansa pian aloituksen jälkeen. Vuonna 2011 kirjattiin 10 300 yritysaloitusta, mutta vuoden lopulla toimineista vain 3 524 oli aloitettu samana vuonna. Samana vuonna aloittaneiden määrä tilastotiedostossa johtuu pääasiassa siitä, että vuoden jälkipuolella käynnistyneille yrityksille ei ehdi kertyä tilastoaineistoon sisällyttämisen kriteerit

Taulukko 8.1: Vuosina 2002-2011 aloitetut yritykset vuosittain sekä niiden Helsingin seudulla sijaitsevien toimipaikkojen lukumäärä, henkilöstömäärä ja yrityksen keskipää

Aloitusvuosi	Yritysten lukumäärä	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstömäärä	Henkilöstö/yritys
2002	2 143	2 402	18 730	8,74
2003	2 354	2 882	18 022	7,66
2004	2 578	2 870	15 997	6,21
2005	3 290	3 435	20 668	6,28
2006	6 785	6 993	23 556	3,47
2007	5 087	5 168	17 911	3,52
2008	5 820	5 929	16 963	2,91
2009	5 871	5 964	15 954	2,72
2010	6 853	6 989	16 395	2,39
2011	3 524	3 609	7 405	2,10
V. 2002-2011 aloittaneet yhteensä	44 305	46 241	171 601	3,87
Kaikki yritykset	80 028	86 017	487 001	6,09
V. 2002-2011 aloittaneiden osuus (%) kaikista yrityksistä	55,4	53,8	35,2	

täyttävää taloudellista volyyymiä tai tietoja ei saada esim. kalenterivuodesta poikkeavan tilikauden vuoksi.

Kun vuoden 2011 yrityskantaa seurataan aloitusvuoden suhteen taaksepäin, todetaan, että määrä eri vuosina aloittaneiden määrä pienenee lähes systemaattisesti. Vuonna 2005 aloitettiin 9 400 yritystä, mutta vuonna 2011 toimineista yrityksistä vain 3 290 oli perustettu vuonna 2005. Toimivien suhde 2005 aloitettuihin oli 35 %. Tämä osoittaa, että aidosti toimintansa aloittavista yrityksistä varsin suuri osa lopettaa toimintansa muuttaman vuoden kuluessa. Toisaalta jatkavien yritysten keskikoko kasvaa iän noustessa. Vuonna 2010 perustetuissa yrityksissä henkilöstömäärä oli keskimäärin 2,4, mutta vuonna 2002 perustetuissa 8,7.

Kaikista Helsingin seudulla vuoden 2011 lopulla toimineista yrityksistä yli puolet, 55 %, on perustettu edellisen 10 vuoden aikana, vuonna 2002 tai sen jälkeen. Kaikkien yritysten henkilöstömäärästä uusien yritysten osuus on kolmannes (35 %).

On huomattava, että suuri osa aloitetuiksi kirjatusta yrityksistä jatkaa aikaisemmin toimineen yrityksen liiketoimintaa. Osa aloittavista yrityksistä syntyy toimineiden yritysten jakautumisen tai fuusion seurauksena. Myös omistajavaihdos saattaa johtaa uuden yrityksen perustamiseen.

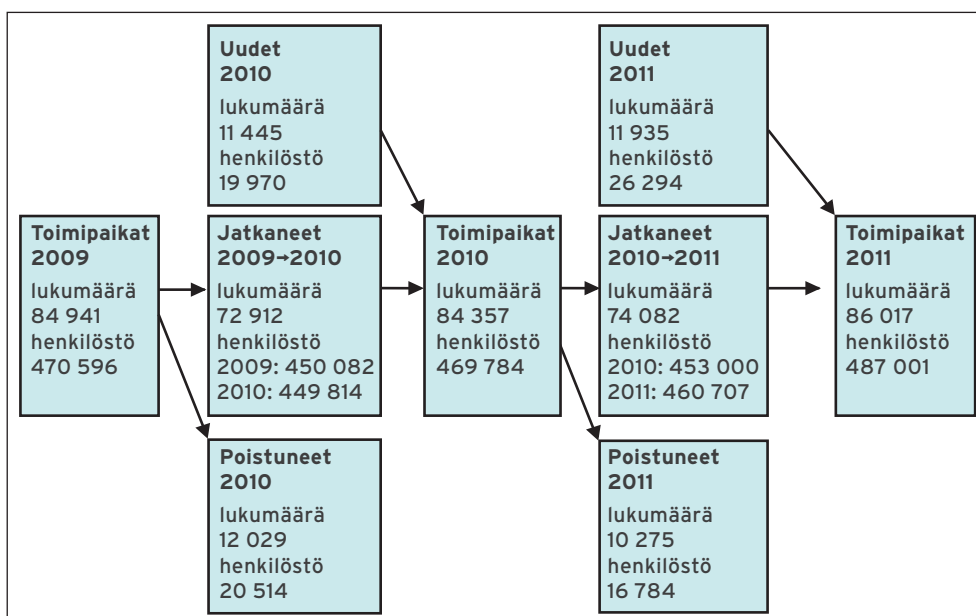
8.3 Toimipaikkojen muutosprosessi

Yrityskanta ja toimipaikkakanta muuttuvat jatkuvasti. Yritysten perustamisen yhteydessä syntyy lähes aina myös uusi toimipaikka. Lisäksi toimivat yritykset perustavat uusia toimipaikkoja. Vastaavasti yrityksen lopettamisen yhteydessä poistuu myös yrityksen yksi tai useampi toimipaikka. Edelleen myös toimivat yritykset lopettavat toimipaikkoja. Edelleen muutoksia tapahtuu toimivien yritysten toimipaikoissa: niiden liiketoiminnan muutokset saavat

aikaan muutoksia mm. toimipaikkojen henkilöstömäärissä, vaikka toimipaikat pysyisivät.

Muutosprosessi jäsentyy toimipaikkojen osalta Helsingin seudulla kuviossa 8.4. Siinä on kuvattu toimipaikkojen lukumäärässä ja henkilöstömäärässä tapahtuneet muutokset kahden vuoden aikana vuoden 2009 lopulta vuoden 2011 loppuun. Helsingin seudulla toimivien yritysten toimipaikkojen lukumäärä ja henkilöstömäärä vähenivät hieman vuodesta 2009 vuoteen 2010, toimipaikat noin 600:lla (-0,7 %) ja henkilöstö noin 800:lla (-0,2 %). Vaikka nämä kokonaismuutokset olivat melko pieniä, toimipaikat uusiutuivat melko paljon: yli 12 000 toimipaikkaa (14 %) lopetettiin, niissä oli henkilöstöä noin 20 500 (4 %). Vastaa- vasti uusia toimipaikkoja perustettiin noin 11 400 (13 %) ja niissä oli henkilöstöä suunnilleen saman verran kuin lopetetuissa, noin 20 000 (4 %). Vuodesta 2009 vuoteen 2010 jatkaneissa toimipaikoissa, 86 % vuoden 2009 toimipaikoista, ei tapahtunut suurta yhteenlasketun henkilöstömäärän muutosta: vähennys noin 250.

Helsingin seudun talous elpyi vuonna 2011 ja se heijastui myös toimipaikkatason muutoksiin. Toimipaikkojen kokonaismäärä kasvoi 2 % ja henkilöstömäärä 4 % vuodesta 2010 vuoteen 2011. Toimipaikkojen vaihtuvuus oli edelleen varsin suuri. Uusia toimipaikkojen perustettiin 11 900 (14 %) ja niissä oli henkilöstöä 26 300 (5,6 %). Uusia toimipaikkoja tuli suunnilleen saman verran kuin edellisenä vuonna, mutta uusien henkilöstömäärä oli selvästi suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Toimipaikkoja poistui 10 300 (12 %) ja niiden mukana henkilöstöä poistui 16 800 (3,6 %). Poistuneita oli selvästi vähemmän kuin edellisenä vuonna sekä lukumäärällä että henkilöstömäärällä mitattuna. Jatkaneita toimipaikkoja oli 88 % edellisen vuoden lopun kannasta, ja niiden henkilöstömäärä lisääntyi 7 700 (1,7 %). Kokonaisuutena henkilöstömäärän lisäys (17 200) vuodesta 2010 vuoteen 2011 jakautui siten, että 45 % kasvusta tuli jatkaneissa toimipaikoissa tapahtuneesta henkilöstölisäyksestä ja 55 % aloittaneiden ja lopettaneiden toimipaikkojen nettokasvusta.

Kuva 8.4: Helsingin seudun toimipaikkakannan muutos vuodesta 2009 vuoteen 2011. Lähde: Yrityсреkisterin tilastoaineistot 2009, 2010 ja 2011 Helsingin seudulta.

8.4 Toimipaikkojen muutto vuonna 2011

Toimipaikkojen muuttoliike vaikuttaa myös osaltaan yritystoiminnan alueelliseen sijoittumiseen ja kunkin alueen yritystoiminnan rakenteeseen. Toimipaikkojen muutto on kuitenkin tulkinnanvarainen käsite, koska raja saman toimipaikan alueellisen muutoksen ja toisaalta toimipaikan lopettamisen ja uuden toimipaikan aloittamisen välillä on häilyvä. Lisäksi tilastoaineistossa ei ole mahdollista selvittää Helsingin seudun rajan yli tapahtuvia toimipaikkamuuttoa, vaan muualta maasta seudulle muuttavat toimipaikat tulevat aineistoon uusina tapauksina ja vastaavasti seudulta pois muuttavat poistuvat aineistosta ilman, että niitä pystytään erottamaan lopettaneista tapauksista.

Tässä raportissa muuttoliikkeen analyysi on rajattu kuntien välisiin muuttoihin ja **toimipaikan muutto** on määritelty seuraavasti:

Toimipaikka on tulkittu muuttaneeksi peräkkäisten tilastoaineistojen poiminnan välillä, jos toimipaikka on samalla toimipaikkatunnuksella kummassakin aineistossa, mutta toimipaikan sijaintikunta Helsingin seudulla on muuttanut.

Muuttoanalyysi on tehty tilastoaineistojen 2010 ja 2011 perusteella, joten tulokset kuvaavat suunnilleen vuonna 2011 tapahtuneita muuttoa.

Helsingin seudulla tapahtui 2 254 kuntien välistä toimipaikan muuttoa vuonna 2011 (taulukko 8.2). Noin 3 % vuoden 2010 toimipaikoista muutti toiseen kuntaan¹². Tämän lisäksi tapahtui huomattavasti enemmän kuntien sisäisiä muuttoa sekä todennäköisesti jonkin verran muuttoa Helsingin seudun ja muun Suomen välillä, mutta näitä ei ole selvitetty.

Muuttaminen liittyy yleisesti toimipaikan kasvuun, sillä muuttaneiden toimipaikkojen henkilöstömäärä kasvoi vuoden aikana keskimäärin 8 %, kun vastaava kasvu kaikilla (sekä vuonna 2010 että 2011 toimineilla) toimipaikoilla oli 1,7 %. Muuttaneet toimipaikat olivat keskimääräistä selvästi pienempiä: muuttaneiden toimipaikkojen keskimääräinen henkilöstömäärä oli ennen muuttoa 2,3 ja muuton jälkeen 2,5, kun se kaikilla kumpanakin vuonna toimineilla toimipaikoilla oli 6,1 vuonna 2010 ja 6,2 vuonna 2011. Pääkaupunkiseudulla sekä kuntaan että kunnasta muuttaneet toimipaikat olivat keskimäärin hieman suurempia ja niiden henkilös-

¹² Helsingin seudun asukkailla seudun sisäisen kuntien välisen muuton muuttovilkkaus oli 3,6 % vuonna 2011.

Taulukko 8.2: Toimipaikkojen kuntien välinen muutto Helsingin seudulla 2011

Kunnasta ja kuntaan muuttaneet, henkilöstömäärä ja nettotulos ennen muuttoa ja muuton jälkeen

	Kuntaan muutto			Kunnasta muutto			Muuttojen nettotulos	
	Toimipaikkojen lkm	Ennen muuttoa 2010	Muuton jälkeen 2011	Toimipaikkojen lkm	Ennen muuttoa 2010	Muuton jälkeen 2011	Toimipaikkojen lkm	Henkil. määrä *
Helsingin seutu yht.	2 254	5 125	5 538	2 254	5 125	5 538	-	413
Espoo	460	1 094	1 212	477	1 046	1 128	-17	166
Helsinki	701	1 615	1 682	817	1 833	2 070	-116	-151
Vantaa	414	1 380	1 598	440	1 061	1 096	-26	537
Kauniainen	30	29	31	20	70	96	10	-39
PKS yht.	1 605	4 118	4 523	1 754	4 010	4 390	-149	513
Hyvinkää	41	78	68	35	93	90	6	-25
Järvenpää	75	104	91	73	126	138	2	-35
Kerava	67	90	81	62	166	162	5	-85
Kirkkonummi	87	120	117	71	209	252	16	-92
Mäntsälä	32	35	35	30	97	62	2	-62
Nurmijärvi	81	173	195	59	84	76	22	111
Pornainen	14	24	30	11	17	19	3	13
Sipoo	42	56	57	37	68	80	5	-11
Tuusula	148	245	257	91	217	226	57	40
Vihti	62	82	84	31	40	44	31	44
Kuuma yht.	649	1 007	1 015	500	1 117	1 149	149	-102

* Erotus: muuton jälkeen tulokunnassa miinus ennen muuttoa lähtökunnassa

tömäärä kasvoi muuton yhteydessä suhteellisesti enemmän kuin Kuuma-kunnissa.

Pääkaupunkiseutu menetti seudun sisäisessä kuntien välisessä muutossa 149 toimipaikkaa Kuuma-kuntiin. Suurin nettomenetyks tuli Helsingille, mutta myös Espoo ja Vantaa menettivät nettomääräisesti muutamia toimipaikkoja. Kaikkiin Kuuma-kuntiin muutti enemmän toimipaikkoja kuin niistä muutti pois. Kuva on toisenlainen, kun katsotaan muuttojen nettotulosta henkilöstömäärän suhteen. Taulukon 8.2 viimeisessä sarakkeessa on esitetty tulo-kunnan muuton jälkeisen henkilöstömäärän sekä lähtökunnan muuttoa edeltäneen henkilöstömäärän erotus. Henkilöstömäärällä mitattuna pääkaupunkiseutu voitti 513 henkilöä, mutta Kuuma -kunnat menettivät 102 henkilöä. Vantaan henkilöstömäärävoitto oli 537 ja Espoon 166, mutta Helsinki menetti 151. Kuuma-kunnissa suurin voit-taja oli Nurmijärvi (111) ja suurin menettäjä Kirkkonummi (92).

Kuntien kokonaishenkilöstömäärään suhteutettuna muut-tooliikkeen yhteydessä tapahtuneet henkilöstömuutokset olivat kuitenkin marginaalisia vuonna 2011, enimmillään muutaman promillen luokkaa. Samassa kunnassa pysyneiden toimipaikkojen sisäiset muutokset sekä uudet ja lopet-taneet toimipaikat vaikuttivat kokonaisuuteen huomatta-vasti enemmän, kuten kuviosta 8.4 voidaan päätellä.

Toimipaikkojen muuttoliike on jaettu jalostusyritysten ja palveluyritysten välille taulukossa 8.3. Kuntien välinen muutto on suhteellisesti suunnilleen yhtä vilkasta kum-mallakin sektorilla ja samoin henkilöstömäärä kasvaa suunnilleen samassa suhteessa muuttojen yhteydessä. Toimipaikkojen kulumäärän suhteen pääkaupunkiseutu menettää jonkin verran sekä jalostus- että palveluyrityk-siä Kuuma-kuntiin. Jalostusaloilla suurin menettäjä on Vantaa ja palveluissa Helsinki. Sen sijaan henkilöstömää-rän suhteen tulos on toisenlainen. Pääkaupunkiseudulla saldo on positiivinen ja suurin kasvu tulee Vantaalle. Sen sijaan Kuuma-kunnissa jalostusyritysten muutto ei juu-ri vaikuta henkilöstömäärään. Palveluyrityksissä muuton nettotulos on positiivinen Vantaalla ja Espoossa sekä ne-gatiivinen Helsingissä ja Kuuma-kunnissa.

8.5 Yritystoiminnan muutos- ja kasvuprosessi

Yritysten välillä on suuria eroja liiketoiminnan kasvun tai supistumisen suhteen. Keskimääräiset tunnusluvut Hel-singin seudun yritysten liikevaihdon tai henkilöstömää-rän vuosittaisesta muutoksesta peittävät alleen yritysten väliset erittäin suuret erot muutoksen suunnassa ja suu-ruudessa. Kun alueella toimivien yritysten yhteenlasket-

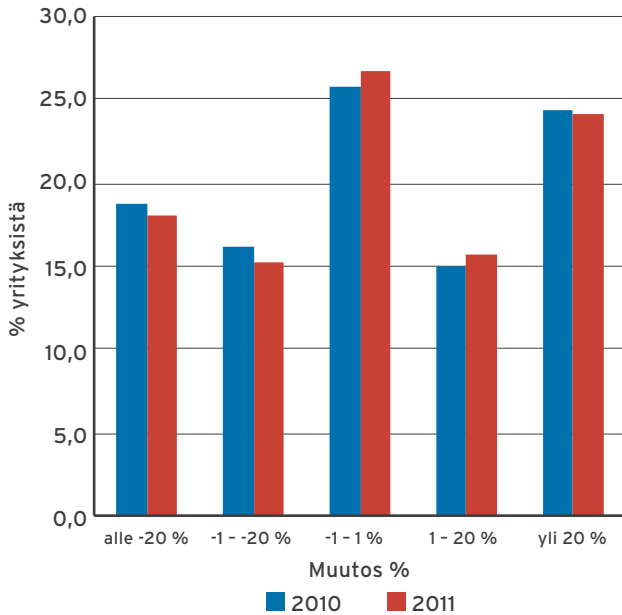
Taulukko 8.3: Jalostus- ja palvelualojen toimipaikkojen kuntien välinen muutto Helsingin seudulla 2011 Kunnasta ja kuntaan muuttaneet, henkilöstömäärä ja nettotulos ennen muuttoa ja muuton jälkeen

Jalostusalat *	Kuntaan muutto			Kunnasta muutto			Muuttojen nettotulos	
	Toimi- paikko- jen lkm	Henkilöstömäärä		Toimi- paikko- jen lkm	Henkilöstömäärä		Toimi- paikkojen lkm	Henkil. määrä *
		Ennen muuttoa 2010	Muuton jälkeen 2011		Ennen muuttoa 2010	Muuton jälkeen 2011		
Helsingin seutu yht.	429	1178	1273	429	1178	1271	-	95
Espoo	64	164	201	63	204	236	1	-3
Helsinki	109	362	341	116	324	364	-7	17
Vantaa	82	308	353	102	272	274	-20	81
PKS yht.	257	834	896	284	804	878	-27	92
Kuuma yht.	172	344	377	145	374	393	27	3

* toimialaluokat A,B,C,D,E,F

Palvelualat **	Kuntaan muutto			Kunnasta muutto			Muuttojen nettotulos	
	Toimi- paikko- jen lkm	Henkilöstömäärä		Toimi- paikko- jen lkm	Henkilöstömäärä		Toimi- paikkojen lkm	Henkil. määrä *
		Ennen muuttoa 2010	Muuton jälkeen 2011		Ennen muuttoa 2010	Muuton jälkeen 2011		
Helsingin seutu yht.	1 825	3 947	4 265	1 825	3 947	4 267	-	318
Espoo	396	930	1011	414	842	892	-18	169
Helsinki	592	1 253	1 341	701	1 509	1 706	-109	-168
Vantaa	332	1 072	1 245	338	789	822	-6	456
PKS yht.	1 348	3 284	3 627	1 470	3 206	3 512	-122	421
Kuuma yht.	477	663	638	355	743	756	122	-105

** muut kuin jalostusalat, ml. toimiala tuntematon

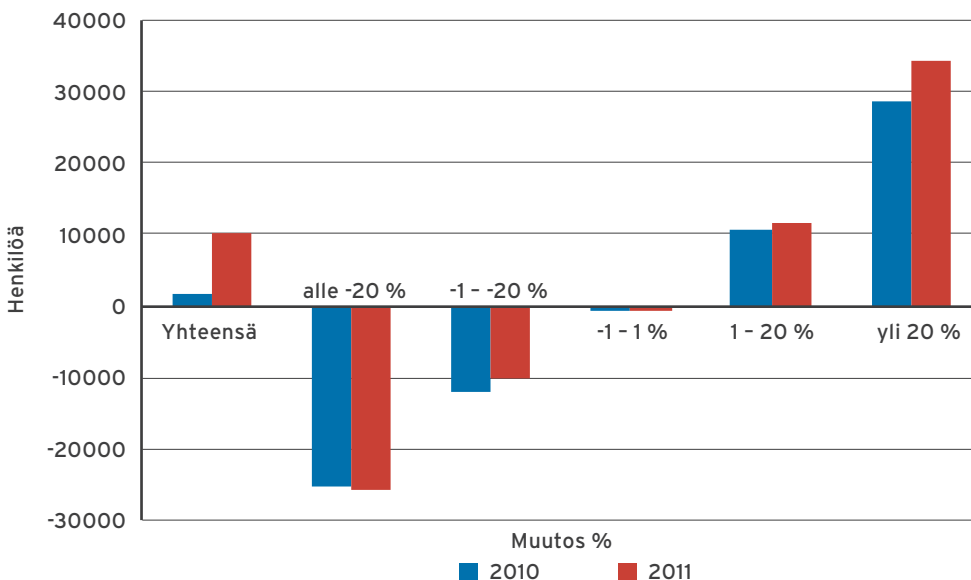
Kuvio 8.5: Helsingin seudulla toimivien yritysten jakautuminen muutosluokkiin vuosina 2010 ja 2011

tu henkilöstömäärä kasvaa, niin silloinkin todellisuudessa suuri osa yrityksistä supistuu, mutta tämä kompensoituu kasvavien yritysten henkilöstömäärän vielä suuremmalla lisäyksellä.

Helsingin seudulla toimivat yritykset on jaettu kuvioissa 8.5 ja 8.6 viiteen muutosluokkaan henkilöstömäärän muutoksen suunnan ja suuruuden suhteen. Tarkastelu on tehty erikseen vuosille 2010 ja 2011.

Neljänneksellä yrityksistä henkilöstömäärä pysyi suunnitteen muuttumattomana kumpanakin vuonna. Vajaalla viidenneksellä yrityksistä henkilöstömäärä supistui yli 20 % ja noin 15 %:lla yrityksistä vähennystä oli 1-20 %. Supistuneiden yritysten osuus oli hieman pienempi vuonna 2011 kuin 2010. Supistuvien yritysten vaikutus kompensoitui sillä, että 15 % yrityksistä kasvatti henkilöstöä 1-20 % ja melkein neljännes yrityksistä yli 20 %. Kasvaneita oli hieman suurempi osuus vuonna 2011 kuin 2010.

Kasvavien ja supistuvien yritysten vaikutus kokonaismuutokseen ilmenee kuvioista 8.6, jossa vuosien 2010 ja 2011 henkilöstömäärän muutos on jaettu viiden kokoluokan väliillä. Kokonaisuutena yritysten (jotka toimivat Helsingin seudulla vuoden 2009 lopussa ja 2010 lopussa) henkilöstömäärä muuttui hyvin vähän vuoden 2010 aikana. Kasvavien yritysten henkilöstömäärän lisäys kompensoi supistuvien vähennyksen. Sen sijaan vuonna 2011, jolloin yritystoiminta elpyi selvästi taantuman jälkeen, yritysten (jotka toimivat vuoden 2010 lopussa ja 2011 lopussa) henkilöstömäärä kasvoi yhteensä noin 10 000:lla. Supistuvien yritysten henkilöstömäärä väheni suunnilleen saman verran kuin edellisellä vuonna. Alle 20 % kasvaneiden yritysten kasvu oli hieman suurempi kuin edellisellä vuonna. Sen sijaan kokonaisuuden kannalta selvästi suurin muutos tapahtui vahvimmin, yli 20 %, kasvaneissa yrityksissä. Niiden henkilöstömäärä kasvoi noin 35 000:lla, 7 000 enemmän kuin edellisellä vuonna. Toisin sanoen vuosien 2008-2010 finanssikriisin aiheuttaman taantuman jälkeinen yritysten henkilöstömäärän kasvu vuonna 2011 selittyi lähes kokonaan vauhdin kiihtymisellä Helsingin seudun nopeimmin kasvaneissa yrityksissä, joita on yrityskannasta noin neljännes.

Kuvio 8.6: Henkilöstömäärän kokonaismuutos Helsingin seudulla toimivien yritysten muutosluokissa vuosina 2010 ja 2011

9 Laskelmia toimipaikkaväljyydestä

Toimipaikkaväljyyttä kuvaavia tietoja tarvitaan erityisesti maankäytön ja liikenteen strategisen suunnittelun tarpeita varten. Karkeiden väljyyyslukujen avulla voidaan mm. arvioida toimitila-alueeksi kaavoitettavalle alueelle odotettavissa olevaa työpaikkamäärää. Väljyys liittyy myös maankäytön ja rakennuskannan käytön tehokkuuteen. Sijainnin, maan hinnan, toimitilojen vuokratason, rakennusten käyttötarkoituksen ja toimitilaväljyyden välillä on vahva yhteys. Toiminnot jotka käyttävät suhteellisen vähän tilaa tuotosta kohti, kuten asiantuntijapalvelut ja erikoiskauppa, sijoittuvat tehokkaasti rakennettuihin, kalliisiin keskuksiin, kun taas paljon tilaa suhteessa tuotukseen tarvitsevat toiminnot, kuten varastointi, teollisuustuotanto tai rautakauppa, sijoittuvat väljille reuna-alueille, joissa maan hinta on alhainen. Markkinakäyttäytymisen voi odottaa johtavan myös siihen, että keskeisissä sijainneissa, joissa maan hinta ja vastaavasti toimitilojen vuokrataso on korkea, työpaikkaväljyydet ovat alempia kuin vähemmän keskeisissä sijainneissa samankaltaisissa toimitilakiinteistöissä.

Toimipaikkaväljyyden mittaaminen on kuitenkin ongelmallista käsitteellisten ongelmien sekä eri tietolähteiden heikon yhdisteltävyyden vuoksi. Yritystoiminnan luonne poikkeaa erittäin paljon toimialojen välillä ja vastaavasti eri käyttötarkoitusten toimitilarakennukset eivät ole vertailukelpoisia keskenään toimitilaväljyyden suhteen. Toimitilaväljyys on mielekkäin käsite toimistorakennusten kohdalla ja kohtuullisen käyttökelpoinen myös liikerakennusten ja teollisuusrakennusten osalta. Sen sijaan muun tyyppisissä rakennuksissa, kuten liikenteen, energiahuollon tai varastoinnin rakennuksissa, joissa työskentelee tyypillisesti vähän henkilöstöä suhteessa rakennuksen kokoon, tiloissa työskentelevän henkilöstömäärän liittäminen rakennuksen kerrosalaan johtaa vaikeasti tulkittaviin tuloksiin. Ongelmia aiheutuu myös pääkaupunkiseudun toimistokiinteistöille ominainen suuri tyhjien tilojen osuus. Tulkintaongelmia aiheutuu myös siitä, että monilla toimialoilla, erityisesti rakentamisessa, kuljetuksessa, kiinteistöpalveluissa ja työvoiman vuokrauksessa, suuri osa henkilöstöstä ei työskentele tiloissa, vaikka heidät yritysrekisterissä kirjataan pääsääntöisesti johonkin toimitilaan. Lisäksi monien muidenkin alojen yrityksissä on yleistä, että osa henkilöstöstä ei työskentele tiloissa aina jatkuvasti, esimerkiksi liikkuvaa työtä ja etätöitä tekevät.

Tässä raportissa väljyyden tunnusluvut muodostettiin yhdistämällä Helsingin seudun toimipaikka-aineiston henkilöstömääriä koskevat tiedot rakennuksia ja niiden ominaisuuksia koskeviin tietoihin. Rakennustietojen saatavuuden vuoksi analyysi rajattiin pääkaupunkiseutuun. Toimipaikkaväljyyttä mitataan tällöin ensisijaisesti suhdelluvulla, joka saadaan jakamalla rakennuksen kerrosala tai

huoneistoala rakennuksessa sijaitsevien toimipaikkojen henkilöstömäärällä. Analyysi rajattiin pelkästään toimisto-, myymälä- ja teollisuusrakennuksiin. Muut rakennukset jätettiin kokonaan tämän tarkastelun ulkopuolelle.

9.1 Toimipaikkaväljyyden laskeminen

Helsingin seudun toimipaikka-aineistossa on tietona toimipaikan henkilöstömäärä, mutta ei tarkempaa tietoa toimitiloista tai sen ominaisuuksista. Suurin osa pääkaupunkiseudun toimipaikoista on kuitenkin kohtuullisen luotettavasti yhdistettävissä rakennukseen katuosoitteen perusteella. Tietojen yhdistäminen ja toimipaikkaväljyyksien laskenta toteutettiin seuraavan kuvauksen mukaisesti:

1. Kullekin pääkaupunkiseudun toimipaikalle liitettiin sen sijaintia vastaavan rakennuksen tiedot seudullisesta perusrekisteristä. Yhdistäminen tapahtui katuosoitteen perusteella¹³. Noin 74 % toimipaikkojen henkilöstöstä saatiin liitettyä rakennukseen.
2. Toimipaikkojen henkilöstömäärätiedot summattiin rakennustasolle. Tuloksena saatiin noin 18 300 rakennusta, joissa oli vähintään yksi toimipaikka.
3. Aineistosta poistettiin rakennukset, joissa oli yli 500 kem²/henkilö tai alle 5 kem²/henkilö.
4. Rakennuksista otettiin mukaan kolme käyttötarkoitukseluokkaa:
5. myymälärakennukset (käyttötarkoitukseluokka 151)
6. toimistorakennukset (käyttötarkoitukseluokat 111-119, 141)
7. teollisuuden tuotantorakennukset (käyttötarkoitukseluokat 691-699).
8. Käyttötarkoituksirajauksen ja poistojen jälkeen ko. käyttötarkoitukseluokkiin kuuluvia rakennuksia jäi jäljelle 1 240 kpl.
9. Aineistosta laskettiin toimipaikkaväljyyden tunnusluvut rakennuksessa sijaitsevien toimipaikkojen henkilöstömäärällä painotettuna keskiarvona. Tunnuslukuina ovat keskiarvo, mediaani sekä ylä- ja alakvartiili.

Toimipaikkojen luonteesta sekä rakennuksiin yhdistelyn epävarmuustekijöistä johtuen toimipaikkaväljyyttä koskevia tuloksia on syytä pitää lähinnä suuntaa antavina. Toimipaikkojen sijoittuminen rakennuksiin ei ole täysin auko- tonta siinäkin tapauksessa, että rakennustunnukset tai

¹³ Yhdistämistä varten muodostettiin ns. redusoitu osoite, joka koostuu ainoastaan kadunnimestä ja ensimmäisestä numerosta (mahdolliset lisämäärät on poistettu). Rakennustiedoissa käytettävissä oli kustakin rakennuksesta yksi katuosoite.

osoite täsmäävät. Lisäksi joillakin toimialoilla (mm. rakentaminen, liikenne, työvoiman vuokraus) osa toimipaikan henkilöstömäärään kirjatusta henkilöstä ei työskentele yrityksen fyysisessä toimipaikassa. Toisaalta rakennuksissa olevia tyhjiä toimitiloja ei pystytä erottamaan käytössä olevista.

Edellä esitetyistä syistä rakennustasolla lasketun väljyyden hajonta rakennusten välillä on erittäin suurta. Koska aineistossa on paljon laskennallisesti "yliväljiä" toimitilarakennuksia mm. rakennusten vajaakäytön takia, nämä nostavat koko aineistosta laskettua keskiarvoa. Tästä syystä mediaani on suositeltavin tunnusluku eri käyttötarkoituksessa olevien rakennusten keskiväljyyden kuvaamiseen. Mediaanin lisäksi aineistosta on laskettu kullekin käyttötarkoitukseluokalle alakvartiili ja yläkvartiili. Kyseiset tunnusluvut kuvaavat väljyyden suhteen nousevaan järjestykseen lajiteltujen rakennusten väljyyttä 25 %:n (alakvartiili), 50 %:n (mediaani) ja 75 %:n (yläkvartiili) kohdalla. Kaikki tunnusluvut on laskettu rakennuksessa sijaitsevien toimipaikkojen henkilöstömäärällä painotusta rakennustasoisesta aineistosta.

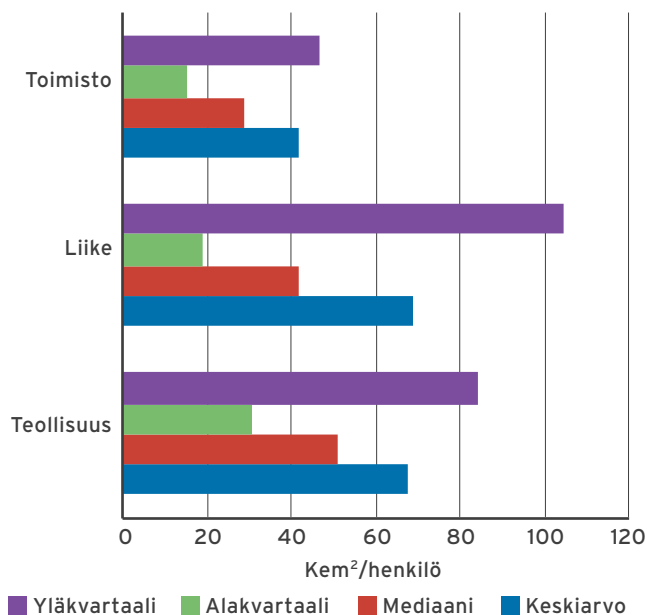
9.2 Toimitilaväljyyden tunnuslukuja rakennuksen käyttötarkoituksen, sijainnin ja rakennusvuoden mukaan

Pääkaupunkiseudun toimistorakennusten mediaaniväljyys oli 28,9 kerros-m² ja 24,4 huoneisto-m² henkilöä kohti vuonna 2011 (taulukko 9.1). Liikerakennuksissa vastaavat tunnusluvut olivat 41,5 kerros-m² ja 26,8 huoneisto-m² ja teollisuusrakennuksissa 51,1 kerros-m² ja 42,1 huoneisto-m². Alakvartiilin ja yläkvartiilin erotus kuvaa väljyyden hajontaa toimitilarakennusten välillä. Taulukon 9.1 toiseksi viimeisestä sarakkeesta näkyy, että hajonnat ovat erittäin suuria liikerakennuksissa ja varsinkin suuria myös teollisuusrakennuksissa. Väljyyden keskiarvo on kaikissa käyttötarkoituksissa systemaattisesti suurempi kuin mediaani edellä mainitusta syystä. Toimisto-, liike- ja teollisuusrakennusten em. tunnusluvut kerrosalaväljyydelle on esitetty kuviossa 9.1.

Väljyyden suuri hajonta johtuu monista eri tekijöistä. Rakennuksen sijainti, valmistumisaika ja ominaisuudet vai-

Taulukko 9.1: Toimipaikkaväljyyden (kerros-m² ja huoneisto-m²) tunnuslukuja pääkaupunkiseudulla rakennuksen käyttötarkoituksen mukaan

Käyttötarkoitus	Väljyysmitta	Mediaani	Ala-kvartiili	Ylä-kvartiili	Erotus Yläkv. - Alakv.	Keskiarvo
Toimisto	Kerros-m ² /henkilö	28,9	15,0	46,6	31,6	41,5
	Huoneisto-m ² /henkilö	24,4	13,3	38,3	25,0	34,5
Liike	Kerros-m ² /henkilö	41,5	19,1	104,5	85,4	68,8
	Huoneisto-m ² /henkilö	36,8	17,9	99,3	81,4	59,7
Teollisuus	Kerros-m ² /henkilö	51,1	30,5	84,1	53,6	67,8
	Huoneisto-m ² /henkilö	42,1	22,9	66,8	43,9	55,1

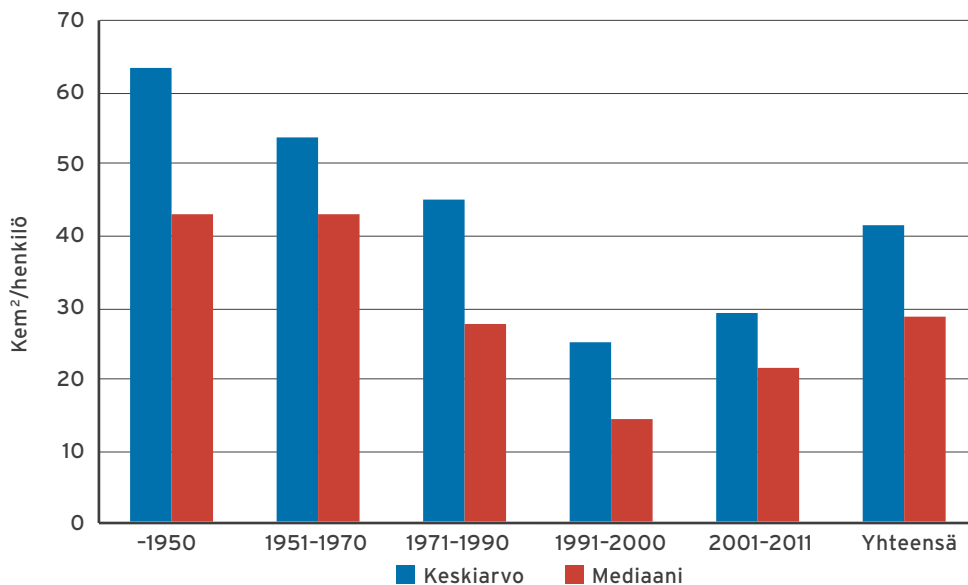

Kuvio 9.1: Teollisuus-, liike- ja toimistorakennusten toimitilaväljyyden (kerros-m²/henkilö) tunnuslukuja pääkaupunkiseudulla 2011

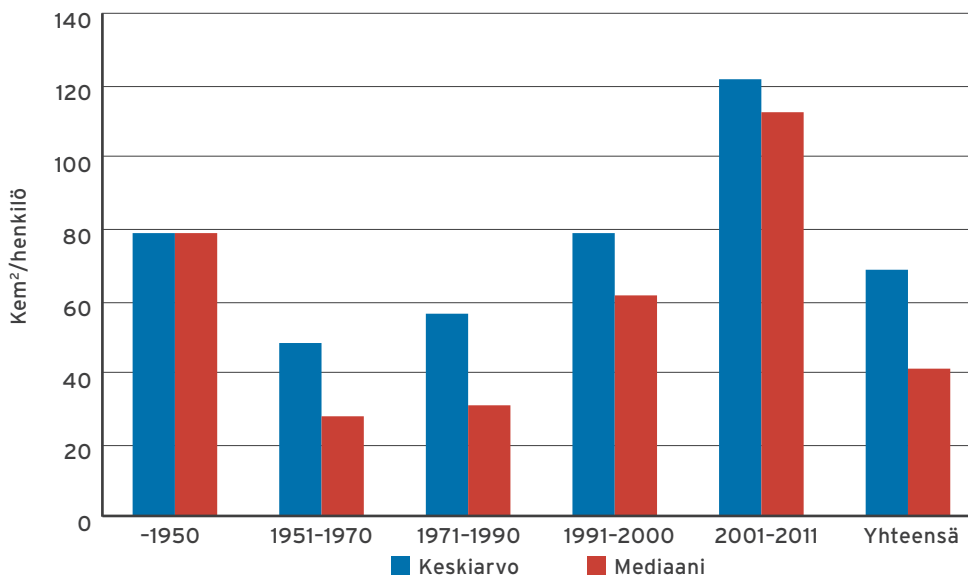
kuttavat yrityksen tilaratkaisuihin samoin kuin käytössä olevan tilan hintaan. Myös yritysten tarpeet poikkeavat toisistaan ja tämä johtaa erilaisiin tilankäyttöratkaisuihin. Kaupan ja teollisuuden piirissä tilan käyttö on selvästi heterogeenisempää kuin toimistotyöhön painottuvissa yrityksissä. Lisäksi toimitilarakennusten vajaakäyttö vaihtelee huomattavasti.

Toimisto- ja liikerakennusten väljyydet ovat erittäin voimakkaasti riippuvaisia rakennuksen valmistumisvuosikymmenestä. Sen sijaan teollisuusrakennuksilla ei ole havaittavissa vastaavaa riippuvuutta.

Toimistorakennuksissa vanhoissa vuoteen 1970 mennessä valmistuneissa rakennuksissa väljyyden (kerros-m²/henkilö) mediaani on 43 m², mutta alenee voimakkaasti uudemmissa rakennuksissa siten, että 1990-luvun (1991-2000) rakennuksissa mediaani on vain 14 m². Uusimmissa vuoden 2001 jälkeen valmistuneissa rakennuksissa väljyys on selvästi korkeampi, 22 m². Ero voi johtua siitä, et-

Kuvio 9.2:
Toimistorakennusten
toimitilaväljyyden
(kerros-m²/henkilö)
keskiarvo ja mediaani
rakennuksen
valmistumisvuoden
mukaan 2011

Kuvio 9.3:
Liikerakennusten
toimitilaväljyyden
(kerros-m²/henkilö)
keskiarvo ja mediaani
rakennuksen
valmistumisvuoden
mukaan 2011

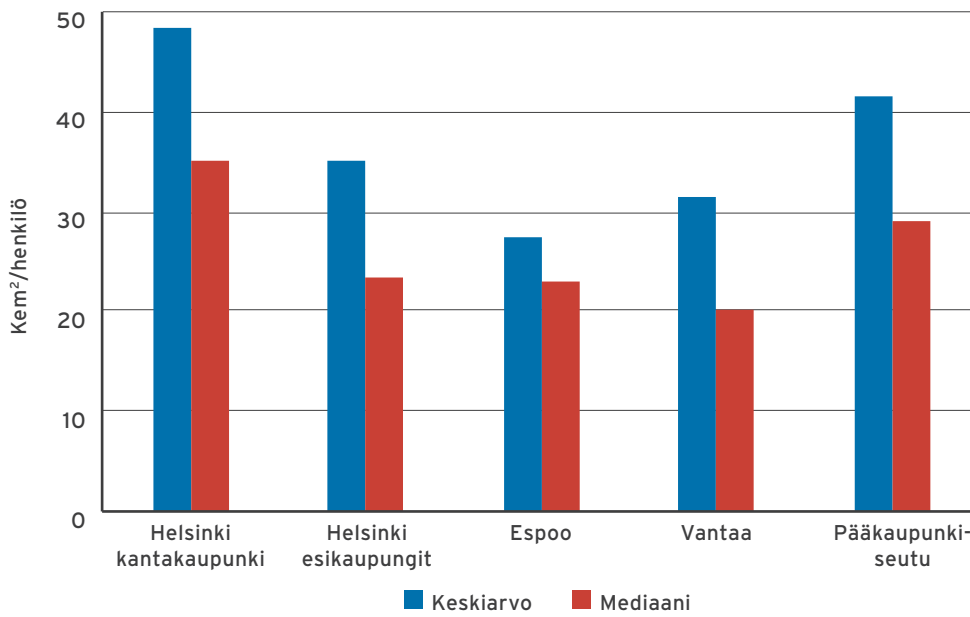
tä uusimmissa toimistorakennuksissa on suurempi osuus tyhjää ja vajaakäytössä olevaa tilaa. Keskiväljyyden suuret erot rakennuksen valmistusajan suhteen selittyvät osin eri aikakausien toimistorakentamisnormista: vanhasa toimistorakennuskannassa huonejärjestelyt eivät mahdollista yhtä tiivistä henkilöstömitoitusta kuin uudempien toimistorakennusten avotilat. Lisäksi vanhoissa, samoin kuin uusimmissa toimistorakennuksissa on suhteellisesti eniten tyhjää ja vajaakäyttöistä tilaa. (Kuvio 9.2)

Liikerakennuksissa rakennuksen valmistumisvuoden ja keskiväljyyden välinen suhde poikkeaa täysin toimistorakennuksista. Alhaisimmat mediaanit ovat 1950-1980-luvulla (1951-1990) valmistuneissa liikerakennuksissa, noin 30 m²/henkilö. Näiden vuosikymmenien liikerakennuksiin kuuluu paljon vanhoja ostoskeskusrakennuksia sekä ns. laatikkomyymälöitä. 1990-luvun liikerakennuksissa mediaani on noin 60 ja 2000-luvulla valmistuneissa noin 110 m²/henkilö. Uudemmat rakennukset painottuvat kauppa-

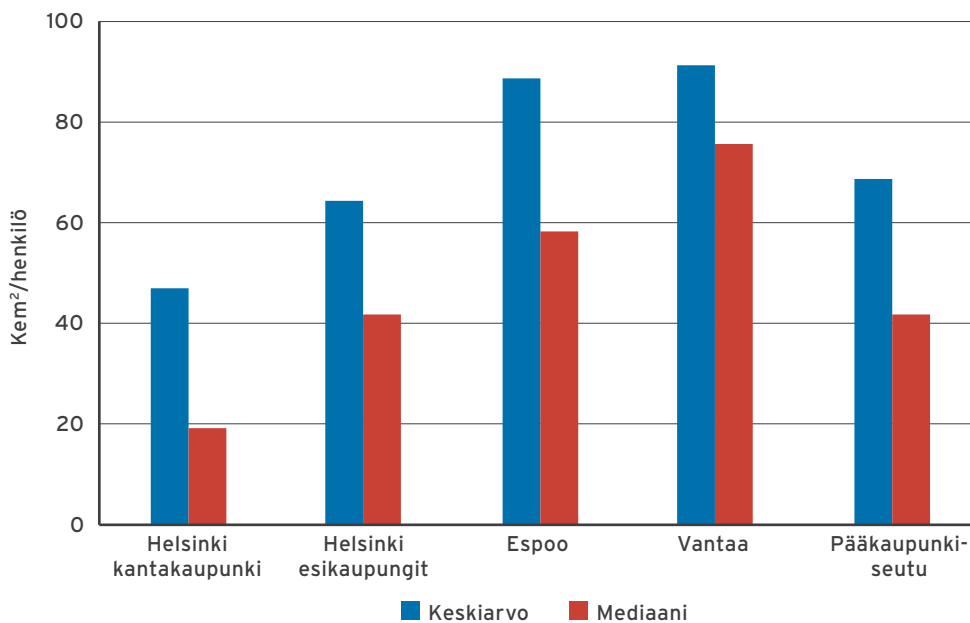
keskuksiin sekä tilaa vievän kaupan suuriin halleihin. Vanhimmissa, vuoteen 1950 mennessä valmistuneissa rakennuksissa, mediaani on 80 m²/henkilö. (Kuvio 9.3)

Keskiväljyyden alueellisten erojen havainnollistamista varten pääkaupunkiseutu on jaettu karkeasti neljään alueeseen: Helsingin kantakaupunki¹⁴, Helsingin esikaupungit, Espoo ja Vantaa. Toimistotiloissa kantakaupungin mediaani, 35 m²/henkilö, on huomattavasti korkeampi kuin Helsingin esikaupungeissa, Espoossa ja Vantaalla, joissa keskiväljyys on 20-23 m²/henkilö. Tulos on paradoksaalinen siinä mielessä, että keskustan toimistotilojen vuokrataso on korkein pääkaupunkiseudulla (mm. Catella 2013) ja korkeiden vuokrien voisi odottaa johtavan tehokkaaseen tilankäyttöön. Syynä on ilmeisesti se, että kantakaupungin toimistokannasta suurin osa on vanhoissa, vuoteen 1970 mennessä valmistuneissa rakennuksissa ja

14 Tässä selvityksessä: Eteläinen ja Keskinen suurpiiri

Kuvio 9.4:
Toimistorakennusten
toimitilaväljyyden
(kerros-m²/henkilö)
keskiarvo ja mediaani
alueen mukaan 2011

Kuvio 9.5: Liikerakennusten
toimitilaväljyyden
(kerros-m²/henkilö)
keskiarvo ja mediaani
alueen mukaan 2011

valtaosa niistä sijaitsee ydinkeskustan ulkopuolella, jossa myös tyhjää ja vajaakäytössä olevaa tilaa on paljon.

Sen sijaan liikerakennuksissa kantakaupungin tilojen keskiväljyys on selvästi alempi kuin muilla alueilla, mediaani on alle 20 m²/henkilö. Kantakaupungin liikerakennukset ovat pääasiassa keskustan tavarataloja ja kauppakeskuksia, joiden tilankäyttö on erittäin tehokasta. Helsingin esikaupungeissa liikerakennusten väljyyden mediaani on 40, Espoossa noin 60 ja Vantaalla noin 75 m²/henkilö. Erot heijastavat sitä, että Espoossa ja erityisesti Vantaalla on lukuisia tilaa vievän kaupan rakennuksia, joissa on vähän henkilöstöä suhteessa rakennuksen kokoon.

10 Yhteenveto ja johtopäätökset

Raportin tarkoituksena on tarjota monipuolinen perustietopaketti Helsingin seudun yritystoiminnasta. Se on laadittu kuntien ja muiden organisaatioiden asiantuntijoille elinkeinopoliittista ja muuta strategisen tason valmistelutyötä varten. Raportti tarjoaa hyödyllistä tietoa myös alueella toimiville yrityksille, tiedotusvälineille ja asukkaille.

10.1 Yritystoiminnan perustiedot ja keskeiset tunnusluvut

Helsingin seudulla toimi vuonna 2011 80 028 yritystä ja niillä oli yhteensä 86 022 toimipaikkaa. Yritystoimipaikkojen laskennallinen henkilöstömäärä oli yhteensä 486 000 ja niiden liikevaihto 167 miljardia euroa. Toimipaikan keskipaketti oli 5,6 henkilöä. Liikevaihtoa kertyi keskimäärin 1,9 miljoonaa euroa toimipaikkaa ja 0,3 miljoonaa euroa henkilöä kohti.

Helsingin seudulla sijaitsee koko maan yritystoiminnan toimipaikoista 24 % ja henkilöstöstä 33 % ja siellä tuotetaan maan liikevaihdosta 44 %. Väestöstä Helsingin seudun osuus on 26 %.

Helsingin seudulla toimivien yritysten henkilöstömäärästä 52 % on Helsingissä, 17 % Espoossa ja 17 % Vantaalla. Pääkaupunkiseudun osuus Helsingin seudun henkilöstömäärästä on 87 % ja Kuuma-seudun 13 %. Kuuma-seudun suurin yrityskeskittymä on Hyvinkää, jossa on viidennes Kuuma-seudun henkilöstöstä.

Suurin osa Helsingin seudulla toimivista yrityksistä on alle 5 henkilön mikroyrityksiä, joiden osuus toimipaikoista on 80 %, mutta henkilöstömäärältään näiden osuus on vain 16 prosenttia. Vastaavasti suurten, yli 250 henkilön yritysten, osuus toimipaikoista on vain kolme prosenttia, mutta osuus henkilöstömäärästä on 38 %. Pienten 5-9 henkilön yritysten osuus toimipaikkojen lukumäärästä on 11 % ja henkilöstöstä 27 %. Keskisuurilla 50-249 henkilön yrityksillä on kolme prosenttia toimipaikoista ja viidennes henkilöstöstä.

Helsingin seudulla toimi vuonna 2011 yhteensä 2 654 ulkomaalaisten omistamaa yritystä, joilla oli 4 074 toimipaikkaa ja henkilöstöä 104 883 eli viidennes seudun koko yrityssektorin henkilöstöstä.

Toimialaluokituksen päätoimialajalla tarkasteltuna Helsingin seudun suurin toimiala on kauppa. Alan henkilöstömäärä oli noin 100 000 ja liikevaihto 75 miljardia € vuonna 2011. Toiseksi suurin toimiala on teollisuus, jonka osuus toimipaikkojen henkilöstömäärästä on 12 % ja liikevaiht-

dosta 20 %. Seuraavaksi suurimmat toimialat ovat: hallinto- ja tukipalvelut, ammatillinen toiminta, informaatio ja viestintä, kuljetus ja varastointi sekä rakentaminen.

Helsingin seudulla toimi vuonna 2011 seudulla toimi 604 yritystä, joiden henkilöstömäärä seudulla sijaitsevilla toimipaikoissa oli vähintään 100 henkeä. Näillä yrityksillä oli seudulla 4 213 toimipaikkaa. Kyseisten yritysten osuus seudulla toimivien yritysten toimipaikoista oli 5 %, mutta henkilöstöstä lähes puolet (49 %).

Kymmenen suurinta yritystä seudun toimipaikkojen henkilöstömäärällä mitattuna olivat vuonna 2011: Itella Posti Oyj, HOK-Elanto Liiketoiminta Oy, Stockmann Oyj Abp, Nordea Bank Finland Abp sekä ISS Palvelut Oy, Nokia Siemens Network Oy, Nokia Oyj, Finnair Oyj, ABB Oy sekä Tieto Finland Oy.

10.2 Yritystoiminnan erikoistuminen

Toimialakohtaiseen sijaintiosamäärään perustuvan analyysin perusteella Helsingin seudun toimialarakenteen on varsin monipuolinen. Sijaintiosamäärä kuvaa toimialan henkilöstömääräosuutta suhteutettuna koko maan vastaavaan osuuteen.

Helsingin seutu on erikoistuneiden palvelualojen keskittymä. Erityisesti tietojenkäsittelypalvelut, virkistys- ja kulttuuritoiminta, rahoitustoiminta, tutkimus ja kehittäminen, konsultointipalvelut, majoitus- ja ravitsemistoiminta, kiinteistöalan palvelut ja koulutus ovat Suomessa vahvasti keskittyneet Helsingin seudulle.

Toisaalta Helsingin seutu on korkeasti koulutetusta työvoimasta, tutkimus- ja kehittämissuuntatuneesta ympäristöstä sekä liiketoiminnan tukipalveluista riippuvien alojen keskittymä. Tätä tukee yliopistojen, korkeakoulujen, muiden koulutuslaitosten sekä julkisten tutkimusorganisaatioiden keskittyminen alueelle yrityssektorin tutkimus- ja kehittämisorganisaatioiden lisäksi. Seutu on myös kotimaisten suuryritysten pääkonttoreiden sekä kansainvälisten suuryritysten toimipaikkojen keskittymä.

Helsingin seudulla on myös vahva rooli maan logistiikka- ja kommunikaatiokeskuksena, joka on paitsi kansallinen liikenteen ja kuljetuksen solmukohta myös kansainvälisen henkilö- ja tavaraliikenteen portti. Tähän liittyen tukukauppa ja agentuuritoiminta, lentoliikenne, liikennettä palveleva toiminta (satamat, terminaalit, huolinta, rahtaus, varastointi, matkatoimistot) sekä posti- ja teleliikenne ovat keskittyneet seudulle.

Teollisuuden aloista Helsingin seudulle ovat keskittyneet lääke- ja elektroniikkateollisuus sekä juomien valmistus, jotka kaikki hyötyvät seudun vahvasta roolista logistiikassa ja palveluissa sekä korkeakoulutetusta työvoimasta.

Helsingin seudulla toimii useita vahvoja eri toimialaryhmiä muodostuneita klustereita. Klusteri muodostuu toisiinsa sidoksissa olevista toimialoista ja niihin liittyvistä muista toimijoista. Osaamisintensiivisten liike-elämän palveluiden (KIBS) toimipaikkojen henkilöstömäärä on Helsingin seudulla noin 100 000, joka on puolet KIBS-alojen koko maan henkilöstöstä. Informaatio- ja viestintäalojen yrityksissä (osittain päällekkäinen KIBS-alojen kanssa) on 46 000 henkilöä, ja Helsingin seudun osuus on 57 % koko maasta. Matkailu- ja tapahtumaklusterissa henkilöstöä on 48 000, joka vastaa 43 %:n osuutta valtakunnallisesta määrästä. Kulttuuri- ja muotoiluintensiiviset alat työllistävät seudulla 46 000 henkilöä, 55 % koko maan henkilöstöstä. Yksityisessä hyvinvointiklusterissa on henkilöstöä 36 000, kolmannes koko maan määrästä. Teknologiateollisuus on tärkein teollinen klusteri Helsingin seudulla, sen henkilöstömäärä on 39 000 ja osuus koko maasta viidennes.

10.3 Yritystoiminnan muutokset

Yritystoiminta muuttuu jatkuvasti. Uusia yrityksiä perustetaan ja vanhoja lopetetaan. Osa uusista yrityksistä alkaa toimia taloudellisesti, osa jää syystä tai toisesta passiiviseksi. Toimivista yrityksistä jotkut kasvavat ja toiset supistuvat. Yritykset perustavat uusia toimipaikkoja ja lopettavat vanhoja, lisäksi toimipaikat muuttavat sijaintia. Yritysten välillä tapahtuu fuusioita ja myös hajoamisia.

Yritysten aloitukset suhteessa yrityskantaan ovat Helsingin seudulla systemaattisesti korkeammalla tasolla kuin koko maassa keskimäärin. Myös yrityskannan nettomuutos on ollut Helsingin seudulla suhteellisesti korkeampi kuin valtakunnallisesti, mutta ero on supistunut kuluvan vuosikymmenen ajan.

Kaikista Helsingin seudulla vuoden 2011 lopulla toimineista yrityksistä yli puolet, 55 %, on perustettu edellisen 10 vuoden aikana, vuonna 2002 tai sen jälkeen. Kaikkien yritysten henkilöstömäärästä uusien yritysten osuus on kolmannes (35 %).

Helsingin seudulla tapahtui noin 2 300 kuntien välistä toimipaikan muuttoa vuonna 2011. Noin 3 % vuoden 2010 toimipaikoista muutti toiseen kuntaan seudulla. Muuttaminen liittyy yleisesti toimipaikan kasvuun, sillä muutaneiden toimipaikkojen henkilöstömäärä kasvoi vuoden aikana keskimäärin 8 %, kun henkilöstön kasvu kaikilla toimipaikoilla oli 2 %.

Yritysten välillä on suuria eroja liiketoiminnan kasvun tai supistumisen suhteen. Neljänneksellä yrityksistä henkilöstömäärä pysyi suunnilleen muuttumattomana vuonna 2011. Kolmannes yrityksistä supistui ja suunnilleen 40 % kasvoi. Kasvavat yritykset kompensoivat supistuvien yritysten henkilöstön vähenemisen. Nopeimmin, yli 20 %

vuodessa, kasvaneilla yrityksillä oli erittäin tärkeä rooli yritysten kokonaishenkilöstömäärän kasvussa.

10.4 Toimitilaväljyys

Pääkaupunkiseudun toimistorakennusten mediaaniväljyys oli 28,9 kerros-m² henkilöä kohti vuonna 2011. Liikerakennuksissa vastaavat tunnusluvut olivat 41,5 ja teollisuusrakennuksissa 51,1 kerros-m² /henkilö. Keskiväljyyksissä on erittäin paljon hajontaa rakennusten välillä, johtuen mm. toimitilojen vajaakäytöstä. Väljyyksien keskiarvot ovat suurempia kuin mediaanit.

Toimisto- ja liikerakennusten väljyydet ovat erittäin voimakkaasti riippuvaisia rakennuksen valmistumisvuosikymmenestä. Sen sijaan teollisuusrakennuksilla ei ole havaittavissa vastaavaa riippuvuutta. Toimistorakennuksissa suurimmat keskiväljyydet ovat vanhoissa rakennuksissa ja alimmat 1990-luvulla valmistuneissa rakennuksissa.

10.5 Johtopäätöksiä

Raportin tiedot havainnollistavat eri näkökulmista Helsingin seudun roolia Suomen johtavana yritystoiminnan keskittymänä. Helsingin seutu on kasvanut mittoihin, jossa sen koko ja yritystoiminnan monipuolisuus synnyttävät kasautumisetuja, jotka vetävät alueelle tuottavaa, uutta yritystoimintaa sekä tukevan vanhojen yritysten kasvua. Yritysten ja työntekijöiden kerääntyminen lähelle toisiinsa lisää tuottavuutta, koska työpaikkatiheys lisää kaupankäynnin ja kommunikaation tehokkuutta sekä edistää tiedon ja innovaatioiden leviämistä. Lähekkäin sijaitsevien yritysten välillä tavaroiden kuljettaminen on nopeaa ja edullista, tapaamisia on helppo järjestää ja myös sattuma johdattaa toisilleen hyödyllisiä toimijoita yhteen.

Helsingin seudun toimialarakenteeseen ja kasvuun ovat vaikuttaneet oleellisesti saavutettavuuden paraneminen kansainvälisesti ja valtakunnallisesti, mutta myös Helsingin seudun sisällä. Seudun sisäisen saavutettavuuden kehittyminen on mahdollistanut kaupunkialueen kasvun laajaksi maantieteelliseksi verkostoiksi, jossa on useita erikokoisia keskuksia ja erikoistuneita yritysalueita.

Yritysten toiminta on keskittynyt Helsingin seudulla voimakkaasti Helsingin kantakaupunkiin sekä liikenteen pääväylien solmukohtiin ja raideliikenteen asemaseutujen työpaikka-alueisiin. Helsingissä kantakaupungin lisäksi merkittäviä työpaikka-alueita ovat Lauttasaari, Itäväylän ja metron tuntumassa olevat Herttoniemi ja itäkeskus sekä Pitäjänmäki Länsi-Helsingissä. Espoossa yritystoiminta keskittyy Otaniemen-Keilaniemen-Tapiolan alueelle Länsiväylän suunnassa sekä Leppävaara-Kilo alueelle Turunväylän, Kehä II ja Rantaradan suuntaisesti. Vantaalla vahvin työpaikkavyöhyke levittäytyy Kehä III suuntaisesti aina Vihdintieltä Lahden moottoritille asti: Petikko-Aviapolis-Tikkurila-Hakunila. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella suurimmat työpaikka-alueet keskittyvät pääradan varteen Keravalle, Järvenpähän ja Hyvinkäälle. Myös muista

kehyskunnista löytyy paikallisia työpaikkakeskittymiä mm. Tuusulassa ja Kirkkonummella.

Työpaikkojen sijoittuminen poikkeaa huomattavasti toimialojen välillä. Toimistotyöpaikat (liike-elämän ja hallinnon palvelut, rahoitus, informaatioalat ym.) ovat kommunikaatiointensiivisiä toimialoja, jotka hakeutuvat lähelle toisiaan sekä asiakkaita ja yhteistyökumppaneita. Erityisesti tietointensiiviset palvelut (KIBS) ovat keskittyneet Helsingin kantakaupunkiin, Espooseen Keilaniemen - Otaniemen - Tapiolan vyöhykkeelle sekä muutamaa aluekeskuksiin ratojen varsilla. Myös kaupan ja kotitalouksien palveluiden suurin keskittymä sijaitsee Helsingin keskustassa. Sen lisäksi kauppa on keskittynyt seudun suuriin alakeskuksiin ja kauppakeskuksiin. Tämän lisäksi Kaupan ja kotitalouksien palveluita on myös suhteellisen tasaisesti asuinalueilla. Jalostuksen ja logistiikan vahvimmat vyöhykkeet sijaitsevat nykyisin pääväylien ja ratojen varsilla. Helsingin seudulla toimialan merkittävintä työpaikka-alue on nykyisin Vantaalla Helsinki-Vantaa lentokentän vaikutusalueella sijaitseva Aviapoliksen alue sekä Vuosaaren sataman, Kehä III:n itäosan ja Lahdenväylän vyöhyke. Myös kehyskunnissa, erityisesti Keravalla, Järvenpäässä, Hyvinkäällä, Tuusulassa ja Sipoossa

sijaitsee suuria jalostuksen ja logistiikan työpaikkakeskittymiä.

Yritystoiminnalla on vahva taipumus keskittyä. Helsingin seudun yritysten henkilöstöstä kolme neljäsosaa on sijoittunut alueille, joiden yhteispinta-ala on noin prosentti seudun maa-alasta. Toisaalta suunnilleen viidennes työpaikoista on hajautunut hyvin laajalle alueelle. Työpaikkojen paikallisen keskittymisen eduista yritystoiminnalle on paljon tutkimustuloksiin perustuvaa näyttöä¹⁵. Yritysten ja niiden henkilöstön taloudellinen ja sosiaalinen vuorovaikutus on sujuvinta, kun toimijat ovat lähellä toisiaan. Lukuisien yritysten ja niiden työntekijöiden keskeisessä vuorovaikutuksessa syntyy todennäköisemmin innovaatioita ja tieto siirtyy toimialan sisällä helposti yrityksestä toiseen. Yritystason aineistolla tehtyjen tutkimusten tulosten mukaan suurimmat tuottavuushyödyt saavutetaan kun saman alan yritykset ovat hyvinkin lähellä toisiaan. Fyysisen läheisyyden lisäksi teknologinen ja historiallinen läheisyys (toimittu pitkään samalla alalla ja lähellä toisiaan) on yhteydessä tuottavuuteen. Kuitenkin kaupunkiin hinta, joka vaihtelee voimakkaasti sijainnin mukaan, tasoittaa yritysten kannattavuuseroja ja työntekijöiden reaalipalkkaeroja alueella.

¹⁵ Ks. Loikkanen & Laakso & Susiluoto 2012.

Liitteet

LIITE 1: HSY:n toimipaikka-aineistot

LIITE 2: Toimialaluokitus 2008

LIITE 3: Henkilöstötihentymäkartat

Lisäksi erillinen vain sähköisenä julkaisuna ilmestynvä liitepaketti:

Yritystoiminnan sijoittuminen ja rakenne alueittain

Liitteessä tarkastellaan yritystoimintaa Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla suuraluetasolla, Kauniaisissa kunnan tasolla sekä Kuuma-seutua kunnittain

Sähköinen lisämateriaali ladattavissa HSY:n sivuilta [www.hsy](http://www.hsy.fi/tietoa)→[tietoa](#) HSY:stä→[julkaisut](#)

Liite 1: HSY:n toimipaikka-aineistot

Tämän selvityksen pääasiallisena tietolähteenä on käytetty HSY:n yritys- ja toimipaikka-aineistoa tilastovuodelta 2011. Aineiston tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen yritysrekisteriin, ja aineisto on muodostettu siten, että se vastaa Tilastokeskuksen vuosittaisen toimipaikkatilaston sisältöä. Aineistossa ovat mukana vain aidosti taloudellista toimintaa harjoittavat yritykset. HSY:n toimipaikka-aineistosta tuotetut tiedot Helsingin seudulla toimivien yritysten toimipaikoista ja henkilöstömäärästä eroavat hieman Tilastokeskuksen toimipaikkatilaston luvuista. Erot johtuvat mm. siitä, että toimipaikka-aineistosta on poistettu asunto-osakeyhtiöt sekä joitakin muissa kunnissa kuin pääkaupunkiseudulla sijaitsevia toimipaikkoja, jotka ovat mukana Tilastokeskuksen tilastoissa.

HSY:n toimipaikka-aineisto

HSY ylläpitää yhdessä pääkaupunkiseudun kuntien ja Uudenmaan liiton kanssa Helsingin seudun toimipaikka-aineistoa, joka sisältää tietoa yrityksistä, julkisyhteisöistä, yksityisistä elinkeinonharjoittajista ja niiden toimipaikoista. Yrityksiä koskevilta osin on aineistoa ylläpidetty vuodesta 1993 ja julkisyhteisöjen osalta vuodesta 1999. Aineiston poimintatapa on uudistettu vuonna 2005 siten, että aineisto vastaa nyt Tilastokeskuksen yritysrekisterin vuositilastoa. Vuoden 2010 aineistosta alkaen aineisto on ollut saatavilla pääkaupunkiseudun lisäksi kymmenen muun Helsingin seudun kunnan alueelta.

Toimipaikka-aineisto sisältää yritysten, julkisyhteisöjen sekä niiden toimipaikkojen tunniste- ja sijaintitietojen ohella toimialaa, henkilökunnan määrää, yhteisömuotoa ym. koskevia tietoja. Lisäksi aineistosta löytyy luokiteltua tietoa yritysten liikevaihdon suuruusluokasta. Toimipaikka-aineiston tietolähteenä on pääosin Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri. Toimipaikkatiedot tarkistetaan, täydennetään ja muunnetaan paikkatiedoksi HSY:ssä vuosittain tehtävien työrutiinien perusteella. Monitoimipaikkaisten yritysten ja yhteisöjen, joilla on enemmän kuin yksi toimipaikka kunnassa, toimipaikkakohtaiset tiedot henkilöstöstä ovat ainoastaan suuntaa-antavia arvioita. Nämä arviot on tehty toimialakohtaisia keskiarvoja ja Tilastokeskuksen antamaa yrityksen henkilöstömäärää kunnassa -tietoa hyväksikäyttäen.

Yritykset ja niiden toimipaikat

Yritysten tiedot perustuvat Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteriin ja siitä laadittavaan vuositilastoon. Yritysrekisteri on Tilastokeskuksen lakisääteisesti ylläpitämä tilastotoimen perusrekisteri, joka sisältää julkisia viranomaisia lukuun ottamatta seuraavat yritystyyppit toi-

mipaikkoiheen: liikeyritykset, voittoa tavoittelemattomat yhteisöt ja yksityiset elinkeinonharjoittajat, jotka ovat arvonlisäverovelvollisia tai työnantajia.

Liikeyrityksiä ja elinkeinonharjoittajia koskevat tiedot vastaavat sisällöltään yritysrekisterin vuositilastoa. Tilastoon kirjataan sellaiset yritykset ja toimipaikat, jotka ovat toimineet yli puoli vuotta tilastovuonna ja jotka ovat työllistäneet enemmän kuin puoli henkilöä tai joiden liikevaihto on ylittänyt vuosittain määritellyn tilastorajan (10 340 euroa vuonna 2011). Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, jotka eivät sisälly vuositilastoon, lisätään HSY:n aineistoon.

Tilastokeskus kerää yrityksiä ja toimipaikkoja koskevat tiedot pääasiassa kahdesta lähteestä: verohallinnon rekistereistä ja omista tiedusteluistaan. Verohallituksen eri rekistereistä saadaan esimerkiksi yrityksen aloitus- ja lopetustiedot. Tilastokeskuksen omista tiedusteluista saadaan mm. seuraavat tiedot: henkilöstön määrä, liikevaihto, toimiala ja sijaintikunta.

Julkisyhteisöjen toimipaikat

Julkisyhteisöjen toimipaikkoja ovat valtion ja kunnallisen alan toimipaikat, jotka eivät ole yrityksiä. Tietosisältö on näillä suppeampi kuin yritysten osalta ja mm. henkilöstön määrittely on poikkeava. Myöskään toimipaikkakäsitteen määrittely ei aina vastaa yritysten toimipaikkojen määrittelyä.

Valtion toimipaikkatiedot perustuvat Tilastokeskuksen julkisyhteisöistä ylläpitämiin tietoihin. Henkilöstöä koskevat tiedot ovat pääsääntöisesti poikkileikkaustietoa vuoden lopun työsuhteiden lukumäärästä työsuhteen laadusta ja luonteesta riippumatta. Kuntien ja kuntayhteisöjen toimipaikkoja koskevat tiedot puolestaan perustuvat Tilastokeskuksen ylläpitämään työssäkäyntitilastoon. Henkilöstöä koskevat tiedot kuvaavat työsuhteiden lukumääriä poikkileikkaustietona vuoden 2011 lopussa.

Tässä raportissa ei käsitellä julkisen sektorin toimipaikkoja.

Keskeiset käsitteet

Yrityssektori käsittää kotimaiset talousyksiköt, jotka ovat markkinatuottajia ja joiden pääasiallinen toiminta on tavaroiden ja palveluiden (paitsi rahoituspalveluiden) tuotanto.

Julkisia yrityksiä ovat yritykset (pl. rahoituslaitokset) ja yritysmäiset yhteisöt, jotka ovat julkisyhteisöjen yksiköi-

den valvonnan alaisia ja joiden pääasiallinen toiminta on tavaroiden ja palvelujen tuottaminen markkinaehtoisesti. Julkisen valvonnan alaisissa yrityksissä julkiset yksiköt omistavat vähintään 50 % osake- tai osuuspääomasta joko suoraan tai välillisesti ja niillä on oikeus päättää yrityksen politiikasta ja nimittää johtajat. Julkiset yritysmäiset yhteisöt ovat julkisten yksiköiden suoraan omistamia yritysmäisiä yhteisöjä, esim. julkiset liikelaitokset.

Yksityisiä yrityksiä ovat yksityisten institutionaalisten yksiköiden omistamat ja/tai valvomat yritykset, jotka ovat:

- juridisesti itsenäisiä yksiköitä, ts. osakeyhtiöt, osuuskunnat, kommandiittiyhtiöt, laivanisännistöt tms. liikeyhtymät, avoimet yhtiöt, yritysten konkurssipesät, taloudelliset yhdistykset tms.
- yrityksen kaltaisia yksiköitä, joiden toiminta on erotettavissa omistajiensa taloudesta, esim. ulkomaisten yritysten sivuliikkeet ja muut nimelliset kotimaiset yksiköt
- itsenäisiä liikkeen- ja elinkeinonharjoittajia, joiden toiminta on suhteellisen laajaa ja yritysmäistä. Tällaiset pitävät toiminnastaan yleensä kahdenkertaista kirjanpitoa. Kirjanpitotavasta riippumatta käytännössä toiminnan yritysmäisyyden kriteeri on, että keskimäärin vähintään kaksi henkilöä yrittäjä mukaan luettuna työllistävät liikkeen- ja elinkeinonharjoittajat (pl. maatilatalouden harjoittajat) luetaan yksityisiin yrityksiin.
- yllä mainittujen liikkeenharjoittajien kuolinpesiä
- yrityksiä ja kotitalouksien yritystoimintaa palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, joiden pääasiallisesta rahoituksesta ja valvonnasta kyseiset yhteisöt vastaavat; tällaisia ovat esimerkiksi työnantajajärjestöt, myyminenestämisyhdistykset ym.

Liikeyrityksiä ovat

- ammatin- ja liikkeenharjoittajat (kuitenkin ammatinharjoittajat joiden kalenterivuoden 2011 liikevaihto on alle 10 340 €, on poistettu vuositilastosta)
- oikeushenkilöt (mm. osakeyhtiö, osuuskunta, säästöpankki, taloudellinen yhdisty, avoin yhtiö)
- julkiset rahoituslaitokset ja valtion liikelaitokset

Voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä ovat esimerkiksi terveys-, koulutus- tai sosiaalipalveluita tarjoavat yhdistykset, säätiöt, rahastot, puolueet ja työntekijäjärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt ja valtionkirkot. **Julkisyhteisöt** tuottavat julkisia palveluja, huolehtivat yleisestä tulo- ja hyvinvoinnista sekä takaavat sosiaalisen ja taloudellisen järjestelmän toiminnan. Näitä tarkoituksia varten ne keräävät veroja kotimaisilta talousyksiköiltä. Näitä ovat mm. valtion- ja kunnanhallinto, kuntayhtymä- ja hallinto, Ahvenenmaan maakuntahallinto sekä sosiaaliturvarahastot (Tilastokeskus, Sektoriluokitus)

Toimipaikka on yhden yrityksen omistama, yhdessä paikassa sijaitseva yksikkö ja pääasiassa yhdenlaisia tavaroita

tai palveluja tuottava yksikkö. Jokaisella yrityksellä on vähintään yksi toimipaikka. Yritystä kutsutaan monitoimipaikkaiseksi, jos sillä on useita toimipaikkoja.

Yrityksen liikevaihto perustuu yleensä tuloslaskelmaan. Liikevaihto on normaalisti edellisen päättyneen tilikauden tieto. Jos tilikausi eroaa 12 kuukaudesta, liikevaihto on muunnettu 12 kk:ta vastaavaksi. Eräiden toimialojen yrityksille ei ole liikevaihtoa. Merkittävien näistä aloista on rahoitus- ja vakuutustoiminta. Pääkaupunkiseudun toimipaikka-aineistossa toimipaikan liikevaihto on yksitoimipaikkaisilla yrityksillä sama kuin yrityksen liikevaihto. Sen sijaan monitoimipaikkaisten yritysten toimipaikan liikevaihto on arvio, joka perustuu toimipaikan kokoluokkaan.

Työpaikka määritellään **Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston*** mukaan seuraavasti: Tietyllä alueella työskentelevien henkilöiden lukumäärää voidaan käyttää kuvaamaan työpaikkojen lukumäärää tällä alueella. Jokaisen työllisen henkilön on tällöin ajateltu muodostavan yhden työpaikan. Näin osa-aikaistakin työtä tekevä henkilö muodostaa laskennallisesti yhden työpaikan. Jos työtä esimerkiksi äitiysloman vuoksi hoitaa sijainen, saattaa vastaavasti muodostua kaksi työpaikkaa. Työsuhteet voivat olla luonteeltaan myös tilapäisiä ja lyhytaikaisia. Rekisteripohjaisissa väestölaskennoissa ja työssäkäyntitilastossa ei ole tehty eroa kiinteissä työpaikoissa tehtävän työn ja luonteeltaan liikkuvan työn välillä, vaan kaikki henkilöt on pyritty sijoittamaan johonkin toimipaikkaan työn luonteesta riippumatta. Tarkemman työpaikan sijaintitiedon puuttuessa on henkilöt kiinnitetty asuinkuntaansa. Valtaosalla yrittäjistä työpaikan sijaintikunta on henkilön asuinkunta. Lähtötietojen puutteellisuudet voivat vääristää työpaikkamääriä. Esimerkiksi monitoimipaikkaisen yrityksen palveluksessa olevan henkilön työpaikka on tarkemman tiedon puuttuessa kiinnitetty asuinkuntaan tai henkilöt ovat voineet kasaantua yrityksen päätoimipaikkoihin.

Lisäksi Työssäkäyntitilaston mukaan **työlliseen työvoimaan** luetaan **kaikki 18-74 -vuotiaat henkilöt, jotka vuoden viimeisellä viikolla olivat ansiotyössä** eivätkä olleet työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa tai suorittamassa varusmies- tai siviilipalvelua. Tieto työllisyydestä perustuu työeläke- ja veroviranomaisten tietoihin. **Työttömään työvoimaan** luetaan vuoden viimeisenä työpäivänä työttömänä olleet 15-74 -vuotiaat henkilöt. Tieto työttömyydestä on saatu työministeriön työnhakijarekisteristä. Työvoiman ulkopuolella ovat seuraavat ryhmät:

- 0-14-vuotiaat
- opiskelijat, koululaiset
- eläkeläiset
- varusmiehet, siviilipalvelusmiehet
- muut työvoiman ulkopuolella olevat

Tiedot pääasiallisesta toiminnasta perustuvat eri rekistereistä saatuihin tietoihin. Työvoimaan kuuluvuus on pääasiallisen toiminnan päättelyssä asetettu ensisijalle. Työvoiman sisällä taas on työttömien päättely tehty ennen työllisten päättelyä. Ryhmä "muut työvoiman ulkopuolella olevat" muodostuu henkilöistä, jotka ovat työvoiman ulkopuolella eivätkä myöskään kuulu seuraaviin ryhmiin: 0-14-vuotiaat, opiskelijat, varusmiehet tai eläkeläiset.

Työpaikkaomavaraisuus ilmaisee alueella työssäkäyvien ja alueella asuvan työllisen työvoiman määrän välisen suhteen. Jos työpaikkaomavaraisuus on yli 100 %, on alueen työpaikkojen lukumäärä suurempi kuin alueella asuvan työllisen työvoiman lukumäärä. Jos taas työpaikkaomavaraisuus on alle 100 %, on tilanne päinvastainen.

Lisätietoa:

<http://www.tilastokeskus.fi/til/tyokay/>

Työvoimatutkimuksen (Tilastokeskus) mukaan **työllinen** on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaiseta vastaan tai voittoa saadakseen. Myös tilapäisesti esim. loman tai sairauden vuoksi työstä poissa olleet lasketaan työllisiksi. Määrääjäksi lomautetut (alle 3 kk) sekä työstä äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla olevat luetaan työllisiksi. Muut yli kuukauden työstä palkatta poissaolleet (esim. asevelvolliset, kotihoidon tuella lasta hoitavat tai vuoroteltu- tai virkavapaalla olevat) eivät ole työllisiä. Työlliset voivat olla palkansaajia, yrittäjiä tai perheenjäsenen yrityksessä palkatta avustavia. **Työtön** on henkilö, joka tutkimusviikolla on työtä vailla, on etsinyt työtä aktiivisesti viimeisen neljän viikon aikana palkansaajana tai yrittäjänä ja voisi vastaanottaa työtä kahden viikon kuluessa. Myös henkilö, joka on työtä vailla ja odottaa sovitun työn alkamista kahden viikon kuluessa, luetaan työttömäksi. Työttömäksi luetaan myös työpaikastaan toistaiseksi lomautettu, joka täyttää em. työnhaku- ja työn vastaanottokriteerit. **Työvoimaan kuulumaton väestö** koostuu henkilöistä, jotka tutkimusviikolla eivät olleet työllisinä tai työttöminä. Työvoimaan kuulumattomista voidaan käyttää myös käsitettä työvoiman ulkopuolella olevat.

Henkilöstö (Tilastokeskus, Yritysrekisteri) käsittää palkansaajat ja yrittäjät. Henkilöstö on muunnettu kokovuosityöllisiksi siten, että esimerkiksi puolipäiväinen

työntekijä vastaa puolta henkilöä ja kaksi puolivuotista työntekijää vastaa yhtä kokovuosityöllistä. Yritys- ja toimipaikkarekisterin tiedusteluihin sisällyttämättömien yritysten henkilöstö on estimoitu palkkojen perusteella. Ne yritykset, joilla on alle puoli henkilötyövuotta, on poistettu vuositilastosta.

Monitoimipaikkaisilla ja uusilla yrityksillä henkilöstön määrä selvitetään Tilastokeskuksen tiedustelulla. Muiden yritysten osalta henkilöstön määrä on estimoitu palkkatietojen perusteella. Helsingin seudun toimipaikka-aineistossa toimipaikan henkilöstö on yksitoimipaikkaisilla yrityksillä sama kuin yrityksen henkilöstö. Sen sijaan monitoimipaikkaisten yritysten toimipaikan henkilöstö on arvio, joka perustuu toimipaikan kokoluokkaan.

Kaikille yrityksillä ja erikseen yrityksen jokaiselle toimipaikalle on määritetty **toimiala** Tilastokeskuksen vuoden 2008 toimialaluokituksen (TOL 2008) mukaisesti.

Toimipaikoilla on Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterissä **sijaintitietoina** osoite ja/tai koordinaatit. Helsingin seudun yritys- ja toimipaikka-aineistossa toimipaikoille on määritetty sijainti ensisijassa Tilastokeskuksen koordinaattien perusteella. Koordinaattien puuttuessa on toimipaikan osoitetta verrattu edellisen vuoden aineistoon, ja jos osoite on sama, on käytetty edellisen vuoden sijaintitietoa. Toimipaikoille, joilta tämänkin jälkeen on puuttunut sijainti, on haettu sijaintia osoitteen perusteella pääkaupunkiseudun rakennusten osoitetietoihin vertaamalla. Suurimpia vielä näidenkin jälkeen sijainnittomiksi jääneitä toimipaikkoja on sijoitettu osoitteen perusteella oikeille alueille (esimerkiksi toimipaikat joissa osoitteena on lentoasema tai rautatieasema). Näiden korjausten jälkeen 91 % toimipaikoista ja 97,6 % henkilöstömäärästä on saatu sijoitettua alueisiin. Sijainnin perusteella toimipaikoille on sitten määritetty aluekoodit pien-, tilasto- ja suuralueilta.

Liite 2: Toimialaluokitus 2008

Tilastokeskuksen toimialaluokitus (TOL 2008) kirjain- ja 2-numerotasolla

Toimialaluokituksen rakenne (pääluokat)

Pääluokka	Pääluokan 2-numerotasot
A Maatalous, metsätalous ja kalatalous	(01-03)
B Kaivostoiminta ja louhinta	(05-09)
C Teollisuus	(10-33)
D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	(35)
E Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito	(36-39)
F Rakentaminen	(41-43)
G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	(45-47)
H Kuljetus ja varastointi	(49-53)
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	(55-56)
J Informaatio ja viestintä	(58-63)
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	(64-66)
L Kiinteistöalan toiminta	(68)
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	(69-75)
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	(77-82)
O Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	(84)
P Koulutus	(85)
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	(86-88)
R Taiteet, viihde ja virkistys	(90-93)
S Muu palvelutoiminta	(94-96)
T Kotitalouksien toiminta työnantajina; kotitalouksien eriyttämätön toiminta tavaroiden ja palvelujen tuottamiseksi omaan käyttöön	(97-98)
U Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta	(99)
X Toimiala tuntematon	(00)

Liite 3: Henkilöstötihentymäkartat

Yritysraportin kartoissa on ollut tavoitteena saada esiin kaikkien toimipaikka-aineiston toimipaikkojen sekä raportissa määriteltyjen yritysmaailman klustereiden ja toimialaryhmien henkilöstön alueellisen sijoittumisen laajuus ja keskittymät. Kartta-analyyysien lähde on HSY:n yritys- ja toimipaikka-aineisto, jonka tiedot ovat vuodelta 2011.

Tihentymäkartat on tehty sekä kaikkien yritysten ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen toimipaikkojen henkilöstöstä (luku 2) sekä raportissa määritellyistä klustereista ja laajemmista toimialaryhmistä (luku 6).

Henkilöstömäärä yritys- ja toimipaikka-aineistossa

Tietojen alkuperäislähde on Tilastokeskus. Aineistossa toimipaikkojen henkilöstö käsittää palkansaajat ja yrittäjät. Henkilöstö on muunnettu kokovuosityöllisiksi. Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin tiedusteluihin sisällyttämättömien yritysten henkilöstö on estimoitu palkkojen perusteella.

Tilastokeskus ylläpitää luotettavuutta kyselyillä, joilla ajantasaistetaan kaikkien monitoimipaikkaisten ja vähintään 20 henkeä työllistävien yksitoimipaikkaisten yritysten yritys- ja toimipaikkatiedot. Alle 20 henkilöä työllistäviä yrityksiä tiedustellaan toimialoittain ositettuihin otantaan sisältyvät yksiköt. Perustetut yritykset sisällytetään yleensä kerran uusien yritysten tiedusteluun melko pian toiminnan aloittamisen jälkeen.

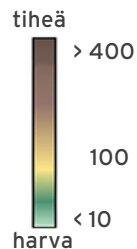
Monitoimipaikkaisten yritysten ja yhteisöjen, joilla on enemmän kuin yksi toimipaikka kunnassa, toimipaikka-kohtaiset tiedot henkilöstöstä ovat ainoastaan suunta-antavia arvioita. Nämä arviot on tehty toimialakohtaisia keskiarvoja ja Tilastokeskuksen antamaa yrityksen henkilöstömäärä kunnassa -tietoa hyväksikäyttäen.

Metodi

Eri klustereihin tai toimialaryhmiin kuuluvat toimipaikat on poimittu aineistosta TOL 2008 toimialaluokituksen perusteella. Poiminnan jälkeen "toimipaikan henkilöstömäärä" -arvot on summattu 250m x 250m -ruutuihin. Ruudun henkilöstölukumäärä -arvosta on MapInfo-ohjelmalla interpoloitu (menetelmänä IDW) jatkuvapintainen grid-taso, kuitenkin vain niiden ruutujen (250m x 250m) rajaamalle alueelle, joissa on kyseisen klusterin tai toimialaryhmän toimipaikkoja, jotta saadaan esiin myös sijoittumisen alueellinen laajuus, eikä vain määrälliset keskittymät.

IDW-menetelmän interpolointiasetuksissa ruudun koko on 0,15 km. Jatkuvan pinnan väreissä on viisi taitekohtaa, joista alin arvo on 10. Vaaleimman vihreissä soluissa on siis klusteriin kuuluvien toimipaikkojen henkilöstöä enintään 10. Tummimman ruskeissa soluissa taas on henkilöstöä vähintään 400. Lukumäärä kussakin solussa on siis suunta-antava, suuruusluokkaa kuvaava eikä absoluuttinen henkilöstömäärä.

Laskennallinen henkilöstömäärä
150 m x 150 m alue

Taustakarttoina on käytetty seutukarttaa. Lähtöaineiston mukaisesti kartat ovat vuodelta 2011.

ILMASTONSUOJELUA
EDISTÄVÄ PAPERI

HSY:n julkaisuja | HRM:s publikationer 11/2013

ISSN-L 1798-6087

ISSN 1798-6087 (nid.)

ISSN 1798-6095 (pdf)

ISBN 978-952-6604-78-7 (nid.)

ISBN 978-952-6604-79-4 (pdf)

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä

PL 100, 00066 HSY, Opastinsilta 6 A, 00520 Helsinki

Puh. 09 156 11, Fax 09 1561 2011, www.hsy.fi

Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster

PB 100, 00066 HRM, Semaförbron 6 A, 00520 Helsingfors

Tfn. 09 156 11, Fax 09 1561 2011, www.hsy.fi

Helsinki Region Environmental Services Authority

P.O. Box 100, FI-00066 HSY, Opastinsilta 6 A, 00520 Helsinki

Tel. +358 9 15611, Fax +358 9 1561 2011, www.hsy.fi